

bat eos, missus est in stagnum ignis & sulphuris, ubi & hestia.

10 Et Pseudopropheta cruciabuntur die ac nocte in secula seculorum.

11 Et vidi thronum magnum candidum, & sedentem super eum, a cuius conspectu fugit terra & cælum, & locus non est inventus eis.

12 Et vidi mortuos, magnos & pusillos, stantes in conspectu throni, & libri aperti sunt: & alius Liber apertus est qui est vitæ: & iudicati sunt mortui ex his quæ scripta erant in libris, secundum opera ipsorum.

13 Et dedit mare mortuos qui in eo erant & mors & infernus dederunt mortuos suos, qui in ipsis erant: & iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum.

14 Et infernus & mors missi sunt in stagnum ignis. Hæc est mors secunda.

15 Et qui non inventus est in Libro vitæ scriptus, missus est in stagnum ignis.

### C A P V T XXI.

*caelo ac terra renovata, nova civitas Ierusalem in Agni sponsa à Deo parata ostenditur, iustis glorificata, impiisque in stagnum ignis detrusa; ejus civitatis murus & porta ac fundamenta describuntur & mensurantur, quæ universa sunt aurum ac vitrum mundum, lapides pretiosi ac margaritæ.*

*a Isaiâ 65.17. & 66.21.* 1 **E**T vidi cælum novum, & terram novam. Primum enim cælum & prima terra abiit, & mare jam non est.

*2. Petr. 3.13.* 2 Et ego Ioannes vidi sanctam civitatem Ierusalem novam descendentem de cælo à Deo, paratam, sicut sponsam ornata viro suo.

3 Et audiivi vocem magnam de throno dicentem: Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis. Et ipsi populus ejus erunt, & ipse Deus cum eis erit eorum Deus.

*b Isaiâ 25.8. Suprà 7.17.* 4 **E**t absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum: & mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra, quia prima abierunt.

*c Isaiâ 43.19. 2. Cor. 5.17.* 5 Et dixit qui sedebat in throno: Ecce nova facio omnia. Et dixit mihi: Scribe, quia hæc verba fidelissima sunt, & vera.

6 Et dixit mihi: Factum est; ego sum & ω: initium & finis. Ego sitiienti dabo de fonte aquæ vitæ, gratis.

7 Qui vicerit, possidebit hæc, & ero illi Deus, & ille erit mihi filius.

8 Timidis autem, & incredulis, & execratis, & homicidis, & fornicatoribus, & veneficis, & idololatriis, & omnibus mendacibus, pars illorum erit in stagno ardenti igne & sulphure: quod est mors secunda.

9 Et venit unus de septem Angelis habentibus phialas plenas septem plagis novissimis, & locutus est mecum dicens: Veni, & ostendam tibi sponsam uxorem Agni.

10 Et sustulit me in spiritu in montem magnum & altum, & ostendit mihi civitatem sanctam Ierusalem descendentem de cælo à Deo.

11 Habentem claritatem Dei: & lumen ejus simile lapidi pretioso tanquam lapidi jaspide, sicut crystallum.

12 Et habebat murum magnum & altum,

habentem portas duodecim: & in portis Angelos duodecim, & nomina inscripta: quæ sunt nomina duodecim tribuum filiorum Israël.

13 Ab Oriente portæ tres, & ab Aquilone portæ tres, & ab Austro portæ tres, & ab Occasu portæ tres.

14 Et murus civitatis habens fundamenta duodecim, & in ipsis duodecim nomina duodecim Apostolorum Agni.

15 Et qui loquebatur mecum, habebat mensuram arundineam auream, ut metiretur civitatem, & portas ejus, & murum.

16 Et civitas in quadra posita est, & longitudo ejus tanta est quanta & latitudo: & mensus est civitatem de arundine aurea per stadia duodecim millia: & longitudo, & altitudo, & latitudo ejus, æqualia sunt.

17 Et mensus est murum ejus centum quadraginta quatuor cubitorum, mensura hominis, quæ est Angeli.

18 Et erat structura muri ejus ex lapide jaspide: ipsa vero civitas, aurum mundum simile vitro mundo.

19 Et fundamenta muri civitatis, omni lapide pretioso ornata. Fundamentum primum: jaspis: secundum, sapphirus: tertium, calcedonius: quartum smaragdus:

20 Quintum sardonius: sextum, sardius: septimum, chrysolithus: octavum, heryllus: nonum, topazius: decimum, chrysoprasus, undecimum, hyacinthus: duodecimum, amethystus.

21 Et duodecim portæ, duodecim margaritæ sunt, per singulas: & singulæ portæ erant ex singulis margaritis: & platea civitatis aurum mundum, tanquam vitrum per-lucidum.

22 Et templum non vidi in ea. Dominus enim Deus omnipotens templum illius est, & Agnus.

23 *d Isaiâ 60.19a* Et civitas non eger sole, neque luna, ut luceant in ea; nam claritas Dei illuminavit eam, lucerna ejus est Agnus.

24 Et ambulabunt gentes in lumine ejus: & reges terræ afferent gloriam suam & honorem in illam.

25 Et portæ ejus non claudentur per diem: nox enim non erit illic.

26 Et afferent gloriam & honorem gentium in illam.

27 Non intrabit in eam aliquod coinquinatum, aut abominatio, em faciens & mendacium, nisi qui scripti sunt in Libro vitæ Agni.

### C A P V T XXII.

*Eignum vitæ fluxio aqua vitæ irrigatum singulis mensibus reddit fructum suum: nec malitidum nec ulla nox est in civitate: Angelus autem qui hac civitatem ventura Ioanni ostendebat, non vult ab eo adorari, dicitque iustus in civitatem intraturus, impiis autem foras eijciendos: contestatur etiam de non addendo aut minuendo ad hanc prophetiam.*

1 **E**T ostendit mihi fluvium aquæ vitæ, splendidum tanquam Crystallum, procedentem de sede Dei & Agni.

2 In medio plateæ ejus, & ex utraque parte fluminis lignum vitæ, afferens fructus duodecim, per menses singulos reddens fructum suum, & folia ligni ad sanitatem Gentium.





3 Et omne maledictum non erit amplius : sed sedes Dei & Agni in illa erunt , & servi eius servient illi.

4 Et videbunt faciem eius : & nomen eius in frontibus eorum.

2 *Isaia*  
69.20.

5 Et nox ultra non erit : & non egebunt lumine lucernæ , neque lumine solis , quoniam Dominus Deus illuminabit illos , & regnabunt in sæcula sæculorum.

6 Et dixit mihi : Hæc verba fidelissima sunt , & vera. Et Dominus Deus spirituum prophetarum misit Angelum suum ostendere servis suis quæ oportet fieri citò.

7 Et ecce venio velociter. Beatus , qui custodit verba prophetiæ libri huius.

8 Et ego Ioannes , qui audiui , & vidi hæc. Et postquam audivissem , & vidissem , cecidi ut adorarem ante pedes Angeli , qui mihi hæc ostendebat :

9 Et dixit mihi : Vide ne feceris : conservus enim tuus sum , & fratrum tuorum Prophetarum , & eorum qui servant verba prophetiæ libri huius : Deum adora.

10 Et dicit mihi : Ne signaveris verba prophetiæ libri huius : tempus enim propè est.

11 Qui nocet , noceat adhuc : & qui in sordibus est , sordescat adhuc : & qui iustus est , iustificetur adhuc : & sanctus , sanctificetur adhuc.

12 Ecce venio citò , & merces mea me-

cum est , reddere unicuique secundum opera sua.

13 *b* Ego sum  $\alpha$  , &  $\omega$  , primus , & novissimus , principium & finis. *b* *Isaia* 41. 4.

14 Beati , qui lavant stolas suas in sanguine Agni : ut sit potestas eorum in ligno vitæ , & per portas intrent in civitatem. *c* 44. 6.

15 Foris canes , & venefici , & impudici , & homicidæ , & idolis servientes , & omnis qui amat & facit mendacium. *supra* 1.8. 6.

16 Ego Iesus misi Angelum meum , testificari vobis hæc in Ecclesiis. Ego sum radix & genus David , stella splendida & matutina.

17 Et spiritus & sponsa dicunt : Veni. Et qui audit , dicat : Veni. Et qui sitit , veniat : & qui vult , accipiat aquam vitæ gratis. *c* *Isaia* 55. 1.

18 Confessor enim omni audienti verba prophetiæ libri huius : Si quis apposuerit ad hæc , apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto.

19 Et si quis diminuerit de verbis libri prophetiæ huius , auferet Deus partem ejus de libro vitæ , & de civitate sancta , & de his quæ scripta sunt in libro isto.

20 Dicit qui testimonium perhibet istorum. Etiam venio citò : Amen. Veni Domine Iesu.

21 Gratia Domini nostri Iesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

F I N I S.



KKk 4



*Oratio Manasse, nec non Libri duo, qui sub libri Tertii & Quarti Esdra nomine circumferuntur, hoc in loco, extra scilicet seriem Canonice Librorum, quos sancta Tridentina Synodus suscepit, & pro Canonicis suscipiendos decrevit, sepositi sunt, ne prorsus interirent, quippe quia nonnullis sanctis Patribus interdum citantur, & in aliquibus Bibliis Latinis tam manuscriptis quàm impressis reperiuntur.*

# ORATIO MANASSÆ

## REGIS IUDÆ

### CVM CAPTIVS TENERETVR

### IN BABYLONE.

**D**omine omnipotens, Deus patrum nostrorum, Abraham, & Isaac, & Iacob, & seminis eorum iusti, qui fecisti cœlum & terram cum omni ornatu eorum; qui ligasti mare verbo præcepti tui, qui conclusisti abyssum, & signasti eam terribili & laudabili nomine tuo; quem omnia pavent, & tremunt à vulu virtutis tuæ, quia importabilis est magnificentia gloriæ tuæ, & insustentabilis ira comminationis tuæ super peccatores; immensa verò & investigabilis misericordia promissionis tuæ; quoniam tu es Dominus altissimus, benignus, longanimis, & multum misericors, & pœnitens super malitias hominum. Tu Domine, secundum multitudinem bonitatis tuæ, promissisti pœnitentiam & remissionem, iis qui peccaverunt tibi, & multitudine miserationum tuarum decrevisti pœnitentiam peccatoribus, in salutem. Tu igitur Domine Deus iustorum, non posuisti pœnitentiam iustis, Abraham, & Isaac, & Iacob, iis qui tibi non peccaverunt: sed posuisti pœnitentiam propter me peccatorem: quoniam peccavi super numerum arenæ maris: multiplicatæ sunt iniquitates meæ Domine, multiplicatæ sunt iniquitates meæ, & non sum dignus intueri & aspicere altitudinem cæli, præ multitudine iniquitatum mearum. Incurvatus sum multo vinculo ferro, ut non possim attollere caput meum, & non est respiratio mihi: quia excitavi iracundiam tuam, & malum coram te feci: non feci voluntatem tuam, & mandata tua non custodivi: statui abominationes, & multiplicavi offensiones. Et nunc flecto genu cordis mei, precans à te bonitatem. Peccavi Domine, peccavi, & iniquitates meas agnosco. Quare peço rogans te, remitte mihi Domine, remitte iustis, & ne simul perdas me cum iniquitadibus meis, neque in æternum iratus, reserves mala

mihi, neque damnes me in infina terræ loca: quia tu es Deus, Deus, inquam, pœnitentium: & in me ostendes omnem bonitatem tuam, quia indignum salvabis me secundum magnam misericordiam tuam, & laudabo te semper omnibus diebus vitæ meæ: quoniam te laudat omnis virtus cœlorum, & tibi est gloria in sæcula sæculorum, Amen.

## LIBER ESDRÆ

### TERTIVS.

#### CAPVT PRIMVM.

*Magnificum Phasce, quod Iosias immolavit, celebrando septem diebus festum Azymorum: cui successerunt in regno Iuda Iechonias, Iocim, Iochin, & Sedecias: eorumque ac populi captivitas propter sua scelera, urbisque subversio describuntur.*

**I**ET fecit Iosias Pascha in Ierosolymis Domino, & immolavit Phasce quarta decima luna primæ mensis;

2 Statuens sacerdotes per vices dierum stolis amictos in templo Domini.

3 Et dixit Levitis sacris servis Israel, ut sanctificarent se Domino in positione sanctæ arcæ Domini.

4 Non erit vobis tollere super humeros eam. Et nunc deservite Domino vestro, & curam agite gentis illius Israel ex parte secundum pagos & tribus vestras.

5 Secundum scripturam David regis Israel, & secundum magnificentiam Salomonis filii ejus, omnes in templo, & secundum particulam principatus paternam vestram, eorum qui stant in conspectu fratrum filiorum Israel.

6 Immolate Pascha, & sacrificia parata fratribus vestris, & facite secundum præceptum



ptum Domini quod datum est Moyfi.

7 Et donavit Iofias in plebem quæ inventa est, ovium, agnorum, & hœdorum, & caprarum triginta millia, vitulos tria millia.

8 Hæc de regalibus data sunt secundum promissionem populo: & sacerdotibus in Pascha, oves numero duo millia, ac vituli centum.

9 Et Iechonias, & Semeias, & Nathanael fratres, & Hasabias, & Oziel, & Coraba, in Phase, oves quinque millia, vitulos quingentos.

10 Et hæc cum fierent eleganter, steterunt sacerdotes & Levitæ habentes azyma per tribus.

11 Et secundum partes principatus patrum, in conspectu populi offerebant Domino, secundum ea quæ in libro Moyfi scripta sunt:

12 Et assaverunt Phase igni prout oportebat: & hostias coxerunt in emolis, & in ollis cum benevolentia:

13 Et attulerunt omnibus qui erant ex plebe: & post hæc paraverunt sibi & sacerdotibus.

14 Sacerdotes enim offerebant adipem, usque dum finita esset hora: & Levitæ paraverunt sibi, & fratribus suis filiis Aaron.

15 Et sacri cantores filii Asaph erant per ordinem secundum præceptum David, & Asaph, & Zacharias, & Ieddimus, qui erat à rege.

16 Et ostiarii per singulas januas: ita ut non prævaricaretur unusquisque suam: fratres enim illorum paraverunt illis.

17 Et consummata sunt quæ pertinebant ad sacrificium Domini.

18 In illa die egerunt Phase, & offerebant hostias super Domini sacrificium, secundum præceptum regis Iosiz.

19 Et egerunt filii Israel, qui inventi sunt in tempore illo, Phase: & diem festum azyorum per dies septem.

20 Et non est celebratum Phase tale in Israël, à temporibus Samuelis prophete:

21 Et omnes reges Israël non celebraverunt tale Pascha quale egit Iofias, & sacerdotes, & Levitæ, & Iudæi, & omnis Israël, qui inventi sunt in commemoratione Ierosolymis.

22 Octavo decimo anno, regnante Iosia celebratum est Phase.

23 Et directæ sunt opera Iosiz in conspectu Domini sui in corde pleno metuentis:

24 Et quæ circa illum quidam conscripta sunt, in pristinis temporibus, de eis qui peccaverunt, quique irreligiosi fuerunt in Dominum præ omni gente, & qui non quaesierunt verba Domini super Israël.

25 It post omnem actum hunc Iosiz, ascendit Pharao rex Aegypti, veniens in Carchamis ab itinere super Euphratem, & exiit obviam illi Iofias.

26 Et misit rex Aegypti ad Iosiam, dicens: Quid mihi & tibi est rex Iudæ?

27 Non sum missus à Domino ut pugnem contra te: super Euphratem enim bellum meum est, festinans descende.

28 Et non est reversus Iofias super currum: sed expugnare eum conabatur, non attendens verbum prophete ex ore Domini:

29 Sed constituit ad eum bellum in campo Mageddo. Et descenderunt principes ad regem Iosiam.

30 Et dixit rex pueris suis, Amovete me à prælio, infirmatus sum enim valde. Et statim amoverunt eum pueri ipsius de acie.

31 Et ascendit super currum secundarium suum: & perveniens Ierosolymam, vita functus est, & sepultus est in paterno sepulchro.

32 Et in tota Iudæa lugebant Iosiam: & qui præsidebant, cum uxoribus lamentabant eum, usque in hunc diem. Et datum est hoc fieri semper in omne genus Israël.

33 Hæc autem præscripta sunt in libro historiarum regum Iudæ: & singula gesta actus Iosiz, & ejus gloria & intellectus ejus in lege Domini: quæque gesta sunt ab eo, & quæ non scripta sunt in libro regum Israël & Iudæ.

34 Et assumptes, qui erant ex gente, Iechoniam filium Iosiz, constituerunt regem pro Iosia patre suo, cum esset annorum triginta trium.

35 Et regnavit super Israel mensibus tribus. Et amoviteum rex Aegypti, ne regnaret in Ierosolymis:

36 Et mulctavit gentem argenti talenta centum, & auri talentum unum.

37 Et constituit rex Aegypti Ioacim fratrem ipsius, regem Iudæ & Ierusalem.

38 Et alligavit magistratus Ioacim, & Zaracelem fratrem suum, & apprehendens reduxit in Aegyptum.

39 Annorum erat Ioacim viginti quinque, cum regnare coepisset in terra Iudæ & Ierusalem: & fecit malum in conspectu Domini.

40 Post hunc autem ascendit Nabuchodonosor rex Babylonis, & alligans eum in æreo vinculo, perduxit in Babyloniam:

41 Et sacra vasa Domini accepit Nabuchodonosor, & tulit & consecravit in templo suo in Babylonia.

42 Nam de immunditia illius & irreligiositate scriptum est in libro temporum regum.

43 Et regnavit Ioachim filius ejus pro eo. Cum autem constitutus esset rex, erat annorum decem & octo.

44 Regnavit autem menses tres & dies decem in Ierusalem, & fecit malum in conspectu Domini:

45 Et post annum mittens Nabuchodonosor, transnigravit eum in Babyloniam simul cum sacris vasibus Domini.

46 Et constituit Sedeciam regem Iudæ & Ierusalem, cum esset annorum viginti unius, regnavit autem annis undecim.

47 Et fecit malum in conspectu Domini, & non est veritus à verbis quæ dicta sunt ab Ieremia propheta ex ore Domini:

48 Et adjuratus à rege Nabuchodonosor perjurans discessit: & indurata cervice sua & corde suo, transgressus est legitima Domini Dei Israël.



49 Et duces populi Domini multa inique gesserunt, & impie egerunt super omnes immunditias gentium: & polluerunt templum Domini quod sanctum erat in Ierosolymis.

50 Et misit Deus patrum ipsorum per angelum suum revocare eos, propter quod parceret illis, & tabernaculo suo.

51 Ipsi vero subfannabant in angelis suis: & qua die locutus est Dominus, erant illudentes prophetis ejus.

52 Qui usque ad iracundiam concitatus est super gentem suam, propter irreligiositatem suam, & præcepit ascendere reges Chaldaeorum.

53 Hi occiderunt juvenes eorum in gladio, in circuitu sancti templi eorum, & non pepercerunt juveni, & seni, & virgini, & adolescenti:

54 Sed omnes traditi sunt in manus ipsorum: & omnia sacra vasa Domini, & regales apothecas resumentes, tulerunt in Babyloniam,

55 Et incenderunt domum Domini, & demolierunt muros Ierusalem: & turre ejus incenderunt igne.

56 Et consummaverunt omnia honorificae ejus, & ad nihilum redegerunt: & reliquos à gladio, duxerunt in Babylonem.

57 Et erant servi illius usque dum regnarent Persæ, in repletionem verbi Domini in ore Ieremiæ:

58 Quousque benigne ageret terra sabbata sua, omni tempore desertionis suæ sabbatizavit, in applicatione annorum septuaginta.

## C A P V T II.

*Cyrus rex Persarum Iudæos in regno suo Captivos remisit in terram suam: qui cum restaurarent Ierusalem, prohibiti sunt Ab Artaxerxe propter quorundam delationem.*

1 **R**egnante Cyro rege Persarum, in consummatione verbi Domini in ore Ieremiæ,

2 Suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Persarum, & prædicavit in toto regno suo simul per scripturam,

3 Dicens: Hæc dicit Cyrus rex Persarum: Me constituit regem orbis terrarum Dominus Israël, Dominus excelsus,

4 Et significavit mihi ædificare domum sibi in Ierusalem, quæ est in Iudæa.

5 Si quis est ex genere vestro, Dominus ipsius ascendat cum eo in Ierusalem.

6 Quo:quot ergo circa loca habitant, adjuvent eos qui sunt in loco ipso, in auro & argento,

7 In dationibus, cum equis & jumentis, cumque aliis quæ secundum vota apponuntur in ædem Domini quæ est in Ierusalem.

8 Et stantes principes tribuum, pagorum, & Iudææ, ex tribu Benjamin, & sacerdotes & Levitæ, quos excitavit Dominus ascendere & ædificare Domum Domini quæ est in Ierusalem, & qui erant in circuitu eorum,

9 Adjuverunt in omni auro & argento ejus, & jumentis, & votis compluribus multi quorum sensus excitatus est.

10 Et Cyrus rex protulit vasa sacra Domini, quæ transtulit Nabuchodonosor rex Babylonis ex Ierusalem, & consecrata ea idolo suo.

11 Et proferens ea Cyrus rex Persarum, tradidit Mithridato, qui erat super thesauros ipsius:

12 Per hunc autem tradita sunt Salimanasaro præfidi Iudææ.

13 Horum autem hic numerus. Libatoria argentea 1000 millia quadringenta: athiscæ argenteæ triginta, phialæ aureæ triginta, item argenteæ duo millia quadringentæ: & alia vasa mille.

14 Omnia autem vasa aurea & argentea, quinque millia octingenta sexaginta.

15 Et enumerata sunt Salimanasaro simul cum his qui ex captivitate Babylonis venerant in Ierosolymam.

16 In Artaxerxis autem regis Persarum temporibus, scripserunt ei de his qui habitabant in Iudæa & Ierusalem, Balsamus, & Mithridatus, & Sabellius, & Rathimus, Balthemus, Samelius scriba, & reliqui habitantes in Samaria, & ceteris locis, subjectam epistolam regi Artaxerxi.

17 **D O M I N E**, pueri tui Rathimus ab accidentibus, & Sabellius scriba, & reliqui curiæ tuæ judices in Coelesyria & Phœnice.

18 Et nunc notum sit Domino regi, quoniam Iudæi qui ascenderunt à vobis ad nos, venientes in Ierusalem civitatem refugam & pessimam, ædificant furnos ejus, & statuunt muros, & templum suscitant.

19 Quod si civitas ista & muri consummati fuerint, non tantum tributa non sustinebunt pendere, sed etiam regibus resistent.

20 Et quia id agitur circa templum, recte habere arbitrati sumus non despiciere hoc ipsum:

21 Sed notum facere domino regi, ut si videbitur, rex, quærat in libris patrum tuorum,

22 Et invenies in admonitionibus scripta de his, & scies quoniam civitas ista fuit refuga, & reges & civitates concutiens,

23 Et Iudæi refugæ, & prælia committentes in ea ab æterno, ob quam causam civitas ista deserta est.

24 Nunc ergo norum facimus, domine rex, quoniam si civitas hæc ædificata fuerit, & hujus muri erecti fuerint, descensus tibi non erit in Coelesyriam & Phœnicem.

25 Tunc scripsit rex Rathimo, qui scribebat accidentia, & Balthemus, & Sabellio scribæ, & cæteris constitutis, & habitantibus in Syria & Phœnice, ea quæ subjecta sunt.

26 **L E G I** epistolam quam misisti mihi. Præcepi ergo inquiri, & inventum est, quoniam civitas illa est ab ævo regibus resistens.

27 Et homines refugæ, & prælia in ea efficientes, & reges fortissimi erant in Ierusalem dominantes, & tributa exigentes à Coelesyria & Phœnice.

28 Nunc ergo præcepi prohibere homines illos ædificare civitatem, & prohibere ne quid ultra hæc fiat.

29 Sed



20 Sed nec procedant in plurimum ea quæ sunt malitiæ, ita ut regibus molestia importetur.

30 Tunc recitatis his quæ à rege Artaxerxe scripta fuerant, Rathimus, & Sabellius scriba, & qui cum his constituti erant, iungentes festinanter venerunt in Ierusalem cum equitatu, & turba, & agmine:

31 Cœperuntque ædificantes prohibere, & vacabant ab ædificatione templi in Ierusalem, usque secundo anno regni Darii regis Persarum.

## CAPUT III.

*Darius post splendidam cœnam omnibus suis præfectis factam, dormiente, tres corporis ejus custodes problema moverunt, Num vinum, rex, mulier, an veritas præsent: & primum de vino probatur.*

1 **R**ex Darius fecit cœnam magnam omnibus vernaculis suis, & omnibus magistratibus Mediæ & Persidis,

2 Et omnibus purpuratis, & prætoribus, & consulibus, & præfectis sub illo, ab India usque Æthiopiam, centum viginti septem provinciis.

3 Et cum manducassent, & bibissent, & satiari revererentur, tunc Darius rex ascendit in cubiculum suum, & dormivit, & expergefactus est.

4 Tunc illi tres juvenes corporis custodes, qui custodiebant corpus regis, dixerunt alter alteri:

5 Dicamus unusquisque nostrum sermonem qui præcellat: & cujuscumque apparuerit sermo sapientior alterius, dabit illi rex Darius dona magna,

6 Purpura cooperiri, & in auro bibere, & super aurum dormire, & currum aureo fræno, & cydarium byssinam, & torquem circa collum:

7 Et secundo loco sedebit à Dario propter sapientiam suam, & cognatus Darii vocabitur.

8 Tunc scribentes singuli suum verbum signaverunt, & posuerunt subius cervical Darii regis,

9 Et dixerunt, Cum surrexerit rex, dabitur illi scripta nostra: & quodcumque judicaverit rex è tribus, & magistratus Persidis, quoniam verbum ejus sapientius est, ipsi dabitur victoria sicut scriptum est.

10 Unus scripsit, Forte est vinum.

11 Alius scripsit, Fortior est rex.

12 Tertius scripsit, fortiores sunt mulieres: super omnia autem vincit veritas.

13 Et cum surrexisset rex, acceperunt scripta sua, & dederunt illi, & legit.

14 Et mittens vocavit omnes magistratus Persarum, & Medos, & purpuratos, & prætores, & præfectos:

15 Et sederunt in concilio: & lecta sunt scripta coram ipsis.

16 Et dixit, Vocate adolescentes, & ipsi indicabunt verba sua. Et vocati sunt, & introierunt.

17 Et dixit illis: Indicate nobis de his quæ scripta sunt. Et cepit prior, qui dixerat de fortitudine vini,

18 Et dixit, Viri, quam prævalet vinum omnibus hominibus qui bibunt illud: seducit mentem.

19 Itemque regis & orphanum facit mentem vanam. Item servi ac liberi, pauperis ac divitis.

20 Et omnem mentem convertit in securitatem & jucunditatem, & non meminit omnem tristitiam & debitum,

21 Et omnia præcordia facit honesta, & non meminit regem nec magistratum, & omnia per talenta loqui facit.

22 Et non meminerunt, cum biberunt, amicitiam, nec fraternitatem: sed non multum post sumunt gladios.

23 Et cum à vino meruerint, & surrexerint: non meminerunt quæ gesserunt.

24 O viri, num præcellit vinum? quis sic cogitat facere? Et tacuit hoc dicto.

## CAPUT IV.

*Probatur excellens fortitudo regis, mulieris, & veritatis: sed data veritati palma, Darius ad petitionem Zorobabel reddit sacra, scribens ut iudæis detur libertas, & impensa ad extruccionem Ierusalem.*

1 **E**t inchoavit sequens dicere, qui dicit de fortitudine regis.

2 O viri, num præcellunt homines, qui terram & mare obtinent, & omnia quæ in eis sunt?

3 Rex autem super omnia præcellit, & dominatur eorum: & omne quodcumque dixerit illis, faciunt.

4 Et si miserit illos ad bellatores, vadunt, & demoliuntur montes & muros, & turres.

5 Jugulantur & jugulant, & regis verba non prætereunt. nam si vicerint, afferunt regi omnia quæcumque prædæ fuerint.

6 Similiter & alii omnes, & quoquoque non militant, nec pugnant, sed colunt terram: rursum cum fuerint metentes, afferunt tributa regi:

7 Et ipse unus solus si dixerit occidite, occidunt: dixerit remitte, remittunt:

8 Dixerit percutite, percutiunt: dixerit exterminate, exterminant: dixerit ædificate, ædificant:

9 Dixerit excidite, excidunt: dixerit plantate, plantant:

10 Et omnis plebs, & virtutes eum obaudiunt, & super hoc ipse recumbit, & bibit, & dormit.

11 Hi autem custodiunt in circuitu eum, & non possunt ire singuli, & facere opera sua, sed in dicto obaudientes sunt ei.

12 Viri, quomodo non præcellit rex qui sic diffamatur? Et tacuit.

13 Tertius qui dixerat de mulieribus & veritate, hic est Zorobabel, cœpit loqui.

14 Viri, non magnus rex, & multi homines, nec vinum præcellit. Quis est ergo qui dominatur eorum?

15 Nonne mulieres genuerunt regem, & omnem populum, qui dominatur mari & terræ:

16 Et ex illis nati sunt, & ipsæ educaverunt eos qui plantaverunt vineas ex quibus vinum fit?

17 Et ipsæ faciunt stolas omnium hominum, & ipsæ faciunt gloriam hominibus, & non possunt homines separari à mulieribus.

18 Si congregaverint aurum & argentum



tum, & omnem rem speciosam, & viderint mulierem unam bono habitu & bona specie.

19 Omnia hæc relinquentes in eam intendunt, & aperto ore conspiciunt, & eam alliciunt magis quam aurum & argentum, & omnem rem pretiosam.

20 Homo patrem suum relinquit qui nutrit illum, & suam regionem, & ad mulierem se conjungit.

21 Et cum muliere remittit animam: & neque patrem meminit, neque matrem, neque regionem.

22 Et hinc oportet vos scire: quoniam mulieres dominantur vestri. Nonne doletis?

23 Et accipit homo gladium suum, & vadit in viam facere furta, & homicidia, & mare navigare & flumina,

24 Et leonem videt, & in tenebris ingreditur: cum furtum fecerit, & fraudes, & rapinas, amabili suæ affert.

25 Et iterum, diligit homo uxorem suam magis quam patrem aut matrem.

26 Et multi dementes facti sunt propter uxores suas; & servi facti sunt propter illas:

27 Et multi perierunt & jugulati sunt, & peccaverunt propter mulieres.

28 Et nunc credite mihi, quia magnus est rex in potestate sua: quoniam omnes regiones verentur tangere eum.

29 Videbam tamen Apemen filiam Bezacis, mirifici concubinam regis, sedentem juxta regem ad dexteram,

30 Et auferentem diadema de capite ejus, & imponentem sibi, & palmis cadebat regem de sinistra manu.

31 Et super hæc aperto ore intuebatur eam: & si arriserit ei, ridet; nam si indignari ei fuerit, blanditur, donec reconcilietur in gratiam.

32 O viri, cur non sunt fortiores mulieres? Magna est terra, & excelsum est cælum: quis ista agit?

33 Et tunc rex, & purpurati intuebantur in alterutrum. Et inchoavit loqui de veritate.

34 O viri, nonne fortes sunt mulieres? Magna est terra, & excelsum est cælum: & velox cursus solis convertit in gyro cælum in locum suum in una die.

35 Nonne magnificus est qui hæc facit, & veritas magna, & fortior præ omnibus?

36 Omnis terra veritatem invocat, cælum etiam ipsam benedicit, & omnia opera moventur, & tremunt eam, & non est cum ea quidquam iniquum.

37 Vinum iniquum, iniquus rex, iniquæ mulieres, iniqui omnes filii hominum, & iniqua illorum omnia opera, & non est in ipsis veritas, & in sua iniquitate peribunt:

38 Et veritas manet & invalescit in æternū, & vivit & obinet in sæcula sæculorum.

39 Nec est apud eam accipere personas, neque differentias: sed quæ justa sunt facit omnibus, injustis ac malignis, & omnes benignantur in operibus ejus.

40 Et non est in iudicio ejus iniquum, sed fortitudo, & regnum, & potestas, & majestas omnium ævorum. Benedictus Deus veritatis.

41 Et desit loquendo. Et omnes populi clamaverunt, & dixerunt: Magna est veritas, & prævalet.

42 Tunc rex ait illi, Pete, si quid vis amplius, quam quæ scripta sunt, & dabo tibi, secundum quod inventus es sapientior proximis, & proximus mihi sedebis, & cognatus meus vocaberis.

43 Tunc ait regi, Memor esto voti tui, quod vovisti ædificare Ierusalem, in die qua regnum accepisti:

44 Et omnia vasa quæ accepta sunt ex Ierusalem, remittere, quæ separavit Cyrus, quando mactavit Babyloniam, & voluit remittere ea sibi.

45 Et tu vovisti ædificare templum quod incenderunt Idumæi, quando exterminata est Iudæa à Chaldeis.

46 Et nunc hoc est quod postulo Domine, & quod peto, hoc est majestas quod à te postulo, ut facias votum quod vovisti Regi cæli ex ore tuo.

47 Tunc surgens Darius rex, osculatus est illum: & scripsit epistolas ad omnes dispensatores, & præfectos, & purpuratos, ut deducerent eum, & eos qui cum illo erant, omnes ascendentes ædificare Ierusalem.

48 Et omnibus præfectis, qui erant in Syria, & Phœnice, & Libano, scripsit epistolas, ut traherent ligna cedrina à Libano in Ierusalem, ut ædificarent cum eis civitatem.

49 Et scripsit omnibus Iudæis qui ascendeant à regno in Iudæam pro libertate, omnem potentem, & magistratum, & præfectum non supervenire ad januas ipsorum.

50 Et omnem regionem quam obtinebant immunem esse eis, & Idumæi reliquant castella quæ obtinent Iudæorum,

51 Et in structuram templi dare per singulos annos talenta viginti, usque dum perædificaretur:

52 Et super sacrarium holocaustorum instigare quotidie, sicut habent præceptum: alia talenta decem offerre per singulos annos,

53 Et omnibus qui procedunt à Babylonia condere civitatem: ut esset libertas tam ipsis quam filiis eorum, & omnibus sacerdotibus qui præcedunt.

54 Scripsit autem & quantitatem, & sacram stolam iussit dari, in qua deservirent:

55 Et Levitis scripsit dare præcepta, usque in diem qua consummabitur domus, & Ierusalem extruetur:

56 Et omnibus custodientibus civitatem scripsit dari ei sortes & stipendia.

57 Et dimisit omnia vasa quæcumque separaverat Cyrus à Babylonia, & omnia quæcumque dixit Cyrus, & ipse præcepit fieri, & mitti Ierusalem.

58 Et cum processisset ille adolescens, elevans faciem in Ierusalem, benedixit regi cæli.

59 Et dixit, Abs te est victoria, & abs te est sapientia & claritas. Et ego servus tuus sum.

60 Benedictus es qui dedisti mihi sapientiam,



nam, & tibi confitebor Domine Deus patrum nostrorum.

61 Et accepit epistolas, & profectus est in Babyloniam. Et venit; & nunciavit fratribus suis omnibus qui fuerunt in Babyloniam:

62 Et benedixerunt Deum patrum suorum, quoniam dedit illis remissionem & refrigerium,

63 Ut ascenderent & ædificarent Ierusalem, & templum ubi nominatum est nomen eius in ipso, & exultaverunt cum musicis & lætitia diebus septem.

— C A P V T V.

*Redeunt a Babylonica captivitate in Ierusalem & Iudam recensentur, & restitunt Dei cultum, sed tandem a coepto opere ad tempus impediuntur.*

1 **P**ost hæc autem electi sunt, ut ascenderent principes pagorum per domos & tribus suas, & uxores illorum, & filii & filiae eorum, & servi & ancillæ ipsorum, & pecora eorum.

2 Et Darius rex misit una cum eis equites mille, donec deducerent eos in Ierusalem cum pace, & cum musicis & cum tympanis & tibis.

3 Et omnes fratres erant ludentes & fecit eos ascendere simul cum eis.

4 Et hæc sunt nomina virorum, qui ascenderunt per pagos suos in tribus, & in partem principatus ipsorum.

5 Sacerdotes: Filii Phinees, filii Aaron; Iesus filius Iosedec, Ioachim filius Zorobabel filii Salathiel de domo David, ex progeie Phares, de tribu Iuda,

6 Qui locutus est sub Dario rege Persarum sermones mirificos in secundo anno regni ipsius mense Nisan primo.

7 Sunt autem hi, qui ascenderunt ex Iudæa de captivitate transmigrationis, quos transmigravit Nabuchodonosor rex Babylonie in Babylonem, & reversus est in Ierusalem.

8 Et requisivit partem Iudææ unusquisque in civitatem suam, qui venerunt cum Zorobabel & Iesu, Nehemias, Areores, Elimeo, Emmanio, Mardocheo, Beelsuro, Mechphasochor, Olioro. Emonia unus de principibus eorum.

9 Et numerus à gentilibus eorum, ex præpositis eorum, filii Phares, duo millia centum septuaginta duo:

10 Filii Ares, tria millia centum quinquaginta septem:

11 Filii Phæmo centum quadraginta duo in filiis Iesu & Ioabes, mille trecenti duo:

12 Filii Denu, duo millia quadringenti septuaginta: filii Choraba, ducenti quinque: filii Banica, centum sexaginta octo:

13 Filii Bebech, quadringentitres: filii Archad, quadringenti viginti septem:

14 Filii Cham, triginta septem: filii Zorab, duo millia sexaginta septem: filii Adin, quadringenti sexaginta unus:

15 Filii Aderectis, centum octo: filii Ciaso & Zelas, centum septem: filii Azoroc, quadringenti triginta novem:

16 Filii Iedarbone, centum triginta duo:

filii Anania, centum triginta: filii Asoni, nonaginta:

17 Filii Marsar, quadringenti viginti duo filii Zabarus, nonagintaquinque: filii Sepolemon, centum vigintitres:

18 Filii Nepopas, quinquagintaquinque: filii Nechananus, centum quinquaginta octo: filii Cebethamus, centum trigintaduo:

19 Filii Crearpatros, qui Enocadies, & Modia, quadringenti vigintitres: qui ex Granas & Gabea, centum viginti unus:

20 Qui ex Basselon & Ceagge, sexagintaquinque: qui ex Bassaro, centum vigintiduo.

21 Qui ex Bechenobes, quinquagintaquinque: filii Liptis, centum quinquagintaquinque: filii Labonni, trecenti quinquaginta septem:

22 Filii Sichem, trecenti septuaginta: filii Suadon & Cliomus, trecenti septuaginta octo:

23 Filii Ericus, duo millia centum quadragintaquinque: filii Anaas, trecenti septuaginta. Sacerdotes:

24 Filii Ieddus, filii Euther, filii Eliasib, trecenti septuagintaduo: filii Emerus, ducenti quinquagintaduo:

25 Filii Phasurii, trecenti quinquaginta septem: filii Caree, ducenti viginti septem.

26 Levitæ: Filii Iesu in Cadobel, & Bamis, & Serebias, & Edias, septuagintaquatuor, omnis numerus à duodecimo anno, triginta millia quadringenti sexagintaduo,

27 Filii, & filiae, & uxores, omnis computatio, quadraginta millia ducenti quadragintaduo.

28 Filii sacerdotum qui psallebant in templo: filii Asaph, centum vigintiocto.

29 Ostiarii vero: filii Esmenni, filii Aser, filii Amon, filii Accuba, Topa filii Tobii, omnes centum trigintanovem

30 Sacerdotes servientes in templo: filii Sel, filii Gaspha, filii Tobloch, filii Cariz, filii Su, filii Hellu, filii Labana, filii Armacha, filii Accub, filii Vtha, filii Cetha, filii Aggab, filii Obai, filii Anani, filii Canna, filii Geddu.

31 Filii An, filii Radin, filii Desanon, filii Nachoba, filii Caseba, filii Gaze, filii Ozni, filii Sinone, filii Attre, filii Hatten, filii Afiana, filii Manei, filii Nasissin, filii Accusu, filii Agista, filii Azui, filii Favon, filii Phasalon.

32 Filii Meedda, filii Phusa, filii Caree, filii Barcus, filii Saree, filii Coesi, filii Nasir, filii Agisti, filii Pedon,

33 Salomon filii ejus, filii Asophot, filii Phasida, filii Celi, filii Dedon, filii Gadabel, filii Sephegi,

34 Filii Aggia, filii Sachareth, filii Sabathen, filii Caroneth, filii Malsirh, filii Amæ, filii Salsus, filii Addus, filii Suba, filii Eura, filii Rahotis, filii Phasphar, filii Malmou

35 Omnes sacro servientes, & pueri Salomonis, quadringenti octogintaduo.

36 Hi sunt filii qui ascenderunt à Thelmela,



mela, Telharfa : principes eorum, Carmelam, & Careth :

37 Et non poterant edicere civitates suas, & progenies suas, quemadmodum sint ex Israel. Filii Dalari, filii Tubal, filii Necho-daici,

38 Ex Sacerdotibus, qui fungebantur sacerdotio : & non sunt inventi filii Obia, filii Achilos, filii Addin, qui accepit uxorem ex filiabus Phargeleu :

39 Et vocati sunt nomine ejus, & horum quærita est generis scriptura in prædatura, & non est inventa, & prohibiti sunt sacerdotio fungi.

40 Et dixit illis Nehemias & Astharas, Ne participantur sancta, donec exurgat Pontifex doctus in ostensionem & veritatem.

41 Omnis autem Israel erat excep is servis & ancillis, quadragintaduo millia trecenti quadraginta.

42 Servi horum & ancillæ, septem millia trecenti trigintaseptem. Cantores & cantatrices, ducenti sexagintaquinque.

43 Cameli, quadringen i trigintaquinque, Equi septem millia triginta sex. Muli, ducenta millia quadraginta quinque. Subjugalia, quinque millia viginti quinque.

44 Et de præpositis ipsis per pagos, dum venirent in templum Dei, quod erat in Ierusalem, voverunt suscitare templum in loco suo, secundum suam virtutem :

45 Et dare in templum thesaurum operum sacrum auri mnas duodecim millia, & mnas argenti quinque millia, & stolas sacerdotales centum.

46 Et habitaverunt Sacerdotes & Levitæ, & qui exierant de plebe, in Ierusalem & in regione, & sacri cantores, & ostiarii, & omnis Israel in regionibus suis.

47 Instante autem septimo mense, cumque essent filii Israel unusquisque in suis rebus, convenerunt unanimes in atrium, quod erat ante januam Orientalem.

48 Et stantes Iesus filius Iosedec & fratres ejus sacerdotes, & Zorobabel filius Salathiel & hujus fratres, paraverunt altare,

49 Ut offerrent super illud holocaustomata, secundum quæ in libro Moyfi hominis Dei scripta sunt.

50 Et convenerunt ibi ex aliis nationibus terræ, & erexerunt sacrarium in loco suo omnes gentes terræ, & offerebant hostias, & holocaustomata Domino matutina.

51 Et egerunt scenopegiam & diem solemnem, sicut præceptum est in lege : & sacrificia quotidie, sicut oportebat.

52 Et post hæc oblationes institutas, & hostias sabbatorum, & neomeniarum, & dierum solemnum omnium sanctificationum.

53 Et quotquot vovebant Domino à neomenia septimi mensis, ceperunt hostias offerre Deo, & templum Domini nondum erat ædificatum.

54 Et dederunt pecuniam lapidariis & fabris, & potum & pabula, cum gaudio.

55 Et dederunt carra Sidoniis & Tyriis, ut transveherent illis de Libano irabes cedrinas, & facerent rates in Ioppe portu, secundum decretum quod scriptum

erat eis à Cyro rege Persarum.

56 Et in secundo anno venientes in templum Dei in Ierusalem, mense secundo, inchoavit Zorobabel filius Salathiel, & Iosue filius Iosedec, & fratres ipsorum, & sacerdotes & Levitæ, & omnes qui venerant de captivitate in Ierusalem :

57 Et fundaverunt templum Dei, novilunio secundi mensis secundi anni cum venissent in Iudæam & Ierusalem.

58 Et statuerunt Levitas à viginti annis, super opera Domini : & stetit Iesus & filius ejus, & fratres omnes Levitæ conspicientes, & executores legis, facientes opera in domo Domini.

59 Et steterunt sacerdotes habentes stolas cum tubis : & Levitæ filii Asaph, habentes cymbala,

60 Collaudantes Dominum, & benedicentes secundum David regem Israel :

61 Et cantabant canticum Domino, quoniam dulcedo ejus, & honor in sæcula super omnem Israel.

62 Et omnis populus tuba cecinerunt, & proclamaverunt voce magna, collaudantes Dominum in suscitatione domus Domini.

63 Et venerunt ex sacerdotibus & Levitis, & præsidentibus secundum pagos senioribus, qui viderant pristinam domum,

64 Et ad hujus ædificationem cum clamore & planctu magno, & multi cum tubis & gaudio magno :

65 In tantum ut populus non audiret tubas propter planctum populi. Turba enim erat tubis canens magnificè, ita ut longè audiretur.

66 Et audierunt inimici tribus Iudæ, & Benjamin, & venerunt scire quæ esset vox tubarum.

67 Et cognoverunt quoniam qui erant ex captivitate, ædificant templum Domino Deo Israel.

68 Et accedentes ad Zorobabel & Ism, præpositos pagorum, dixerunt eis : Ædificabimus una vobiscum.

69 Similiter enim audivimus Dominum vestrum, & ipsi pariter incedimus à diebus Asbazaeth regis Assyriorum, qui transmigrationem nostram huc.

70 Et dixit illis Zorobabel, & Iesus, & principes pagorum Israel,

71 Non est nobis & vobis ædificare domum Dei nostri ; nos enim soli ædificabimus Domino Israel, secundum ea quæ præcepit nobis Cyrus rex Persarum.

72 Gentes autem terræ incurbentes his qui sunt in Iudæa, & levantes opus ædificationis & insidias, & populos adducentes prohibebant eos ædificare.

73 Et aggressuras exercentes impelierunt ne consummaretur ædificium omni tempore viæ Cyri regis, & protraxerunt structuram per biennium usque ad Darii regnum.

#### C A P V T VI.

*Iudæi, annuente Darii, templum Dei extruunt in Ierusalem.*

1 IN secundo autem anno regni Darii prophetavit Aggeus & Zacharias

rias



rias filius Addin prophetae apud Iudam & Ierusalem in nomine Dei Israel super eos :  
 2 Tunc stans Zorababel filius Salathiel , & Iesus filius Iosedec , inchoaverunt ædificare domum Domini , quæ est in Ierusalem :

3 Cum adessent eis Prophetae Domini , & adjuvarent eos. In ipso tempore venit ad illos Sifennes subregulus Syriæ , & Phœnicis , & Satrabuzanes , & sodales ejus ,

4 Et dixerunt eis , Quo præcipiente vobis domum hanc ædificatis , & tectum istud , & alia omnia perficitis ? & qui sunt structores qui hæc ædificant ?

5 Et habuerunt gratiam visitatione facta super eos , qui erant ex captivitate à Domino seniores Iudæorum.

6 Et non sunt impediti ædificare , donec significaretur Dario de omnibus istis , & responsum acciperetur.

7 Exemplum epistolæ , quam miserunt Dario , S I S E N N E S , subregulus Syriæ , & Phœnicis , & Satrabuzanes , & sodales ejus in Syria & Phœnice præsides , regi Dario salutem.

8 Omnia nota sint Domino regi , quod cum venissemus in regionem Iudææ , & introissemus in Ierusalem , invenimus ædificantes domum Dei magnam :

9 Et templum ex lapidibus politis , & magnis & pretiosis materiis in parietibus ,

10 Et opera illa instantè fieri , & suffragare , & prosperare in manibus eorum , & in omni gloria , quam diligentissime perfici.

11 Tunc interrogavimus seniores , dicentes : Quo permittente vobis ædificatis domum istam , & opera hæc fundatis ?

12 Ideo autem interrogavimus eos , ut notum faceremus tibi homines & præpositos , & nomen scripturam præpositorum postulavimus illos.

13 At illi responderunt nobis , dicentes : Nos sumus servi Domini , qui fecit cælum & terram ,

14 Et ædificabatur hæc domus ante annos istos multos à rege Israel magno & fortissimo , & consummata est.

15 Et quoniam patres nostri exacerbantes erant & peccaverunt in Deum Israel , tradidit eos in manus Nabuchodonosor regis Babylonie , regis Chaldæorum.

16 Et domum istam demolientes incenderunt , & populum captivum duxerunt in Babylonem.

17 In primo anno regnante Cyro rege Babylonie , scripsit Cyrus rex domum hanc ædificare.

18 Et illa sacra vasa aurea & argentea quæ extulerat Nabuchodonosor de domo quæ est in Ierusalem , & consecraverat ea in suo templo , rursus protulit ea Cyrus rex de templo quod erat in Babylonia , & tradidit Zorababel & Salmanasaro subregulo :

19 Et præceptum est eis ut offerrent hæc vasa , & reponerent in templo quod erat in Ierusalem , & ipsum templum Dei ædificare in loco suo.

20 Tunc Salmanasarus subiecit fundamenta domus Domini , quæ est in Ierusalem : & exinde usque nunc ædificatur , & non accepit consummationem.

21 Nunc ergo si iudicatur à re & rex , perquiratur in regalibus bibliothecis Cyri regis , quæ sunt in Babylonia.

22 Et si invenum fuerit consilio Cyri regis ceptam esse structuram domus Domini , quæ est in Ierusalem , & iudicatur à Domino rege nostro , scribat de his nobis.

23 Tunc Darius rex præcepit inquiri in Bibliothecis : & inventus est in Ecbarhanis oppido , quod est in media regione , locus unus , in quo scripta erant ista :

24 A N N O primo regnante Cyro , rex Cyrus præcepit domum Domini quæ est in Ierusalem ædificare , ubi incendebant igni assiduo ,

25 Cujus altitudo sit cubitorum decem , & latitudo cubitorum sexaginta , quadrum lapidibus politis tribus , & meniano ligneo ejusdem regionis , & meniano uno novo , & impendia dari de domo Cyri regis :

26 Et sacra vasa domus Domini tam aurea quam argentea , quæ extulit Nabuchodonosor in domum Domini , quæ est in Ierusalem , ubi erant posita , ut ponantur illic.

27 Et præcepit curam agere Sifennem subregulum Syriæ & Phœnicis , & Satrabuzanem , & sodales ejus , & qui ordinati erant in Syria & Phœnice præsides , ut abstinerent se ab eodem loco.

28 Et ego quoque præcepi in totum ædificare : & prospexi , ut adjuvent eos qui sunt ex captivitate Iudæorum , donec consummetur templum ædis Domini :

29 Et à vexatione tributorum Coelesyriæ & Phœnicis , diligenter quantitatem dari his hominibus ad sacrificium Domini Zorababel præfecto , ad tauros , & arietes , & agnos.

30 Similiter autem & frumentum , & sal , & vinum , & oleum instantè per singulos annos , prout sacerdotes qui sunt in Ierusalem , dictaverunt consumi quotidie , sine ulla dilatione ,

31 Ut offerantur libationes summo Deo pro rege & pueris ejus , & orent pro ipsorum vita :

32 Et denuntietur , ut quicumque transgressi fuerint aliquid ex his quæ scripta sunt , aut spreverint , accipiant lignum de suis propriis , & suspendantur , & bona ipsorum regi ascribantur.

33 Propterea & Dominus , cuius non en invocatum est ibi , exterminet omnem regem & gentem , qui manum suam extenderit prohibere , aut male tractare domum Domini illam quæ est Ierusalem.

34 Ego Darius rex decrevi quam diligentissime secundum hæc fieri.

## CAPUT VII.

*Domus Dei extructa dedicatur & consecratur , in eaque festum Azymorum celebratur.*

1 Tunc Sifennes subregulus Coelesyriæ & Phœnicis , & Satrabuzanes ,



& totales, obsecuti his quæ à Dario rege erant decreta.

2 Inhibebant sacrosanctis operibus diligentissime, cooperantes cunctis eorum indigentibus principes Syria.

3 Et prosperata sunt sacrosancta opera prophetantibus Aggeo & Zacharia prophetis.

4 Et consummaverunt omnia per præceptum Domini Dei Israel, & ex consilio Ciri, & Darii, & Artaxerxis regis Persarum.

5 Et consummata est domus nostra usque ad tertiam & vigesimoam diem mensis Adar, sexto anno Darii regis.

6 Et fecerunt sibi Israel & sacerdotes & Levitæ, & ceteri qui erant ex captivitate, qui appositi sunt secundum ea quæ scripta sunt in libro Moyli:

7 Et obtulerunt in dedicationem templi Domini, tauros centum, arietes ducentos, agnos quadringentos.

8 Et hœdos pro peccatis universi Israel, duodecim, secundum numerum tribuum Israel.

9 Et steterunt sacerdotes & Levitæ amicti stolis per tribus, super omnia opera Domini Dei Israel, secundum libram Moyli, & ostiarii per singulas januas.

10 Et egerunt filii Israel cum his qui erant ex captivitate, illud Phasæ quattordecima luna mensis primi, quando sanctificati sunt sacerdotes & Levitæ.

11 Omnes filii captivitatis non sunt simul sanctificati, quia Levitæ omnes simul sanctificati sunt.

12 Et immolaverunt Phasæ universi filii captivitatis, fratribus suis sacerdotibus, & sibi ipsis.

13 Et manducaverunt filii Israel, qui erant ex captivitate, omnes qui remanerant ab omnibus execrationibus gentium terræ quærentes Donum.

14 Et celebraverunt diem festum azymorum, septem diebus epulantes in conspectu Domini.

15 Quoniam convertit consilium regis Assyriorum in eos, confortare manus eorum ad opera Domini Dei Israel.

### CAPUT VIII.

*Ascendenti Esdra à Babylonia Ierosolymam traduntur Artaxerxis litteræ, quæ beneficia Iudeis præstata continent: recensentur qui simul ascenderunt, & auro ac argento sacerdotibus commissi, & Esdras, facta oratione, commouet populum ad continentiam, quod ab alienigenis se non separassent.*

1 **E**T post hunc regnante Artaxerxe Persarum rege, accessit Esdras filius Azuræ, filii Helicæ, filii Solome,

2 Filii Sadoc, filii Achitob, filii Ameri, filii Azahel, filii Bocci, filii Abisue, filii Phinees, filii Eleazari, filii Aaron primi sacerdotis:

3 Hic Esdras ascendit de Babylonia, cum esset scriba & ingeniosus in lege Moyli, quæ data est à Domino Deo Israel docere & facere.

4 Et dedit ei rex gloriam, quod invenisset gratiam in oculis dignitate & desiderio in conspectu eius.

5 Et ascenderunt simul cum ipso ex filiis Israel, & sacerdotibus, & Levitis, & ceteris cantantibus tympanis, & organis, & serena templi in Ierosolymam.

6 Anno septimo regnante Artaxerxe, in quinto mense, hic comes septimus esset regni, exiens de Babylonia novilunio quinto mense.

7 Venerunt Ierosolymam juxta præceptum illius, secundum prosperitatem cunctis à Domino ipsorum datam esse.

8 In his enim Esdras magnam discipulam obtinebat, se præermittere quodquam eorum, quæ essent ex lege Domini & præceptis, & docendo universum Israel cunctis iustitiam & iudicium.

9 Accedentes autem, qui scribebant scriptis Artaxerxis regis, tradiderunt scriptum quo obvenerat ab Artaxerxe rege ad Esdras sacerdotem, & lectorem legis Domini, cujus exemplum subiectum est.

10 REX Artaxerxes Esdræ sacerdoti, & lectori legis Domini salutem.

11 Humilior ego iudicans in beneficiis, præcepi eis qui desiderant ex gente Iudeorum, sua sponte, & ex sacerdotibus & Levitis, qui sunt in regno nostro, comitari tecum in Ierosolymam.

12 Si qui ergo cupiunt ire tecum, conveniant, & proficiantur, sicut placuit mihi & septem amicis meis consiliariis.

13 Viviscent ea quæ aguntur secundum Iudæam & Ierosolymam, observantes sicut habes in lege Domini.

14 Et ferant munera Domino Deo Israel, quæ vovi ego & amici Ierosolymam, & omne aurum & argentum, quod inventum fuerit in regione Babylonia Domino in Ierosolymam cum illo.

15 Quod est donatum pro ipsa gente in templum Domini, eorum quod est in Ierosolymam, ut colligatur hoc aurum & argentum ad tauros, & arietes, & hœdos, & quæ his sunt congruentia.

16 Et offerant hostias Domino super altare Domini ipsorum quod est in Ierosolymam.

17 Et omnia quæcumque volueris cum fratribus tuis facere auro & argento, perfice pro voluntate tua, secundum præceptum Domini tui:

18 Et sacrosancta vasa, quæ data sunt tibi ad opera domus Domini Dei tui, quæ est in Ierosolymam:

19 Et cetera quæcumque tibi subvenerint ad opera templi Dei tui, dabis de regali gazophylacio:

20 Cum volueris cum fratribus tuis facere auro & argento, perfice secundum voluntatem Domini.

21 Ego quidem rex Artaxerxes præcepi ceteris ducentis in Syria & Ponticis, ut quæcumque scripserit Esdras sacerdos, & lector legis Domini, diligenter deinceps usque ad argentum talenta centum, similiter & auri.

22 Et utique ad tuum ventum mediorum centum, & vna amphora ceræ, & auri quatuor, ne abundaveris taxatione.

23 Omnia secundum legem Domini Dei tui.

24





alio limo, ne forte exurgat in regno re-  
ges, & filii, & filiorum ejus.

24 Vobis autem dicatur, ut omnibus sa-  
cerdotibus & Levitis, & sacris cantoribus,  
& servis templi, & servis templi huius,

25 Nullum tributum, neque ulla alia in-  
dictio introgetur, nec habeat quisquam po-  
testatem obligare eis quodquam.

26 Tu autem Esdras secundum sapientiam  
Dei, constitue iudices & arbitros in tota  
Syria, & Phœnice: & omnes qui legem  
Dei tui noverunt, doce:

27 Ut quorumque transgressi fuerint legem  
diligenter plectantur, sive morte, sive ci-  
vitate, sive etiam pecunia mulctatione vel  
abductione.

28 Et dixit Esdras scriba: Benedictus Deus  
pater noster, qui dedit hanc volun-  
tatem in cor regis, clarificare domum suam  
quæ est in Ierusalem,

29 Et ne honorificavit in conspectu re-  
gis & consiliariorum & amicorum, & pur-  
puratorum ejus.

30 Et ego constans animo factus sum se-  
cundum opitulationem Domini Dei mei,  
& congregavi ex Israel viros, ut simul  
ascenderent mecum.

31 Et hi sunt præpositi secundum suas  
patrias, & principatus portionales, eorum  
qui mecum ascenderunt de Babylonia in  
regno Artaxerxis

32 Et ex filiis Phares, Gersomus: ex fi-  
lius Siemarith, Armenus: filiorum David,  
Achis filius Seciliz;

33 Ex filiis Phares, Zacharias, & cum  
eo reversi sunt viri centum quinquaginta:

34 Ex filiis ductoris Moabilionis Za-  
rai, & cum ipso viri ducenti quinquaginta.

35 Ex filiis Zachnes, Iechonias Zecholei,  
& cum ipso viri ducenti quinquaginta.

36 Ex filiis Sala, Maasias Gotholiz, &  
cum ipso viri septuaginta:

37 Ex filiis Saphatiz, Zarias Micheli, &  
cum ipso viri octoginta:

38 Ex filiis Iob, Abdias Ieheli, & cum  
ipso viri ducenti duodecim:

39 Ex filiis Baniæ, Salimoth, filius Iosa-  
phæ, & cum ipso viri centum sexaginta:

40 Ex filiis Beer, Zacharias Bebei, & cum  
ipso viri ducenti octo.

41 Ex filius Ezead, Ioannes Ecetan, &  
cum ipso viri centum decem:

42 Ex filiis Adoniam ipsi postreni,  
& hæc sunt nomina eorum: Eliphalam fi-  
lius Gebel, & Semelaz, & cum ipso viri  
septuaginta.

43 Et congregavi eos ad fluvium qui di-  
citur Thia, & nectari sumus illic triduo, &  
recognovi eos.

44 Et ex filiis sacerdotum & Levitarum  
non inveni illic.

45 Et misi ad Elazarum, & Ecelon, &  
Falsan, & Maloban, & Easathan, & Samea,  
& Iordana, Nahar, Lenapam, Zacha-  
rian, & Motolanum, ipsos ductores &  
peritos:

46 Et dixi eis ut venirent ad Loddeum,  
qui erat apud locum per quem ibat.

47 Et mandavi eis ut dicerent Loddes,

& fratribus ejus, & illis qui erant in gazo-  
phylacio, ut mitterent nobis eos qui sa-  
cerdotes fuissent in domo Domini Dei  
nostri:

48 Et adduxerunt nobis secundum ma-  
num validam Domini Dei nostri viros pe-  
ritos: ex filiis Moholi filii Levi, filii Israel,  
Sabeiam, & filios & fratres, qui erant decem  
& octo:

49 Asbiam, & Amin ex filiis Siferum  
Chananzai, & filiorum viri viginti.

50 Et ex his qui templo serviebant, quos  
dedit David, & ipsi principes ad opera-  
tionem, Levitis templo servientium ducenti  
viginti. Omnia nomina signata sunt  
in scripturis.

51 Et vovi illic jejunium juvenibus in  
conspectu Dei, ut quærerem ab eo bonum  
iter nobis, & qui nobiscum erant, & filios,  
& pecoribus, propter insidias.

52 Erubui enim petere à rege pedes, &  
equites in comitatu, tutela gratia, contra  
adversarios nostros.

53 Diximus enim regi, quoniam virtus  
Domini erit cum eis qui inquirunt eam in  
omni affectu.

54 Et iterum deprecari sumus Dominum  
Deum nostrum secundum hæc: quem &  
propitium habuimus, & compotes facti  
sumus in Deo nostro.

55 Et separavi ex plebis præpositis, &  
sacerdotibus templi, viros duodecim, &  
Sedebiam, & Alannam, & cum eis ex fra-  
tribus eorum viros decem:

56 Et appendi eis aurum & argentum &  
vasa sacerdotalia domus Dei nostri, quæ  
donaverat rex, & consilarii ejus, & prin-  
cipes, & omnis Israel.

57 Et cum appendissem, tradidi argentum  
talenta centum quinquaginta, & vasa ar-  
gentea talentorum centum, & auri talenta  
centum.

58 Et vasorum aureorum septies viginti, &  
vasa ærea de bono ærarento splendida,  
duodecim, auri speciem reddentia,

59 Et dixi eis: Et vos sancti estis Do-  
mino, & vasa sunt sancta, & aurum, & ar-  
gentum votum est Domino Deo patrum  
nostrorum:

60 Vigilate & custodite, donec tradi-  
tis ea plebis præpositis, & sacerdotibus  
& Levitis, & principibus civitatum Israël,  
in Ierusalem, in pastophorio domus Dei  
nostri

61 Et hi qui susceperunt sacerdotes &  
Levitæ aurum & argentum & vasa, intule-  
runt in Ierusalem in templum Domini.

62 Et promovimus à fluvio Thia, die  
duodecim mensis primi, utque quo introi-  
vimus in Ierusalem.

63 Et cum factus fuisset tertius dies, quar-  
ta autem die ponderatum aurum, & ar-  
gentum traditum est in domo Domini Dei  
nostri, Manimoth filio Iorificendor.

64 Et cum ipso erat Eleazar filius Phoez,  
& erant cum ipsis Iosadus filius Ieru, &  
Mediar, & Banni filius Ievæ, a Ierusa-  
lem, & ad pondus moverunt.

65 Et iterum est pondus ipsorum eor-  
dem hora.



66 Qui autem venerunt ex captivitate, obstruxerunt sacrificium Domino Deo Israel tantis duodecim pro omni Israel, annis octoginta sex.

67 Agnos septuaginta duos, hircos pro peccato duodecim, & pro salute vacas duodecim, omnia in sacrificium Domini.

68 Et elegerunt præcepta regis regibus dupentatoribus & in regulis Ceterorum & Phoenicis, & honoris averunt gentem & templum Domini.

69 Et consummatis his, accesserunt ad me propoliti, dicentes: Non te regaverunt genus Israel, & principes, & sacerdotes, & Levitæ.

70 Et alienigenæ gentes & nationes terre immunditias suas à Chananzis, & Hethæis, & Pherezæis, & Jebuzæis, & Moabitis, & Aegyptiis, & Idumæis.

71 Compuncti enim sunt filii eorum & ipsi, & filii eorum, & notum est tamen sanctam alienigenis gentibus terræ: & participes erant populi, & magistratus, iniquitatis eius ab initio ipsius regni.

72 Et mox ut audiivi ista, confendi vestimenta & lacram tunicam: & lacerans capillos capitis, & barbam, sedi dolens & inestus.

73 Et convenerunt quotquot tunc morabantur in verbo Domini Dei Israel, ad me ingentem super iniquitatem istam, & debam illis usque ad sacrificium vel peritiam.

74 Et confurgens à jejunio, conscissa habens vestimenta & lacram tunicam, ingenuculus, & extendens manus ad Dominum.

75 Dicebam: Domine confusus sum, & revereus sum ante faciem tuam.

76 Peccata enim nostra multiplicata sunt super capita nostra, & iniquitates nostræ exaltæ sunt usque ad cælum.

77 Quoniam à temporibus patrum nostrorum suus in magno peccato, usque ad diem hunc.

78 Et propter peccata nostra, & patrum nostrorum, sumus traditi cum fratribus nostris, & cum sacerdotibus nostris, regi huius terræ in gladium & captivitatem & depredationem, cum confusione usque in hodiernum diem.

79 Et nunc quantum est hoc quod contigit nobis misericordia abs te Domine Deus, & relinque nobis radicem & nomen in locum sanctificationis tuæ.

80 Delegere luminare nostrum in domo Domini Dei nostri, dare nobis cibum in omni tempore servitutis nostræ.

81 Et cum serviremus, non fuimus derelicti à Domino Deo nostro: sed constituit nos in gratia, ponens nobis reges Persarum dare cibum.

82 Et clarificare templum Domini Dei nostri, & edificare deserta Sion, dare nobis stabulamenta in Iudæa & Ierusalem.

83 Et nunc quid dicit Dominus Deus habentes hæc? Transisti enim sumus præcepta tua, quæ dedit in manus puerorum nostrorum prophetarum.

84 Et venit Quoniam terra, in quam in-

troitus possidere hereditatem eius, terra polluta est: conquinationibus alienigenarum terræ, & hominum suorum eorum repleverunt eam totam immunditia sua.

85 Et nunc filias vestras non conjugemus filiis eorum, & filias eorum non accipietis filii vestri.

86 Et non inquietis pacem habere cum illis omni tempore, ut invalecentes in eoductus optima terræ, & hereditatem dabo bonis filiis vestris ut quæ in xvum.

87 Et quæ contempnit nobis, omnia hæc propter opera nostra magna, & magna peccata nostra.

88 Et dedit nobis radicem & rursus reverti sumus transgredi legem a tua, ut committeremur immunditiam alienigenarum gentium terræ huius.

89 Nonne irascens nobis perdere nos, quoadulque non relinquatur radix & nomen nostrum?

90 Domine Deus Israel verax es. Derelicta est enim radix usque in hodiernum diem.

91 Ecce nunc sumus in conspectu tuo in iniquitatibus nostris. Non est enim adhuc stare ante te in his.

92 Et cum adorando confiteretur Eshdras, fleus, humi prostratus ante templum, congregati sunt ante eum ex Ierusalem viri magna valde, viri & mulieres & iuvenes, & juvenulae. Fleus enim erat magnus in ipsa multitudo.

93 Et cum clamarisset Iechonias Ieheli ex filiis Israel, dixit Eshdras: Nos in Domino peccavimus, quod collocavimus nobis in matrimonium mulieres alienigenas ex gentibus terræ.

94 Et nunc es super omnem Israel. In his ergo sit iurandum à Domino, expellere omnes uxores nostras quæ ex alienigenis sunt cum filiis earum.

95 Sicut tibi decretum est à maioribus secundum legem Domini exigens explicat.

96 Alie enim spectu negotium & nos tecum sumus, viri & mulieres.

97 Et exurgens Eshdras adiuravit principes sacerdotum & Levitas, & omnem Israel, facere secundum hæc: & iuraverunt.

#### C A P V T IX.

*Inventur abijcere uxores alienigenas cum filiis, & revertentur qui ex sacerdotibus & Levitis sunt illis erant. Ipsi autem legem Domini & omni populo: quoniam peractis, iuraverunt ut ad propria revertentur, & cum diebus agerent.*

1 Et exurgens Eshdras ab ante arum, abiit in pastophorium Iona-thæ filii Naab.

2 Et hospitatus illic non gustavit panem nec aquam bibit, super iniquitatem multitudinis.

3 Et facta est predicatio in omni Iudæa, & in Ierusalem omnibus qui erant ex captivitate in Ierusalem congregati.

4 Ut quicunque non occurrerit Eshdras vel triduo dies, secundum patrum mandatum Ieronum, collegerunt faciliates suas, & ipsi aliam predicant in domibus domus captivitatis.

5 Et congregati sunt omnes quicunque



7. Et dicitur in hoc libro de rebus  
quodammodo, & ceteris est nomen, des me  
re, & ceteris.

8. Et dicitur in hoc libro de rebus  
quodammodo, & ceteris est nomen, des me  
re, & ceteris.

9. Et exurgens Esdras, dixit illis: Vos  
israhelites, & ceteris collocantes vobis in matri-  
monium uxores alienigenas, ut adderetis ad  
peccata Israhel.

10. Et nunc date contrahendum, & magnifi-  
centiam Domini Deo patrum vestrorum,

11. Et perinde voluntatem ipsius, & disce-  
datis a gentibus terrae, & ab uxoribus alie-  
nigenis.

12. Et clamavit omnis multitudo, & di-  
xerunt voce magna: Sicut dixisti, facie-  
mus.

13. Sed quoniam multitudo magna est, &  
tempus hybernium, & non possumus inlub-  
rificari stare: & hoc opus non est nobis  
huius diei, neque bidui: multum enim in  
his peccavimus:

14. Sed est propositum multitudinis, & omnes  
qui nobiscum inhabitant, & quotquot ha-  
bent uxores apud se alienigenas,

15. Et assistant accepto tempore ex omni  
loco presbyteri, & iudices, usquequo sol-  
vant iram Domini negotii huius.

16. Ionathas autem filius Ezeli, & Ozias  
Thecam susceperunt secundum hæc: & Bo-  
sorumus, & Levis, & Sabbathus simul  
cooperati sunt cum illis.

17. Et steterunt secundum hæc omnia uni-  
versi qui erant ex captivitate.

18. Et elegit sibi viros Esdras sacerdos  
principes magnos de patribus eorum secun-  
dum nomina: & confederunt novilunio  
mensis decimi examinare negotium istud.

19. Et determinatum est de viris qui habe-  
bant uxores alienigenas, usque ad neome-  
niam primi mensis:

20. Et inventi sunt ex sacerdotibus permi-  
si qui habebant alienigenas uxores.

21. Ex filiis Iesu filii Iosedec, & fratribus  
ejus: Maleas, & Elizerus, & Ioribus, &  
Iodeas,

22. Et injecerunt manus ut expellerent  
uxores suas: & ad laudandum in exoratio-  
nem, arctem pro ignorantia sua.

23. Et ex filiis Semmeri: Maleas & Elies  
& Ieelech, Azarias.

24. Et ex filiis Eotere: Limosias, Hismae-  
us, & Nahanee, Iussio, Reddus, &  
Thalsas.

25. Et ex Levitis: Iorabbus, & Semeis,  
& Colnis, & Calitas, & Fasteas, & Colvas,  
& Ilonas.

26. Et ex sacris cantoribus, Eliasib, Zac-  
caras.

27. Et ex ostiis: Salumus, & Tol-  
baas.

28. Et ex Israhel: ex filiis Eoro, Ozi,  
& Penias, & Geddias, & Melchias, &  
Michelus, Iudatus, & Iannabias, &  
Babais.

29. Et ex filiis Iolamane: Chanas, & Za-  
charias, & Iezelus, & Geddus, & Iar-  
moth, & Hadas.

30. Et ex filiis Sabdon: Eladas, & Ma-

lunus, Zochas & Iarimoth, & Zabis, &  
Ithelias.

31. Et ex filiis Zebes: Ioannes, & Ana-  
nias, & Zabdas, & Irenus.

32. Et ex filiis Banni: Olamus, & Mel-  
chus, & Jeddus, & Iabib, & Azabus,  
& Ierimoth.

33. Et ex filiis Addin: Naahus, & Mo-  
has, & Galeus, & Baanas, Maaleas, Matha-  
thias & Beel, & Baneas, & Manass.

34. Et ex filiis Noe: Honeas, & Alcas, &  
Melchias, & Saneas, & Simon, Benjamin,  
& Malchus, & Marras.

35. Et ex filiis Afom: Carianus, Matha-  
thias, & Bannus, & Eliphalach, & Manas-  
ses, & Semei.

36. Et ex filiis Banni: Ieremias, & Ma-  
dias, & Abramus, & Iohel, & Baneas, &  
Pelas, & Ionas, & Marimoth, & Elia-  
sib, & Mathanrus, & Elasis, & Orzas,  
& Dielus, & Semedius, & Zambis, &  
Iosephus.

37. Et ex filiis Nobei: Idelus & Matha-  
thias, & Sabadus, & Zecheda, Sedmi, &  
Iosai, Baneas.

38. Omnes isti conjunxerunt sibi uxo-  
res alienigenas, & dimiserunt eas cum  
filiis.

39. Et inhabitaverunt sacerdotes & Levi-  
tae, & qui erant ex Israhel, in Ierusalem,  
& in tota una regione, novilunio mensis  
septimi. Et erant filii Israhel in commoratio-  
nibus suis.

40. Et congregata est omnis multitudo si-  
mul in arcam, quæ est ab Oriente porta  
sacræ:

41. Et dixerunt Esdras pontifici & lectori,  
ut afferret legem Moisi, quæ tradita est  
Domino Deo Israhel.

42. Et tulit Esdras Pontifex legem omni  
multitudini eorum, à viro usque ad mulie-  
rem, & omnibus sacerdotibus, audire le-  
gem novilunio mensis septimi.

43. Et legebat in area, quæ est ante sacra-  
mentum templi, à prima luce usque ad ves-  
peram, coram viris & mulieribus. Et dede-  
runt omnes sensum ad legem.

44. Et stetit Esdras sacerdos, & lector  
legis, super ligneum tribunal quod fabri-  
catum erat.

45. Et steterunt ad eum Mathathias, &  
Samus, Ananias, Azarias, Vrias, Ezechias,  
& Bassanus ad dexteram:

46. Et ad sinistram Faldus, Misaël, Ma-  
lachias, Abussas, Sabus, Nabadias, & Za-  
charias.

47. Et assumpsit Esdras librum coram om-  
ni multitudine: præsidebat enim in gloria  
in conspectu omnium.

48. Et cum absolvisset legem, omnes ere-  
cti steterunt: & benedixit Esdras Domi-  
num Deum altissimum, Deum Sabaoth om-  
nipotentem.

49. Et respondit omnis populus: Amen.  
Et elevatis fortiter manibus procedentes in  
terram, adoraverunt Dominum.

50. Iesus & Baneas, & Sanebas, & Iad-  
mus, & Accubus, & Sabbathus, & Calchus,  
& Azarias, & Iorabus, & Ananias, & Ios-  
ias Levitæ.



49 Qui docebant legem Domini, & in multitudinem legebant legem Domini, & praecebebant singuli eos, qui intelligebant lectionem.

50 Et dixit Acharathes Idræ pontifici & lectori, & Levitis qui docebant multitudinem,

51 Dicens, Dies hic sanctus est Domino. Et omnes flebant, cum audissent legem,

52 Et dixit Edras, Digressi ergo manducate pinguius quæque, & bibite dulcius quæque, & mane manere his qui non habent.

53 Sanctus enim est hic dies Domini, & nolite nocui esse. Dominus enim clarificabit vos.

54 Et Levitæ denuntiabant in publico omnibus, dicentes: Dies hic sanctus est, nolite nocui esse,

55 Et abierunt omnes manducare, & bibere, & epulari, & dare munera his qui non habebant, ut epularentur. Magna fides enim fuit exaltari verbis quibus edocuitur.

56 Et congregati sunt universi in Ierusalem celebrare Ictitiam, secundum testamentum Domini Dei Israël.

## LIBER ESDRÆ

### Q V A R T V S.

#### C A P V T P R I M V M.

*Missus Edras à Domino multa ingratia Iudæis exhibita beneficia exprobrantur.*

**L**iber Edræ prophætæ secundus, filii Sarei, filii Azarei, filii Helciæ, filii Sadanæ, filii Sadoch, filii Achitob,

2 Filii Achiz, filii Phinees, filii Heli, filii Ameriæ, filii Asiel, filii Marimoth, filii Arna, filii Oziz, filii Borith, filii Abisei, filii Phinees, filii Eleazar,

3 Filii Aaron ex tribu Levi, qui fuit captivus in regione Medorum, in regno Artaxerxis regis Persarum.

4 Et factum est verbum Domini ad me dicens,

5 Vade, & nuncia populo meo facinororum ipsorum & filiis eorum iniquitates, quas in me admiserunt, ut nuntient filiis filiorum.

6 Quia peccata parentum ipsorum in illis creverunt. Obliti enim mei sacrificaverunt diis alienis.

7 Nonne ego eduxi eos de terra Ægypti de domo servitutis? Ipsi autem irritaverunt me, & consilia mea spreverunt.

8 Tu autem excute conam capitis tui, & projice omnia mala super illos: quoniam non obedierunt legi meæ. Populis autem est indisciplinatus.

9 Usquequo eos sustinebo, quibus tanta beneficia contuli?

10 Reges multos propter eos subverti. Pharaonem cum pueris suis, & omnem exercitum eius percoxi.

11 Omnes penes à tunc eorum perdidisti, & in Oriente provincia non ducum populos

Tyri & Sydonis dissipavi, & omnes adversarios eorum intereci.

12 Tu vero loquere ad eos, dicens. Hæc dicit Dominus.

13 Neupè ego vos per mare traaxi, & plateas volas multo munus exhibui; ducem vobis dedi Moysen, & Aaron sacerdotem;

14 Ducem vobis per columnam ignis præstiti, & magna mirabilia feci in vobis: vos autem mei obliti estis, dicit Dominus.

15 Hæc dicit Dominus omnipotens: Constitui vobis in signo fuit, castra vobis ad tutelam dedi, & illic murmurastis;

16 Et non triumphastis in nomine meo de perditione inimicorum vestrorum, sed adhuc nunc usque murmurastis.

17 Vbi sunt beneficia quæ præstiti vobis? Nonne in deserto cum esuriretis, proclamastis ad me,

18 Dicens: Vt quid nos in desertum istud adduxisti interficere nos? melius nobis fuerat servire Ægyptiis, quam mori in deserto hoc.

19 Ego dolui genitus vestros, & dedi vobis manna in escam. Panem Angelorum manducaastis.

20 Nonne cum sitiretis, petram excidi, & fluxerunt aquæ in saturitatem? propter excessus folis arborum vos texi.

21 Divisi vobis terras pingues: Chananzos, & Pherezos, & Philisthæos à facie vestra projecit: quid faciam vobis adhuc: dicit Dominus?

22 Hæc dicit Dominus omnipotens, in deserto cum essetis in flumine Amorrhæo sitientes, & blasphemantes nomen meum,

23 Non ignem vobis pro blasphemiis dedi, sed mittens lignum in aquam, dulces feci flumen.

24 Quid tibi faciam Iacob? Noluit obedire Iuda. Transferam me ad alias gentes, & dabo eis nomen meum, ut custodiant legima mea.

25 Quoniam me dereliquistis, & ego vos derelinquam. Perentibus vobis à me misericordiam, non miserebor.

26 Quando invocabitis me, ego non exaudiam vos. Maculastis enim manus vestras sanguine, & pedes vestri impigri sunt ad committenda homicidia.

27 Non quasi me dereliquistis, sed vos ipsos, dicit Dominus.

28 Hæc dicit Dominus omnipotens, Nonne ego vos rogavi, ut pater filios, & ut mater filias, & ut nutrix parvulos suos,

29 Ut essetis mihi in populum, & ego vobis in Deum, & vos mihi in patres, & ego vobis in patrem?

30 Ita & vos collegi, ut gallina pullos suos sub alas suas. Modo autem quid faciam vobis? Projiciam vos à facie mea:

31 Oblationem, cum mihi autem emiseritis, avertam faciem meam à vobis. Dices carnes vestras vestros, & neomenias, & circumcisiones repudietis.

32 Ego mihi pueros neco prophetas ad vos, quos accipietis in vestra, & lanthan capera eorum, quæ cum sanguine exoriant, dicit Dominus.



11 Hec dicit Dominus omnipotens, Domus vestra deserta est: Proiciam vos sicut ventus stipulam.

14 Et filii pro rationem non facient: quoniam mandatum meum neglexerunt, & quod iuravi in est coram me fecerunt.

15 Tradam domos vestras populo venienti, qui me non audientes credunt: quibus signa non ostendi, facient quæ præcepi.

16 Prophetas non viderunt, & memora- bantur iniuratum eorum.

17 Testor populi venientis gratiam, cujus parvuli exultant cum lætitia, ne non viden- tes oculis carnalibus, sed spiritu credentes quæ dixi.

18 Et nunc frater aspice, quæ gloria: & vide populus veniens deum ab Oriente,

19 Quibus dabo duram Abraham, Isaac & Iacob, & Osee, & Amos, & Michæ, & Ioel, & Abdæ, & Ionæ,

20 Et Nahum, & Habacuc, Sophoniz, Aggei, Zachariæ, & Malachiæ, qui & An- gelus Domini vocatus est.

C A P V T II.

*Synagoga sub figura matris revocatur à malis suis ad vitam castitatem.*

1 **H**æc dicit Dominus: Ego eduxi po- pulum istum de servitute, quibus mandata dedi per pueros meos prophetas, quos audire noluerunt, sed irrita fecerunt mea consilia.

2 Mater quæ eos generavit, dicit illis, He filii, quia ego vidua sum & derelicta.

3 Educavi vos cum lætitia, & amisi vos cum luctu & tristitia, quoniam peccastis coram Domino Deo vestro, & quod malum est coram eo fecistis.

4 Molo autem quid faciam vobis? ego vidua sum & derelicta: ite filii, & petite à Domino misericordiam.

5 Ego autem te pater testem invoco super matrem filiorum, qui noluerunt testamen- tum meum servare,

6 Vides es confusione, & matrem eor- um in direptionem, ne generatio eorum fiat.

7 Disperantur in gentes nomina eorum, deleantur à terra: quoniam spreverunt sa- cramentum meum.

8 Væ tibi Assur, qui absconditis iniquos penes te. Gens mala, memorare quid fece- rim Sodomæ & Gomorrhæ.

9 Quorum terra jacet in piceis glebis & aggribus cinerum: sic dabo eos, quæ me non auferunt, dicit Dominus omnipotens.

10 Hec dicit Dominus ad Eliram, Nuntia populo meo, quoniam dabo eis regnum Ierusalem, quod daturus eram Israël.

11 Et cum mihi gloriam illorum, & dabo eis tabernacula æterna, quæ præpara- veram illis.

12 Signum vitæ erit illis: in olo e un- guenti, & non laborabunt, neque fatiga- buntur.

13 Le, & accipietis. Rogate volitis dies paucos ut immoretur, iam paratum est vobis regnum: regnate.

14 Testare coram & terram. Contrivi enim malum, & creavi bonum, quia vivo ego, dicit Dominus.

15 Mater amplectere filios tuos, educa

illos cum lætitia, Sicut columba confirma pedes eorum: quoniam te elegi, dicit Do- minus.

16 Et resuscitabo mortuos de locis suis, & de monumentis educam illos, quoniam cognovi nomen meum in Israël.

17 Noli timere mater filiorum: quoniam te elegi, dicit Dominus.

18 Mutam tibi adiutorium pueros meos Isaiam & Ieremiam, ad quorum consilium sanctificavi & paravi tibi arbores duodecim gravatas varis fructibus.

19 Et totidem fontes fluentes lac & mel, & montes imensos septem, habentes ro- sam & lilium, in quibus gaudio inplebo fi- lios tuos.

20 Viduam iustifica, pupillo iudica, egen- tida, orphanum tuere, nudum vesti.

21 Contractum & debilem cura, claudum irridere noli, tutare mancum, & cæcum ad visionem claritatis meæ admirte.

22 Senem & juvenem intra muros tuos serva.

23 Mortuos ubi inveneris, signans com- menda sepulchro, & dabo tibi primam ses- sionem in resurrectione mea.

24 Pausa & quiesce populus meus, quia veniet requies tua.

25 Nutrix bona nutri filios tuos, confirma pedes eorum.

26 Servos quos tibi dedi, nemo ex eis in- teriet: eos ego enim requiram de numero tuo.

27 Noli fatigari. Cum enim venerit dies pressuræ & angustiarum, alii plorabunt, & tristes erunt: tu autem hilaris & copiosa eris.

28 Zelab in gentes, & nil adversus te po- terunt, dicit Dominus.

29 Manus meæ regent te, ne filii tui ge- hennam videant.

30 In undare mater cum filiis tuis, quia ego te eripiam, dicit Dominus.

31 Filios tuos dormientes memorare, quoniam ego eos educam de lateribus ter- ræ & misericordiam cum illis faciam: quo- niam misericors sum, dicit Dominus omni- potens.

32 Amplectere natos tuos usque dum ve- nio, & præstem illis misericordiam: quo- niam exuberant fontes mei, & gratia mea non deficiet.

33 Ego Eldras præceptum accepi à Do- mino in monte Oreb, ut irem ad Israël: ad quos cum venirem, rep obaverant me, & respueverunt mandatum Domini:

34 Itaque vobis dico gentes, quæ audi- tis & intelligitis, expectate passum in ve- strum, requiem æternitatis dabo vobis: quoniam in proximo est ille, qui in fine sæculi adveniet.

35 Parati estote ad prævia regni, quæ lux perpetua faciet vobis per æternam em- pte potis.

36 Iugue unbram sæculi huius: accipite iugum bræm gloriæ vestræ. Ego testor pa- lam salvatore nuncium.

37 Cumque daretur donum spiritus & in- cundum, gratias agentes ei quæ vos ad cœlestia regna vocavit.



38 Surgite & stare & videte numerum signatorum in convivio Domini.

39 Qui se de umbra sæculi transfulerunt, splendidas tunicas à Domino acceperunt.

40 Recipe Sion numerum tuum, & concludere candidatos tuos qui legem Domini compleverunt.

41 Et liorum tuorum, quos optabas, plenus est numerus. Roga impetum Domini, ut sancti ficiatur populus tuus qui vocatus est ab initio.

42 Ego Elias vidi in monte Sion turbam magnam, quam numerare non potui, & omnes cantus collaudabant Dominum.

43 Et in medio eorum erat juvenis statura celsus, eminentior omnibus illis, & singulis eorum capitibus imponebat coronas, & magis exaltabatur: Ego autem miraculo tenebar.

44 Tunc interrogavi Angelum, & dixi: Qui sunt hi, Domine?

45 Qui respondens dixit mihi: Hi sunt qui mortalem tunicam depoluerunt, & immortalam sumpserunt, & confessi sunt nomen Dei: Modo coronantur & accipiunt palmas.

46 Et dixi Angelo: Ille juvenis, quis est, qui eis coronas imponit, & palmas in manus tradit?

47 Et respondens dixit mihi: ipse est filius Dei, quem in sæculo confessi sunt: ego autem magnificare eos cœpi, qui fortiter pro nomine Domini steterunt.

48 Tunc dixit mihi Angelus: Vade, annuntia populo meo, qualia & quanta mirabilia Domini Dei vidisti.

### C A P V T I I I.

In omnibus Ada posteris, maxime in Gentibus infidelibus, abunde manifestis.

1 Anno trigesimo ruina civitatis, eram in Babylone, & convibat sum super cubiculo meo recumbens, & cogitationes meae ascendebant super cor meum:

2 Quomodo vidi desertionem Sion, & abundantiam eorum qui habitabant in Babylone.

3 Et ventilatus est spiritus meus valde, & cœpi loqui ad Alustimum verba timorata.

4 Et dixi: O dominator Domine, tu dixisti ab initio, quando plantasti terram, & hoc solus, & impetasti populo,

5 Et dedisti Adam corpus mortuum: sed & ipsum signum manuum tuarum erat, & insufflasti in eum spiritum viæ, & factus est vivens coram te:

6 Et induxisti eum in paradiso, quem plantaveras dextera tua, antequam terra adventaret.

7 Et huic mandasti diligere viam tuam, & præterivit eam, & statim institui in eum mortem, & in nationibus ejus, & nate sunt gentes, & tribus, & populi, & cognationes, quarum non est numerus.

8 Et ambulavit unaquæque gens in voluntate sua, & mira agebant coram te, & spernabant præcepta tua.

9 Iterum autem in tempore induxisti delusionem super inhabitantes sæculum, & perdidisti eos.

10 Et factum est in isto populo eorum, sicut Adæ, sicut hiis delinquentibus.

11 Dereliquisti artem unum ex hiis, cum domo sua, & ex eo sunt omnes.

12 Et factum est cum cœpi fieri natus, & plerique, qui tunc habebant super terram, & adimplerunt filios & populos & gentes multas: & cœperunt iterum in perditionem, & perditionem plerique & omnes.

13 Et factum est cum ioseph, faceret coram rege, elegisti tibi vnum ex hiis, cui nomen erat Abraham.

14 Et dilexisti eum, & deo omni tibi ei, si li voluntatem tuam:

15 Et disposuisti ei testamentum æternum, & dixisti ei ut conueneret de te in pueris semen ejus. Et dedisti ei Isaac, & Isaac dedisti Jacob & Esau.

16 Et segregasti tibi Jacob, Esau autem separasti. Et factus est Jacob in multitudinem magna.

17 Et factum est cum educeres semen ejus ex Aegypto, adduxisti super mare Sion.

18 Et inclinasti cœlos, & statuisti terram, & commovisti orbem, & tremere fecisti abyssos, & conturbasti sæculum.

19 Et transiit gloria tua per ignem, & terram, & spiritus, & gelus, ut dares semini Jacob legem, & generationi Israël diligentiam.

20 Et non abstulisti ab eis cor malignum, ut faceret lex tua in eis fructum.

21 Cor enim malignum hauriens primum Adam, transgressus & viciis est, sed & omnes qui de eo nati sunt.

22 Et facta est permanens infirmitas, & lex cum corde populi, cum malignitate radicis: & discessit quod bonum est, & mansit malignum.

23 Et transierunt tempora, & finiti sunt anni: & suscitasti tibi servum nomine David.

24 Et dixisti ei & liticare civitatem nominis tui, & offerre tibi in eadem thias & oblationes.

25 Et factum est hoc annis multis, & deliquerunt qui habitabant civitatem.

26 In omnibus facientes sicut fecit Adam & omnes generationes ejus. Vitebant enim & ipsi corde maligno.

27 Et tradidisti civitatem tuam in manibus inimicorum tuorum.

28 Numquid meliora faciunt, qui habitant Babylonem? Et propter hoc dominabitur Sion?

29 Factum est cum venissem huc, & viderem impietates, quarum non est numerus: & delinquentes multos viderem, & mea hoc trigentesimo anno, & exivit cor meum:

30 Quomodo vidi quomodo & fines cor peccantes, & peperisti in pedes ageribus, & perdidisti populum tuum, & conturbasti inimicos tuos, & non signasti.

31 Nihil enim mihi quomodo debeat derelinqui via hæc. Numquid meliora facit Babylon quam Sion?

32 Aut alia peris cognovisti per te & Israel, quæ tribus crederentur tibi, & tibi, sicut Jacob?



22 Quam merces non comparuit, neque labor fructu licavit. Pertransiens enim pertransivi in gentibus, & vidi abundantes eas, & non memorantes mandatorum tuorum.

23 Nunc ergo pondera in statera nostras iniquitates, & coram qui habitant in caelo: & non invenietur nomen tuum, nisi in Ierusalem.

24 Aut quando non peccaverunt in conspectu tuo, qui habitant terram? aut quæ gens sic observavit mandata tua? Hos quidem per nomina invenies servasse mandata tua, gentes autem non invenies.

#### C A P V T I V.

*Retunditur curiosi scrutatoris presumptio, ad-  
dunturque fini nodi.*

1 Et respondit ad me Angelus, qui missus est ad me, cui nomen Uriel.

2 Et dixit mihi: Excedens excessit cor tuum in saeculo hoc, & comprehendere cogitas viam Altissimi.

3 Et dixi: Ita Domine meus. Et respondit mihi, & dixit: Tres vias misus sum ostendere tibi, & tres similitudines proponere coram te.

4 De quibus mihi si renuntiaveris unam ex his & ego tibi demonstrabo viam, quam desideras videre, & docebo te, unde sit cor malignum.

5 Et dixi: Loquere Domine meus. Et dixit ad me: Vade pondera mihi ignis pondus, aut mentura mihi flatum venti, aut revoca mihi diem quæ præterit.

6 Et respondi, & dixi: Quis natorum poterit tacere, ut me interroges de his?

7 Et dixit ad me: Si essem interrogans te, dicens: Quarum habitationes sunt in corde maris, aut quarum venæ sunt in principio abyssi, aut quarum venæ sunt super firmamentum, aut qui sunt exitus paradisi?

8 Dirres mihi fortassis, in abyssum non descendi, neque in infernum adhuc, neque in celum unquam ascendi.

9 Nunc autem non interrogavi te, nisi de igne, & vento, & die, per quem transisti, & a quibus separari non potes: & non respondisti mihi de eis.

10 Et dixit mihi: Tu quæ tua sunt tecum coadolescens, non potes cognoscere:

11 Et quomodo poterit vastum capere Altissimi viam, & iam exterius corrupto saeculo intelligere corruptionem evidentem in facie mea?

12 Et dixi illi: Melius erat nos non esse, quam adhuc vivere in impietatibus, & perire, & non intelligere de qua re.

13 Et respondit ad me, & dixit: Proficiscere profectus sum ad silvam lignorum campi, & cogitaverunt cogitationem.

14 Et dixit: Venite & eamus, & faciamus ad mare bellum, ut recedat coram nobis, & faciamus nobis alias silvas.

15 Et si mulier flatus maris & ipsi corrumpantur cogitationem, & dicent: Venite ascende, debellamus silvas campi, ut & ipse consumamus nobismetipsis aliam regionem.

16 Et factus est cogitatus silvæ in vanum:

venit enim ignis, & consumpsit eam.

17 Similiter & cogitatus fluctuum maris: sicut cum arena, & prohibuit eos.

18 Si enim esses iudex horum, quem inciperes justificare, aut quem condemnare?

19 Et respondi, & dixi: Utique vanam cogitationem cogitaverunt, terra enim data est silvæ, & mari locus portare fluctus suos.

20 Et respondit ad me, & dixit: Bene tu iudicasti, & quare non iudicasti tibi-metipsum?

21 Quemadmodum enim terra silvæ data est, & mare fluctibus suis: sic qui super terram inhabitant, quæ sunt super veram intelligere solummodo possunt, & qui super cælos quæ super altitudinem cælorum.

22 Et respondi, & dixi: Deprecor te Domine, ut mihi detur sensus intelligendi.

23 Non enim volui interrogare de superioribus tuis, sed de his quæ pertransiunt per nos quotidie, propter quid Israel datus in opprobrium gentibus? quem dilexisti populum datus est tribus impiis, & lex patrum nostrorum in interitum deducta est, & dispositiones scriptæ nullæ sunt.

24 Et pertransivimus de saeculo, ut locustæ, & vicia nostra stupor & pavor, & nec digni sumus misericordiam consequi.

25 Sed quid faciet nomini suo quod invocatum est super nos? & de his interrogavi.

26 Et respondit ad me, & dixit: Si fueris plurimum scrutatus, frequenter miraberis: quoniam festinans festinat saeculum pertransire.

27 Et non capit portare quæ in futuris temporibus iustis reposita sunt: quoniam plenum in iustitia est saeculum hoc & infirmitatibus.

28 De quibus aurem interrogas, dicam: seminatum enim est malum, & necdum venit destructio ipsius.

29 Si ergo non inversum fuerit quod seminatum est, & discesserit locus ubi seminatum est malum, non veniet ubi seminatum est bonum.

30 Quoniam gramen seminis mali seminatum est in corde Adam ab initio: & quantum impietatis generavit usque nunc, & generat usque cum veniat arca?

31 Estima autem apud te gramen mali seminis, quantum fructum impietatis generavit:

32 Quando secaræ fuerint spicæ, quantum non est numerus, quantum magnam aream incipient facere?

33 Et respondi, & dixi: Quomodo, & quando hæc? Quare modici & mali anni nostri?

34 Et respondit ad me, & dixit: Nobis: Non festinas tu super Altissimi nam. Tu enim festinas in aures tibi super ipsum: nam excessus eius multus.

35 Nunc de his interrogaverunt a te iustorum in promptu: & tu diceres: Utique spero facere quod vult Deus. Quas arces mercedis accipis?



36 Respondit ad ea Jeremiel Archangelus, & dixit: Quando impletus fuerit numerus seminum in vobis, quoniam in statuta ponderavit seculum.

37 Et mensura mensuravit tempora, & non vero numeravit tempora, & non commovit, nec excitavit, usque dum impleatur predicta mensura.

38 Et respondi, & dixi: O dominator Domine, sed & nos omnes plei sumus impietate.

39 Et nocte propter nos non impleantur iustorum aera, propter peccata inhabitantium super terram.

40 Et respondit ad me, & dixit: Vade, & interroga pregnantem, si quando impleverit novem menses suos, adhuc poterit matrix eius retinere partum in semetipsa?

41 Et dixi: non potest Domine. Et dixit ad me. In inferno promptuaria animarum matrixi assimilata sunt.

42 Quemadmodum enim illa festinat quæ parit effigere ne cessarem parius; sic & hæc festinat reddere ea quæ commendata sunt.

43 Ab initio tibi demonstrabitur de his quæ concupiscis videre.

44 Et respondi, & dixi. Si inveni gratiam ante oculos tuos, & si possibile est, & si idoneus sum,

45 Demonstra mihi, si plusquam præteritum sit habere venire, aut plura pertransierunt supra quam futurum est.

46 Quid pertransivit, scio: quid autem futurum sit, ignoro.

47 Et dixit ad me: Sta super dexteram partem, & demonstrabo tibi interpretationem similitudinis.

48 Et steti, & vidi: & ecce fornax ardens transiit coram me, & factum est, cum transiret flamma, vidi, & ecce superavit fumus.

49 Post hæc transiit coram me nubes plena aquæ, & immisit pluviam impetu multam: & cum transisset impetus pluvie, superaverunt in eam guttæ.

50 Et dixit ad me: Cogita tibi: sicut crescit pluvia amplius quam guttæ, & ignis quam furus: sic superabundavit quæ transiit mensura Superaverunt autem guttæ, & fumus:

51 Et oravi, & dixi, Putas vivo usque in debui illis? vel quid erit in diebus illis?

52 Respondit ad me, & dixit: De signis, de quibus me interrogas, ex parte possum tibi dicere: de vita autem tua non sum nactus dicere tibi, sed nescio.

#### C A P V T V.

*Varia signa de futuris rebus Esdra per Angelum ostenduntur pro exhortatione spe ac consolatione*

**D**ignis autem: ecce dies venient, in quibus apprehendentur qui inhabitant terram in censa multo: & abscondetur veritatis via, & sterilis erit à fide regio:

2 Et multiplicabitur iniustitia super hanc quam imple tu vides, & super quam audisti olim:

3 Et erit impositio vestigio quam nunc des regnare regionem, & videbunt eam desertam.

4 Et autem tibi dederit Altissimus vi-

vere: videbis post tertium rubrum, & refulcet subito sol noctu, & luna ter in die.

5 Et de ligno sanguis stillabit, & lapis dabit vocem suam, & populi commovebuntur.

6 Et regnabit, quem non sperant qui inhabitant super terram, & volatilia coanationem facient.

7 Et mare solomiticum pisces rejiciet, & dabit vocem noctu, quia non erant multi, omnes autem eam audient vocem ejus.

8 Et chaos fiet per loca multa, & sepe frequenter revertetur, & bestiae agrestes transigrabunt, & mulieres menstruas parient monstra.

9 Et in dulcibus aquis salæ invenietur, & amict omnes semetipsos peragrabunt: & abscondetur tunc sensus, & intellectus separabitur in promptuarium suum:

10 Et quæretur à multis, & non invenietur: & multiplicabitur iniustitia, & incontinentia super terram.

11 Et interrogabit regio proximam suam, & dicet, Numquid per te pertransiit iustitia iustum faciens? Et hoc negabit.

12 Et erit in illo tempore, & sperabunt homines, & non imperabunt; laborabunt, & non dirigentur væ eorum.

13 Hæc signa dicere tibi permissum est mihi: & si oraveris iterum & ploraveris, sicut & nunc, & jejunaveris septem diebus, audies iterato horum majora.

14 Et vigilavi, & corpus meum horruit valde: & anima mea laboravit, ut deficeret:

15 Et tenuit me qui venit Angelus, qui loquebatur in me, & confortavit me, & statuit me super pedes.

16 Et factum est in nocte secunda, & venit ad me Salathiel dux populi, & dixit mihi, Vbi eras? & quare vultus tuus tristis?

17 An nescis, quoniam tibi creatus est Israel in regione transmigrationis eorum?

18 Exurge ergo & gusta panem, & non detel aquas nos, sicut pastor gregem suum in manibus laporum malignorum.

19 Et dixi ei, Vade à me, & non appropies ad me. Et audivit, ut dixi: & recessit à me.

20 Et ego jejunavi diebus septem ululans & plorans, sicut mihi mandavit Vniuersus Angelus.

21 Et factum est post dies septem, & iterum cogitationes cordis mei molestæ erant mihi valde,

22 Et resumpsit anima mea spiritum intellectus: & iterum cor loqui coanationem sermones.

23 Et dixi, Dominator Domine, ex omni silva terræ, & omnibus arboribus ejus, elegisti vineam uiticam:

24 Et ex omni terra orbis, elegisti tibi vineam uiticam: & ex omnibus fluminibus orbis, elegisti tibi flumen eufratem:

25 Et ex omnibus abissiis maris, repisti tibi rivum eufratem: & ex omnibus & signis signalibus, sancti tui adhibita caput super-



26 Et ex omnibus creatis volatilibus, nominasti tibi columbam unam; & ex omnibus pluvialibus precoribus, providisti tibi unam unam.

27 Et ex omnibus multiplicatis populis, acquisivisti tibi populum unum, & ab omnibus probasti te, donasti hunc quem desiderasti populo.

28 Et nunc Domine, ut quid tradidisti unum pluvialibus? Et preparasti super unam radicem alias, & disperdidisti unum cum tuam in multis?

29 Et conculeaverunt eam, qui contradicebant, & infonibus tuis, quique tuis testamini non credebant.

30 Et si obens odisti populum tuum, tuis manibus debet castigari.

31 Et factum est, cum locutus essem sermonibus, & missus est Angelus ad me, qui ante venerat ad me per eternam noctem,

32 Et dixit mihi, Audi me, & instruam te; & intende mihi, & adjiciam coram te.

33 Et dixit, Loquere Domine meus. Et dixit ad me, Valde tu in excessu me vis factus es pro Israel: an plus dilexisti eum, quam qui eum fecit?

34 Et dixi ad eum, Non Domine, sed dolens locutus sum. Torquente in me renes mei per omnem horam, quarentem apprehendere semitam A'itissini, & investigare partem iudicii eius.

35 Et dixit ad me, Non potes. Et dixi, Quare Domine? ad quid nascebar, aut quare non fiebat matrix matris meae mihi sepulchrum, ut non viderem laborem Jacob, & defatigationem generis Israel?

36 Et dixit ad me, Numera mihi quae nondum venerant, & collige mihi dispersas guttas, & revivida mihi aridos flores.

37 Et aperi mihi clausa promissionaria, & produci mihi inclusas in eis fluvius; demonstra mihi vocis imaginem; & tunc ostendam tibi laborem quem rogas videre.

38 Et dixi, Dominator Domine, quis enim est qui potest haec scire, nisi qui cum hominibus habitationem non habet?

39 Ego autem inspiens; & quomodo poteram dicere de his quibus me interrogasti?

40 Et dixit ad me, Quomodo non potes facere unum de his quae dicta sunt: sic non poteris invenire iudicium meum, ut in fine charitatem, quam populo promissi.

41 Et dixi, Sed ecce Domine tu propius es his qui in finem sunt; & quid facient qui ante me fuerunt, aut nos, aut hi qui post nos?

42 Et dixit ad me, Coronae a'ni nilabo iudicium meum. Sicut non novissimorum tarditas, sic non priorum velocitas.

43 Et respondi, & dixi, Nec poteris facere eorum qui facti sunt, & qui sunt, & qui erunt? in unum, ut celerius iudicium tuum velocitas?

44 Et respondi ad me, & dixi? Non potest esse iudicium meum per creaturam, nec iudicare de unum eos qui in eo creati sunt.

45 Et dixi, quomodo dicitur servo tuo,

quoniam vivificans vivificasti a'ni te creaturam creaturam in unum, & sustinebat eam creaturam, poterit & nunc potest esse praesentia in unum.

46 Et dixit ad me, Interroga matrem mulieris, & dices ad eam, Et si paris, quare per tempus? Roga ergo eam, ut det decem in unum.

47 Et dixi, Non utique poterit: sed secundum tempus.

48 Et dixit ad me, Et ego dedi matricem terrae his qui seminati sunt super eam per tempus.

49 Quemadmodum enim infans non parit ea, quae senum sunt: sic ego disposui a me creaturam saeculum.

50 Et interrogavi, & dixi: Cum jam dederis mihi viam, loquar coram te: nam mater nostra, de qua dixisti mihi, adhuc juvenis est: jam senectuti appropinquat.

51 Et respondit ad me, & dixi, interroga eam quae parit, & dicet tibi.

52 Dices enim ei: Quare quos peperisti, nunc non sunt similes his qui ante te, sed minores statura?

53 Et dicet tibi & ipsa: Alii sunt qui in juventute virtutis nati sunt: & alii qui sub tempore senectutis deficiente matrice sunt nati.

54 Considera ergo & tu quoniam minori statura esis praeter his qui ante vos:

55 Et qui post vos, minori quam vos, quam jam senescentes creaturae, & fortitulinem juventutis praeter creantes. Et dixi, Rogo Domine, si invenigratiam ante oculos tuos, demonstra servo tuo, per quem visites creaturam tuam.

## CAPUT VI.

*Deus omnia novit antequam fiant, & omnia creavit prius hominem, omni inquit fuit considerat.*

1 Et dixit ad me, Initio terreni orbis & antequam flarent exus saeculi, & antequam flarent conventiones ventorum.

2 Et antequam sonarent voces tonitruum & antequam splenderent nubes coruscationum, & antequam confirmarentur fundamenta a'ni ad hi.

3 Et antequam viderentur decori flores, & antequam confirmarentur motus virutes, & antequam colligerentur innumerabiles milia Angelorum.

4 Et antequam exollerentur altitudines aeris, & antequam nominarentur mensurae firmamentorum, & antequam altuarent camini in Soli.

5 Et antequam investigarentur praesentes anni, & antequam abalienarentur eorum, qui nunc peccant a'ni venientes, & confingantur, qui silem thesaurizaverunt.

6 Tunc cognovi, & facta sunt per me solum, & non per alium: & finis per me, & non per alium.

7 Et respondi, & dixi: Quae erit separatio temporum? aut quando prioris finis, & sequentis initium?

8 Et dixit ad me Ab Abraham usque ad Isaac quia loca sunt ab eo Isaac & Iacob, manus Iacob tenet ab initio calcanem Iacob.

9 Et tunc huiusmodi Iacob, & principium sequentis Iacob.



10 Hominis manus inter calcaneum & manum. Aliud noli querere Esdra.

11 Et respondi, & dixi, O Dominator Domine, si inveni gratiam ante oculos tuos.

12 Oro ut demonstres servo tuo finem signorum tuorum, quorum partem mihi demonstrasti nocte precedenti.

13 Et respondit, & dixit ad me, Surge super pedes tuos, & audi vocem plenissimam sonitus.

14 Et erit sicut commotio, nec commovebitur locus, in quo stes super eum.

15 Ille cum loquitur, tu non expaveas, quoniam de sine verbum & fundamentum terræ intelligitur.

16 Quoniam de ipsis sermo tremiscit & commovetur, scit enim quoniam finem eorum oportet commutari.

17 Et factum est, cum audissem, surrexi super pedes meos, & audiui: & ecce vox loquens, & sonus ejus sicut sonus aquarum multarum,

18 Et dixit, Ecce dies veniunt, & erit quando appropinquare incipiam, ut visitem habitantes in terra:

19 Et quando inquirere incipiam ab eis qui injuste nocuerunt injustitia sua, & quando suppleta fuerit humilitas Sion.

20 Et cum super signabitur sæculum quod incipient pertransire, hæc signa faciam, Libri aperientur ante faciem firmamenti, & omnes videbunt simul.

21 Et anniculi infantes loquentur vocibus suis, & prægnantes immaturos parient infantes trium & quatuor mensium, & vivent, & suscitabuntur.

22 Et subito apparebunt seminata loca non seminata, & plena propriaria subito inveniuntur vacua:

23 Et tuba canet cum sono; quam cum omnes audierint, subito expavescent.

24 Et erit in illo tempore, debellabunt amici amicos ut inimici, & expavescet terra cum his: & vineæ fontium stabunt & non decurrent in horis tribus:

25 Et erit omnis qui derelictus fuerit ex omnibus istis quibus prædixi tibi, ipse salvabitur, & videbit salutem meam, & finem sæculi vestri.

26 Et videbunt qui recepti sunt homines, qui mortem non gustaverunt à nativitate sua, & mutabitur cor inhabitantium, & convertetur in sensum alium.

27 Delebitur enim malum, & extinguetur dolus.

28 Florebit autem filius, & vincetur corruptela, & ostendetur veritas quæ sine ulla fuit diebus tantis.

29 Et factum est cum loqueretur mihi, & ecce paulatim intuebar super eum ante quem staham,

30 Et dixit ad me hæc, Veni tibi ostendere tempus venturæ noctis.

31 Si ergo iterum rogaveris, & iterum jejunaveris septem diebus, iterum tibi renuntiabo horum maiora per diem quam a die.

32 Audita est enim vox tua apud Altissimum. Vidit enim fortis directionem tuam, & providit perditionem, quam à juventute tua habuisti.

33 Et propter hoc misi me demonstrare tibi hæc omnia, & dicere tibi, Confide, & noli timere.

34 Et noli festinare cum prioribus temporibus cogitare vana, & non properes a novissimis temporibus.

35 Et factum est post hæc, & iterum iterum: & similiter jejunavi septem diebus, ut suppleam tres hebdomadas, quæ dictæ sunt mihi.

36 Et factum est in octava nocte, & cor meum turbabatur ieratio in me, & coepi loqui coram Altissimo.

37 Inflammabatur enim spiritus meus valde, & anima mea anxiosa erat.

38 Et dixi, O Domine, loquens locutus es ab initio creaturæ, & primo die dicens, Fiat cælum & terra: & tuum verbum opus perfectum.

39 Et erat tunc spiritus, & tenebræ circumferebantur, & silentium, sonus vocis hominis nondum erat abs te.

40 Tunc dixisti de thesauris tuis proferri lumen luminosum, quo appareret opus tuum.

41 Et die secundo creasti spiritum firmamenti, & imperasti ei ut divideret & divisionem faceret inter aquas, ut pars quædam sursum recederet, pars vero deorsum maneret.

42 Et tertia die imperasti aquis congregari in septima parte terræ: sex vero partes siccasti & conservasti, ut ex his fiat coram te ministrantia seminata à Deo, & culta.

43 Verbum enim tuum processit, & opus statim fiebat.

44 Processit enim subito fructus multitudinis immensus, & concupiscentiæ gustus multiformes, & flores colore immutabili, & odores odoramenti investigabilis: & die tertia hæc facta sunt.

45 Quarta autem die imperasti fieri solis splendorem, lunæ lumen, stellarum dispositionem:

46 Et imperasti eis, ut deservirent futuro plati aro homini.

47 Quinto autem die dixisti septimæ parti, ubi erat aqua congregata, ut procrearet animalia & volatilia, & pisces: & ita fiebat.

48 Aqua muta, & sine anima, quæ Dei nuntii jubebantur, animalia faciebat, ut ex hoc mirabilia tua nationes enarrent.

49 Et nunc conservasti duas animas: nomen uni vocasti Henoch, & nomen secundæ vocasti Leviahan.

50 Et separasti ea ab alterutro. Non enim poterat septima pars, ubi erat aqua congregata, capere ea.

51 Et dedisti Henoch unam partem, quæ siccata est tertio die, ut habitet in ea ubi sunt montes nalle.

52 Leviahan autem dedisti septimam partem humidam, & servasti eam, ut non in devoratione inquitur vis, & quando vis.

53 Sexta autem die imperasti terræ, ut crearet coram te iumenta, & bestias, & repalia:

54 Et super his Adam, quem creasti, dedit



crem ipse, et omnibus factis quæ fecisti, & excoelata sunt nos omnes, quemque electi populi.

55 Hæc autem omnia dixi coram te Domine, quia propter nos creasti seculum.

56 Reliquas autem gentes ab Adam natas dixit eas nil esse, & quoniam saluæ assimilatae sunt, & quasi stillicidium de vate sumi, illi ab instantia eorum.

57 Et nunc Domine, ecce istæ gentes quæ tibi tui deputatae sunt, ceperunt dominari nostri, & devorare:

58 Nos autem populus tuus quem vocasti primogenitum, unigenitum, & amulatorem tuum, tradidisti in manus eorum:

59 Et si propter nos creatum est seculum, quare non hereditatem postuleramus cum seculo? usquequo hæc?

### C A P V T VII.

*Ab ipse in liberatione non pervenitur ad immortalitatem vitam & nunc quidem profunt orationes iustum, post extremum autem iudicium nihil immutabitur. Tunc tunc subiciunt se homines, sed Dominus est misericors.*

1 ET factum est, cum finissem loqui verba hæc, missus est ad me Angelus qui missus fuerat ad me in primis noctibus,

2 Et dixit ad me, Surge Esdra, & audi sermones quos veni loqui ad te.

3 Et dixi: Loque et Deus meus. Et dixit ad me: Male positum est in spatio loco, in esset alium & immensum;

4 Erit autem ei introitus in angusto loco positus, ut esset similis fluminibus.

5 Quis enim volens voluerit ingredi mare, & videre eum, vel dominari eius: si non transferat angustum, in latitudinem quomodo venire poterit?

6 Item alius, Civitas est ædificata, & posita in loco campetri: est autem plena omnium bonorum.

7 Introitus eius angustus & in præcipiti positus, ut esset à dextris quidem ignis, à sinistris aqua alia.

8 Semita autem est una sola inter eos posita, hoc est, inter ignem & aquam, ut non capiat semita, nisi solummodo vestigium hominis.

9 Si autem dabitur civitas homini in hereditatem, si nunquam ante positum periculum pertinet, quomodo accipiet hereditatem suam?

10 Et dixi: Sic Domine. Et dixit ad me, Sic est: & ista est pars.

11 Propter eos enim feci seculum, & quando transgressus est Adam constitutiones meas, nullatum est quod factum est.

12 Et facti sunt introitus huius seculi angusti, & dolentes, & laboriosi: pauci autem & mali, & periculorum pleni: & labore magnopere fati.

13 Nam majoris seculi introitus spatiosi & securi, & facientes immortalitatis suæ.

14 Si ergo ingredientes non fuerint ingressi qui vivunt, angusta & vena hæc, non poterit se ipse quæ sita reponit.

15 Nunc ergo quæ te in corpore habet, cum sit corruptibilis, & quid per te in eternis locis?

16 Et quare non accepisti in corde tuo quod est futurum, sed quod in præterito.

17 Respondi & dixi, Dominator Domine, ecce disposuisti lege tua, quoniam iusti hereditabunt hæc, impii autem peribunt.

18 Iusti autem ferent angusta sperantes spatiose, qui enim in pie gerunt, & angusta passi sunt, & spatiose non videbunt.

19 Et dixit ad me: Non est iudex super Deum, neque intell gens super altissimum.

20 Perunt enim multi præterites, quia negligitur quæ anteposita est Dei lex.

21 Mandans enim mandavit Deus venientibus, quando venerunt, quid facientes viverent, & quid observantes non punirentur.

22 Ii autem non sunt persuasi, & contraxerunt ei, & constituerunt sibi cogitamen vanitatis,

23 Et proposuerunt sibi circumventiones delictorum, & superdixerunt Altissimo non esse, & vias eius non cognoverunt,

24 Et legem eius spreverunt, & spondiones eius abnegaverunt, & in legitimis eius fidem non habuerunt, & opera eius non perforerunt.

25 Propter hoc Esdra vacua vacuis, & plena plenis.

26 Ecce veni ut venier, & erit quando veniat signa quæ prædixi tibi, & apparebit sparsa, & apparens ostenderet quæ nunc subducitur terra:

27 Et omnis qui liberatus est de prædictis malis, ipse videbit mirabilia mea.

28 Revelabitur enim filius meus IESVS cum hi qui cum eo sunt, & iucundabuntur qui relictæ sunt in annis quadringentis.

29 Et erit post annos hos, & morietur filius meus CHRISTVS, & omnes qui sperantem habent homines.

30 Et converteretur seculum in antiquum silentium diebus septem, sicut in prioribus iudiciis, ita ut nemo derelinquatur.

31 Et erit post dies septem, & excitabitur quod nondum vigilat seculum, & morietur corruptum:

32 Et terra reddet quæ in ea dormiunt, & pulvis qui in eo silentio habet, & promptuaria reddent quæ eis commendatae sunt animæ.

33 Et revelabitur Altissimus super sedem iudicii, & pertransibunt miseræ, & longanimitas congregabitur.

34 Iudicium autem solum remanebit, veritas stabit, & fides convalescet,

35 Et opus subsequetur, & merces ostendetur, & iustitiæ vigilabunt, & iniustitiæ non dormiantur.

36 Et dixi, Primus Abraham propter Sodomas oravit, & Moyses pro patribus qui in deserto peccaverant,

37 Et qui post eum pro Israel in diebus Ahas & Samuelis,

38 David pro consuetudine, & Salomon pro eis qui venerunt in sacris actionibus.

39 Et Elias pro his qui pluviam acceperant, & pro mortuis ut viveret,

40 Et Ezechias pro populo in diebus Sennache



Sennacherib, & multi pro multis.

41 Si ergo modo quando corruptibile increvit, & iniustitia multiplicata est, & oraverunt iusti pro impiis: quare & nunc sic non erit?

42 Et respondit ad me, & dixit: Præsens sæculum non est finis, gloria in eo frequens manet: propter hoc oraverunt pro invalidis.

43 Dies enim iudicii erit finis temporis laus, & initium temporis futuræ immortalitatis, in quo transivit corruptela:

44 Soluta est intemperantia, abscissa est incredulitas: crevit autem iustitia, orta est veritas.

45 Nunc enim nemo poterit salvare eum qui perit, neque demergere qui vicit. Et respondi,

46 Et dixi, Hic est sermo meus primus & novissimus, quoniam melius erat non dare terram Adam, vel cum jam dedisset, coercere eum ut non peccaret.

47 Quid enim prodest hominibus, in præsentem vivere in iustitia, & mortuos sperare punitionem?

48 O tu quid fecisti Adam? Si enim tu peccasti, non est factus solus tuus casus, sed & noster qui ex te advenimus.

49 Quid enim prodest nobis, si promissum est nobis immortale tempus; nos autem mortalia opera egimus?

50 Et quoniam prædicta est nobis perennis spes, nos vero pessimi vani facti sumus.

51 Et quoniam reposita sunt nobis habitacula sanitatis & securitatis: nos vero male conversati sumus.

52 Et quoniam reposita est gloria Altissimi, protegere eos qui tarde conversa sunt: nos autem pessimis viis ambulavimus.

53 Et quoniam ostenditur paradisos, cuius fructus incorruptus perseverat, in quo est securitas & medela:

54 Nos vero ingrediemur, in ingratis enim locis conversati sumus.

55 Et quoniam super stellas fulgebunt facies eorum qui abstinentiam habuerunt: nostri autem facies super tenebras nigræ.

56 Non enim cogitavimus viventes quando iniquitatem faciebamus, quod incipiemus post mortem pati.

57 Et respondit, & dixit, Hoc est cogitamentum certaminis quod certabit qui super terram natus est homo,

58 Et si victus fuerit, patietur quod dixisti: si autem vicerit, recipet quod dico:

59 Quoniam hæc est vita quam Moyses dixit cum viveret, ad populum dicens, Elige tibi vitam, ut vivas.

60 Non crediderunt autem ei, sed nec post eum prophetis: sed nec mihi qui locutus sum ad eos.

61 Quoniam non esset tristitia in perditionem eorum, sicut futurum est gaudium super eos, quia us persuasa est salus.

62 Et respondi, & dixi, Scio Domine, quoniam vocatus est altissimus misericors in eo, quod misereatur his qui nondum in sæculo advenimus,

63 Et quod misereatur illis qui conversionem faciunt in lege eius:

64 Et longanimis est, quoniam longanimitatem præstat his qui peccaverunt quasi suis operibus,

65 Et munificus est, quoniam quidem donare vult pro exigentiis.

66 Et multæ misericordiæ, quoniam multiplicat magis misericordias his qui præsentibus sunt, & qui præterierunt, & qui futuri sunt.

67 Si enim non multiplicaverit misericordias suas, non vivificabuntur sæculum cum his qui inhereditabunt in eo.

68 Et donat quoniam si non donaverit de bonitate sua, ut allevetur hi qui iniquitatem fecerunt, de suis iniquitatibus non poterit decies millesima pars vivi fieri hominum.

69 Et iudex si non ignoverit his qui curati sunt verbo eius, & deleverit multitudinem conventionum: non fortassis delinquerentur in innumerabili multitudine, nisi pauci valde.

### C A P V T V I I I

*Deus in hoc sæculo misericors agnoscitur propter peccatores, plurimi tamen damnantur: ad iusta premia sunt reposita.*

1 **E**T respondit ad me, & dixit: Hoc sæculum fecit Altissimus propter multos, futurum autem propter paucos.

2 Dicam autem coram te similitudinem Esdra. Quomodo autem interrogabis terram, & dicet tibi, quoniam dabit terram multam magis unde fiat fictile, parvum pulverem unde aurum fit: sic & actus præsentis sæculi.

3 Multi quidem creati sunt pauci autem salvabuntur.

4 Et respondi, & dixi: Absorbe ergo anima sensum, & devora quod sapit.

5 Convenisti enim obaudire, & prophetare volens. Nec enim tibi datum est spatium, nisi solummodo vivere.

6 O Domine, si non permittes servo tuo, ut oreus coram te, & des nobis sententia: & sensui culturam, unde fructus fiat, unde vivere possit omnis corruptus, qui portabit locum hominis?

7 Solus enim es, & una plasmatio nos sumus manuum tuarum, sicut locutus es:

8 Et quomodo nunc in matrice plasmatum est corpus, & præstat membra: conservatur in igne & aqua tua creatio: & novem mensibus patitur tua plasmatio tuam creaturam quæ in ea creata est:

9 Ipsum autem quod servat, & quod servatur, utraque servabuntur: servata ne quandoque iterum reddat matrici, quæ in ea creverunt.

10 In præstat enim ex ipsis membris, hoc est manillis præbere lac tuctai mamillarum,

11 Venitur autem id quod plasmatum est usque in tempus aliquod, & postea disponatur eum tua misericordia.

12 In utrisque enim tua præstat, & emollit eum in lege tua, & corripisti eum in intellectu:

13 In morte abis eum, ut tuam creaturam; & vivificabis eum, ut opus tuum.



14 Si ergo perdidisti eum qui tantis laboribus plasmatus est: tuo iussu facile est ordo a iustis & id quod fiebat servare ut.

15 Et nunc Domine dicat: de omni homine tu magis scis, de populo autem tuo, ob quem doleo:

16 Et de hereditate tua, propter quam logeor: & propter Israel, propter quem tristis sum: & de Jacob, propter quem doleo:

17 Ideo incipiam orare coram te pro me, & pro eis: quoniam video lapsus nostros qui inhabitamus terram.

18 Sed audiui celebritatem iudicis qui futurus est.

19 Ideo audi vocem meam, & intellige sermonem meum, & loquar coram te.

20 Initium verborum Eldi: priusquam assueti erant: & dixi, Domine, qui inhabitas seculum, cuius oculi elevari in superna & aere.

21 Et cuius thronus inestimabilis, & gloria incomprehensibilis: cui assat exercitus angelorum cum tremore:

22 Quorum servatio in vento & igni convertitur: cuius verbum verum & dicta perseverantia:

23 Cuius iussio fortis, & dispositio terribilis: cuius aspectus atetacit abyssos, & indignatio tabescere facit montes, & veritas reficitur:

24 Exaudi orationem servi tui, & auribus percipe preceationem figmenti tui.

25 Dum enim vivo, loquar: & dum sapio, respondebo:

26 Nec respicias populi tui delicta, sed qui tibi in veritate serviunt.

27 Nec intendas impia gentium studia, sed qui tua testimonia cum doloribus custodierunt:

28 Nec cogites qui in conspectu tuo false conversati sunt, sed memorare qui ex voluntate tua timorem cognoverunt.

29 Neque volueris perdere, qui pecudum mores habuerunt: sed respicias eos qui legem tuam splendide docuerunt.

30 Nec indigneris eis qui bestis peiores iudicati sunt: sed diligas eos qui temper in tua iustitia confidunt, & gloria.

31 Quoniam, nos & patres nostri talibus moribus languemus: tu autem propter nos peccatores misericors vocaberis.

32 Si enim desideraveris ut nostri miseraris, tunc misericors vocaberis, nobis autem non habentibus opera iustitiae.

33 Tolli enim, quibus sint opera multa reposita, ex propriis operibus recipient mercedem.

34 Quid est enim homo, ut ei indigneris: aut genus corruptibile, ut ita amarus sis de ipso?

35 In veritate enim, nemo de genitis est, qui non in pro genitis & de consuetudinibus, qui non delinquit.

36 In hoc enim annuntiabitur iustitia tua, & bonitas tua Domine, cum multus fuerit eis qui non habent substantiam bonorum operum.

37 Et respondit ad me, & dixit: Recte locutus es, Domine, & iustitia letum est tuis: sic & fiet.

38 Quoniam non vere cogitabo super palma eorum qui peccaverunt ante mortem, ante iudicium, ante perditionem:

39 Sed jucundabor super iusto uni figmentum, & memorabor peregrinationis, quoque, & salvationis & mercedis receptionis.

40 Quomodo ergo locutus sum, sic & est.

41 Sicut enim agricola semit super terram semina multa, & plantationes multitudinis plantat, sed non in tempore omnia quae seminata sunt, salvantur, sed nec omnia quae plantata sunt radicabuntur: sic & qui in saeculo seminati sunt, non omnes salvabuntur.

42 Et respondi, & dixi: Si inveni gratiam, loquar.

43 Quomodo semen agricolae si non ascenderit aut non acceperit pluviam tuam in tempore, aut corruptum fuerit multitudine pluviae,

44 Sic perit: & similiter homo qui manibus tuis plasmatus est, & mei imago nominatus: quoniam similis es ei, propter quem omnia plasmasti, & similasti semini agricolae.

45 Non irascaris super nos, sed parce populo tuo, & miserere hereditati tuae. Tu autem creaturae tuae misereris.

46 Et respondit ad me, & dixit: Quae sunt praesentia praesentibus, & quae futura futuris.

47 Multum enim tibi restat, ut possis diligere meam creaturam super me: tibi autem frequenter & ipsi proximavi, iniustus autem numquam.

48 Sed in hoc mirabilis es coram Altissimo.

49 Quoniam humiliasti te sicut decet te: & non iudicasti te, ut inter iustos plurimum glorificeris.

50 Propter quod miseriae multae & miserae efficiuntur eis qui habitant saeculum in novissimis: quia in multa superbia ambulaverunt.

51 Tu autem pro te intellige, & de similibus tuis inquire gloriam.

52 Vobis enim apertus est paradisus, plantata est arbor vitae, praeparatum est futurum tempus, praeparata est abundantia, aedificata est civitas, probata est requies, perfecta est bonitas & perfecta sapientia.

53 Radix mali signata est a vobis: infirmitas, & vinea a vobis absconsa est: & in infernum fugit corruptio in oblivione.

54 Transierunt dolores, & ostensus est in fine thesaurus immortalitatis.

55 Noli ergo adiacere inquirendo de multitudine eorum qui perierunt.

56 Nam & ipsi accipientes libertatem, spreverunt Altissimum & legem eius contempserunt, & vias eius dereliquerunt.

57 Adhuc autem iustos eius conculcaverunt,

58 Et dixerunt in corde suo non esse Deum: & quidem scientes quoniam non erunt.

59 Sicut enim vos suscipietis quae praedicta sunt, sic eos fides, & caritas quae praeparata sunt: non enim voluit hominem disperdi.



60 Sed & ipsi qui creati sunt coinquina-  
verunt nomen eius qui fecit eos: & ingrati  
fuerunt ei qui p[ro]paravit eis vitam.

61 Quapropter iudicium n[on] cum n[on] odo ap-  
propinquat.

62 Quæ non omnibus demonstravi, nisi  
tibi, & tibi similibus paucis. Et respondi, &  
dixi.

63 Ecce nunc Domine demonstrasti mihi  
ma[gn]am iracundiam signorum, quæ incipies tace-  
re in novissimis: sed non demonstrasti mihi  
quo tempore.

#### C A P V T IX.

*Iudicia Dei, sicut & alia eius opera egregia,  
p[er]venerunt aliquando.*

1 **E**t respondit ad me: & dixit, Me-  
t[er]is metire tempus in semetipso:  
& erit cum videris, quando transierit  
pars quædam signorum quæ p[re]dicta  
sunt.

2 Tunc intelliges, quoniam ipsum est  
tempus, in quo incipiet Altissimus visitare  
saeculum quod ab eo factum est.

3 Et quando videbitur in saeculo motio  
locorum, & populorum turbatio,

4 Tunc intelliges quoniam de his erat  
Altissimus locus a diebus qui fuerunt an-  
te te ab initio.

5 Sicut enim omne quod factum est in  
saeculo initium habet, pariter & consumma-  
tionem, & consummatio est manifesta:

6 Sic & Altissimi tempora initia habent  
manifesta in prodigiis & virtutibus, &  
consummationes in actu & in signis.

7 Erit, omnis qui salvus factus fuerit,  
& qui poterit effugere per opera tua, & per  
fidem in qua credidistis.

8 Relinquetur de p[re]dictis periculis, &  
videbit salutare meum in terra mea, & in  
finibus meis, quoniam sanctificavi me a  
saeculo.

9 Et tunc miserebuntur qui nunc abu-  
si sunt vias meas: & in tormentis com-  
morabantur hi qui eas projecterunt in con-  
temptu.

10 Qui enim non cognoverunt me, vi-  
ventes beneficia consecuti:

11 Et qui fastidierunt legem meam, cum  
adhuc erant habentes libertatem,

12 Et cum adhuc esset eis apertus poen-  
itentiae locus, non intellexerunt, sed spreve-  
runt, hos oportet post mortem in crucia-  
mento cognoscere.

13 Tu ergo noli adhuc curiosus esse,  
quomodo impii cruciabuntur: sed inquire  
quomodo iusti salvabuntur, & quorum  
saeculum, & propter quos saeculum: &  
quando.

14 Et respondi, & dixi,

15 Olim locutus sum, & nunc dico, &  
postea dicam: quoniam plures sunt qui  
perierunt, quam qui salvabuntur.

16 Sicut multiplicatur fluvius super ter-  
ram: & respondit ad me, & dixit,

17 Qualis ager, talis & semina: & qua-  
les flores, tales & fructus: & qualis ope-  
rator, talis & creatio: & qualis agri co-  
l[on]is, talis cultura: quoniam tempus erat  
saeculi.

18 Et nunc cum c[on]su[er]u[er]is parans eis, las-

qui nunc sunt, antequam fieret saeculum  
in quo habitarent: & nemo mihi contra-  
dixit.

19 Tunc enim quisque, & nunc in eo  
in mundo h[ab]et parat[um], & n[on] est indele[n]s  
illis, & lege investigabili corrupti sunt mores  
eorum.

20 Et consideravi saeculum, & ecce erat  
periculum propter cogitationes quæ in eo  
advenierunt.

21 Et vidi, & peperci ei valde: & serva-  
vi mihi acinum de bordo, & plantationem  
de tribu multa:

22 Pereat ergo multitudo quæ sine cau-  
sa nata est, & servetur acinus meus,  
& plantatio mea: quia cum multo labore  
perfecti.

23 Tu autem si adhuc intromittas septem  
dies alios, sed non jejunabis in eis:

24 Ibis in campum florum, ubi donus  
non est edificata: & manducabis solum-  
modo de floribus campi, & carnem non  
gustabis, & vinum non bibes, sed solummodo  
floribus;

25 Deprecare altissimum sine intermissione,  
ne, & veniam, & loquar tecum.

26 Et profectus sum, sicut dixit mihi,  
in campum, qui vocatur Ardath, & sed[er]e  
ibi in floribus. Et de herbis agri mandu-  
cavi, & facta est esca earum mihi in sati-  
tatem.

27 Et factum est post dies septem, & ego  
discumbebam supra foenum, & cor meum  
iterum turbabatur sicut ante.

28 Et apertum est os meum, & inchoavi  
dicere coram Altissimo, & dixi:

29 O Domine: te nobis ostendens,  
ostentus es patribus nostris in deserto,  
quod non calcatur, & infructuoso, quan-  
do erant exeuntes de Ægypto: & dicens  
dixisti,

30 Tu Israel audi me, & semen Jacob in-  
tende sermonibus meis.

31 Et ecce nunc ego semino in vobis legem  
meam, & faciet in vobis fructum, & glorifi-  
cabitur in ea per saeculum.

32 Nam patres nostri accipientes legem,  
non servaverunt, & legumina mea non  
custodierunt, & factus est fructus legis  
non p[ro]p[ter] ens: nec enim poterat, quoniam  
tuus erat.

33 Nam qui acceperunt, perierunt,  
non custodientes quod in eis seminatum  
fuerat.

34 Et ecce consuetudo est ista, cum ac-  
ceperit terra semen, vel navem mare, vel  
vas aliquod escam vel potum: cum fuerit  
externum in illud, in quo seminatum est, vel  
in quod missum est:

35 Similiter quod seminatum, vel missum  
est, vel quæ suscepta sunt, externi manent,  
& suscepta jam non manent apud eos: sed  
nobis sic non factum est.

36 Nos quidem qui legem accepimus  
peccantes perivimus, & cor nostrum quod  
suscepit eam:

37 Nam lex non perit, sed n[on] habet in hac  
laborem.

38 Et cum loquerer hæc in corde meo,  
repperi oculos tuos, & vidi faciem tuam  
in medio ecclesie.



dextera parte, & ecce hęc lucebat & plorabat cum voce magna, & in animo dolebat valde, & vestimenta ejus discissa, & cinis super caput ejus.

39 Et dimisi cogitatus, in quibus eram cogitans, & conversus sum ad eam, & dixi ei,

40 Ut quid flas? & quid doles animo? & dixit ad me,

41 Domine me Domine meus ut desceam ne, & adpreciam dolorem: quoniam valde amaro sum animo, & humiliata sum valde.

42 Et dixi ei, Quid passa es? dic mihi. Et dixit ad me.

43 Sterdis fui ego famula tua, & non peperit, habens maritum annis triginta.

44 Ego enim per singulas horas, & per singulos dies, & annos hos triginta deprecor Altissimum nocte ac die.

45 Et factum est, post triginta annos exaudivit me Deus ancillam tuam, & vidit humilitatem meam, & attendit tribulationi meę, & dedit mihi filium: & jucundata sum super eum valde ego & vir meus, & omnes cives mei, & honorificabamur valde Fortem.

46 Et nutriti eum cum labore multo.

47 Et factum est cum crevisset, & venisset accipere uxorem, feci diem epuli.

#### C A P V T X.

*Per mulierem sentem, rursusque resurgentem, ostenditur figurari jerusalem.*

1 Et factum est, cum introisset filius meus in thalamo suo, cecidit, & mortuus est.

2 Et evertimus omnes lumina, & surrexerunt omnes cives mei ad consolandum me, & quievit usque in alium diem usque nocte.

3 Et factum est, cum omnes quievisset ut me consolarentur ut quiescerem: & surrexi nocte, & fugi: & veni sicut vides in hoc campo:

4 Et cogito jam non reverti in civitatem, sed hic consistere: & neque manducare, neque bibere, sed sine intermissione lugere, & jejunare usque dum moriar.

5 Et dereliqui sermones in quibus eram, & respondi cum iracundia ad eam, & dixi,

6 Staba super omnes mulieres, non vides luctum nostrum: & quę nobis contingunt?

7 Quoniam Sion mater nostra omni tristitia contristatur, & humilitate humiliata est, & lugeat validissime.

8 Et nunc quoniam omnes lugemus, & tristes sumus: quoniam omnes contristati sumus, tu autem contristaris in uno filio?

9 Interroga enim terram, & dicet tibi: quoniam hæc est quę debeat lugere calum ravoram super eam germinantiam.

10 Et ex ipsa ab initio omnes nati & alii veniunt: pene omnes in perditionem ambulant, & exterminium fit multitudini eorum.

11 Et quis ergo delictum tuum agis, nisi hæc quę cum magna multitudine per-

didit, quam tu, quę pro uno doles: si autem dices mihi.

12 Quoniam non est placet meus similis terrę: quoniam fructum ventris mei perdidit, quem cum meo corbo peperit, & cum doloribus genui:

13 Terra autem secundum viam terrę, abique in ea multitudo præsens, quo modo evenit: & ego tibi dico,

14 Sicut tu cum labore peperisti, sic & terra dat fructum suum homini ab initio ei qui fecit eam.

15 Nunc ergo revine apud te metipsam dolorem tuum, & fortiter ter qui tibi contigerunt casus.

16 Si enim justificaveris terminum Dei, & consilium suum recipies in tempore, & in talibus collaudaberis:

17 Ingredere ergo in civitatem ad virum tuum. Et dixit ad me.

18 Non faciam, neque ingrediar civitatem, & hic moriar.

19 Et appolui adhuc loqui ad eam, & dixi:

20 Noli facere hunc sermonem, sed conleati persuadenti. Quot enim casus Sion? Consolare propter dolorem Ierusalem.

21 Vides enim quoniam sanctificatio nostra deserta est: & altare nostrum demolitum est, & templum nostrum destructum est.

22 Et psalterium nostrum humillatum est, & hymnus conticuit, & exultatio nostra dissoluta est, & lumen candelabri nostri extinctum est, & arca testamenti nostri direpta est, & sancta nostra contaminata sunt, & nomen quod invocatum est super nos, pene profanatum est: & liberi nostri contumeliam passi sunt, & sacerdotes nostri successi sunt, & Levitę nostri in captivitatem abierunt, & virgines nostrę coinquinatę sunt: & mulieres nostrę vim passi sunt, & iusti nostri rapti sunt, & parvuli nostri perditii sunt, & juvenes nostri servierunt, & fortes nostri invalidi facti sunt:

23 Et quod omnium majus, signaculum Sion, quoniam resignata est de gloria suam & tradita est in manibus eorum qui nos oderunt.

24 Tu ergo excute tuam tristitiam multam, & depone abs te multitudinem dolorum, ut tibi repropitiatur Fortis, & requiem faciet tibi Altissimus, requietionem laborum.

25 Et factum est, cum loquebar ad eam, facies ejus fulgebat subito, & Species, coruscus fiebat vultus ejus, ut essem pavens valde ad eam, & cogitarem quid esset hoc.

26 Et ecce, subito misit sonitum vocis magni timore plebem, ut commoveretur terra a mulieris sono: & vidi:

27 Et ecce, amplius mulier non comparabat mihi, sed civitas edificabatur, & locus demonstrabatur de tandem magis: & timui, & clamavi voce magna, & dixi.

28 Vbi est Viri angelus, qui a principio venit



venit ad me? quoniam ipse me fecit venire in multitudine in excessu mentis huius, & factus est finis meus in corruptionem, & oratio mea in preperium.

29 Itcum essem loquens ego hæc, ecce venit ad me, & vidit me.

30 Et ecce eram posuit ut mortuus, & intellectus meus alienatus erat, & tenuit dexteram meam, & confortavit me, & statuit me super pedes meos, & dixit mihi,

31 Quid tibi est? & quare conturbatus est intellectus tuus, & sensus cordis tui? & quare conturbaris? Et dixi,

32 Quoniam dereliquisti me, & ego quidam feci secundum sermones tuos, & exivi in campum: & ecce vidi, & video quod non possum enarrare. Et dixit ad me,

33 Sta ut vir, & commonebo te. Et dixi,

34 Loquere Domine meus tu in me, noli me derelinquere, ut non frustra moriar:

35 Quoniam vidi quæ non sciebam, & audio quæ non scio,

36 An numquid sensus meus fallitur, & anima mea somniat?

37 Nunc ergo deprecor te, ut demonstres levo tuo de excessu hoc. Et respondit ad me, & dixit,

38 Audi me & doceam te, & dicam tibi de quibus times: quoniam Altissimus revelabit tibi mysteria multa.

39 Vidit rectam viam tuam, quoniam sine intermissione contristaberis pro populo tuo, & valde lugebas propter Sion.

40 Hic ergo intellectus visionis quæ tibi apparuit ante paululum.

41 Quam vidisti lugentem, inchoasti consolari eam.

42 Nunc autem jam speciem mulieris non vides, sed apparuit tibi civitas ædificari:

43 Et quoniam enarrabat tibi de casu filii sui, hæc absolutio est.

44 Hæc mulier quam vidisti, hæc est Sion, & quoniam dixit tibi, quam & nunc conspicias, ut civitatem ædificatam.

45 Et quoniam dixit tibi, quia sterilis fuit triginta annis: propter quod erant anni scilicet triginta, quando non erat in ea adhuc oblatio oblata.

46 Et factum est post annos triginta, ædificavit Salomon civitatem, & obtulit oblationes: tunc fuit quando peperit sterilis filium.

47 Et quod tibi dixit, quoniam nutritum cum labore, hoc erat, habitatio in Ierusalem.

48 Et quoniam dixit tibi, quod filius meus veniens in suo thalamo mortuus esset, & contigisset ei casus, hoc erat, quæ tacta est ruita Ierusalem.

49 Et ecce, vidisti similitudinem ejus: & quoniam filium lugetet, inchoasti consolari eam: & de his quæ contigerunt, hæc erant tibi aperienda.

50 Et nunc videt Altissimus quoniam ex animo contristatus es, & quoniam ex toto corde patris pro ea, obsecras ut tibi clarum gloriam ejus, & pul-

chritudinem decoris ejus.

51 Propterea enindixi tibi, ut maneres in campo ubi domus non est ædificata.

52 Sciebam enim ego, quoniam Altissimus incipiebat tibi ostendere hæc:

53 Propterea dixi tibi ut venires in agrum ubi non est fundamentum ædificatum.

54 Nec enim poterat opus ædificii hominis sustineri in loco, ubi incipiebat Altissimi civitas ostendi.

55 Tu ergo noli timere, neque expavescat cor tuum: sed ingredere, & vide splendorem & magnitudinem ædificii, quantum capax est tibi visus oculorum videre:

56 Et post hæc audies quantum capit auditus aurium tuarum audire.

57 Tu enim beatus es præ multis, & vocatus es apud Altissimum sicut & pauci.

58 Nocte autem quæ in crastinum futura est: manebis hic:

59 Et ostendet tibi altissimus eas visiones supremorum, quæ tacet Altissimus his quæ habitant super terram à novissimis diebus.

60 Et dormivi illam noctem & aliam, sicut dixerat mihi.

### C A P V T X I.

*Apparet Esdra in visione aquila principatum universi israhel.*

1 ET vidi somnium, & ecce ascendebat de mari aquila, cui erant duodecim alæ pennarum & capita tria.

2 Et vidi, & ecce expandebat alas suas in omnem terram, & omnes venti cæli insubabant in eam, & colligebantur.

3 Et vidi, & de pennis ejus nascebantur contrariæ pennæ, & ipsæ fiebant in pennaculis minutis & modicis.

4 Nam capita ejus erant quiescentia, & dimidium caput erat majus aliorum capitum, sed ipsa quiescebat cum eis.

5 Et vidi, & ecce aquila volavit in pennis suis, & regnavit super terram, & super eos qui habitant in ea.

6 Et vidi, quoniam subiecta erant ei omnia sub cælo, & nemo illi contradicebat, neque unus de creatura quæ est super terram.

7 Et vidi, & ecce surrexit aquila super ungues suos, & misit vocem pennis suis, dicens,

8 Nolite omnes simul vigilare, dormite unusquisque in loco suo, & per tempus vigilate.

9 Capita autem in novissimo serventur.

10 Et vidi, & ecce vox non exibat de capitibus ejus, sed de medietate corporis ejus.

11 Et numeravi contrarias pennas ejus, & ecce ipsæ erant octo.

12 Et vidi, & ecce à dextera parte surrexit una penna, & regnavit super omnem terram.

13 Et factum est cum regnaret, venit ei finis & non apparuit locus ejus: & sequens exiit, & regnabat, ipsa multum tenuit tempus.

14 Et factum est cum regnaret, & venisset finis ejus, ut non appareret sicut prior.

15 Et ecce, vox emissa est illi, dicens,

16 Adde



18. Not a full-time employee (i.e., not a full-time student)



16 Hæc est interpretatio duodecim alarum quas vidisti.

17 Iamquam audisti vocem quæ locuta est de capite eius exeuntem, sed de medio corporis eius.

18 Hæc est interpretatio, quoniam post tempus regni illius nascentur contentiones non modicæ, & periclinabitur ut cadat, & non cadet tunc, sed iterum constituetur in iuramentum.

19 Et quoniam vidisti subalares octo coherentes alis eius,

20 Hæc est interpretatio; exurgent in ipso octo reges, quorum erunt tempora levia, & avari citius, & duo quidem ex ipsis ipsis perierit.

21 Appropinquante autem tempore medio, quatuor servabuntur in tempore, cum incipiet appropinquare tempus eius ut finiatur: duo vero in finem servabuntur.

22 Et quoniam vidisti tria capita quiescentia,

23 Hæc est interpretatio: in novissimis eius suscitabit Altissimus tria regna, & revocabit in ea multa, & dominabuntur terram.

24 Et qui habitant in ea, cum labore multo super omnes qui fuerunt ante hos, propter hoc ipsi vocati sunt capita aquilæ.

25 Isti enim erunt qui recapitulabunt impietates ejus, & qui perficient novissima ejus.

26 Et quoniam vidisti caput majus non appatens, hæc est interpretatio ejus: quoniam unus ex eis super lectum suum morietur, & tamen cum tormentis.

27 Nam duo qui perseveraverint, gladius eos comedet.

28 Unus enim gladius comedet qui cum erit, sed tanquam hic gladio in novissimis caderet.

29 Et quoniam vidisti duas subalares trajicientes super caput quod est in dextera patris,

30 Hæc est interpretatio. Hi sunt quos conservavit Altissimus in finem suum, hoc est regnum exile & turbationis plenum.

31 Sicut vidisti & leonem, quem vidisti de silva evigilantem, & rugientem, & loquentem ad aquilam, & arguentem eam, & injustitias ipsius, per omnes sermones ejus sicut audisti:

32 Hic est ventus quem servavit Altissimus in finem ad eos, & impietates ipsorum: & arguet illos, & incinet coram ipsis descriptiones eorum.

33 Statuet enim eos in iudicio vivos: & erit, cum arguerit eos, tunc corripiet eos.

34 Nam residuum populum meum liberabit cum miseria, qui salvati sunt super finem meum, & jucundabit eos quoadusque veniet finis, dies iudicii, de quo locutus sum tibi ab initio.

35 Hoc somnium quod vidisti, & hæc interpretationes.

36 Tu ergo solus dignus fuisti scire Altissimi secretum hoc.

37 Scribe ergo omnia ista in libro quæ vidisti, & pone ea in loco abscondito:

38 Et docebis ea sapientes de populo

tuo, quorum corda scis posse capere, & servare secreta hæc.

39 Tu autem adhuc sustine hęc alios dies septem, ut tibi ostendatur quidquid vitium fuerit. Altissimo ostendere tibi.

40 Et profectus est à me. Et factum est, cum audisset omnis populus quoniam pertransierunt septem dies, & ego non fuisset reversus in civitatem, & congregavit se omnis à minimo usque ad maximum, & venit ad me, & dixerunt mihi dicentes:

41 Quid peccavimus tibi, & quid injuste egimus in te: quoniam derelinquens nos sedisti in loco hoc?

42 Tu enim nobis superes solus ex omnibus populis, sicut bovis de vinea, & sicut lucerna in loco obscuro, & sicut portus & navis salvata à tempestate.

43 Aut non sufficiunt nobis mala quæ contingunt?

44 Si ergo tu nos dereliqueris, quanto nobis erat melius si essemus succenti & nos cum incendio Sion?

45 Nec enim nos sumus meliores eorum qui ibi mortui sunt. Et ploraverunt voce magna. Et respondi ad eos, & dixi:

46 Confide Israel, & noli tristiari tu domus Jacob,

47 Est enim memoria vestri coram Altissimo, & Fortis non est oblitus vestri in tentatione.

48 Ego enim non dereliqui vos, neque excessi à vobis: sed veni in hunc locum ut deprecarer pro desolatione Sion, ut quærerem misericordiam pro humilitate sanctificationis vestræ.

49 Et nunc ite unusquisque vestrum in domum suam, & ego veniam ad vos post dies istos.

50 Et profectus est populus, sicut dixi ei, in civitatem:

51 Ego autem sedi in campo septem diebus, sicut mihi mandavit: & manducabant de floribus solummodo agri, de herbis facta est esca mihi in diebus illis.

### C A P V T XIII.

*Altera visio Esdra ostenditur cum ipse interpretatur.*

1 ET factum est post dies septem, & dormiavi somnium nocte.

2 Et ecce de mari ventus exurgebat, ut conturbaret omnes fluctus ejus.

3 Et vidi, & ecce convalescebat ille homo cum millibus cœli: & ubi vultum suum vertebat ut consideraret, tremebant omnia quæ sub eo videbantur.

4 Et ubicumque exhibat vox de ore ejus, adefcebat omnes qui audiebant voces ejus, sicut quiescet terra quando senserit ignem.

5 Et vidi post hæc, & ecce congregabatur multitudo hominum, quorum non erat numerus, de quatuor ventis cœli, ut debellarent hominem qui ascenderat de mari.

6 Et vidi, & ecce subimprovisè cœliferat non enim magnum, & volavit super eum.

7 Ego autem quæivi videre regionem vel locum unde sculptus esset mons, & non potui.



8 Et post hæc vidi, & ecce omnes qui congregati sunt ad eum, ut expugnarent eum, timebant valde, tamen audebant pugnare.

9 Et ecce, ut vidit impetum multitudinis venientis, non levavit manum suam, neque fraream tenebat, neque aliquod vas bellicolum, nisi solummodo ut vidi.

10 Quoniam emisit de ore suo sicut flatum ignis, & de labiis ejus spiritus flammæ, & de lingua ejus emittebat scintillas & tempestates, & commissa sunt omnia simul, hic flatus ignis, & spiritus flammæ & multitudo tempestatis,

11 Et concidit super multitudinem in impetu, quæ præparata erat pugnare, & succendit omnes, ut subito nihil videretur de innumerabili multitudine, nisi solummodo pulvis, & fumi odor: & vidi, & extimui.

12 Et post hæc vidi ipsum hominem descendentem de monte, & vocantem ad se multitudinem aliam pacificam.

13 Et accedebat ad eum vulgus hominum multorum, quorundam gaudentium, quorundam tristantium: aliqui vero alligati, alii adducentes ex eis qui ostendebantur, & ægoravi à multitudine pavoris, & expregressus sum, & dixi,

14 Tu ab initio demonstrasti servo tuo mirabilia hæc, & dignum me habuisti ut susciperet deprecationem meam:

15 Et nunc demonstra mihi adhuc interpretationem somnii hujus.

16 Sic enim existimo in sensu meo, vix qui derelicti fuerunt in diebus illis, & multo plus vix his qui non sunt derelicti.

17 Qui enim non sunt derelicti, tristes erant.

18 Intellego nunc quæ sunt reposita in novissimis diebus, & occurrent eis, sed & his qui derelicti sunt.

19 Propter hoc venerunt enim in pericula magna, & necessitates multas, sicut ostendit somnia hæc.

20 Attamen facilius est periclitantem venire in hunc, quam pertransire, sicut nubem à sæculo, & nunc videre quæ contingunt in novissimo. Et respondit ad me, & dixit:

21 Et visionis interpretationem dicam tibi: & de quibus locutus es adaperiam tibi.

22 Quoniam de his dixisti: qui derelicti sunt: hæc est interpretatio.

23 Qui auferunt periculum illo tempore, hic se custodit, qui in periculo inciderunt, hi sunt qui habent opera & fidem ad Fortissimum.

24 Scito ergo quoniam magis beatificati sunt qui derelicti, super eos qui mortui sunt.

25 Hæc interpretationes visionis, quia vidi virum ascendentem de corde maris,

26 Ipse est quem conservat Altissimus multis temporibus, qui per secretum liberabit creaturam suam: & ipse disponet, qui derelicti sunt.

27 Et quoniam vidi illi de ore ejus exire, ut solet, & ignem, & tempestatem:

28 Et quoniam non tenebat fraream, ne-

que vas bellicolum: corruptit enim impetum ejus multitudinem, quæ venerat expugnare eum. hæc est interpretatio.

29 Ecce dies veniunt, quando incipiet Altissimus liberare eos qui super terram sunt:

30 Et veniet in excessu mentis super eos qui inhabitant terram.

31 Et alii alios cogitabunt debellare, civitas civitatem, & locus locum, gens adversus gentem, & regnum adversus regnum,

32 Et erit, cum fient hæc, & contingant signa quæ ante ostendi tibi: & tunc revelabitur filius meus, quem vidisti, ut verum ascendentem.

33 Et erit quando audierint omnes gentes vocem ejus: & derelinquet unusquisque in regione sua bellum suum, quod habent ad alterutrum:

34 Et colligetur in unum multitudo innumerabilis, sicut volentes venire & expugnare eum,

35 Ipse autem stabit super cacumen montis Sion.

36 Sion autem veniet, & ostendetur omnibus parata & adificata, sicut vidisti montem sculpti sine manibus.

37 Ipse autem filius meus arguet quæ adinvenerunt Gentes, impietates eorum hæc quæ tempestati appropinquaverunt propter mala cogitamenta eorum, & cruciamenta quibus incipient cruciari:

38 Quæ assimilata sunt flammæ, & perdet eos sine labore per legem quæ igni assimilata est.

39 Et quoniam vidisti eum colligentem ad se aliam multitudinem pacificam,

40 Hæc sunt decem tribus, quæ captivæ factæ sunt de terra sua in diebus Osæ regis, quem captivum duxit Salmanasar rex Assyriorum: & transtulit eos trans flumen, & translati sunt in terram aliam.

41 Ipsi autem sibi dederunt consilium hoc, ut derelinquerent multitudinem gentium, & proficerentur in ulteriorem regionem, ubi nunquam inhabitavit genus humanum,

42 Vel ibi observare legitima sua, quæ non fuerant servantes in regione sua.

43 Per introitus autem angustos fluminis, Euphratem introierunt.

44 Fecit enim eis nunc Altissimus signa, & statuit venas fluminis usquequo transirent.

45 Per eam enim regionem erat via multa itineris, anni unius & dimidii: nam regio illa vocatur Arsareth.

46 Tunc inhabitaverunt ibi usque in novissimo tempore: & nunc iterum cum cessaret venire,

47 Iterum Altissimus statuet venas fluminis, ut possint transire: propter hæc vidi multitudinem cum pace.

48 Sed & qui derelicti sunt de populo tuo, hi sunt qui inveniuntur in latroneum meum.

49 Factum erit ergo, quando incipiet perdere multitudinem carnem, quæ collectæ sunt gentes, proteget eos qui superaverunt populum,



50 Et tunc ostendet eis multa plurima  
potestatis.

51 Et dixit ego, Dominator Domine, ho-  
mari oportet, propter quod vidi vultum as-  
cendit me de coelo maris. Et dixit mihi.

52 Scis cum non potes exire vel remanere, vel  
scire quæ sunt in profundo : at si sic non  
poterat, qui quæ super te tam videre filium  
meum, vel eos qui cum eo sunt, nisi in  
te potest deus.

53 Hæc est interpretatio somni quod  
vidisti, & propter quod illuminatus es luc-  
sio.

54 Dereliquisti enim tuam, & circa meam  
vacasti legem, & quæsisti.

55 Veram enim tuam d'sposuisti in sa-  
pientia, & sensum tuum vocasti matrem :

56 Et propter hoc ostendi tibi merces  
apud Altissimum, erit enim post alios tres  
dies, ad te alia loquar, & exponam tibi  
gravia & mirabilia.

57 Et profectus sum, & transii in cam-  
pum, multum glorificans & laudans Altis-  
simum, de mirabilibus quæ per tempus  
faciebat :

58 Et quoniam gubernat ipsum, & quæ  
sunt in temporibus illata : & sedi ibi tribus  
diebus.

#### CAPUT XIV.

*Apparet Dominus Esdra in rubo, & futura  
quædam arcanis revelat.*

1 Et factum est tertio die, & ego sede-  
bam sub quercu.

2 Et ecce, vox exiit contra me de rubo,  
& dixit : Esdra, Esdra. Et dixi : Ecce ego  
Domine. Et surrexi super pedes meos.  
Et dixit ad me :

3 Revelans revelatus sum super rubum,  
& locutus sum Moyse quando populus  
meus serviebat in Ægypto,

4 Et misi eum, & eduxi populum meum  
de Ægypto : & adduxi eum super montem  
Sina, & detinebam eum apud me diebus  
multis.

5 Et enarravi ei mirabilia multa, & osten-  
di ei tempora secreta & finem, & præce-  
pi ei dicens :

6 Hæc in palam facies verba, & hæc ab-  
scondes.

7 Et nunc tibi dico :

8 Signa quæ demonstravi, & somnia  
quæ vidisti & interpretationes quas tu vi-  
disti, in corde tuo reponere ea :

9 Tu enim recipieris ab omnibus, con-  
verteris residuus cum consilio meo & cum  
fidelibus tuis, usquequo finiantur tempora.

10 Quoniam sæculum perdidit juventutem  
suam, & tempora appropinquant senescere.

11 Duodecim enim paribus d' visum est  
sæculum, & transierunt ejus decima & di-  
midium decimæ partis.

12 Superfuit autem ejus post medium de-  
cimæ partis.

13 Nunc ergo dispone domum tuam, &  
corripe populum tuum, & consolare humi-  
les eorum, & reconvalescentiam corruptelæ,

14 Et dele te absterge mortales cogitatio-  
nes, & propice alis te pondera humana,  
& exue eum in firmam naturam, & re-  
pone in tuam partem adestitutam a tibi co-

gitamenta, & festina transgredere à tem-  
poribus his :

15 Quæ enim vidi nunc contrigisse ma-  
la, & in hominibus deteriora fieri ea :

16 Quantum enim invalidum fiet tran-  
situs à recte, tantum multiplicabitur  
per inhaerentes mala.

17 Prolongavit enim te magis veritas, &  
appropinquavit mendacium. Ita enim tes-  
tatur veritas, quam videri videri.

18 Et respondi, & dixi coram te Do-  
mine :

19 Ecce enim ego ab illo, sicut præcepi-  
sti mihi, & corripui peccatum populum.  
Qui autem iterum nati fuerint, quæ con-  
noscit.

20 Positum est ergo sæculum in tenebris,  
& qui habitant in eo sine lumine.

21 Quoniam lex tua inmensa est, pro-  
pter quod nemo scit quæ à te facta sunt,  
vel quæ recipient opera.

22 Si enim inveni in te gratiam, immitte  
in me Spiritum sanctum, & scribam omne  
quod factum est in sæculo ab initio, quæ  
erant in lege tua scripta, ut possint homi-  
nes invenire sententiam, & qui voluerint vi-  
vere in novissimis, vivant.

23 Et respondit ad me, & dixit : Vadens  
congrega populum, & dices ad eos, ut  
non quærant te diebus quadraginta.

24 Tu autem præpara tibi buxos multos,  
& accipe tecum Sarcam, Thabiam, Sale-  
miam, Echanum, & Asiel, quinque hos  
qui parati sunt ad scribendum velociter.

25 Et venias huc, & ego accendam in  
corde tuo lucernam intellectus, quæ non  
extinguetur quoadulque finiantur quæ in-  
cipies scribere.

26 Et tunc perfectis, quædam palam fa-  
cies, quædam sapientibus absconde tra-  
des, in crastinum enim hac hora incipies  
scribere.

27 Et profectus sum, sicut mihi præ-  
cepit, & congregavi omnem populum,  
& dixi :

28 Audi Israel verba hæc :

29 Peregrinati sunt patres nostri ab in-  
itio in Ægypto, & liberati sunt inde :

30 Et acceperunt legem vitæ, quam non  
custodierunt, quam & vos post eos trans-  
gressi estis :

31 Et data est vobis terra in sortem, &  
terra Sion, & patres vestri, & vos iniqui-  
tatem fecistis, & non servastis vias quas  
præcepit vobis Altissimus :

32 Et justus iudex cum sit, abstulit à  
vobis in tempore quod donaverat.

33 Et nunc vos hic estis, & fratres ve-  
stri innotum vestrum sunt.

34 Si ergo inperaveritis sensui vestro,  
& erudieritis cor vestrum, vici conserva-  
ti eritis, & post mortem misericordiam  
consequemini.

35 Iudicium enim post mortem veniet,  
quando iterum revivemus : & tunc in-  
fiorum nomina patebunt, & in pictum  
facti ostendentur.

36 Ad me igitur nemo accedat nunc, ne-  
que requirat me : quæ dies quadraginta.

37 Et accepi quinque viros, sicut man-  
davit.





davit mihi, & profecti sumus in campum, & non solutus ibi.

38 Et factus sum in crastinum, & ecce vox vocavit me dicens: Lidra apertum os tuum, & lube quo te potavero.

39 Et aperui os meum, & ecce calix plenus poragebatur mihi. Hoc erat plenum sicut aqua: color autem ejus ut ignis similis.

40 Et accepi, & hibi: & in eo cum bibissem, cor meum cruciabatur intellectu, & in pectus meum crescebat sapientia. Nam spiritus meus conservabatur memoria.

41 It apertum est os meum, & non est clausum amplius.

42 Altissimus dedit intellectum quinque viris, & scripserunt quæ dicebantur excessiones noctis, quas non sciebant.

43 Nocte autem manducabant panem, ego autem per diem loquebar, & per noctem non tacebam.

44 Scripti sunt autem per quadraginta dies libri ducenti quatuor.

45 Et factum est cum complevisset quadraginta dies, locutus est Altissimus, dicens: Priora que scripsisti, in palam pone, & legam digni & indigni:

46 Novissimos autem septuaginta conservabis, ut tradas eos sapientibus de populo tuo.

47 In his enim est vena intellectus, & sapientiae fons, & scientiae flumen. Et feci sic.

## CAPUT XV.

*Prædicantur multe calamitates saculo super ventura.*

1 Ecce loquere in aures plebis meae sermones prophetiae, quos immiseri in os tuum, dicit Dominus.

2 Et fac ut in charta scribantur, quoniam fideles & veri sunt.

3 Ne timeas à cogitationibus adversum te, nec turbent te incredulitates diceantium.

4 Quoniam omnis incredulus in incredulitate sua morietur.

5 Ecce ego induco, dicit Dominus, super orbem terrarum mala, gladium, & famem & mortem, & interitum:

6 Propter quod superpolluit iniquitas omnem terram, & adimpleta sunt opera nociva illorum.

7 Propterea dicit Dominus:

8 Jam non flebo de impietatibus eorum quæ religiose agunt, nec sustinebo in his quæ inique exercent, ecce sanguis innoxius & iustus clamat ad me, & animae iustorum clamant perseveranter.

9 Vindicabo vindicabo illos, dicit Dominus, & accipiam omnem sanguinem innoxium ex illis ad me.

10 Ecce populus meus quasi grex ad occisionem ductus, jam non patiar illum habitare in terra Aegypti:

11 Sed elucam cum in manu potenti & trachon excelso, & percutiam plagis sicut prius, & corrumpam omnem terram eorum.

12 Iurabit Aegyptus, & fundamenta eius plaga verberata, & castigatione quas inducet ei Deus.

13 Iugebunt cultores operantes terram, quoniam deficiente terra eorum ab ureidine, & grandine & à fulere terribili.

14 Vexabo, & qui habitant in eo:

15 Quia appropinquavit pluvius & constitutio eo uni, & exurget gens contra gentem ad pugnam, & triumphata in manibus eorum.

16 Erit enim inconstabilis litio hominibus, & alii aliis invaliscentes non curabunt regem suum, & principes viæ gestorum suorum in potentia sua.

17 Concupiscet enim homo in civitatem ire, & non poterit.

18 Propter superbiam enim eorum civitates turbabuntur, domus exercentur, homines merue it.

19 Non Miserebitur homo proximum suum, ad irrim faciendum domos eorum in gladium, ad dissipandas substantias eorum, propter famem panis & tribulationem multam.

20 Ecce, ego convoco, dicit Deus, omnes reges terræ ad me verendum, qui sunt ab Oriente, & ab Astro, & ab Euro, & à Libano, ad converrendos in se, & reddere quæ dederunt illis.

21 Sicut faciunt usque hodie electi mei, sic faciam & reddam in sinu eorum. Hac dicit Dominus Deus.

22 Non parces dextera mea super peccatores, nec cessabit Romphaea super effundentes sanguinem innoxium super terram.

23 Exit ignis ab ira eius & devoravit fundamenta terræ, & peccatores quasi stramen incensum.

24 Vexabo eis qui peccant, & non observant mandata mea, dicit Dominus.

25 Non parcam illis. Discedite filii à potestate. Nolite contaminare sanctificationem meam.

26 Quoniam novit Dominus omnes qui delinquant in illum; propterea tradidit eos in mortem, & in occisionem.

27 Jam enim venerunt super orbem terrarum mala, & manebitis in illis, non enim liberabit vos Deus, propter quod peccastis in eum.

28 Ecce visio horribilis, & facies illius ab Oriente.

29 Et exient nationes draconum Arabum in curribus multis, & si ut flatus, eorum numerus feretur super terram, ut jam timeant & trepident omnes qui illos audient:

30 Carmonii insanientes in ira, & exient ut apri de silva, & advenient in virtute magna, & constabunt in pugnam cum illis, & vastabunt portionem terræ Assyriorum.

31 Et post hæc supervalescent dracones naivipatus suæ memores, & convertent se conspirantes in virtute magna ad persequendos eos.

32 Illi turbabuntur & flebunt in virtute illorum, & convertent pedes suos in terram.

33 Et à territorio Assyriorum subtellos obidebit eos, & continebit unum ex illis, & erit timor & tremor in exercitu







initium famis & multi interitus, initium bellorum & formidabunt potestates, initium malorum & trepidabunt omnes.

19 In his quid faciam, cum venerint mala?

20 Ecce fames & plaga, & tribulatio, & angustia, missa sunt flagella in emendatione.

21 Et in his omnibus se non convertent ab iniquitatibus suis, neque flagellorum memores erunt sen per.

22 Ecce erit annonæ vilitas super terram, sic ut pueri sibi esse directam pacem, & tunc germinabunt mala super terram, gladius, fames: & magna confusio.

23 A fame enim plurimi qui inhabitant terram interient, & gladius perdet ceteros qui superaverint à fame.

24 Et morui sicut stercorea projicientur, & non erit qui consoletur eos. Derelinquetur enim terra deserta, & civitates ejus derelicientur,

25 Non derelinquetur qui colat terram, & qui seminet eam.

26 Ligna dabunt fructus, & quis vindemiabit illa?

27 Vva matura fiet, & quis calcabit illam? erit enim locus magna desertio.

28 Cupiet enim homo hominem videre, vel vocem ejus audire.

29 Relinquentur enim de civitate decem, & duo de agro, qui absconderint se in densis nemoribus, & scissuris petrarum:

30 Quemadmodum derelinquantur in oliveto & singulis arboribus tres aut quatuor olivæ.

31 Aut sicut in vinea vindemiata racemi relinquantur ab his qui diligenter vineam scrutantur:

32 Sic relinquentur in diebus illis tres aut quatuor ab scrutantibus domos eorum in confusione.

33 Et relinquetur terra deserta, & agri ejus inveterabunt, & viæ ejus & omnes semina ejus germinabunt spinas, eo quod non transierint homines per eam.

34 Lugebunt virgines non habentes sponsores, lugebunt mulieres non habentes viros, lugebunt filiae earum non habentes adiutorium.

35 Sponsi earum in bello consumentur, & viri earum in fame exterentur.

36 Audite vero ista, & cognoscite ea servi Domini.

37 Ecce verbum Domini, excipite illud: ne diis credatis de quibus dicit Dominus.

38 Ecce appropinquant mala, & non tardant.

39 Quemadmodum prægnans cum parit non so in mense filium suum, appropinquante hora partus ejus, ante horas duas vel tres, dolores circumveniunt ventrem ejus, & prodeunte infante de ventre, non tardabunt uno puncto:

40 Si non morabuntur mala ad prodeundum super terram, & sæculum gemet, & dolores circumveniebunt illud.

41 Audite verbum plebs mea: parate vos in pugnam, & in malis sic estote quasi adveniens terra.

42 Qui vendit, quasi qui fugiat: & qui emit, quasi qui perditurus.

43 Qui mercatur, quasi qui fructum non capiat: & qui ædificat, quasi non habitaturus.

44 Qui seminat, quasi qui non metet, sic & qui vineam plantat, quasi non vindemiaturus.

45 Qui nubunt, sic quasi filios non facturi: & qui non nubunt, sic quasi vidui.

46 Propter quod qui laborant, sine causa laborant:

47 Fructus enim illorum alienigenæ mentent, & substantiam illorum rapient, & domos evertent, & filios eorum captivabunt, quia in captivitate & fame generant natos suos.

48 Et qui negotiantur in rapina, quantum diu exornant civitates & domos suas, & possessiones & personas suas,

49 Tanto magis, adz labor eos super peccata sua, dicit Dominus.

50 Quomodo zelatur fornicaria mulierem idoneam & bonam valde,

51 Sic zelabitur justitia iniquitatem cum exornasse, & accusat eam in facie, cum venerit qui defendat exquirentem omne peccatum super terram.

52 Propterea nolite similari ei, nec operibus ejus:

53 Quoniam adhuc pusillum: & tolletur iniquitas à terra, & justitia regnabit in vos.

54 Non dicat peccator se non peccasse, quoniam carbones ignis comburet super caput ejus, qui dicit: Non peccavi coram Domino Deo & gloria ipsius.

55 Ecce Dominus cognoscat omnia opera hominum, & adinventiones illorum, & cogitationes illorum, & corda illorum.

56 Dixit enim: Fiat terra, & facta est; fiat cælum, & factum est.

57 Et in verbo illius stellæ fundatæ sunt, & novus numerus stellarum:

58 Qui scrutatur abyssum, & thesauros illarum: qui mensus est mare, & conceptum ejus.

59 Qui conclusit mare in medio aquarum, & suspendit terram super aquas verbo suo.

60 Qui extendit cælum quasi cameram, super aquas fundavit eum.

61 Qui posuit in deserto fontes aquarum, & super verticem montium lacus ad emittendum flumina ab eminenti petra, ut portaret terram.

62 Qui finxit hominem, & posuit cor suum in medio corporis, & misit eis spiritum, vitam & intellectum,

63 Et spiramen Dei omnipotentis qui fecit omnia, & scrutatur omnia absconsa in absconsis terræ.

64 Hic novit adinventionem vestram, & quæ cogitatis in cordibus vestris, peccantes & volentes occultare peccata vestra.

65 Propter quod Dominus scrutando scrutavit omnia opera vestra, & traducet vos omnes,





66 Et vos confusi eritis cum processerint peccata vestra, coram hominibus, & iniquitates erunt, quæ accusatores stabunt in die illo.

67 Quid facieris? aut quomodo abscondes peccata vestra coram Deo & angelis eius?

68 Ecce iuxta lex Domini, timete eum. Desinite à peccatis vestris, & obliviscamini iniquitates vestras, jam agite eas in sempiternum, & Deus eductus erit vos, & liberabit de omni tribulatione.

69 Ecce enim incenditur ardor super vos in hac copiose, & rapiunt quosdam ex vobis, & cibabunt idolis occisos.

70 Et qui consenserint eis, erunt illis in derisum & in improperium, & in conculcationem.

71 Erit enim locus locus, & in vicinas civitates exurrecto multa super timentes Dominum.

72 Erunt quasi insani nemini parcentes,

ad diripiendum & devastandum adhuc timentes Dominum.

73 Quia devastabunt & diripient substantias, & de domibus suis excipient.

74 Tunc parabit probatio electorum eorum, ut autem quod probatur ab eis.

75 Audite dilectiones, dicit Dominus. Ecce ad hunc diem tribulationis, & de hoc liberabo vos.

76 Ne timeatis, ne hæsitetis, quoniam Deus dux vester est.

77 Qui servat mandata & præcepta eius, dicit Dominus Deus, ne præponderetis vos peccata vestra, ne super te leve sit iniquitates vestrae.

78 Vt qui constringuntur à peccatis suis, & obreguntur ab iniquitatibus suis quemadmodum ager constringitur à silva, & spinis replet sententia eius per quam non transit homo, & excluditur, & mittitur ad devoracionem ignis.

F I N I S.



HIERO



## HIERONYMI PROLOGVS

## GALEATVS.

**V**IGINTI & duas litteras esse apud Hebræos, Syrorum quoque lingua & Chaldaeorum testatur, quæ Hebrææ magna ex parte continis est. Nam & ipsi viginti duo elementa habent eodem sono, sed diversis characteribus. Samaritani etiam Pentateuchum Moysis totidem litteris scriptitant, figuris tantum & apicibus discrepantes. Certumque est Esdram scribam, legisque doctorem, post captam Ierololymam & instaurationem templi sub Zorobabel, alias litteras reperisse quibus nunc utimur: cum ad illud usque tempus iidem Samaritanorum & Hebræorum characteres fuerint. In libro quoque Numerorum, hæc eadem supputatio, sub Levitarum ac sacerdotum censu, mysticè ostenditur. Et nomen Domini tetragrammaton, in quibusdam Græcis voluminibus, usque hodie antiquis expressum litteris invenimus. Sed & psalmi trigessimus sextus, & centesimus decimus, & centesimus undecimus, & centesimus decimus octavus, & centesimus quadragesimus quartus, quamquam diverso scribuntur metro, tamen ejusdem numeri texuntur alphabeto. Et Ieremiæ lamentationes, & oratio ejus: Salomonis quoque in fine proverbia, ab eo loco in quo ait, Mulierem fortem quis inveniet? iisdem alphabetis vel incisionibus supputantur. Porro quinque litteræ duplices apud Hebræos sunt, Caph, Mem, Nun, Pe, Sade: aliter enim scribuntur per has principia medietatesque verborum, aliter fines. Unde & quinque a plerisque libri, duplices

æstimantur, Samuel, Melachim, Dibre-hajamin, Esdras, Ieremias, cum Cinoth, id est, lamentationibus suis. Quomodo igitur viginti duo elementa sunt, per quæ scribimus Hebraicè omne quod loquimur, & eorum initiis vox humana comprehenditur: ita viginti duo volumina supputantur, quibus quasi litteris & exordiis, in Dei doctrina, tenera adhuc & lactens viri justi eruditur infantia.

Primus apud eos liber, vocatur בראשית Beresith: quem nos Genesim dicimus.

Secundus, ואלה שמות Vel le semoth: qui Exodus appellatur.

Tertius, ויקרא Vaicra, id est Leviticus.

Quartus, וידבר Vajedabber, quem Numeros vocamus.

Quintus, ואלה הדברים Elle haddebarim, qui Deuteronomium prænотatur.

Hi sunt quinque libri Moysi, quam propriè תורה Thora, id est legem appellant.

Secundum, prophetarum ordinem faciunt: & incipiunt ab Iesu filio, Nave: qui apud eos יושע בן נון Iosue ben Nun dicitur.

Deinde subtexunt שפטים Sophetim, id est Iudicum librum. Et in eundem compingunt Ruth: quia in diebus Iudicum facta ejus narratur historia.

Tertius sequitur שמואל Samuel, quem nos Regum primum, & secundum dicimus.

Quartus, מלכים Melachim, id est Regum qui tertio, & quarto volumine continetur.

Meliusque multo est מלכים Melachim, id est Regum, quam  
M M m 5



מַמְלָכוֹת Mamlachot, id est Regnorum dicere. Non enim multarum gentium describit regna, sed unius Israëlitiæ populi, quibus duodecim continetur.

Quintus, est יְשַׁעְיָהוּ Isaias.

Sextus, יְרֵמְיָהוּ Jeremias.

Septimus, יְחֶזְקִיָּאל Ezechiel.

Octavus, liber duodecim Prophetarum: qui apud illos vocatur תְּרֵי עָשָׂר There asar

Tertius ordo, Hagiographia possidet.

Et primus liber incipit à אוֹבִיב Job.

Secundus à דָּוִד David: quem quinque incisionibus & uno psalmorum volumine comprehendunt.

Tertius est שְׁלֹמֹה Salomon tres libros habens: Proverbia, quæ illi מִשְׁלֵי Misse, id est Parabolas appellant.

Quartus, Ecclesiasten, id est כְּהֵלֶת Cohelath

Quintus, Canticum canticorum quem titulo שִׁיר הַשִּׁירִים Sir hassirim prænuntiant.

Sextus est, דָּנְיֵאֵל Daniel.

Septimus, דִּבְרֵי הַיּוֹמִים Dibrehajamin, id est Verba dierum: quod significantius Chronicon totius divinæ hystoriæ possumus appellare, qui liber apud nos Paralipomenon primus & secundus inscribitur.

Octavus, עֶזְרָא Esdras: qui & ipse similiter apud Græcos & Latinos in duos libros divisus est.

Nonus, אֶסְתֵּר Esther.

Atque ita sunt pariter Veteris legis libri viginti duo: id est, Moyfi quinque, & Prophetarum octo, Hagiographorum novem. Quamquam nonnulli רִתְּוֹקִינֹת Ruth & Cinoth, inter Hagiographa scriptitent, & hos libros in suo putant numero supputandos: ac per hoc esse priscæ legis libros vigintiquatuor: quos sub numero vigintiquatuor seniorum Apocalypsis Ioannis in-

ducit adorantes Agnum, & coronas suas prostratis vultibus offerentes: stantibus coram quatuor animalibus, oculatis ante & retro, id est in præteritum & in futurum respicientibus, & indefessa voce clamantibus, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus omnipotens, qui erat, & qui est, & qui venturus est. Hic prologus, Scripturarum quasi galeatum principium, omnibus libris quos de Hebræo vertimus in Latinum, convenire potest: ut scire valeamus, quidquid extra hos est, inter apocrypha esse ponendum. Igitur Sapientia, quæ vulgo Salomonis inscribitur, & Iesu filii Syrach liber, & Iudith, & Tobias, & Pastor, non sunt in canone. Machabæorum primum librum, Hebræicum reperi. Secundus Græcus est: quod ex ipsa quoque phrasi probari potest. Quæ cum ita se habeant, obsecro te Lector, ne laborem meum, reprehensionem existimes antiquorum. In templo Dei offert unusquisque quod potest: alii aurum, argentum, & lapides pretiosos: alii byssum & purpuram & coccum offerunt & hyacinthum: nobiscum benè agitur, si obtulerimus pelles & caprarum pilos. Et tamen Apostolus contemptibiliora nostra magis necessaria iudicat. Vnde & tota illa tabernaculi pulchritudo, & per singulas species, Ecclesiæ præsentis futuræque distinctio, pellibus tegitur & ciliciis, ardoremque solis & injuriam imbrium ea quæ viliora sunt prohibent. Lege ergo primum, Samuel & Melachim meum: meum, inquam, meum. Quidquid enim crebrius vertendo & emendando sollicitius & didicimus & tenemus, nostrum est. Et cum intellexeris quod autem nesciebas, vel interpretem me æstimato, si gratus es; vel Paraphrasten, si ingratus, quamquam

ammi



mibi omnino conscius non sum, mutasse me quippiam de Hebraica veritate. Certe si incredulus es, lege Græcos codices, & Latinos, & confer cum iis opusculis quæ nuper emendavimus: & ubicumque discrepare inter se videris, interroga quemlibet Hebræorum cui magis accommodare debeas fidem: & si nostra firmaverit, puto quod cum non æstimes conjectorem, ut in eodem loco mecum similiter divinarit. Sed & vos famulas Christi rogo (quæ Domini discumbentis pretiosissima fidei myrrha ungitis caput, quæ nequaquam Salvatorem quæritis in sepulchro, quibus jam ad Patrem Christus ascendit) ut contra latrantes canes, qui adversum me rabido ore deserviunt, & circumcunt civitatem, atque in eo se doctos arbitrantur, si aliis detrahant, orationum vestrarum clypeos opponatis. Ego sciens humilitatem meam, illius semper sententiæ recordabor: Dixi, custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam, cum consisteret peccator adversum me. Obmutui, & humiliatus sum, & filii à bonis.

## HIERONYMVS

PAVLINO.

**F**Rater Ambrosius tua mihi munuscula perferens, detulit simul & gravissimas literas, quæ à principio amicitiarum, silem probare jam fidei, & veteris amicitiae præferebant. Vera enim illa necessitudo est, & Christi glumino copulata, quam non utilitas rei familiaris, non præsentiarum corporum, non subdola & palpani adulatio: sed Dei timor, & Divinarum scripturarum studia conciliant. Legimus in veteribus historiis quosdam illustrasse provincias, novos adisse populos, ut a transisse: ut eos quos ex libris noverant, coram quoque viderent. Sic Pythagoras Memphis vixit, si Plato Aegyptum & Archura & Tarentinum, eamque oram Italia, quæ quondam magna Græcia dicebatur, laboriosissime peragravit, ut qui Athenis magister erat, & po-

tens, cuiusque doctrinam Academia gymnasium personabant, fieret peregrinus atque discipulus: malens aliena veraciter docere quam sua impuleret imperare. Denique dum literas quasi toto fugientes orbe persequitur, captus à piratis & venundatus, etiam tyranno cruciatio paruit, captivus, vincetus & servus; tamen quia Philosophus, major emense se fuit. Ad Tuum Livium lacteo eloquentiæ fonte manantem, de ultimis Hispaniæ Galliarumque finibus quidam venisse nobiles legimus: & quos ad contemplationem sui Roma non traxerat, unius hominis fama perduxit. Habuit illa & as inauditum omnibus sæculis, celebrandumque miraculum, ut urbem tantam ingressi, aliud extra urbem quærent. Appollonius, sive ille magus, ut vulgus loquitur, sive Philosophus, ut Pythagorici tradunt, intraivit Persas, pertransivit Caucasum, Albanos, Scythas, Massagetæ, opulentissima Indiæ regna penetravit: & ad extremum latissimo Phison amne transmissio, pervenit ad Brachmanas, ut Hiarcham in throno sedentem aureo, & de Tantalæ fonte potantem, inter paucos discipulos, de natura, de motibus siderum, ac dierum cursu audiret docentem. Inde per Ælamiæ, Babylonios, Chaldaeos, Medos, Assyrios, Parthos, Syros, Phœnices, Arabes, Palæstinos, reversus Alexandriam, perrexit Æthiopiam, ut Gymnosophistas, & famosissimam Solis mensam videret in sabulo. Invenit ille vir ubique quod disceret, & semper proficiens, semper se melior fieret. Scripsit super hoc, plenissime octo voluminis Philostratus. Quid loquar, de sæculi hominibus, cum Apostolus Paulus, vas electonis & magister Gentium, qui de conscientia tanti in se hospitis loquebatur. An experimentum quæritis ejus, qui in me loquitur Christus? post Damascum Arabianque illustratam, ascenderit Ierosolymam, ut videret Petrum, & manserit apud eum diebus quindecim? Hoc enim mysterio hebdomadis & octidinis, factus gentium prædicator influendus erat. Rursumque post annos quatuordecim, assumpto Barnaba & Tiro, exposuerit Apostolus Evangelium, ne forte in vacuum curret, aut cucurisset. Habet enim nescio quid latentis evangelii viva vox, & in aures discipuli de auctoris ore transfusa, fortius sonat. Vnde & Æschines cum Rhodi exularet, & legeretur illa Demosthenis Oratio, quam adversus eum habuerat, mirantibus cunctis atque laudantibus, suspirans ait, Quid si ipsam audisset bestiam, sua verba resonantem? Hæc non dico, quod si in me aliquid tale, quod vel possis me audire, vel velis discere: sed quod ardor meus & desiderii studium etiam absque nobis per se probari debeat. Ingenium, doctile, & sine doctore laudabile est. Non quid invenias, sed quid quæ as consideramus. Mollis cera, & ad formam duntaxat, etiam si artificis & plæxi efficitur manus: tamen virtute totum est quidquid efficitur.

II.  
Ad. 9.  
1 Cor.  
13.  
Gal. 1.

Gal. 2.

III.



48. potest. Paulus Apostolus ad pedes Gam-  
 22. helis lege a Moyse & Prophetas didicisse  
 2 Cor. se gloria ut, ut amatus spiritualibus re-  
 10. lis, postea diceret confiteri. At non  
 flit militat, non carnalia sunt, sed po-  
 tent a Deo, ad destructionem munitionum,  
 consilia destruere, & omnem altitudi-  
 nem extolentem se adversus scientiam Dei,  
 & captivantes os nostrum intellectum ad obe-  
 diendum Christo, & parati subjugare  
 omnem inobedientiam. Ad Timotheum  
 2 Tim. scribit ab infantia sacris litteris eruditum,  
 43. & hortatur ad studium lectionis, ne ne-  
 gligat gratiam quæ data sit ei per im-  
 positionem manus presbyterii. Tuo præ-  
 1 Tim. cipit ut inter cæteras virtutes Episcopi,  
 4. quæ brevi sermone depinxit, scientiam  
 quoque in eo eligat Scripturarum: Obti-  
 1 Tim. nentem, inquit, eum, qui secundum do-  
 1. ctrinam est, fidelem sermonem: ut po-  
 IV. tens sit exhortari in doctrina sana, &  
 contradicere res revincere. Sancta quippe  
 rusticitas solum sibi prodest: & quan-  
 Agg. 2. tum ædificat ex vitæ merito Ecclesiam  
 Christi, tantum nocet si destruendis non  
 resistat. Malachias propheta, immo per  
 Agg. 2. Aggeum Dominus, interroga, ait, sa-  
 Deut. cerdotes legem: in tantum sacerdotis of-  
 32. ficiū est interrogatum respondere de  
 Lege. Et in Deuteronomio legimus, In-  
 Deut. terroga patrem tuum, & annuntiabit tibi;  
 32. seniores tuos, & dicent tibi. In Psalmo  
 Psal. 1. quoque centesimo decimo octavo, Canta-  
 biles mihi erant justificationes tuæ in  
 loco peregrinationis meæ. Et in descri-  
 ptione iusti viri, cum eum David ar-  
 borū vitæ, quæ est in paradiso, com-  
 pararet, inter cæteras virtutes & hoc in-  
 tulit, In lege Domini voluntas ejus, &  
 in lege ejus meditabitur die ac nocte.  
 Dan. Daniel in fine sacratissimæ visionis ait,  
 12. iustos fulgere sic & stellas, & intelligen-  
 tes, id est doctos, quasi firmamentum.  
 Vides quantum inter se distent, iusta  
 rusticitas, & docta iustitia? Alii stellis,  
 alii cælo comparantur. Quanquam juxta  
 Hebraicam veritatem utrumque de erudi-  
 tis possit intelligi. Ita enim apud eos le-  
 gimus, Qui autem docti fuerint, fulge-  
 bunt quasi splendor firmamenti: & qui  
 a iustitia non erudiant multos, quasi stel-  
 læ in perpetuas æternitates. Cur dicitur  
 1 Tim. 9. Paulus Apostolus vas electionis? Nem-  
 pe quia legis & Scripturarum sanctarum  
 erat armarium. Pharisæi stupent in do-  
 ctina Domini: & mirantur in Petro  
 & Ioanne quomodo legem sciunt, cum  
 1 Tim. 9. litteras non didicerint. Quidquid enim  
 1 Tim. 9. alius exercitatio, & quod idiana in lege  
 2 Cor. 2. meditatio tribuere solet, illis hoc Spi-  
 ritus sanctus suggerbat, & erant juxta  
 quod scriptum est, 2 Tim. 3. Do-  
 decim annos Salvator impleverat, & in  
 templo senes de quæstionibus legis in-  
 terrogans, magis docet dum pruden-  
 2 Cor. 11. ter interrogat. Nisi foris rusticum Petrum,  
 1 Tim. 1. rusticum dominum Joannem: quorum  
 uterque dicere poterat, nisi imperitus  
 sermone, non tamen scientia: Joannes  
 rusticus, piscator indoctus? & unde illa

vox obsecro, In principio erat verbum  
 & Verbum erat apud Deum, & Deus  
 erat Verbum? 26. enim Græce multa  
 significat, nam & verbum est, & ratio,  
 & supputatio, & consilium ut in quæque rei,  
 per quam sunt singula quæ subsistant;  
 quæ unive sa rectè intelligantur in Cur-  
 sto. Hoc doctus Plato nel iv. hoc de-  
 mosthenes eloquens ignoravit. P. 1. dicit  
 inquit, sapientiam sapientium, & pru-  
 dentiam prudentium reprobo. Vera sa-  
 pientia perdet falsam sapientiam: &  
 quanquam stultitia præcationis in cru-  
 ce sit, tamen Paulus sapientiam loqui-  
 tur inter perfectos: sapientiam autem  
 non seculi huius, nec principium sæcu-  
 li istius, quæ destruitur; sed loquitur  
 Dei sapientiam in mysterio abscondi-  
 tam, quam prædestinavit Deus ante  
 sæcula. Dei sapientia, Christus est.  
 Christus enim, Dei virtus, & Dei sa-  
 pientia. Hæc sapientia in mysterio abs-  
 condita est: de qua & noni Psalmi ti-  
 tulus prænotatur, Pro oculos filiis,  
 in quo sunt omnes thesauri sapientie &  
 scientie Dei absconditi. Et qui in myste-  
 rio absconditus erat, prædestinatus est  
 ante sæcula: prædestinatus autem &  
 præfiguratus in lege & Prophetis. Vnde  
 1 Tim. 2. & Prophetæ appellabantur Videntes;  
 2 Tim. 1. quia videbant eum, quem cæteri non  
 1 Tim. 1. videbant. Abraham vidit diem ejus, &  
 Rom. 7. lætatus est. Aperiebantur cæli Ez-chieli,  
 2 Cor. 3. qui populo peccatori clausi erant. Reve-  
 5. la, inquit David, oculos meos, & consi-  
 1 Tim. 2. derabo mirabilia de lege tua. Lex enim  
 spiritualis est, & revelatione opus est,  
 ut intelligatur, ac revelata facie Dei glo-  
 riam contemplemur. Liber in Apo-  
 1 Tim. 2. calypsi septem sigillis signatus ostenditur:  
 Apoc. 3. quem si dederis homini scienti litteras ut  
 legat, respondebit tibi, Non possunt  
 signatus est enim. Quanti hodie putant  
 se nosse litteras, tenent signatum librum,  
 nec aperire possunt, nisi ille referaverit  
 qui habet clavem David: qui aperit, &  
 nemo claudit; claudit & nemo aperit.  
 In Actibus Apostolorum sanctos Eunu-  
 chus, immo dicitur (sic enim eum Scriptura  
 cognominat) cum legeret Isaiam pro-  
 phetam, interrogatus à Philippo, Pote-  
 ne intelligis, quæ legis: respondit. Quo-  
 modo possum, nisi aliquis me docuerit?  
 Ego (ut de me loquar in verum) nec san-  
 ctior sum hoc Eunuchus, nec studiosior,  
 qui de Æthiopia, id est de extremis mun-  
 di finibus, venit ad templum, relinquit  
 aulam regiam: & tantus amator legis  
 divinæque scientie fuit, ut etiam in ve-  
 hiculo legeret litteras sacras. Et tamen  
 cum librum teneret, & verba Domini co-  
 gratione conciperet, lingua volveret, la-  
 tis personaret, ignorabat eum, quem  
 in libro nesciens venerabatur. Vnde Phi-  
 lippus, ostendit ei Iesum, qui claudis  
 laucha in littera. O miter doctus vir  
 tutes eadem hora credit Eunuchus, ba-  
 ptizatur, & filius & sanctus tacebat,  
 ac magister de discipulo, plus re de ser-  
 fonte Ecclesie, quam in aurato lychnio  
 repleto



temp'o reperit. Hæc à me perstricta sunt breviter (neque enim epistolaris angustia evagari longius patebatur) ut intelligeres te in Scripturis sacris hoc prævio & nonstante semitam non posse ingredi. Taceo de Grammaticis, Rhetoribus, Philologis, Geometris, Dialecticis, Musicis, Astronomis, Astrologis, Medicis, quorum scientia mortalibus vel utilissima est, & in tres partes scindi ut, το δόξα, τὸ μέτρον, τὸ ἐκ παλαιῶν. Ad minores artes veniam, & quæ non tam lingua, quam manu administrantur. Agricola, cæmentarii, fabri metallorum, lignorumque cæsores, lanarii quoque, & fullones & cæteri qui variam suppellectilem, & vilis opuscula fabricantur, absque Doctore esse non possunt quod cupiunt. Quod medicorum est, proprium medicis: tractant fabrilis fabri; sola scripturarum ars est, quam sibi passim omnes vindicant. Scribimus indocti doctique poemata passim. Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbosus, hanc universi præsumunt, la erant, docent antequam discant. Alii adducto supercilio, grandia verba trutinantes, inter mulerculas de sacris litteris, philosophantur. Alii discunt, pro pudor, à feminis, quod viros doceant; & ne parum hoc sit, quadam facilitate verborum; immò audacia, edisserunt aliis quod ipsi non intelligunt. Taceo de mei similibus, qui si forte ad Scripturas sanctas post sæculares litteras venerint, & sermone composito aures populi mulserint, quidquid dixerint, hoc legem Dei putant, nec scire dignantur quid Prophetæ, quid Apostoli senserint, sed ad sensum suum incongrua aptant testimonia: quasi grande sit, & non vniuersissimum docendi genus, depravate sententias, & ad voluntatem suam, Scripturam trahere repugnantem. Quasi non legerimus Homerocentonas, & Vergiliocentonas: ac non sic etiam Maronem sine Christo possimus dicere Christianum, quia scripsit: iam redit & virgo, redeunt Saturnia regna, iam nova progenies cælo demittitur alto. Et Patrem loquentem ad filium: Nate mee vires, mea magna potentia solus. Et post verba Salvatoris in cruce: Talia perstabat memorans, fixusque manebat. Puerilia sunt hæc, & circulatorum ludo similia, docere quod ignores: immò, ut cum stomacho loquar, ne hoc quidem scire quod nescias.

Videlicet manifestissima est Genesis, in qua de creatura mundi, de exordio generis humani, de divisione terræ, de confusione linguarum & gentium, usque ad exitum scribitur Hebræorum.

Pater Exodus cum decem plagis, cum decalogo, cum mysticis divinisque præceptis.

In promptu est Leviticus liber, in quo singula sacrificia, in d. singula præestylla, & vestes Aaron, & totus ordo Leviticorum, cætera sacramenta.

Numeri vero connumeratio ius archæmetricum, & prophetæ Balaam, & quadragesima dua-

rum per eremum mansionum mysteria continent?

Deuteronomium quoque secunda lex, & Evangelicæ legis præfiguratio, nonne hæc habet quæ priora sunt, ut quæ nova sint omnia de veteribus? Hucusque Moyses, hucusque Pentateuchus: quibus quinque verbis loqui se velle Apostolus in Ecclesia gloriatur.

Iob exemplar patientiæ, quæ non mysteria suo sermone complectitur? Prosa incipit, versu labitur, pedestri sermone finitur: omnesque leges Dialecticæ, propositione, assumptione, confirmatione, conclusionem determinat. Singula in eo verba, plena sunt sensibus, Et (ut de cæteris fileam) resurrectionem corporum sic prophetat, ut nullus de ea vel manifestus sit, vel cautius scripserit. Scio, inquit, quod redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum: & rursum circumdabor pelle nova, & in carne nova videbo Deum, quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspexerunt eum, & non alius. Reposita est hæc spes mea in sinu meo.

Veniam ad Iesum Nave, qui typum Domini non solum gestis, verum etiam nomine præfert: transit Iordanem, hostium regna subvertit, dividit terram victori populo, & per singulas urbes, vitulos, montes, flumina torrentes, atque confinia, Ecclesiæ cœlestisque Ierusalem spiritualia regna describit.

In Iudicum libro, quot principes populi tot figuræ sunt.

Ruth Moabitidis, Isaïæ explet vaticinium, dicentis, Emitte agnum Domine Dominatorem terræ, de petra deserti ad montem filie Sion.

Samuel in Heli mortuo, & occiso Saul, veterem legem abolitam monstrat, Porro in Sadoc atque David, novi sacerdotii, novique imperii sacramenta testatur.

Melachim, id est tertius, & quartus Regum liber, à Salomone usque ad Iechoniam, & à Ieroboam filio Nabat usque ad Osee, qui ductus est in Assyrios, regnum Iuda & regnum describit Israel. Si historiam respicias, verba si placita sunt: si in literis sensum latentem inspexeris? Ecclesiæ paucas, & hæreticorum contra Ecclesiam bella narrantur.

Duodecim prophetæ in unius voluminis angustias coartati, nullo aliud, quam sonet in littera, præfigurant.

Osee crebro nominat Ephraim, Samariam, Ioseph, Izrahel, & uxorem fornicariam, & fornicationis filios, & adulteram cubiculo clausam mariti, multo tempore sedere viduam, & sub veste lugubri, viri ad se reditum præstolari.

Ioel filius Phathuel describit terram decem tribuum, cruce, bruchis, locustis, rubigine vastante consumptam: & post eversionem prioris populi, effusum iri Spiritum sanctum super servos Dei & ancillas, id est super centum viginti credentium nomina, & effusum iri in cœnaculo Sion. Qui centum viginti, ab uno usque ad quadecim paulatim & per incrementa surgentes,

Dint.

1. Cor. 14.

1. b.

Iosue 6. ve Iosue Nave.

Lib. 1. dicitur.

Ruth. 1. 16.

Reg. 1. 12.

Reg. 1. 11. 4.

Osee.

Ioel.

1. 2.



lurgentes, quindecim graduum numerum efficiunt, qui in placheno mystice continentur.

**Amos.** Amos pastor & rusticus, & ruberum morad stringens, paucis verbis explicari non potest. Quis enim dignè exprimat illa aut quatuor scelerum Damasci & Gaza, & Tyri, & Idumæ, & filiorum Ammon & Moab, & septimo & octavo gradu Iudæ & Israel? Hi loquuntur ad vacca pinguet, que sunt in Samarie monte, & iustitiam dominum maiorem & maioremque testatur. Ipse cernit rectorem Iosue, & stantem Dominum supernum litum vel adarantium, & uncinum ponit, attrahentem supplicia peccatoribus, & faciem interiam; non tam in panis, nec sitim aquæ, sed audiendi verbum Dei.

**Abdias.** Abdias, qui interpretatur servus Dei, percutit contra Edom sanguinem, terrenumque hominem, fra ris quoque Iacob semper axulum, hasta percutit spirituali.

**Jonas.** Jonas, columba pulcherrima, naufragio suo passionem Domini præfigurans, nondum ad poenitentiam revocat; & sub nomine Ninive Gentibus salutem nuntiat.

**Mich.** Michæas de Morasthi cohæres Christi, vasta ionem annuntiat filia latronis, & obfessionem ponit contra eam: quia maxillam percussit iudicis Israel.

**Nahum.** Nahum consolator orbis increpat civitatem sanguinem, & post eversionem illius loquitur, Ecce super montes pedes evangelizantis, & annuntiantis pacem.

**Habac.** Habacuc luctator foris & rigidus stat super custodiam suam, & figit gradum super munitionem, ut Christum in cruce contempletur, & dicat, Operuit cælos gloria ejus, & laudis ejus plena est terra. Splendor ejus ut lux erit, cornua in manibus ejus: ibi abscondita est fortitudo ejus.

**Sophon.** Sophonias speculator, & arcanorum Dei cognitor, audit clamorem à Porta piscium, & ejulatum à secunda, & contritionem à collibus. Indicit quoque ululatum habitatoribus Pila quia conticuit omnis populus Chanaan, disperierunt universi qui involuti erant argento.

**Agga.** Aggeus festivus & lætus, qui seminavit in lacrymis, ut in gaudio meteret: destructum templum ædificat, Deumque patrem inducit loquentem: Adhuc unum modicum, & ego commovebo cælum & terram, & mare, & aridam, & movebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis Gentibus.

**Zacha.** Zacharias memor Domini sui, multiplex in prophetia, Iesum vestibus sordidis indutum & lapideum oculorum septem; candelabrumque aureum cum toridem lucernis quot oculis: duas quoque olivas à sinistris lampadis cernit & dextris, ut post equos nigras, rufos, albos, & varios, & dissipatas quadrigas ex Iphraim, & equum de Ierusalem, pauperem regem varicentur & prædicer, & sedentem super pullum filium asinæ subjugalis.

**Malac.** Malachias aperit, & in fine omnium prophetarum, de abiectione Israel, & vocatione Gentium, Non est nahi, ait, voluntas

in vobis, dicit Dominus exercituum: & munus non suscipiam de manu vestra. Alortu enim solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in Gentibus: & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio nunda.

Isaiam, Ieremiam, Izechielem, & Da-  
niel, qui potest vel intelligere, vel exponere? Quorum primus non prophetiam mihi videtur texere, sed Evangelium.

Secundus virgam nucem, & ollam succentiam à facie aquilonis, & pardum spoliatum suis coloribus, & quadruplex diversis metris necit alphabetum.

Tertia principia & finem tantis habet obfcuritatibus involuta, ut apud Hæreticos ista pars cum exordio Genesios ante annos triginta non legatur.

Quartus verò qui & extremus inter quatuor prophetas, temporum conscius, & totius mundi exarator, lapidem præcisum de monte sine manibus, & regna omnia subvertentem, claro sermone pronuntiat.

David Simonides noster, Pandarus, & Alæus, Flaccus quoque, Catullus, atque Serenus, Christum Lyra personat, & in dechachordo psalterio, ab inferis excitat resurgentem.

Salomon pacificus & amabilis Domini, mores corrigit, naturam docet; Ecclesiam jungit & Christum, sanctarumque nuptiarum dulce canit epithalamium.

Esther in Ecclesie typo, populum liberat de periculo; & interfecto Aman, qui interpretatur iniquitas, partes convivii, & diem celebrem mittit in posteros.

Paralipomenon liber, id est instrumenti veteris *ἐπιτομή* tantus ac talis est, ut absque illo si quis scientiam Scripturarum sibi voluerit arrogare, seipsum irrideat. Per singula quippe nomina juncturæque verborum, & prætermittæ in Regum libris tanguntur historiarum, & innumerabiles explicantur Evangelii quæstiones.

Eldras & Nehemias, adjutor videlicet, & consolator à Domino, in unum volumen coartantur, instaurant templum, muros extruunt civitatis: omnisque illa turba populi redeuntis in patriam, & descriptio sacerdotum, Levitarum Israelis, profelytorum, ac per singulas familias murorum ac turrium opera divisa, aliud in cortice præferunt, aliud retinent in medulla. Cernis me Scripturarum amore raptum excessisse modum epistolæ, & tamen non impleisse quod volui. Audivimus tantum, quid nosse, quid cupere debeamus, ut & nos quoque possimus dicere: Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas in omni tempore. Cæterum illud Sociarum cum impletur in nobis. Hoc tantum scio quod nescio.

Tangam & novum breviter testamentum. Matthæus, Marcus, Lucas, & Ioannes, quadriga Domini, & veram Cherubim, quod dicitur interpretatur scientiæ multitudo, per totum corpus oculi sunt, candelæ & candelæ discunt ut fulgura, pedes habent rectos & in sublime tendentes, terga pronata & ubique volitantia, tenent se omnia, ubi que periplexa



perplexi sunt, & quasi rota in rota vol-  
vantur, & pergunt quicunque eos illa us-  
que Spiritus sancti perduxerit.

**Paulus** Apostolus ad septem scribit Ecce-  
lesias: octava eam ad Hebræos, à plerisque  
extra numerum ponitur. Timotheum in-  
struit ac Titum, & Philemonem pro fugi-  
tivo famulo deprecatur. Super quo melius  
tacere puto, quam pauca scribere.

**Actus** Apostolorum nudam quidem sona-  
re videntur historiam, & nascentis Ecce-  
liae infantiam texere: sed si noverimus scri-  
ptorem eorum Lucam esse medicum, cujus  
laus est in Evangelio, animadvertemus pa-  
riter omnia verba illius, animæ languentis  
esse medicinam.

**Jacobus, Petrus, Ioannes, Iudas,** septem  
epistolas ediderunt, tam mysticas, quam  
sue iactas, & breves pariter ac longas: bre-  
ves in verbis, longas in sententiis: ut rarus  
sit, qui non in earum lectione cæcutiat.

**Apoc.** Apocalypsis Ioannis, tot habet sacramen-  
ta, quot verba. Parum dixi, & pro merito  
voluminis laus omnis inferior est. In ver-  
bis singulis multiplices latent intelligentiæ.  
Oro te, frater charissime, inter hæc vivere,  
istâ meditari, nihil aliud nosse, nihil quæ-  
rere. Nonne tibi videtur jam hic in terris  
regni cœlestis habitaculum? Nolo offen-  
daris in Scripturis sanctis simplicitate, &  
quasi utilitate verborum, quæ vel vitio  
interpretum, vel de industria sic prolata  
sunt, ut rusticam concionem facilius in-  
struerent, & in una eademque sententia ali-  
ter doctus, aliter audiret indoctus. Non  
sum tam petulans, & hebes, ut hæc me nos-  
se pollicear, & eorum fructus capere, quo-  
rum radices in cælo fixæ sunt: sed velle  
fareor. Sediti me præfero, magistrum re-  
nuens, comitem spondeo. Petenti datur,

**Mat. 7.** pulsanti aperitur, quærens invenit. Disca-  
**Luc. 11.** mus in terris, quorum scientia nobis per-  
severet in cælo. Obvius te manibus exci-  
piam, & (ut ineptè aliquid, ut de Hera-  
goræ turpitudine effutiam) quidquid quæ-  
sieris, tecum scire conabor. Habes hic aman-  
tissimum tui fratrem Eusebium, qui littera-  
rum tuarum mihi gratiam duplicavit, refe-  
rens honestatem norum tuorum, contem-  
puit sæculi, fidem amicitia, amorem Chri-  
sti. Nam prudentiam & eloqui venusta-  
tem etiam absque illo ipsa epistola præfe-  
rebat. Festiva quæso te, & hærentis in sa-  
lo naviculæ finem magis præcide, quam  
solve. Nemo renuntiaturus sæculo bene  
potest vendere, quæ contemplit ut vende-  
ret. Quidquid in sumptus de tuo tuleris,  
pro lucro computa. Antiquum dictum est,  
Avaro tam deest quod habet, quam quod  
non habet. Credenti totus mundus divitiarum  
est: infidelis autem etiam obolo in-  
dipet. Sic vivamus, tanquam nihil haben-  
tes, & omnia possidentes. Vetus & vesti-  
tus divitæ Christianorum sunt. Si habes in  
potestate rem tuam, vende: si non habes,  
proce. Tolle tunicam, & pallium re-  
linquendum est. Scilicet nisi tu, semper re-  
cras, aut, & diem de die trahens, caute &  
pedetentim mas possis trunculas vendidisti,  
non habet Christus unde alar pauperes

suos. Totum Deo dedit, qui seipsum obtru-  
lit. Apostoli navem tantum, & retia reli-  
querunt. Vidua dicitur in pazophy-  
lacum, & præstetur Ciceri divitibus. Faci-  
le continent omnia, qui se semper cogitant  
esse mortuum.

## PRÆFATIO S. HIERONYMI PRESBYTERI.

In Pentateuchum Moysi ad  
Desiderium.

**D**esiderii mei desideratas accepi epi-  
stolas, qui quodam præfatio futuro-  
rum, cum Daniele tortus est no-  
men, obsecrantis, ut translatus in Latinam  
linguam de Hebræo sermone Pentateu-  
chum, nostrorum auribus traderem. Pericu-  
losum opus cense, & obrectatorum  
meorum latratibus patens: qui ne asse-  
runt in Septuaginta interpretum suggilla-  
tionem nova pro veteribus cudere, ita in-  
gentium quasi vinum probantes: cum ego  
trepidissimè testatus sim, ne pro virili por-  
tionem in tabernaculo Dei offerre quæ pos-  
sim, nec opes aliorum paupertate  
lædari. Quod ut auderem: Origenis me-  
studium provocavit, qui editioni antiquæ  
translationem Theodotionis miscuit, asse-  
rico, & obelo opus omne distinguens: dum  
aut elucescere facit quæ minus an d fuer-  
rant: aut superflua quæque jugulat & con-  
fodit, maximè quæ Evangelistarum & A-  
postolorum auctoritas promulgavit. In qui-  
bus multa de veteri Testamento legimus,  
quæ in nostris codicibus non habentur:  
ut est illud ex Ægypto vocavi filium meum:  
& Quoniam Nazareus vocabitur: &  
Videbunt in quem compunxerunt: & Flu-  
mina de ventre ejus fluent aquæ vivæ: &  
Quæ nec oculus vidit, nec auris audivit,  
nec in cor hominis ascenderunt, quæ præ-  
paravit Deus diligentibus se: & multa  
alia quæ propriam cûrtayux desiderant.  
Interrogemus ergo eos ubi hæc scripta  
sint: & cum dicere non potuerint, de libris  
Hebraicis proferamus. Primum testimo-  
nium est in Osee, secundum in Isaia, ter-  
tium in Zacharia, quantum in Proverbiis,  
quantum æquè in Isaia. Quod nulli igno-  
rantes, apocryphorum deliramenta le-  
ctantur: & Hebræas nannas libris authen-  
ticis præferunt. Causas erroris non est  
necum exponere. Iudæi prudenti factum  
dicunt esse consilio: ne Protenæus unus  
Dei cultor, etiam apud Hebræos dupli-  
cem divinitatem deprehenderet. Quod ma-  
xime idcirco faciebant, quia in Platonis  
dogma cadere videbatur. Denique ubi-  
cunque sacramentum aliquid Scriptura testa-  
tur de Patre & Filio & Spiritu sancto, aut,  
aliter interpretatur, non, aut omnino tace-  
runt: ut & regi satisfacerent, & arcana  
fidei non vulgarent. Et nescio quis pri-  
mus auctor septuaginta cellulas Alexandræ  
mendacio

Dan. 9

Exod. 35.

Of. 11.  
14. 11.  
Zach.  
12.  
Prov.  
18.  
15. 64.



mendacio suo extruxerit; quibus divisi eadem scripturarum: cum Aristar et idem Ptolemaei *ὑπερκαταξίς*, & multo post tempore Iosephus, nihil tale retulerunt; sed in una basilica congregatos, conciliis scribant, non prophetas. Aliud esse in vatem, aliud esse esse interpretem: ibi Spiritus ventura praedicit: hic crudelitio & verborum copia, ea quae intelligi rursus. Nisi forte putandus est Tullius, Oeconomicum Xenophontis, Platonis Protagoram, & Demosthenis pro Cleophonte orationem, alicuius rhetorico scriptum translatum. Aut aliter de eisdem libris per septuaginta interpretes, aliter per Apostolos Spiritus sanctus testimonia texuit: ut quod illis ac erunt, si scriptum est, mentiti sint. Quid igitur? damnamus veteres? Minus est. Sed post priorum studia, in domo Domini quod possumus laboramus. Illi interpretes tunc ante adventum Christi, & quod nesciebant, dubiis per osculare sententias: nos vero post passionem & resurrectionem eius, non tam prophetiam quam historiam scribimus; aliter enim aulica, aliter visa narratur, quod melius intelligimus, melius & proferimus. Audi igitur & ule, obrectator aulica: non damno, non reprehendo Septuaginta: sed confidenter cunctis illis Apostolos praefero. Per istorum os mihi Christus sonat, quos ante prophetas inter spiritualia charismata posui lego: in quibus ultimum patet gradum Interpretes tenent. Quid livore torqueris? quid imperitorum animos contra me concitas? Si ubi in translatione tibi videor errare, interroga Hebraeos, diversarum urbium magistros consule. Quod illi habent de Christo, tui codices non habent. Aliud est si contra se postea ab Apostolis usurpata testimonia probaverunt, & emendatiora sunt exemplaria Latina quam Graeca, & Graeca quam Hebraica. Verum haec contra invidios. Nunc te precor Desideri charissime, ut me, quia tantum opus subire fecisti, & à Genesi exordium capere, orationibus joves: quo possis eodem spiritu quo scripti sunt libri, in Latium eos transferre sermonem.

## E I V S D E M

## I N I O S V E

### P R A E F A T I O.

**T**Andem finito Pentateucho Moyse, velut grandi scenore liberari, ad Iesum filium Nave manum mittamus, quem Hebraei *יוסף נון* id est Iosue filium Nun, vocant & ad Iudicum librum, quem *יחזקאל* appellant: ad Ruth quoque & Esther, quos eisdem nominibus effrunt. Moneo usque lectorem, ut sylvam Hebraicorum collium, & distinctiones per nomenbra civitas; diligens scriptor conservet: ne & noster labor, & il-

lius studium pereat. Et ut in primis, quod sapè testatus sum, fiat me non in reprehensionem veteram nova eudere, sicut amici percurramur: sed pro virili parte offere luminem & hominibus (quod dicitur in nostra debetio) ut per se recte & recte & quae & tempore & labore maximo valga, & ratione nostram habeant. Si ubi in antiquorum volumina lectione dubitavit, haec illis conferret, inveniant quod requirunt: maxime cum apud Latinos tot sint exemplaria, quot codices & undique per o arbitrio sua vel addiderit vel subtraxerit, quod ei visum est: & utique non possit verum esse quod dissonat. Vnde cesset arcuato vulnere contra nos insurgere scorpis, & sanctum opus venenata carpere lingua, vel suscipiens, si placet; vel contenens, si displicet; non ineritque illorum verbum. Os tuum abundavit malitia, & lingua tua concinnabat dolor. Sedens adversus fratrem tuum loquebaris: & adversus filium matris tuae ponebas scandalum: Iam recisi, & taci. Existimasti iniquè quod ero tui similis: arguam te, & statuam contra faciem tuam. Quae enim audientis vel legentis utilitas est, non laborando sudare, & alios detrahendo laborare? dolere iudex quod calumniandi eis & tridendi Christianos sit ablata occasio, & Ecclesiae homines id despiciere, imò & lacerare, unde adversarii to queantur? Quod si verus eis tantum interpretatio placet, quae & mihi non displicet, & nihil extra recipiendum puta: & cur ea quae sub asteriscis, & obelis vel addita sunt vel amputata, legunt, & negligunt? Quare Daniele iuxta Theodotionis translationem, Ecclesiae suscepit? Cur Origenem mirantur, & Eusebium Pamphili, cui etas editiones similiter differentes? Aut quae fuit stultitia, postquam vera dixerint pro se te quae falsa sunt? Vnde autem in novo Testamento probare poterunt assumpta esse omnia, quae in libris veteribus non habentur? Haec dicimus, ne omnino calumniantibus tacere videantur. Ceterum post sanctae Paulae dormitionem, cujus vita virtutis exemplum est, & hos libros quos Eusebio, virginis Christi negare non potui, de revidendum spiritus hos regit animus, prophetarum explanationi incumbere, & omisum iam diu opus, quasi quodam possibilibus, repetere, praesentim cum & admirabilis sanctusque vir Pamphilius, hoc idem literis flagiter; & nos ad patriam festinantes, mortiferos Sirenarum cantus surda debeamus aure transire.







piet latitudinem suam, in duo vel tria vocabula dividunt. Sed & ipse appellationes, non homines, ut plerique existimant, sed urbes, & reges, & salus, & provincias sonant, & oblique sub interpretis adiectione & figura eorum, quadam narrando historiarum: de quibus in Regnorum libro dicitur, Nonne ecce hæc scripta sunt in libro verborum: datum regum iuda? Quæ utique in nostris codicibus non habentur, Liber Paralipomenon, unus sit, & apud illos vocatus, **דברי הימים** id est Verba dierum: quia propter magnitudinem, apud nos divitius est; quod nonnulli etiam in Bruto, Ciceronis dialogo, faciunt, ut eum in tres partes secant, cum unus à suo auctore sit edendus. Deinde etiam illud attendendum, quod frequenter nomina, non vocabula hominum, sed rerum, ut dixi, significantias sonant. Ad extremum quod omnis eruditio Scripturarum in hoc continetur: & historiarum quæ vel prætermittuntur sunt in suis locis, vel perstrictæ leviter, hæc per quadam verborum compendia explicantur. Orationum itaque vestrarum ad hunc auxilio, nisi librum benevolis placitum, tamen invidis displiciturum esse non ambigo. Optima enim quæque, ut ait Plinius, maluit contemnere plerique, quam discere. Siquis in hac interpretatione voluerit aliquid reprehendere, interroget Hebræos, suam conscientiam recolat, videat ordinem rerumque sermonis; & tunc nostro labori, si potuerit detrahatur. Vbi cumque ergo asteriscos, id est stellas, radiare in hoc volumine videritis: ibi sciatis de Hebræo additum, quod in Latinis codicibus non habetur. Vbi vero obelus, transversa scilicet virga, præposita est, illic signatur quid Septuaginta interpretes addiderint, vel ob decoris gratiam, vel ob Spiritus sancti auctoritatem, licet in Hebræis voluminibus non legatur.

*Epistola ad Domnionem & Rogatianum, in Esdras, & Nehemiam præposita.*

**V**trum difficilius sit, facere quod poscitis, an negare, necdum statui; nam neque vobis aliquid imperantibus abnuere, sententiæ est: & magnitudo oneris imposita cervicibus premit, ut ante sub talce raudum sit, quam levandum. Accedant ad hoc invidorum stultiæ: qui omne quod terribilius, reprehendendum putant: & interdum contra se conscientia repugnante, publicè lacerant quod oculi legunt, in tantum ut clamare compellant, & dicere: Domine, libera animam meam à labiis iniquis, & à lingua dolosa. Tertius annus est quod se per scribas atque referendos, ut Esdras, Itamar & Ithier, vobis de Hebræo transierant: quasi non habeatis Græcæ & Latine litteras, aut quicquid illud est quod à nobis veretur, non statim ab omnibus censeantur. Frustra autem, ut ait quidam, aut neque aliquid tangendo nisi obsequium, extrinsecus denegant ed.

Itaque obsecro vos mi Domnion & Rogatiane charissimi, ut privata & domestice con eam, libros non effertati in publicum, nec fastiditis cibos ingeratis: vitentque eorum supercilium qui iudicare tacite de aliis, & ipsi tacite nihil noverant. Si qui autem tractum sunt, quibus nostra non displicent, his tribuatis exemplar: adnotantes ut Hebræa nomina, quorum grandis in hoc volumine copia est, distictè & per intervalla transcribant. Nihil enim proderit emendasse librum, nisi emendatio, librarii sum diligencia, conservetur. Nec quoniam noverat quid unus à nobis liber edendus est: nec apocryphorum tertii & quarti Iohannis delectant: quia & apud Hebræos Iudæa Nehemique sermones in unum volumen coarctantur: & quæ non habentur apud illos, nec de viginti quatuor senibus sunt, procul abjicienda. Si quis autem Septuaginta vobis opposuerit interpretes, quorum exemplaria varietas ipsa lacerata & inversa demonstrat; nec potest unque verum asserti quod diversum est: mittite eum ad Evangelia: in quibus multa ponuntur quasi de Veteri Testamento, quæ apud Septuaginta interpretes non habentur, velut illud, Quoniam Nazareus vocabitur: & Ex Ægypto vocavi filium meum: & Videbunt in quem conpunterunt: multaque alia, quæ latiori operi reservantur: & quære ab eo ubi scripta sint; cumque proferte non poterit, vos legite de his exemplaribus quæ nuper à nobis edita, maledictorum quotidie linguis confodiuntur. Sed ut ad compendium veniam, certè quod illaturus sum, æquissimum est. Eddi aliquid quod non habetur in Græco, aut aliter habetur quam à me versum est? Quid interpretem laudant? interroget Hebræos: & ipsis auctoribus, transiuntimæ vel atrogent vel derogent fidem. Porro aliud est, si clasis, quod dicitur, oculis mihi voluit maledicere, & non instantur Græcorum studium ac benevolentiam, qui post Septuaginta translatores, iam Christi Evangelio corrumpente, Iudæos & Hebionitas legis veteris interpretes, Aquilam videlicet, & Symmachum, & Theodotionem, & curiose legunt, & post Origenis laborem in hexaplis, Ecclesiis dedicant. Quanto magis Latini grati esse deberent, quod exulantes cernerent Græcæ à se aliquid mutuari? Penam enim magnorum sumptuum est & infamie difficultatis, exemplaria posse habere cuncta: deinde etiam qui habuerint, & Hebræi sermonis ignari sunt, magis errant, ignorantes, quis è multis verius dixerit. Quod etiam sapientissimo cunctis nuper apud Græcos accidit, ut interdum Scripturæ tantum relinquens, unumcunque interpretis loquebat errorum. Nos autem qui Hebrææ litteræ tantam pacem habemus terminam, & Latine sola unumque sermo non destitit, & de aliis magis potius iudicare, & ea

p/2.  
419.



quæ ipsi intelligimus, in nostra lingua potest esse. Itaque licet Lybia sibilis, vi-  
deatque Saron in corda pelleret; nunquam  
me in, iuvante Christo, silet eloquium;  
etiam præ la lingua ballinet. Legant qui  
volunt; qui nolunt abjiciant. Inventient  
apertæ cluertas calumniantur; magis vestra  
chantre provocabor ad studium, quam  
illorum detractone & odio detentebor.

*Eiusdem ad Chromatium & Eliodorum  
in Tobiam præfatio.*

**M**irari non desino exactiōis vestre  
instauriam; exigis enim ut librum  
Chaldæo sermone conscriptum, ad La-  
tinum stylium traham; librum utique To-  
biæ, quem Hebræi de catalogo divina-  
rum scripturarum secantes, his quæ ha-  
giographa memorant, manciparunt. Fe-  
cissas desiderio vestro, non tamen meo  
studio. Arguunt & nos Hebræorum stu-  
dia; & inpuant nobis, contra suum  
canonem Latinis auribus ista transferre.  
Sed melius esse iudicans Pharisæorum dis-  
plicere iudicio, & Episcoporum iustio-  
nibus deservire, instui ut potui. Et quia  
vicina est Chaldæorum lingua sermoni  
Hebraico, utriusque linguæ peritissimum  
loquacem reperiens, natus diei laborem  
arripui; & quidquid ille mihi Hebraicis  
verbiis expretit, hoc ego accito notario,  
sermonibus Latinis exposui. Orationibus  
vestris mercedem huius operis compensa-  
bo, cum gratum vobis didicero, me, quod  
iubere estis dignati, complexisse.

*Eiusdem præfatio in librum Iudith.*

**A**pod Hebræos liber Iudith inter ha-  
giographa legitur: cuius auctoritas  
ad roboranda illa quæ in conventionem  
veniunt, minus idonea iudicatur. Chal-  
dæo tamen sermone conscriptus, inter  
historias computatur. Sed quia hunc li-  
brum syrodas Nicæna in numero sancta-  
rum scripturarum legitur computasse, ac-  
quevi postulationi vestre, inmodum exa-  
ctiōis; & sepositis occupationibus, qui-  
bus vehementer artabar, huic unam lu-  
cubratiunculam dedi, magis sensum &  
sensu, quam ex verbo verbum transfe-  
rens. Multorum codicum varietatem vi-  
ciosissimam amputavi: sola ea, quæ in-  
tellegentia integre in Chaldæis invenire  
potui, Latinis expressi. Accipite Iudith  
viduam castitatis exemplum, & trium-  
phali laude perpetuis eam præconis de-  
clarare. Hanc enim non solum feminis,  
sed & viris imitabilem dedit, qui altitatis  
eius remuneratur, virtutem et talem re-  
bu, ut in omni omnibus hominibus vin-  
ceret, & insuperabilem superaret.

*Eiusdem in librum Esther præfatio.*

**L**ibrum Esther variis translatoribus con-  
stita est variatim, quem ego de archi-  
vis Hebræorum revelans, verbum è ver-  
bo expretitus translatui. Quem librum

editio vulgata, latiniolus hinc inde vers-  
borum frustas trahit, addens ea quæ ex  
tempore dici possunt, & audiri; sicut  
solum est scholasticis dilectum, si m-  
pto thentare, exoptare quibus verbis  
un potuit qui injuriam p illas est, vel  
qui injuriam fecit. Vos autem & Paula &  
Eulochium, quoniam & bibliothecas  
Hebræorum studistis intrare, & inter-  
pretum certamina comprobastis, tenen-  
tes Esther Hebraicum librum, per sin-  
gula verba nostram translationem aspi-  
cie; ut possitis agnoscere, ne nihil  
etiam augmentasse addendo, sed fidei  
testimonio simpliciter, sicut in Hebræo  
habentur, historiam Hebraicam Latine  
linguæ tradidisse. Nec afficiamus laudes  
hominum, nec vituperatio es expavesci-  
mus. Deo enim placere curantes, minus  
hominum penitus non timemus: quoniam  
Deus dissipat ossa eorum qui hominibus  
placere desiderant; & secundum Apo-  
stolum; Qui ejusmodi sunt, servi Chri-  
sti esse non possunt. Rursum, in libro  
Esther alphabetum ex initio usque ad  
Teth litteram tecimus diversis in locis,  
volentes, scilicet Septuaginta interpre-  
tum ordinem per hoc insinuare studioso  
lectori. Nos enim juxta morem Hebrai-  
cum, ordinem prolequi etiam in Septua-  
ginta editione noluimus.

*Eiusdem in librum Iob præfatio.*

**C**ogor per singulos scripturæ divinæ li-  
bros adversariorum respondere ma-  
ledictis; qui interpretationem meam,  
reprehensionem Septuaginta interpretum  
criminaunt: quasi non & apud Græcos  
Aquila, Symmachus, & Theodotio, vel  
verbum è verbo, vel sensum è sensu,  
vel ex utroque commixtum, & medie tem-  
peratum genus translationis expresserint;  
& omnia Veteris instrumenti volumina  
Origenes obelis asterisque distinxerit,  
quos vel addidos, vel de Theodotione  
sumptos, translationi antiquæ inseruit,  
probas defuisse quod additum est. Dis-  
cant igitur obrectatores mei recipere in  
toto, quod in patribus susceperunt, aut  
interpretationem meam cum asteriscis suis  
cadere. Neque enim fieri potest, ut quos  
plura intermisisse susceperint, non eos-  
dem etiam in quibusdam errasse fatean-  
tur, præcipue in Iob; cui si ea quæ sub  
asteriscis addita sunt, subtraxeris, pars  
maxima detrahetur, & hoc duntaxat  
apud Græcos. Ceterum apud Latinos,  
ante eam translationem, quam sub as-  
teriscis & obelis nuper edidimus, septu-  
genti tercio aut octingenti versus defuer-  
ut decurratus & laceratus corrosusque li-  
ber, seduitatem sui publice legentibus  
præbeat. Hæc autem translatio nullum de  
veteribus sequitur interpretem: sed ex  
ipso Hebraico, Arabicoque sermone, &  
interdum Syro, nunc verba, nunc sensus,  
nunc si cui unumque resonabit. O liquet  
eam etiam apud Hebræos totum librum ter-  
tur & libricus; & quod Græci rhetores

p. 12.

Gal. 24



242  
 vocant, *ἑρμηνεύοντες*, dum qui aliam loquuntur, aliud agunt: ut si velis anguillam vel nauticulam strictis tenere manibus, quanto fortius preffens, tanto citius claudet. Memnime ob intelligentiam voluminis, Lyddzum quemdam præceptorem, qui apud Hebræos prius haberi putabatur, non parvis redemisse manibus: cuius doctrina an aliqui protecerim, nescio: hoc unum scio, non potuisse deinterpretari, nisi quod ante intellexeram. A principio itaque voluminis, usque ad verba Iob, apud Hebræos prola oratio est. Porro a verbis Iob, in quibus ait, *Peccat dies in qua natus sum*, & nox in qua didici est, **Conceptus est homo: usque ad eum locum, ubi ante finem voluminis scriptum est, Idcirco ipse me reprehendo, & ago poenitentiam in favilla & cinere: hexametri versus sunt, dactylo spondeoque currentes: & propter linguæ idioma, crebro recipientes & alios pedes, non earundem syllabarum, sed eorundem temporum interdum quoque rhythmus ipse dulcis & tinnulus fertur numeris pedum solutis: quod metrici magis quam simplex lector intelligunt.** A supradicto autem verbo usque ad finem libri, parvum comma quod renanet, prola oratio se contexitur. Quod si cui videtur incredulum, metra scilicet esse apud Hebræos, & in morem nostri Flacci, Græcique Pindari, & Alcæi, & Sapphus, vel Plæterium, vel Lamentationes Ieremiæ, vel omnia ferme scripturæ cantica comprehendere; legat Philonem, Iosephum, Origenem, Cæsariensem Lusebium, & eorum testimonio me verum dicere comprobabit. Audiant quoque propter canes mei, idcirco me in hoc volumine laborasse, non ut interpretationem antiquam reprehenderem, sed ut ea quæ in illa aut obscura sunt, aut omnia, aut certe scriptorum vitio depravata, manifestiora nostra interpretatione fierent; ut qui Hebræorum sermonem ex parte didicimus, & in Latino penè ab ipsis cunabulis inter Grammaticos & thesuros philosophos deitri sumus. Quod si apud Græcos, post Septuaginta editionem, jam Christi Evangelio coruscante, Iudæus Aquila, & Symmachus ac Theodotio, Iudaizantes hæretici, sunt recepti, qui multa mysteria Salvatoris subdola interpretatione celarunt, & tamen in Ecclesiis, & explanantur Ecclesiasticis viris; quanto magis ego Christianus, & de parentibus Christianis natus, & vexillum crucis in mea fronte portans, cuius studium fuit omnia repetere, depravata corrigere, & sacramenta Ecclesiæ puro & fideli aperire sermonibus; vel à fastidiosis, vel à malignis lectoribus non debeo reprobari? Habeant qui volunt veteres libros, vel in membranis purpureis auro argenteoque decoratis, vel in iactibus, ut vulgè aunt, litteris oncia magis exarata, quam codices: dummodo mihi, neque permittant pauperes habere schedulas, & non tam pulchros codices: quam emendatos,

Viraque autem editio, & Septuaginta juxta Græcos; & mea juxta Hebræos, in Latinum meo labore translata est. Utque unusquisque quod vult, & studiosam vel magis, quam male volumi probet.

*Alia eiusdem præfatio.*

**S**I aut scellam iuncto texerem, aut palmarum folia complicarem, ut in sudoribus mei comedere, & panem, & venientis opus sollicita mente pertractarem, nullus in ordine, nemo reprehenderet. Nunc autem quia juxta sententiam Salvatoris, volo operari cibum qui non perit, & antiquam divinorum voluminum viam sentibus virgulisque purgare; error nahi perminis infligitur: corrector victorum, falsarius dicor, & errores non auferre, sed ferere. Tanta est enim vetustatis consuetudo, ut etiam confessa plerique vicia placeant: dum magis pulchros habere volunt codices, quam emendatos. Quapropter, o fratres dilectissimi, unicum nolite imitari, & humiliter exemplar, pro statello, calathis, sportellisque, munusculis Monachorum, spiritualia hæc & manantia dona suscipite, ac B. Iob, qui adhuc apud Latinos jacebat in stercore, & vernabus letebatur errorum, integram immaculatamque gaudete. Quomodo enim post probationem atque victoriam, duplicia sunt ei universa reddita: ita ego in lingua vestra, ut audacter loquar, feci cum habere quæ amiserat. Igitur & vos, & unum quemque lectorem solita præfatione commoneo, & in principiis librorum eadem semper accedens, rogo, ut ubicumque præcedentes virgulas videritis, sciatis ea quæ subjecta sunt, in Hebræicis voluminibus non haberi. Porro ubi stellæ imago præfulserit, ex Hebræo in sermone nostro addita sunt; nec non & illa quæ haberi videbantur, & ita corrupta erant, ut sensum legentibus tollerent, orantibus vobis magno labore correxi: magis utile quid ex omni meo Ecclesiis Christi venturum ratus, quam ex aliorum negotio.

*Eiusdem in Psalterium, quod secundum Septuaginta editionem correxit, præfatio.*

**P**SALTERIUM Romæ dudum positus emendatum: & juxta Septuaginta interpretes, licet cursim, magna tamen ex parte correxeram. Quod quia rursus videtis, o Patres & Lectorum, scriptorum vitio depravatum, plusque antiquum errorem, quam novam emendationem valere: me cogit, ut veluti quodam novali, sensum jam arum exerceam, & obliquis sulcis renascentes spinas eradicem: æquum esse dicentes, ut quod crebro male pullulat, crebris succidatur. Vnde consuetæ præfatione commoneo tam vos, qui alius totum labor iste desudat, quam eos qui exemplum istud optinere voluerint, ut, quæ diligenter emendavi, cum cura & diligentia mantentantur. Notet sibi unusquisque vel jaceat in



Iocundum, vel radiancia signa; id est, celos, vel asterncos. Et tubum, quod videtur vngulam per edentem, ab ea usque ad duo puncta, quod in prethum, scilicet in Septuaginta, ita ut idem plus haberi. Vbi autem perspicitur stelle similitudine, de Hebræis voluminibus additum non erit, æque usque ad duo puncta, juxta Theodotionis duntaxat editionem, qui simplicitate sermonis à Septuaginta interpretibus non discoriat. Hæc ergo & vobis & studioso cuique fecisse me sciens, non ambigo multos fore, qui vel invidia, vel supercilio malint contemnere videri præclara, quam discere: & de turbulento magis rivo, quam de purissimo fonte potare.

*Ejusdem præfatio in libros Salomonis.*

Vogat epistola, quos jungit sacerdotium, in o charita non dividat, quos Christi necit amor. Commentarios in Olee, Amos, Zachariam, Malachiam, quos poteris, ter pisset si licuisset præ valetudine. Minus solatia sumpsum: notarios nostros & librarios sustentatis, ut vobis possimum nostrum detudet ingenium. Et ecce ex latere frequens turba diversa poscentium: quasi aut æquum sit, me vobis elarientibus, al is laborare: aut in ratione dati & accepti, cuiquam præter vos, obnoxius sim. Itaque longa ærotatione fractus, ne penitus hoc anno reticerem, & apud vos mutus essem, tridui opus nomini vestro consecravi, interpretationem videlicet trium Salomonis voluminum: משלי quas Hebræi Parabolas, vulgata autem editio Proverbia vocat: קהלת, quem Græcè Ecclesiasten, Latine conionatorem possimus dicere: שיר השירים quod in nostra lingua venit Canticum canticorum. Fertur & Panæretos Iesu filii Sirach liber, & alius pseudepigraphus, qui Sapientia Salomonis inscribitur. Quorum priorem, Hebraicum reperi: non Ecclesiasticum, ut apud Latinos, sed Parabolas prænotatum, cui iuncti erant Ecclesiastes & Canticum canticorum: ut similitudinem Salomonis, non solum librorum numero, sed etiam materiarum genere cœquaret. Secundus apud Hebræos nusquam est, quin & ipse Syllus, Græcam eloquentiam redoleret: & nonnulli scriptorum veterum hunc esse Iudæi Philonis affirmant. Sicut ergo Judith, & Tobia, & Machabæorum libros legit quidem Ecclesia, sed eos inter canonicas scripturas non recipit: sic & hæc duo volumina legat ad ædificationem plebis, non ad auctoritatem Ecclesiasticorum dogmatum confirmandam. Si cui sanè Septuaginta interpretum magis editio placeat, habet eam à nobis olim emendatam. Neque enim nova sic edimus, ut vetera desinamus. Et tamen cum diligentiſſime legent, sciat magis nosti a scripta intelligi, quæ non interitum varis transflata coarctant, sed statim de prælo purissimæ compositæ uſque, lumen saporem servaverint.

*Ad Paulam & Lullonium in translationem Isaie ex Hebræica veritate, epistolæ præfatio.*

Nemo cum prophetas versibus videret esse descriptos, metuo eos ostendit apud Hebræos ligari, & aliquid huius habere de Psalmis & operibus Salomonis: sed quod in Demosthene & Tullio solet fieri, in percola scribantur & conmaria, qui utique prosa, & non versibus conscripserunt. Nos quoque utilitati legentium providentes, interpretationem novam, novo scribendi genere distinximus. Ac primum de Isaia sciendum, quod in sermone suo disertus sit: quippe ut vir nobilis & urbanæ eloquentiæ, nec habens quidquam in eloquio rusticitatis admissum. Unde accidit, ut præ ceteris, florem sermonis ejus, translatio non potuerit conservare. Deinde etiam hoc adjiciendum, quod non tam Propheta dicendus sit, quam Evangelista. Ita enim universa Christi Ecclesiæque mysteria ad liquidum prosecutus est, ut non putes eum de futuro varicinari, sed de præteritis historiam texere. Vnde conjicio noluisse uno temporis Septuaginta interpretes fidei suæ sacramenta perspicuè & huicis prodere: ne sanctam canibus, & margaritas porcis darent: quæ, cum hanc editionem legeritis, ab illis animadvertitis abscondita. Nec ignoro quanti laboris sit prophetas intelligere: nec facile quempiam posse judicare de interpretatione, nisi intellexerit antequam legerit, nos quoque patere moribus plurimorum, qui stimulant invidia, quod consequi non valent, despiciunt. Sciens ergo & prudens in flammam mitto manum: & nihilominus hoc à fastidiosis lectoribus precor, ut quomodo Græci post Septuaginta translatores Aquilam & Symmachum & Theodotionem legunt, vel ob studium doctrinæ suæ, vel ut Septuaginta magis ex collatione eorum intelligant; sic & isti saltem unum post priores habere dignentur interpretem. Legant prius, & postea despiciant: ne videantur, non ex judicio, sed ex odii præsumptione ignorata damnare. Prophetavit autem Isaïas in Ierusalem, & in Iudæa, necdum decem tribubus in captivitatem ductis; ac de utroque regno, nunc commissum, nunc separatim texit oraculum. Et cum interdum ad præsentem respiciat historiam, & post Babylonice captivitatem reditum populi significet in Iudæam: ramen omnis ejus cura de vocatione Gentium, & adventu Christi est. Quem quanto plus amaris, o Paula & Lullonium, tanto magis ab eo petite, ut pro obrectatione præsentis, quæ non indefinenter æmulantur, ipse mihi mercedem restituat in futuro: qui scit me ob hoc in peregrinæ linguæ translatione sudasse, ne Iudæi de falsæ scripturæ Ecclesiis ejus duntis invidarent.





*Epistola in Ieremiam præfatio.*

**I**eremias Propheta, cum hic prologus scribitur, sermone quidem apud Hebræos Itala & Olee & quibusdam aliis prophetis videtur esse rusticior, sed sensibus par est: quippe qui eodem spiritu prophetaverit. Porro simplicitas eloqui, à loco ei in quo natus est, accedit. Fuit enim Anathothites, qui est usque hodie viculus, tribus ab Ierosolymis distans nullibus, sacerdos ex sacerdotibus, & in matris utero sanctificatus: virginitate sua evangelicam virum Christi Ecclesie dedicavit. Hic vaticinari exorsus est perierit: & captivitatem urbis atque Iudæ, non solum spiritu, sed & oculis carnis intus est. Iam decem tribus Israël in Medos transfugerant: iam terras earum, colonia Gentium possidebant. Unde in Iudæ tantum, & in Benjamin prophetavit: & civitatis suæ ruinas quadruplici planxit alphabeto, quod nos mensuræ metri versibusque reddidimus. Præterea ordinem visionum, qui apud Græcos & Latinos omnino confusus est, ad pristinam filcem correximus. Librum autem Baruch notarii ejus, qui apud Hebræos nec legitur nec habetur, prætermissimus: pro his omnibus maledicta ab æmulis præstolantes, quibus me necesse est per singula opuscula respondere. Et hoc paucior: quia vos me cognitis. Ceterum ad compendium mali, rectius fuerat modum furori eorum silentio meo ponere, quam quotidie novi aliquid scriptitantem, iavidorum insaniam provocare.

*Eiusdem in Ezechielem præfatio.*

**E**zechiel propheta cum Ioachim rege Iudæ captivus ductus est in Babylonem: ibique iis qui cum eo captivi fuerant, prophetavit, præmonens quod ad Ieremiam vaticinium se ultro adversariis tradidissent, & viderent adhuc urbem Ierosolymam stare, quam ille casuram esse prædixerat. Trigesimo autem ætatis suæ anno, & captivitatis quinto: exorsus est ad concaptivos loqui. Et eodem tempore, licet posterior, hic in Chaldaea, Ieremias in Iudæa prophetaverunt. Sermo ejus nec satis disertus, nec admodum rusticus est: sed ex utroque medie temperatus. Sacerdos & ipse fuit, sicut Ieremias: principia voluminis & finem magnis habens obscuritatibus involuta. Sed & vulgata ejus editio non multum distat ab Hebræico. Unde non satis miror quid causæ extiterit, ut si eisdem in universis libris haberemus interpretes, in aliis eadem, in aliis diversa transfugerint. Legite igitur & hunc iustat anflationem nostram: quoniam percola scriptus & commata, manifestiorem legentibus sensum tribuit. Si autem amici mei & hunc subsannaverint dicite eis quod nemo eos compellat ut scribant. Sed vereor ne illud eis eveniat quod Græce significatur, ut vocentur φερονόμοι, quod est, mantucantes sannas.

*Epistola in Danielelem præfatio.*

**D**anielem prophetam juxta Septuaginta interpretes, Domini Salvatoris Ecclesie

non legunt, utentes Theodotionis editionem: & hoc cur acciderit, nescio. Sive quia quædam Chaldaicus est, & quibusdam proprietatibus à nostro eloquio discrepat, noluerunt Septuaginta interpretes eandem linguam Iudas in via statione servare: sive sub nomine eorum ab alio vel ito quodam laici Chaldaam linguam didicerit, eduxit est liber: sive aliud quid causæ extiterit præterea: hoc ut mihi affirmare possim, quod multum à veritate distanderet, & ceteris, si cito repudiatus sit. Scindendum quippe est. Danielelem maxime & Ezechielem, & ceteros: quidem Ieremias, sed Chaldaeos in ore conscriptos, & unam Ieremiam præcipue. Iam quoque cum Arabica lingua plurimum habet locutorem. Denique & ego, doctus natus, post Quirilianum & Tullium Ieremiam ac illos rhetoricos, cum me in linguam hebraicam astrinum reclusissimam: & multo fuisset, multoque tempore vix cœpissim: adulatione stridit atque verba resonare, & quasi per cryptam ambulans, rari nuncupat lumen atque cerem, in pegi novissime in Danielelem: & tanto tædio affectus sum, ut desperatione subita omnem laborem veterem voluerim contemnere. Verum adhortante me quodam Hebræo, & illud mihi crebrius in sua lingua ingerente, Labor in probos omnia vincit: & qui mihi videbatur sciolus, inter Hebræos cœpi rursus esse discipulus Chaldaicus. Et ut verum fatear, usque ad præsentem diem magis possum sermonem Chaldaicum legere & intelligere quam sonare. Hec idcirco refero, ut difficultatem vobis Danielis ostenderem: qui apud Hebræos nec Susannæ habet historiam, nec hymnum trium puerorum, nec Belsis draconisque fabulas: quas nos quia in toto orbe dispersæ sunt, vero anteposito, easque jugulante, subjecimus, ne videremur apud imperitos magnam partem voluminis detruncasse. Audivi ego quemdam de præceptoribus Iudæorum, cum Susannæ desideret historiam, & à Græco nescio quomodo diceret esse confictam: illud opponere quod Origeni quoque Africanus opposuit, e yvologias has ἀπὸ τοῦ χύβου χύβου, & ἀπὸ τοῦ πύρου πύρου de Græco sermone descendere. Cujus rei nos intelligentiam nostris hanc possumus dare: Ut verbi gratia, dicamus de arbore ilice dixisse eam, ilico pereas: & à lentisco, in lentem te comminat angelus: vel non lente pereas: au lentus, id est flexibilis docaris ad mortem: sive aliud quid ad arboris nomen conveniens. Deinde tantum fuisse omni tribus pueris cavillabatur, ut in camino astuans incendii meo luderent: & per ordinem ad laudem Dei omnia elementa provocarent, aut quod miraculum, divinæque aspirationis indicium, vel draconem interfectum effigiam, vel sacerdotum Belsis machinas depelensas: quæ magis prudentia & lectis viri, quam prophetali essent spiritus perpetrata? Cum vero ad Habacuc venerit, & de Iudæa in Chaldaam captivum ductum Ieremiam lectuaret, quærebatur exemplum ubi legimus in toto veteri testamento quomodo iam sanctorum gravi volante corpore, & in



punctum moris tanta terrarum spacia transiit. cum cum quidam è nostris satis ad loquendum pronus pulvis, Ezechielem adduxisset in medium, & diceret eum de Chaldaea in Iudæam fuisse transfatum, si hominem, & ex ipso volumine demonstravit Ezechielem in ipso te vidisse transpositum. Denique & Apostolum nostrum, vide. Iohannem eruditum virum, & qui legens ab Hebraeis didicisset, non fuisse ausum asserere, non are se rapium in corpore, sed dixisse, Sive in corpore, sive extra corpus, nescio, Deus scit. Hæc & talibus argumentis apocryphas in libro Ecclesiæ fabulas arguebat. Super qua re lectoris arbitrio iudicium derelinquens, illud admoneo, non haberi Danielem apud Hebræos inter Prophetas, sed inter eos qui hagiographa conscripserunt. In quibus si quidem partes omnis ab eis Scriptura dividitur: in legem, in prophetas & in hagiographa, id est in quinque, & octo, & in undecim libros: de quo non est huius temporis disserere. Quæ autem ex hoc propheta, immo contra hunc librum, Porphyrius obiciat: testes sunt Methodius, Eusebius, & Apollinarius qui multis versuum millibus eius vesaniæ respondentes, nescio an curioso lectori satisfecerint. Vnde obsecro vos o Paula & Eustochium, fundatis precibus ad Dominum preces ut quamdiu in hoc corporeculo sum, scribam aliquid gratum vobis, utile Ecclesiæ, dignum posteris. Præsentium quippe iudiciis oblatrantium non satis moveor: qui in utramque partem, aut amore labuntur, aut odio.

*Eiusdem in XII. Prophetas præfatio.*

**N**ON est idem ordo duodecim prophetarum apud Hebræos, qui est apud nos. Vnde secundum id quod ibi legitur, hic quoque dispositi sunt. Osce comicus est, & quasi per sententias loquens. Joel planus in principiis: in fine obscurior. Et usque ad Malachiam, habent singuli proprias retates suas: quem Esdras scribam, legisque doctorem, Hebræi augurantur. Et quia longum est nunc de omnibus dicere: hoc tantum vos o Paula & Eustochium admonitas volo, unum librum esse duodecim prophetarum, & Osce synchronon Ithæ: Malachiam vero Aggæ & Zachariæ fuisse temporibus. In quibus autem tempus non præfertur in titulo; sub illis eos regibus prophetasse, sub quibus & hi qui ante eos habent titulos prophetaverunt.

*Eiusdem in Evangelistas ad Damasum præfatio.*

**N**OVUM opus me facere cogit ex veteri: non post exemplaria Scripturarum toto orbe dispersa, quasi quidam arbiter sedeam: & quæ inter se variant, quæ sunt illa quæ cum Græca collata aut veritate, decernam. Non labor, sed periculosa præsumptio, iudicare de ceteris, ipsam ab omnibus iudicandam: senis mutare linguam: & canescere non parum induram ab infantia retrahere periculo. Quis enim doctus pariter vel

in locutus, cum in manus volumen assumptum, & a saliva quam semel in labris, videtur deterere, quod lectur; non statim effugit in vocem, non saltatim, nec clamitans esse sacilegum, qui audeat aliquid in venerabilis litteris addere, mutare, corrigere? Adversus quam invidiam duplex causa me consolatur: quod & tu qui sumus sacerdos es, fieri jubes: & verum non esse quod variat, etiam medicorum testimonio comprobatur. Si enim Latins exemplaribus fides est adhibenda: respondeant quibus: tot enim sunt exemplaria pæne quor codices. Sin autem veritas est querenda de pluribus: cur non ad Græcam originem revertentes, ea quæ vel à vitiosis interpretibus male reddita, vel à præsumptoribus imperitis emendata perversius, vel à librariis dormitantibus aut addita sunt, aut mutata, corrigimus? Ne quæ vero ego de veteri disputo testantur, quod à Septuaginta senioribus in Græcam linguam versum, tertio gradu ad nos usque pervenit. Non quæro quid Aquila, quid Symmachus sapiant, quare Theodotion inter novos & veteres medius incedat. Sit illa vera interpretatio quam Apostoli probaverunt. De Novo nunc loquor testamento: quod Græcum esse, non dubium est, excepto Apostolo Matthæo, qui prius in Iudæa evangelium CHRISTI Hebraicis litteris edidit. Hoc certe cum in nostro sermone discordat, & in diversos rivulorum tramites ducit: uno de fonte querendum est. Prætermitto eos codices quos à Luciano & Hesychio nuncupatos, paucorum hominum assensu perversa contentio, quibus unque nec in toto Veteri instrumento post Septuaginta interpretes emendare quid licuit, nec in Novo profuit emendasse: cum multarum gentium linguis Scriptura ante translata doceat, falsa esse quæ addita sunt. Igitur hæc præfatiuncula pollicetur quatuor tantum Evangelia, quorum ordo est iste, Matthæus, Marcus, Lucas, Ioannes: codicum Græcorum emendata collatione, sed veterum, quæ ne multum à lectionis Latine consuetudine discrepant, ita calamo temperavimus, ut his tantum quæ sensum videbantur mutare correctis, reliqua manere pateremur ut fuerant. Canones quoque, quos Eusebius Cæsariensis Episcopus Alexandrinus secutus Ammonium, in decem numeros ordinavit, sicut in Græco habentur, expressimus, quod si quis de curiosis voluerit nosse, quæ in Evangelis, vel eadem, vel vicina, vel sola sint, eorum distinctione cognoscat. Magnus siquidem hic in nostris codicibus error inolevit, dum quod in eadem re aliis Evangelista plus dixit, in alio quia minus putaverit, addiderunt. Vel dum eundem sensum alius aliter expressit, ille qui unum è quatuor primum legerat, ad ejus exemplum ceteros quoque existimaverit emendandos. Vnde accidit ut apud nos mixta sint omnia, & in Marco plura Lucæ atque Matthæi. Rursum in Matthæo plura Ioannis & Marci, & in ceteris reliquorum quæ aliis propria sunt, inveniuntur. Cum itaque canones legeris qui subiecti sunt, con-







Hebraeo, eloquentius vererentur in Graecum, & hanc causam esse, quod à ceteris Patribus epistolis discrepare videatur. Legunt quidam & ad Laodicenses, sed ab omnibus exploditur.

*Ejusdem ex Catalogo scriptorum  
Ecclesiasticorum.*

**I**acobus qui appellatur frater Domini, cognomento Iustus, ut nonnulli existimant, Ioseph, ex alia uxore; ut autem mihi videretur, Mariae sororis matris Domini, cuius Ioannes in libro suo meminit, filius, post passionem Domini, statim ab Apostolis Ierosolymorum Episcopus ordinatus, unam tantum scripsit epistolam, quae de septem catholicis est: quae & ipsa ab alio quodam sub nomine ejus edita asseritur, licet paulatim tempore procedente obtinuerit auctoritatem. Igesippus vicinus Apostolicorum temporum, in quinto commentariorum libro de Iacobo narrans, ait, Suscepit ecclesiam Ierosolymam, post Apostolos, frater Domini Iacobus, cognomento Iustus, multi siquidem Iacobi vocabantur. Hic de uxore matris factus fuit, vinum & ficeram non bibit, carnem nullam comedit, numquam tonsus est nec unctus unguento, nec ipsis balneo. Huic soli licitum erat ingredi Sancta sanctorum: siquidem vestibulis laicis non utebatur, sed lineis: solusque ingrediebatur templum: & fixis genibus, pro populo deprecabatur, in tantum ut camerarum duriciem traxisse ejus genua crederentur. Dicit & alia multa, quae enumerare longum est. Sed & Iosephus in vigesimo libro Antiquitatum refert, & Clemens in septimo *ἀποστολικῶν*, mortuo Festo, qui Iudaeam regebat, missum, à Nerone esse successorem ejus Albinum: qui cum necdum ad provinciam pervenisset, Ananus, inquit, Pontifex adolescens, Anani filius, de genere Sacerdotali, accepta occasione *ἀπορίας* concilium congregavit, & compellens publice Iacobum ut Christum Dei filium denegaret, eo vadit ad lapidari iussit, qui cum praecipitatus de pinna templi, contractis cruribus adhuc semivivus tendens ad caelum manus diceret, Domine ignore eis, quod enim faciunt, nesciunt: fallonis fuisse quo uda vestimenta extorqueri solent: in cerebro percussis interiit: Tradit eum Iosephus, tamquam sanctuaris in populo, ut propter ejus necem, credum sit subversa esset Ierosolyma. Hic est de quo Paulus Apostolus scribit ad Galatas. Eum autem Apostolorum vidi neminem, nisi Iacobum fratrem Domini. Et Apostolorum super hoc crebrius Acta testantur. Evangelium quoque quod appellatur secundum Hebraeos, & à me nuper in Graecum, & omniaque sermonem translatum est, quo

& Origenes saepe utitur, post resurrectionem Salvatoris refert: Dominus autem cum dedisset sindonem servo sacerdotis, ivit ad Iacobum & apparuit ei. Juraverat enim Iacobus se non comesturum panem ab illa hora, qua biberat calicem Domini, donec videret eum resurgentem à mortuis. Rursusque post paululum, Asserte, ait Dominus, mentam & panem. Statimque addit, Tulit panem, & benedixit, ac fregit, & dedit Iacobo Iusto, & dixit ei, Frater mi, comede panem tuum, quia resurrexit Filius hominis à dormientibus. Triginta itaque annos Ierosolymis rexit Ecclesiam, id est, usque ad septimum Neronis annum, & juxta templum, ubi & praecipitatus fuerat, sepultus est. Titulum usque ad obsidionem Titi & ultimam Hadriani notissimum habuit. Quidam è nostris in Monte Oliveti eum conditum putant: sed falsa eorum opinio est.

*Ejusdem ex Catalogo scriptorum  
Ecclesiasticorum.*

**S**imon Petrus filius Ionae, provinciae Galilaeae, vico Betsaida, frater Andreae Apostoli, & princeps Apostolorum, post episcopatum Antiochenis Ecclesiae, & praedicationem dispersionis eorum qui de circumcisione crediderant, in Ponto, Galatia, Cappadocia, Asia, & Bithinia, secundo Claudii anno, ad expugnandum Simonem Magum Romam pergit, ibique vixit quinque annis cathedram sacerdotalem tenuit, usque ad ultimum annum Neronis, id est decimum quartum. A quo & affixus cruci, martyrio coronatus est, capite ad terram verso, & in sublime pedibus elevatis, asserens se indignum ut sic crucifigeretur, ut Dominus fuisset. Scripsit duas epistolas, quae catholice nominantur: quarum secunda à plerisque ejus esse negatur, propter styli cum priore dissonantiam. Sed & Evangelium juxta Marcum, qui auditor ejus & interpretatur, hujus dicitur. Libri autem è quibus novus Actorum ejus inscribitur, alius Evangelii, tertius praedicationis, quartus Apocalypsis, quintus iudicii, inter apocryphas scripturas reputantur. Sepultus Romae in Vaticano juxta viam triumphalem, totius urbis veneratione celebratur.

*Ejusdem ex Catalogo scriptorum  
Ecclesiasticorum.*

**V**idetur frater Iacobi parvam quidem, quae de septem catholicis est, epistolam reliquit. E quia de libro Enoch, qui apocryphus est, in ea assumit testimonium, à plerisque rejicitur: tamen auctoritatem vetustate jam & usum meruit, & inter sanctas scripturas computatur.



# I N D E X

## E P I S T O L A R V M ET EVANGELIORVM,

Quæ è Veteri & Novo Testamento excerpta, in Ecclesia Dominicis & aliis festis diebus leguntur, juxta Missalis reformationem ex decreto Sacrosancti Concilii Tridentini restituti, Pii V. Pont. Max. jussu editi, & Clementis VIII. auctoritate recogniti.

### A D V E N T V S.

*Dominica prima.*

Epist. Hora est jam nos, Rom. 13. v. 11.

Ev. Erunt signa in sole. Luc. 21. v. 23.

*Dominica secunda.*

Epistola, Quæcumque scripta sunt, Rom. 15. v. 4.

Evang. Cum audisset Ioannes in vinculis, Matth. 11. v. 2.

*Dominica tertie.*

Epist. Gaudete in Domino. Phil. 4. v. 4.

Evang. Miserunt iudei ab Ierosolymis, Ioan. 1. v. 19.

*Feria 4. quatuor Temporum.*

Ep. Erit in novissimis diebus, Isa. 2. v. 2.

Item Epistola, Locutus est Dominus ad Achaz. Isa. 7. b.

Evang. Missus est Angelus Gabr. Luc. 1. v. 26.

*Feria sexta.*

Epistola, Egredietur Virga, Isa. 11.

Evang. Exurgens Maria, Luc. 1. v. 40.

*Sabbato.*

Epist. Clamabunt ad Dominum Isa. 19.

Item Epist. Exultabunt deserta. Isa. 35.

Item Epist. Super montem excelsum, Isa. 40.

Item Epist. Hec dicit Dominus Christo meo Cyro, Isa. 45.

Item Epist. Angelus Domini descendit cum Azaria, Dan. 3.

Item Epist. Rogamus vos per adventum, 2. Thess. 2. v. 1.

Evangel. Anno quintodecimo imperii Tiberii, Luc. 3. v. 1.

*Dominica quarta.*

Epist. Sic nos existimet homo. 1. Cor. 4. v. 1.

Evang. Anno quintodecimo, Luc. 3. v. 1.

*In Vigilia Nativitatis Domini.*

Epistola, Paulus servus Iesu Christi. Rom. 1. v. 1.

Ev. Cum esset desponsata Matt. 1. v. 18.

25. Decemb. **I N N A T I V I T A T E  
D O M I N I.**

*Ad 1. Missam in nocte.*

Epist. Apparuit gratia Dei. Tit. 2. v. 11.

Evang. Exiit edictum a Cesare August. Luc. 2. v. 1.

*Ad 11. Missam in Aurora.*

Epist. Apparuit benignitas & humanitas Tit. 3. v. 4.

Evangelia. Pastores loquebantur ad

invicem. Luc. 2. vers. 8.

*Ad 111. Missam in die.*

Epistol. Multifariam multisque modis. Heb. 2. v. 1.

Evang. In principio erat verbum. Ioan. 1. v. 1.

26. Decemb. In festo S. Stephani protomartyris.

Ep. Stephanus plenus gratia Act. 6. v. 8.

Evang. Ecce ego mitto. Mat. 23. v. 34.

27. Decemb. In festo S. Iohannis Apost. & Ev. & Martyris.

Epist. Qui timet Deum, faciet bona. Eccl. 15.

Evang. Sequere me. Ioan. 21. v. 10.

*28. Dec. In festo SS. Innocentium.*

Epist. Vidi supra montem Sion. Apoc. 14. v. 1.

Evang. Angelus Domini apparuit in somnis Ioseph. Matth. 2. v. 13.

29. Dec. In festo S. Thome Cantuariensis Episcopi & Martyris.

Epist. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus Hebr. 5. v. 1.

Evang. Ego sum Pastor bonus Ioan. 10. v. 11.

*Dominica infra Octavam Nativitatis Domini.*

Epist. Quanto tempore hæres parvulus est Galat. 4. v. 1.

Evang. Erant Ioseph, & Maria mater Iesu. Luc. 2. v. 34.

*In Octava Nativitatis Domini.*

Epist. Apparuit benignitas & humanitas. Tit. 3. v. 4.

Evang. Pastores loquebantur ad invicem. Luc. 2. v. 8.

*31. Dec. In festo S. Sylvestris Papa & Confess.*

Epist. Testificor coram Deo. 2. Tim. 4. v. 1.

Ev. Sint lumbi vestri Præcincti. Luc. 12. v. 35.

*1. Janu. in die Circumcisionis & Octava Nativitatis Domini.*

Epist. Apparuit gratia Dei. Tit. 1. v. 11.

Evang. postquam consummati sunt dies octo, Luc. 2. v. 21.

*6 Janu. In E. Iohannis Domini.*

Epistola, Surge illuminare Ierusalem. Isa. 60.

Evang. Cum natus esset Iesus. Mat. 2. v. 1.

*Dominica infra Octavam Epiph. & Epiph.*

Epist. Obsecro vos per misericordiam Dei. Rom. 12. v. 1.

Evang. Cum lactus esset Iesus annorum duodecim



Joan. 1. v. 41. usque ad finem capitis.

*In Octava Epiphania.*

Ep. Surge illuminare Ierusalem, Isa. 60.

Evang. Vidit Ioannes Iesum venientem ad se. Ioan. 1. v. 29.

*Dominica secunda post Epiphaniam.*

Epist. Habentes donationes, Rom. 12. v. 12.

Evang. Nuptie facte sunt in Cana Galilee. Ioan. 2. v. 1.

*Dominica tertia post Epiphaniam.*

Epist. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos, Rom. 12. v. 17.

Evang. Cum descendisset Iesus de monte. Matth. 8. v. 1.

*Dominica quarta post Epiphaniam.*

Epistola, Nemini quidquam debeatis. Rom. 13. v. 8.

Evang. Ascendente Iesu in naviculam, Matth. 2. v. 23.

*Dominica quinta post Epiphaniam.*

Epist. Induite, vos sicut electi Dei. Colos. 3. v. 12.

Ev. Simile factum est regnum cœlorum hominibus qui seminavit, Matth. 13. v. 24.

*Dominica sexta post Epiphaniam.*

Epist. Gratias agimus Deo, 1. Thess. 2. v. 13.

Evang. Simile est regnum cœlorum grano sinapis, Matth. 13. v. 31.

*Dominica in Septuagesima.*

Epist. Nescitis, quod hi qui in radio currant, 1. Cor. 9. v. 24.

Evang. Simile est regnum cœlorum homini patri familias, Matth. 22. v. 1.

*Dominica in Sexagesima.*

Epist. Libenter suffertis, 2. Cor. 11. v. 19.

Evang. Cum turba plurima conveniret. Luc. 8. v. 4.

*Dominica in Quinquagesima.*

Epistola, Si linguis hominum loquar. 1. Cor. 13. v. 1.

Evang. Assumpsit Iesus duodecim discipulos suos, Luc. 12. v. 31.

*Feria quarta Cinerum.*

Epist. Convertimini ad me, Ioel 2.

Evang. Cum jejunatis, Matth. 6. v. 16.

*Feria quinta.*

Epist. Agrotavit Ezechias, Isa. 38.

Evang. Cum introisset Iesus Capharnaum, Matth. 2. v. 5.

*Feria sexta.*

Epistol. Clama, ne cesses, Isa. 58.

Evang. Audistis quia dictum est antiquis, Matth. 5. v. 38.

*Sabbato.*

Epist. Si abstuleris de medio tui catenam, Isa. 58.

Evang. Cum sero esset factum, adfuerunt usque capitis, Marc. 6. v. 47.

*Dominica prima in Quadragesima.*

Epist. hortamur vos ne in 2. Cor. 6. v. 1.

Evang. Ductus est Iesus in desertum, Matth. 4. v. 1.

*Feria secunda.*

Epist. Ecce ego requiram oves, Ezech. 34.

Ev. Cum venerit filius hominis in agnitionem, Matth. 25. v. 31.

*Feria tertia.*

Epist. Quærite Dominum, dum inveniri potest, Isa. 55.

Evang. Cum intrasset Iesus Ierosolymam, Matt. 21. v. 10.

*Feria 4 Quatuor temporum Quadragesime.*

Epistola, Ascende ad me in montem, Exod. 24.

Item alia epist. Venit Elias in Bersabee, 3. Reg. 19.

Evang. Magister volumus à te signum videre, Matt. 12. v. 38.

*Feria quinta.*

Epist. Factus est sermo Domini ad moedicem, Ez. 18.

Evang. Egressus Iesus secessit in partes Tyri, Matt. 15. v. 21.

*Feria 6 Quatuor temporum Quadragesime.*

Epist. anima quæ peccaverit, ipsa morietur, Ezech. 18.

Ev. Erat dies festus, Ioan. 5. v. 1.

*Sabbato Quatuor temporum Quadragesime.*

Epistol. Quando compleveris decimam cunctarum frugum tuarum, Deut. 20.

Item alia epist. Si custodieritis mandata, Deut. 11.

Item alia epist. Orationem faciebant Sacerdotes, 2. Mach. 1.

Item alia epist. Miserere nostri Deus omnium, Eccl. 36.

Item alia epist. Angelus Domini descendit, cum Azaria, Dan. 3.

Item alia epist. Rogamus vos corripite inquietos, 1. Thess. 5.

Evang. Assumpsit Iesus Petrum & Iac. Matth. 17.

*Dominica secunda in Quadragesima.*

Epist. Rogamus vos & obsecramus in Domino Iesu, 1. Thess. 4. v. 1.

Evang. Assumpsit Iesus Petrum & Iacobum, Matth. 17. v. 1.

*Feria secunda.*

Epist. Oravit Daniel Dominum, dicens. Domine Deus noster qui eduxisti populum, Daniel. 9.

Evang. Ego vado & queretis me, Ioan. 8. v. 21.

*Feria tertia.*

Epistola, Factus est sermo Domini ad Eliam Thesbiten dicens, Surge & vade in Sarephtha, 3. Reg. 17.

Evang. Super Cathedram Moyfi. Matth. 23. v. 1.

*Feria quarta.*

Epist. Oravit Mardocheus ad Dominum, Esther 15.

Evang. Ascendens Iesus Ierosolymam assumpsit duodecim discipulos suos secum, Matth. 20. v. 17.

*Feria quinta.*

Epist. Maledictus homo qui confidit in homine, Hierem. 17.

Evang. Homo quidam erat dives, Luc. 19. v. 19.

*Feria sexta.*

Epist. Dixit Ioseph terribus suis, Audite sermonem meum, Genes. 42.

Ev. Homo cum patrem suum qui plantavit vineam, Matt. 21. v. 33.

*Sabbato*





*Sabbato.*

Epist. Dixit Rebecca filio suo Jacob, Gen. 27.

Evang. Homo quidam habuit duos filios, Luc. 15. v. 11.

*Dominica prima in Quadragesima.*

Epist. Iste imitator Dei, Ephes. 5.

Evang. Erat Iesus ejiciens demonium, Luc. 11. v. 14.

*Feria secunda.*

Epist. Naaman princeps militum regis Syrie, 4. Reg. 5.

Evang. Vtique dicetis mihi hanc similitudinem, Luc. 4. v. 23.

*Feria tertia.*

Epist. Mulier quidam clamabat ad Eliseum, 4. Reg. 4.

Evang. Si peccaverit in te frater tuus, Matt. 18. v. 25.

*Feria quarta.*

Epist. Honora patrem tuum, & matrem tuam, Exod. 20.

Evang. Quare discipuli tui transgrediuntur trad. seniorum, Matt. 15. v. 2.

*Feria quinta.*

Epist. Factum est verbum Domini ad me, Hierem. 7.

Ev. Surgens Iesus de Synagoga, Luc. 4. v. 38.

*Feria sexta.*

Epist. Convenerunt filii Israel adversus Moysen, Num. 20.

Evang. Venit Iesus in civitatem Samariam, Ioan. 4. v. 3.

*Sabbato.*

Epist. Erat vir in Babylone, Dan. 12.

Evang. Perrexit Iesus in montem Oliveti, Ioan. 8. v. 1.

*Dominica quarta in Quadragesima.*

Epistola, Scriptum est quoniam Abraham, Gal. 4. v. 22.

Evang. Abiit Iesus trans mare Galilee, Ioan. 6. v. 1.

*Feria secunda.*

Epist. Venerunt dux mulieres meretrices, 4. Reg. 3. c.

Evang. Prope erat Pascha Iudeorum, Ioan. 2. v. 13.

*Feria tertia.*

Epistola, Locutus est Dominus ad Moysen, dicens, Descende de monte, Exod. 32.

Evang. Iam die festo mediante, Ioan. 7. v. 14.

*Feria quarta.*

Ep. Sanctificabo nomen meum, Ezech. 36.

Item alia epist. Lavamini, mundi estote, Esai. 1. c.

Evang. Prateriens Iesus vidit hominem cecum, Ioan. 9. v. 1.

*Feria quinta.*

Epist. Venit mulier Sunamitis ad Eliseum, 4. Reg. 4.

Evang. Ibat Iesus in civitatem, quae vocatur Naim, Luc. 7. v. 11.

*Feria sexta.*

Epist. Agrotavit filius mulieris matris familias, 2. Regum 17.

Evang. Erat quidam languens Lazarus, Ioan. 11. v. 1.

*Sabbato.*

Epist. In tempore placito exaudietis, Ps. 139. c.

Evang. Ego sum lux mundi, Ioan. 3. v. 12.

*Dominica in Pascha.*

Epist. Christus assistens Pont. Hebr. 9. v. 11.

Evang. Quis ex vobis arguit me de peccato, Ioan. 8. v. 46.

*Feria secunda.*

Epist. Surge & vade in Ninivem, Ion. 3.

Evang. Miserunt principes & Pharisaei ministros, Ioan. 7. v. 32.

*Feria tertia.*

Epistol. Congregati sunt Babylonii ad regem, Dan. 14.

Evang. Ambulabat Iesus in Galilaea, Ioan. 7. v. 1.

*Feria quarta.*

Ep. Loquere ad universum coetum filiorum Israel, Lev. 19.

Evang. Facta sunt Lucerna Ierosolymis, Ioan. 10. v. 22.

*Feria quinta.*

Epist. Oravit Azarias Dominum, Dan. 3.

Evang. Rogabat Iesum quidam Phariseus, Luc. 7. v. 31.

*Feria sexta.*

Epist. Dixit Hieremias, Domine, omnes qui te derelinquunt, confundentur, Hier. 17.

Evang. Collegunt Pontifices & Pharisei concilium, Ioan. 11. vers. 47.

*Sabbato.*

Epist. Dixerunt impii Iudei ad invicem, Hier. 18.

Evang. Cogitaverunt principes sacerdotum, Ioan. 2. v. 10.

*Dominica in Pascha.*

*Post benedictionem Palmarum.*

Epist. Venerunt filii Israel in Egiptum, Exod. 15.

Evang. Cum appropinquasset Iesus Ierosolymis, Matth. 21. vers. 1.

*Ad Missam.*

Epist. Hoc enim sentite, Phil. 2. v. 5.

Evang. Passio Domini nostri secundum Matt. 26. v. 1 & c.

*Feria secunda maioris Hebdomadae.*

Epist. Dominus meus aperuit mihi aurem, Isa. 50.

Evang. Ante sex dies Pasche, Ioan. 12. v. 1.

*Feria tertia maioris Hebdomadae.*

Epist. Dixit Hieremias Domine demonstra mihi, Hier. 11.

Evang. Passio Domini nostri secundum Marc. 14. v. 1. & c.

*Feria quarta maioris Hebdomadae.*

Epist. Dicite filii Sion, ecce Salvator tuus venit, Isai. 51.

Alia Epist. Domine quis credidit auditui nostro, Isai. 53.

Evang. Passio Domini nostri secundum Luc. 22. v. 1. & c.

*Feria quinta in Cruce Domini.*

Epist. Convenientibus vobis in unum, 1. Cor. 11. v. 20.

1. 105.





# ET EVANGELIORVM.

*Feria.* Ante diem festum Pasche sciens  
2. 1. 1. Ioan. 13. v. 1.

*Feria prima in Pascha.*

Epist. In tribulatione tua mane confur-  
get. Osee, 6.

Alia ep. Dixit Dominus ad Moysen &  
Aaron in terra Egypti. Exod. 12.

Evang. Passio Domini nostri secundum  
Ioan. 18. & 19. & c.

*Sabbato sancto.*

Epist. Si confurrexistis cum Christo.  
Col. 3. v. 1.

Evang. Vespere autem sabbati, Matt.  
28. v. 1.

*Dominica resurrectionis Domini.*

Epist. Expurgate vetus fermentum, 1.  
Cor. 5. v. 7.

Evang. Maria Magdalene & Iacobi &  
Salome emerunt aromata Mar. 16. v. 1.

*Feria secunda.*

Epistol. Stans Petrus in medio ple-  
bis dixit, Viri fratres vos scitis. Act. 10.  
v. 17.

Evang. Duo ex Discipulis Iesu ibant,  
Luc. 24. v. 13.

*Feria tertia.*

Epistol. Surgens Paulus & manu silen-  
tium indicens, ait. Act. 13. v. 16.

Evang. Stetit Iesus in medio discipulo-  
rum suorum. Luc. 24. v. 36.

*Feria quarta.*

Epist. Aperiens Petrus os suum dixit:  
Viri Iherusalem, Act. 3. v. 6.

Evang. Manifestavit se iterum Iesus.  
Ioan. 21. v. 2.

*Feria quinta.*

Epist. Angelus Domini locutus est ad  
Philippum Act. 8. v. 6.

Evang. Maria stabat ad monumentum  
foris plorans, Ioan. 20. v. 11.

*Feria sexta.*

Epist. Christus semel pro peccatis no-  
stris mortuus est, 1. Petr. 3. v. 18.

Evang. Undecim discipuli abierunt in  
Galilzam. Matth. 28. v. 16.

*Sabbato in Albis.*

Epist. Deponentes omnem malitiam,  
1. Petr. 2. v. 1.

Evang. Una sabbati Maria Magdalene  
venit manere, Ioan. 20. v. 1.

*Dominica in Albis in Octava Pasche.*

Epistol. Omne quod natum est ex Deo  
vincit mundum, Ioan. 5. v. 4.

Evang. Cum esset sero die illa, Ioan. 20.  
vers. 19.

*Dominica secunda post Pascha.*

Epist. Christus passus est pro nobis,  
1. Petr. 3. v. 21.

Evang. Ego sum Pastor bonus, Ioan. 10.  
vers. 11.

*Dominica tertia post Pascha.*

Epist. Obsecro vos tanquam advenas,  
1. Petr. 2. v. 11.

Evang. Modicum & jam non videbitis  
me. Ioan. 16. v. 20.

*Dominica quarta post Pascha.*

Epist. Omne datum optimum, Iacob.  
1. v. 2.

Evang. Vado ad eum qui misit me, Ioan. 16.  
v. 5.

*Dominica quinta post Pascha.*

Epist. Illote factores verbi, Iac. 1. v. 22.  
Evang. Amen, amen dico vobis: si qui-  
perieritis, Ioan. 16. v. 23.

*In Rogationibus.*

Epist. Contemni alterutrum peccata  
vestra, Iacob. 5. v. 16.

Evang. Quis vestrum habebit amicum,  
Luc. 11. v. 5.

*In vigilia Ascensionis.*

Epist. Vnicuique nostram data est gra-  
tia. Ephes. 4. v. 7.

Evang. Sublevatis Iesus oculis in coe-  
lum, dixit. Pater venit hora, Ioan. 17. v. 1.

*In die Ascensionis Domini.*

Epist. Primum quidem sermonem feci,  
Act. 1. v. 1.

Evang. Recumbentibus undecim disci-  
pulis. Marc. 16. v. 14. usque in finem.

*Dominica infra Octavam Ascensionis.*

Epist. Illote prudentes & vigilate in  
orationibus, 1. Petr. 4. v. 7.

Evang. Cum venerit paracletus, Ioan.  
15. v. 26.

*Sabbato in vigilia Pentecostes.*

Epist. Factum est cum Apollo esset Co-  
rinthi, Act. 19. v. 1.

Evang. Si diligitis me, mandata mea  
servate, Ioan. 14. v. 15.

*In Dominica Pentecostes.*

Epist. Cum complerentur dies Penteco-  
stes, Act. 2. v. 1.

Evang. Si quis diligit me, sermonem  
meum servabit, Ioan. 1. v. 23.

*Feria secunda.*

Epist. Aperiens Petrus os suum dixit,  
Viri fratres & Patres, Act. 10. v. 34.

Evang. Dixit Iesus Nicodemo, Sic Deus  
dilexit mundum, Ioan. 3. v. 16.

*Feria tertia.*

Epist. Cum audissent Apostoli qui erant  
Ierosolimis, Act. 2. v. 14.

Evang. Amen, amen, dico vobis: qui  
non intrat per ostium, Ioan. 10. v. 1.

*Feria 4. Quatuor temporum Pentecostes.*

Epist. Stans Petrus cum undecim leva-  
vit vocem suam, Act. 2. v. 14.

Alia ep. Per manus Apostolorum fiebant  
signa, Act. 5. v. 12.

Evang. Nemo potest venire ad me, Ioan.  
6. vers. 44.

*Feria quinta.*

Epist. Philippus descendens in civita-  
tem Samariam, Act. 8. v. 5.

Evang. Convocatis Iesus duodecim.  
Luc. 9. v. 1.

*Feria 6. Quatuor temporum Pentecostes.*

Epist. Exultate filie Sion, & letamini  
in Deo vestro. Ioch. 2.

Evang. Factum est in una dierum, &  
Iesus docebat sedens, Luc. 5. v. 17.

*Sabbato Quatuor temporum Pentecostes.*

Ep. Illudam spiritum meum, Ioch. 23.

Alia ep. Loquere filius Israel, & di-  
ces ad eos, cum ingressi fueritis. Levit. 25.

Alia ep. Audi Israel quia ego pater, &  
tibi bodie, Deut. 16.

Alia ep. Si in preceptis meis ambulas  
vivis, Levit. 26.

Alia



# INDEX EPISTOLARVM

Alia ep. Angelus Domini descendit cum  
A. m. Dan. 1.

Alia ep. Indignati ex hile pacem ha-  
beatis, Rom. 5. v. 1.

Evangel. Surgens Iesus de Synagoga, Luc.  
4. v. 36.

*11. Sept. 38. Dominica.*

Epist. O altitudo divitiarum, Romano-  
rum 11. v. 33.

Evangel. Data est mihi omnis potestas,  
Math. 28. v. 18.

*Dominica prima post Pentecosten.*

Epist. Deus Caritas est, 1. Ioan. 4. v. 9.

Evangel. Iste misericors, Luc. 6. v. 36.

*In solemnitate corporis Christi.*

Epist. Ego enim accepi à Domino, 1. Cor.  
11. v. 23.

Ev. Caro mea verè est cibus, Ioan. 6.  
v. 56.

*Domin. 2. post Pentecosten qua est infir.*

*Octavam Corporis Christi.*

Epist. Nolite mirari si odit vos mundus,  
1. Ioan. 3. v. 13.

Evangel. Homo quidam fecit cenam ma-  
gnam, Luc. 14. v. 16.

*In Octava Corporis Christi.*

Epistol. Ego enim accepi à Domino,  
1. Cor. 11. v. 23.

Evangel. Caro mea verè est cibus, Ioan.  
6. vers. 56.

*Dominica tertia post Pentecosten.*

Epist. Humiliamini sub potenti manu  
Dei, 1. Petr. 5. v. 6.

Evangel. Erant appropinquantes ad Ie-  
sum publicani, Luc. 15. v. 1.

*Dominica quarta post Pentecosten.*

Epist. Existimo, quod non sunt condi-  
gi, Rom. 3. v. 12.

Evangel. Cum turba irruerent in Iesum,  
Luc. 5. v. 1.

*Dominica quinta post Pentecosten.*

Epistol. Omnes unanimes in oratione  
estote, 1. Petr. 3. v. 8.

Evangel. Amen dico vobis nisi abunda-  
verit, Matth. 5. v. 20.

*Dominica sexta post Pentecosten.*

Epist. Quicumque baptizati sumus in  
Christo Iesu, Rom. 6. v. 3.

Evangel. Cum turba multa esset cum Iesu,  
Marci 8. v. 1.

*Dominica septima post Pentecosten.*

Epist. Humanum dico propter infirmi-  
tatem, Rom. 6. v. 19.

Evangel. Attendite à falsis prophetis.  
Math. 7. v. 15.

*Dominica octava post Pentecosten.*

Epist. Debitores sumus non carni, Rom.  
8. vers. 12.

Evangel. Homo quidam erat dives, qui  
habebat villicum, Luc. 16. v. 1.

*Dominica nona post Pentecosten.*

Epist. Non sumus concupiscentes malo-  
rum, 1. Cor. 10. v. 6.

Evangel. Cum appropinquaret Iesus Ieru-  
salem, videns civitatem, Luc. 19. v. 14.

*Dominica decima post Pentecosten.*

Epist. Scitis quoniam cum gentes essetis,  
1. Cor. 12. v. 2.

Evangel. Dixit Iesus ad quosdam qui in

se confidebant tanquam iusti, Luc. 28. v. 2.

*Dominica undecima post Pentecosten.*

Epist. Notum vobis facio Evangelium,  
1. Cor. 15. v. 1.

Evangel. Exiens Iesus de finibus Tyris  
Marci 7. v. 31.

*Dominica duodecima post Pentecosten.*

Epist. Fiduciam talem habemus, 2. Co.  
3. v. 3.

Evangel. Beati oculi, qui vident quæ vos  
videtis, Luc. 10. v. 23.

*Dominica 13. post Pentecosten.*

Epist. Abraham dicitur fore promissiones,  
Galat. 3. v. 16.

Evangel. Dum iret Iesus in Ierusalem  
transibat, Luc. 17. v. 11.

*Dominica 14. post Pentecosten.*

Epist. Spiritu ambulate, Galat. 5. v. 25.

Evangel. Nemo potest duobus dominis ser-  
vire, Matth. 6. v. 14.

*Dominica 15. post Pentecosten.*

Epist. Si Spiritu vivimus, Galat. 5. v. 25.

Evangel. Ibat Iesus in civitatem, quæ  
vocatur Naim, Luc. 7. v. 11.

*Dominica 16. post Pentecosten.*

Epist. Obsecro vos ne deficiatis, Eph.  
3. v. 13.

Evangel. Cum intraret Iesus in domum  
cujusdam principis, Luc. 14. v. 1.

*Dominica 17. post Pentecosten.*

Epist. Obsecro vos ego vinclus in Do-  
mino, Ephes. 4. v. 1.

Evangel. Accesserunt ad Iesum Pharisei  
& interrogaverunt, Matth. 22. v. 34.

*Levia 4. Quatuor temporum Septembris.*

Epist. Ecce dies veniunt, Amos 9.

Alia epist. Congregatus est omnis po-  
pulus, Nehem. vel 1. Elzr. 8.

Evangel. Respondens unus de turba,  
Marc. 9. v. 16.

*Levia 6. Quatuor temporum Septembris.*

Epist. Convertere Israel ad Dominum.  
Osee 14.

Evangel. Rogabat Iesum quidam Phari-  
seus, Luc. 7. v. 36.

*Sabbato Quatuor temporum Septembris.*

Epist. Decima die mensis huius septimi,  
Levit. 23. d.

Alia epist. A quintodecimo die mensis  
septimi, Levit. 23.

Alia epist. Domine Deus noster, Mic. 7.

Alia epist. Factum est verbum Domini  
ad me, Zachar. 8.

Alia Epist. Angelus Domini descendit  
cum Azaria, Dan. 1.

Alia epist. Tabernaculum factum, Heb.  
9. vers. 2.

Evangel. Dicebat Iesus turbis similitudi-  
nem hanc: arborem sci habebat, Luc. 13.  
vers. 6.

*Dominica 18. post Pentecosten.*

Epist. Gratias ago Deo meo semper pro  
vobis, 1. Cor. 1. v. 4.

Evangel. Ascendens Iesus in naviculam  
transiit, Matth. 9. v. 1.

*Dominica 19. post Pentecosten.*

Epistol. Renovamini spiritu mensis  
vestri, Ephes. 4. v. 23.

Evangel. Simile factum est regnum coe-  
lestium, Luc. 14. v. 31.





# E T H V A N G E L I O R V M.

Tuum hominū regi, qui facit nuptias filio suo, Matth. 22. v. 2.

*Dominica 20. post Pentec.*

Epistola. Videte quomodo caute ambulatis, Ephes. 5. v. 15.

Evang. Erat quidam regulus, Ioan. 4. v. 46.

*Dominica 21. post Pentec.*

Ep. Contestamini in Domino, Ephes. 6. v. 10.

Evang. Simile est regnum celorum homini regi qui voluit rationem ponere cum servis suis, Matth. 18. v. 23.

*Dominica 22. post Pentec.*

Epist. Concedimus in Domino Iesu, Phil. 1. vers. 5.

Ev. Absentes Pharisei consilium iniierunt, Matth. 22. v. 15.

*Dominica 23. post Pentec.*

Epist. Imitatores mei estote, Phil. 3. v. 17.

Evang. Loquente Iesu ad turbas, ecce princeps unus, Matth. 9. vers. 18.

*Dominica 24. & ult. post Pentecosten*

Ep. Non cessamus pro vobis orantes, Col. 1. v. 9.

Ev. Cum videritis abominationem desolationis, Matt. 24. v. 15.

## P R O P R I V M S A N C T O R V M.

30. Novembris, in festo S. Andrea Apostoli.

Epistola, Corde enim creditur ad iustitiam, Rom. 10. v. 10.

Evang. Ambulans Iesus juxta mare Galilee, Matth. 4. v. 36.

8. Decembris, in Conceptione B. Mariae Virginis.

Epist. Dominus possedit me, Prov. 8.

Evang. Liber generationis Iesu Christi, Matth. 1. v. 1.

21. Decemb. In festo sancti Thome Apostoli

Epist. Iam non estis hospites & advenæ, Ephes. 2.

Evang. Thomas unus ex duodecim, Ioan. 20. v. 24.

17. Ianuarii, In festo sancti Antonii Abbatis.

Epistola, Dilectus Deo & hominibus, Eccl. 45.

Evang. Ecce nos reliquimus omnia, Matt. 19. v. 27.

20. Ianuarii, In festo SS. Fabiani & Sebast.

Epist. Sancti per fidem vicerunt regna, Hebr. 11. v. 33.

Evang. Descendens Iesus de monte Aetna in loco campestri, Luc. 6. v. 17.

25. Ianua. In C. versione S. Pauli Apostoli.

Epist. Saulus adhuc spirans minarum, Act. 9. v. 1.

Evang. Ecce nos reliquimus omnia, Matt. 19. v. 27.

2. Febr. In festo Purific. B. Mariae Virg.

Epist. Ecce ego mitto Angelum, Malac. 3.

Ev. Postquam impleti sunt dies purificationis, Luc. 2. v. 22.

24. vel 25. Febr. In festo S. Matthiae Apostoli.

Epist. Exurgens Petrus in medio fratrum, dixit, Act. 1. v. 15.

Evang. Respondens, Iesus dixit, Consecror tibi pater, Matt. 11.

25. Martii, In festo Annuntiationis Beate Mariae Virginis.

Ep. Locutus est Dominus ad Achaz, II. 7.

Evang. Missus est Angelus, Luc. 1. v. 25.

25. April. In festo S. Marci Evangelista.

Epist. Similitudo vultus quatuor animalium, Izech. 1.

Evang. Designavit Dominus & alios septuaginta duos, Luc. 10. v. 1.

1. Maii, In festo SS. 7 post Philip & Iacobi

Epistola, Stabant iusti in magna constantia, Sap. 5.

Ev. Non turbetur cor vestrum, Ioan. 14. v. 1.

3. Maii, In festo Invent. S. Crucis.

Ep. Hoc enim sentite in vobis, Phil. 2. v. 5.

Evang. Erat homo ex Phariseis Nicodemus nomine, Ioan. 3. v. 1.

24. Iunii, In festo S. Iohannis Baptista.

Epist. Audite insultum, Isai. 49.

Ev. Elisabeth impletum est tempus pariendi, Luc. 1. v. 5.

29. Iunii, In festo SS. Apostol. Petri & Pauli.

Epist. Mihi Herodes rex manus, Act. 12. v. 3.

Ev. Venit Iesus in partes Caesaree Philippi, Matth. 16. v. 13.

2. Iulij, In festo Visitationis B. Mariae Virginis.

Epist. Ecce iste venit saliens in montibus, Cant. 7.

Evang. Exurgens Maria abiit in montana, Luc. 1. v. 39.

22. Iulij, In festo S. Mariae Magdalene.

Epistola Surgam & circuibo civitatem, Cant. 3.

Evang. Rogabat Iesum quidam Phariseus, Luc. 7. v. 36.

25. Iulij, In festo S. Iacobi Apostoli.

Epistola, Puto quod Deus nos Apostolos, 1. Cor. 4. v. 9.

Ev. Accessit ad Iesum mater filiorum Zebedae, Matt. 10. v. 10.

26. Iulij, In festo S. Annae matris B. Mariae Virg.

Epistola, Mulierem fortem quis inveniet, Prov. 31.

Evang. Simile est regnum celorum thesauro abscondito, Matt. 13. v. 44.

6. Aug. In festo Transfigurationis Domini nostri Iesu Christi.

Epist. Non doctas fabulas secuti, 2. Pet. 1. v. 16.

Evang. Assumpsit Iesus Petrum & Iacobum, Matt. 17. v. 1.

10. August. In festo sancti Laurentii Martyris.

Epist. Qui parce seminat parce & metet, 2. Cor. 9. v. 6.

Evang. Amen, amen dico vobis nisi granum frumenti, Ioan. 12.

15. Aug. In Assumptione B. Mariae Virginis.

Epistola, in omnibus requiem quaesivi, Eccl. 24.

Evang. Intravit Iesus, in quoddam castellum, Luc. 10. v. 38.

24. Aug. In festo S. Bartholomaei Apostoli.

Epist. Vos estis corpus Christi, & membra de membro, 1. Cor. 12. v. 27.

Evang. Exiit Iesus in montem olivae, Luc. 6. v. 12.

25. Aug. In festo S. Iudei Confessoris

*Reus transiit*

Epistola, Iustum deduxit Dominus per vias



vias rectas, Sap. 10. 6.  
 Evang. Homo quidam nobilis abiit in  
 regionem longinquam, Luc. 19. v. 12.  
 29. *Aug. In deificatione S. Iohannis Bapt.*  
 Epist. Factum est verbum Domini ad  
 me, Hierem. 1.  
 Evang. Mith Herodes ac tenuit Ioan-  
 nem, Mat. 6. v. 17.  
 8. *Septemb. In Nativitate B. Mariae Virginis*  
 Epist. Dominus possedit me in initio  
 viarum suarum, Prov. 8.  
 Evang. Liber generationis Iesu Christi,  
 Math. 1.  
 14. *Sept. In festo Exaltationis S. Crucis.*  
 Ep. Hoc enim sentite in vobis, Phil. 2.  
 v. 5.  
 Ev. Nunc iudicium est mundi, Ioan. 12.  
 v. 51.  
 21. *Sept. In festo S. Matthaei Apost. & Evang.*  
 Ep. Similitudo vultus quatuor anima-  
 lium, Ezech. 1.  
 Ev. Vidit Iesus hominem sedentem in  
 telonio, Matt. 9. v. 9.  
 29. *Sept. In festo dedicationis S. Mich. Arch.*  
 Ep. Significavit Deus quæ oportet fieri  
 cito, Apoc. 1. v. 1.  
 Evang. Accesserunt discipuli ad Iesum  
 dicentes: Quis putas, Matt. 18. v. 1.  
 4. *Oct. In festo S. Francisci Confessoris.*  
 Epist. Mihi autem abhi gloriari, Gal. 6.  
 v. 14.  
 Ev. Respondens Iesus dixit, Confiteor  
 tibi pater, Mat. 11. v. 25.  
 9. *Oct. In festo SS. Martyrum Dionysii & Sor.*  
 Ep. Stans Paulus in medio Arcop. Act.  
 17. vers. 22.  
 Evang. Attendite à sermone Phariseo-  
 rum, Luc. 12. v. 1.  
 18. *Octob. In festo S. Luca Evangelistæ.*  
 Ep. Gratias ago Deo, 2. Cor. 8.  
 Ev. Designavit Dominus & alios sep-  
 tuaginta duos, Luc. 20. v. 1.  
 28. *Oct. In festo SS. Apost. Simonis & Iudæ.*  
 Epist. Vnicuique nostrum data est gra-  
 tia, Eph. 4. v. 7.  
 Ev. Hæc mando vobis ut diligatis in-  
 vicem, Ioan. 15. v. 17.  
 1. *Nov. In festo omnium Sanctorum.*  
 Epist. Ecce ego Ioannes vidi alterum  
 Angelum, Apoc. 7.  
 Evang. Videns Iesus turbas ascendit in  
 montem, Matt. 5. v. 1.  
 2. *Novemb. In commemorat. Def. sanctorum.*  
 Ep. Ecce mysterium vobis dico, 1. Cor.  
 15. v. 51.  
 Alia epist. Vir fortissimus Iudas, 2.  
 Mach. 12.  
 Alia ep. Audivi vocem de cælo dicen-  
 tem mihi, Apoc. 14. v. 13.  
 Evang. Amen, amen dico vobis, quia  
 venit hora, Ioan. 5. v. 25.  
 Aliud Evang. Dixit Martha ad Iesum,  
 Ioan. 11. v. 21.  
 Aliud Evang. Omne quod dat mihi pa-  
 ter, Ioan. 6. v. 37.  
 Aliud Ev. Ego sum panis vivus, Ioan. 6.  
 v. 51.  
 11. *Nov. In festo S. Martini Episc. & Conf.*  
 Ep. Ecce Sacerdos magnus, Eccl. 11. & 45

14. Nemo accendit lucernam, Luc. 12.  
 v. 33.  
 21. *Nov. In festo Presentationis B. Mariae Virg.*  
 Ep. Ab initio & ante sæcula, Eccl. 27.  
 14. Loquente I. Iu ad thronum, etc.  
 In festo S. Catharinae & Iohannis & Martini  
 Epistol. Confiteor tibi Domine Rex  
 Iud. 51.  
 Ev. Simile est regnum celorum decem  
 virginibus, Math. 25. v. 2.  
**COMMUNE SANCTORVM.**  
*In natali Apostolorum.*  
 Epist. Jam non estis hospites & adve-  
 nx, Eph. 2. v. 19.  
 Evang. Hoc est præceptum meum, Ioa. .  
 15. v. 12.  
*In natali unius Martyris Pontificis.*  
 Epist. Beatus vir qui suffert, Iacob 1. v.  
 12.  
 Alia ep. Benedictus Deus & pater Do-  
 mini nostri, 2. Cor. 1. v. 3.  
 Ev. Si quis venit ad me, & non odit.  
 Luc. 24. v. 26.  
 Aliud Evang. Si quis vult venire post  
 me, Matt. 16. v. 24.  
*In natali unius Martyris non Pontificis.*  
 Epist. Iustum deduxit Dominus, Sap. 10.  
 Alia ep. Omne gaudium, Iac. 1. v. 2.  
 Alia ep. Memor esto Dominum Iesum  
 2. Ti. 2. v. 5.  
 Alia Communicantes, 1. Petr. 4. v. 13.  
 Evang. Nolite arbitrari quia venerim  
 pacem, Matt. 10. v. 34.  
 Aliud Ev. Nihil opertum quod non re-  
 veletur, Matt. 10. v. 26.  
 Aliud Nisi granum frum. Ioan. 12. v. 24.  
*De uno Martyre tempore Paschali.*  
 Ep. Stabunt iusti in magna constantia.  
 Sap. 5.  
 Evang. Ego sum vitis vera, Ioan. 15. v. 1.  
*De pluribus Martyribus tempore Paschali.*  
 Ep. Benedictus Deus & Pater, 1. Pet. 1. v. 3.  
 Alia. Post hæc ego Ioannes audiui,  
 Ap. 19.  
 Evang. Ego sum vitis, Ioan. 15. v. 1.  
 Aliud evang. Amen, amen dico vobis  
 quia plorabitis, Ioan. 16. v. 10.  
*Commemor. plurimorum Martyrum extra  
 tempus Paschale.*  
 Epist. Iustorum animæ, Sap. 3.  
 Alia epist. Iusti autem in perpetuum  
 Sap. 5.  
 Alia. ep. (Rememoramini pristinos dies.  
 Heb. 10. v. 12.  
 Alia epist. Reddidit Deus iustis merco-  
 dem, Sap. 10.  
 Alia epist. Iustificati ex fide, Rom. 5. v. 1.  
 Alia epist. Non sunt condigna pœnæ,  
 Rom. 8. v. 18.  
 Alia epist. Exhibeamus nosmetipsos,  
 2. Cor. 6. vers. 4.  
 Alia epist. Sancti per eandem vicem  
 regna. Hebr. 11. v. 33.  
 Alia epist. Respondit unus de seniori-  
 bus, Apoc. 5. v. 5.  
 Ev. Cum audieritis prælia, Luc. 21. v. 2.  
 Aliud Ev. Descendens Iesus cum disci-  
 pulis in locum prædictum, Luc. 6. v. 12.  
 Aliud Ev. Sedentes Iesu super montem





# ET EVANGELIUM.

Ep. Oliveri, Matth. 2. vers. 1.

Aliud Ev. Videntes Iesus turbas ascendit in montem Matth. 5. v. 1.

Aliud Evang. Respondens Iesus dixit, Eschecor tibi puer Matth. 11. v. 5.

Aliud Ev. Vx vobis qui edificatis monumenta, Luc. 11. v. 44.

Aliud Evang. Qui vos audit me audit, Luc. 10. v. 16.

Aliud Ev. Attendite à sermone Pharisæorum, Luc. 12. v. 1.

*Commune Confessoris Pontificis.*

Epist. Ecce Sacerdos magnus, Eccl. 44.

Alia Ep. Plures facti sunt Sacerdotes, Heb. 7. v. 23.

Alia Ep. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, Heb. 5. v. 1.

Alia Ep. Mementote præpositorum vestrorum, Heb. 3. v. 7.

Evangel. Homo quidam peregrè, Matt. 25. v. 14.

Aliud Ev. Vigilate, quia nescitis, Matt. 24. v. 42.

Aliud Evang. Nemo accendit lucernam, Luc. 11. v. 33.

Aliud Evang. Videte, vigilate, & orate, Matth. 13.

*Commune Doctorem.*

Epist. Testificor coram Deo, 2. Tim. 4. v. 1. Iustus cor suum tradet, Eccl. 39.

Evangel. Vos estis sal terræ, Matt. 5. v. 13.

*Commune Confessoris non Pontificis.*

Epist. Beatus vir qui inventus est sine macula, Eccl. 31.

Alia Ep. Spectaculum facti sumus mundo, 1. Cor. 4. v. 9.

Alia Epistol. Quæ mihi fuerunt lucra; Phil. 3. v. 7.

Evangel. Sint lumbi vestri præcincti, Luc. 12. v. 5.

Aliud Ev. Nolite timere pusillus grex. Luc. 12. v. 32.

Aliud Ev. Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam, Luc. 19. v. 12.

*Commune Abbatum.*

Ep. Dilectus Deo & hominibus, Eccl. 45.

Ev. Ecce nos reliquimus omnia, Matt. 19. v. 27.

*Commune Virginum & Martyrum.*

Ep. Confitebor tibi Domine rex, Eccl. 51.

Alia Epist. Domine Deus meus exaltasti, Eccl. 51.

Evangel. Simile est regnum cælorum decem virginibus, Matth. 25. v. 1.

Aliud Ev. Simile est regnum cælorum thesauro abscondito, Matt. 13. v. 44.

*Commune Virginum non Martyrum.*

Epist. de Virginibus præceptum Domini non habeo, 1. Cor. 7. v. 25.

Alia Epist. Qui gloriatur, in Domino, 2. Cor. 10. v. 17.

Evangel. Simile est regnum cælorum decem virginibus, Matth. 25. v. 1.

Aliud Evang. Simile est regnum cælo-

rum thesauro abscondito, Matth. 13. v. 44.

*Commune Mulierum sanctarum & virginum.*

*vel Martyrum.*

Epist. Mulierem fortem, Prov. 31.

Alia Ep. Viduas honora quæ vere viduæ sunt, 1. Tim. 5. v. 4.

Evangel. Simile est regnum cælorum thesauro abscondito, Matt. 13. v. 44.

*In Dedicatone Ecclesiæ.*

Ep. Vidi civitatem sanctam Ierusalem, Ap. 21. v. 1.

Evangel. Ingressus Iesus perambulabat Iericho: Et ecce vir nomine Zachæus, Luc. 19. v. 1.

*In sponsalibus.*

Epist. Mulieres viris suis subditæ sint, Eph. 5. v. 22.

Evangel. Si licet homini dimittere uxorem, Matt. 19. v. 3.

*Ad tollendum schisma.*

Epist. Olsecro vos ut digne ambuletis, Eph. 4. v. 1.

Ev. Sublevatis Iesus oculis in cælum, dixit pater sancte serva eos in nomine tuo, Ioann. 17. v. 1.

*Pro quacunque necessitate.*

Epistola, Si iniquitates nostræ contenderint contra nos, Hier. 14.

Evangel. Habete fidem Dei, Matci 12. v. 25.

*Pro remissione peccatorum.*

Ep. Condesctor legi Dei, Rom. 7. v. 22.

Ev. Petite & dabitur vobis, Luc. 11. v. 9.

*Contra Paganos.*

Epist. Oravit Mardochæus ad Dominum, Esther 13.

Evangel. Quis vestrum habebit amicum, Luc. 11. v. 5.

*In tempore belli.*

Epistola, Accesserunt omnes principes bellatorum Hier. 4.

Evangel. Die nobis quando hæc erunt, Matt. 14. v. 3.

*Pro Pace.*

Epist. Fratribus qui sunt per Ægyptum, 2 Mach. 1.

Evangel. Cum esset sero die illa, Ioann. 20. v. 19.

*Pro vitanda mortalitate, tempore pestis.*

Epist. Immisit Dominus pestilentiam in Israel, 2 Reg. 24.

Evangel. Surgens Iesus de Synagoga, Luc. 4. v. 3.

*Pro infirmis.*

Epistol. Tristatur aliquis vestrum, Iac. 5. v. 1.

Evangel. Cum introisset Iesus in Capharnaum, Matt. 2. v. 5.

*Pro Peregrinantibus, vel iter agentibus.*

Epist. Ingressus Iacobi de Bersabee, pergebat Haran, Gen. 28.

Evangel. Iuntes prædicate dicentes, quia appropinquavit regnum cælorum, Matth. 10. v. 7.



# I N D E X

## T E S T I M O N I O R V M

### A

## C H R I S T O E T A P O S T O L I S

In Novo Testamento citatorum ex Veteri.

*Qua huc in id congesta sunt, ut pii Lectores nativam quorundam intelligentiam, quæ ab ipso Christo vero interprete, & spiritus ejus per Apostolos sit tradita, asscquantur, perspiciantque in quem usum ea Apostoli & Evangelistæ adduxerint.*

### G E N E S I S.

- 1 Masculum & feminam fecit eos. Matt. 19. Mar. 10
- 2 Requievit Deus die septima ab omnibus operibus suis. Heb 4
- 2 Factus est primus homo Adam in animam viventem. 1 Cor. 15
- 2 Dimittet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori Matt. 19 Marc. 10. Ephes. 5. 1 Cor. 6
- 2 Erunt duo in carne una. Matt. 19. Marc. 10. 1 Cor. 6. Gal. 3
- 12 Exi de terra tua & de cognatione tua Act 7
- 12 Et in semine tuo benedicentur omnes gentes Act 3. Ephes. 5
- 15 Sic erit semen tuum. Rom. 4
- 15 Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad justitiam Rom 4. Iac. 2. Gal. 3
- 15 Erit semen tuum peregrinum in terra non sua Act. 7
- 17 Quia patrem multarum gentium constitui te Rom. 4
- 28 Secundum hoc tempus veniam, & erit Saræ filius Rom 9
- 21 Ejice ancillam & filium ejus Gal. 4
- 21 In Isaac vocabitur tibi semen Rom. 9
- 22 Nisi benedicens benedicam te, & mul. Heb. 6.
- 22 Quia benedicentur in te omnes gentes Gal. 3 Act 3
- 25 Quia major serviet minori. Rom. 9

### E X O D V S.

- 3 Ego sum Deus Abraham, &c. Matt. 22. Marc. 12. Luc 20.
- 9 In hoc ipsum exercitavi te, ut ostendam in te potentiam meam Rom. 9
- 12 Os non comminuetis ex eo Ioan. 19.
- 13 Os meum masculinum adaperiens vulvam Luc. 2
- 16 Qui modum, non abundavit, &c. 2 Cor. 8

- 20 Non mœchaberis Matt. 5.
- 20 Non adulterabis, Non occides, Non furatum facies, Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium, Non concupisces Rom. 13
- 20 Non concupisces Rom 7
- 20 Non occides Mat. 5. Luc. 18
- 20 Honora patrem tuum & matrem tuam Mat. 15 Marc. 7. Ephes 6.
- 21 Qui maledixerit patri suo, vel matri, morte moriatur Mat 15 Marc. 7
- 21 Oculum pro oculo, dentem pro dente Mat. 5
- 22 Principi populi tui non maledices Act 23
- 24 Hic sanguis testamenti quod mandavis ad vos Deus Heb. 9
- 25 Vide, omnia facito secundum exemplar, quod tibi ostensum est, &c. Heb. 8. Act 7.
- 32 Fac nobis deos qui præcedant nos Act 7
- 33 Miserebor cui voluero, &c. Rom. 9
- 34 Non sicut Moyses ponebat velamen super faciem 2 Cor. 2

### L E V I T I C.

- 12 Sancti eritis, quoniam ego sanctus sum 1 Pet. 1
- 18 Qui fecerit homo, vivet in ea Rom. 10. Gal 3
- 19 Non perjurabis Mat. 5
- 19 Diliges proximum tuum sicut te ipsam Rom. 13. Gal 5 Iac 2. Matt. 22. Mar 12
- 19 Diliges proximum tuum Mat. 5.
- 20 Qui maledixerit patri, & matri, &c. Matt 15.
- 24 Oculum pro oculo Mat. 5
- 26 Quoniam inhabitabo in illis, & io- ambulabo, &c. 2 Cor. 6

### N U M E R I.

- 9 Os non comminuetis ex eo Ioan. 19. 1. 2. 8



- 4 Testam. Deus noster ignis consumens est Hebr. 12  
 5 Non concupisces Rom. 7. 13  
 6 Non occides Mat. 5. Luc. 18  
 5 Non invehaberis Mat. 5. Luc. 18.  
 5 Non iuratum iacies Luc. 18. Rom. 13.  
 5 Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium Luc. 18. Rom. 13  
 5 Honora patrem & matrem Mat. 15 Mar. 7. Eph. 6  
 6 Audi Israel, Dominus Deus tuus Deus unus est Mar. 12  
 6 Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde, &c. Mat. 21. Marc. 12. Luc. 10  
 6 10 Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies Mat. 4. Luc. 4.  
 6 Non tentabis Dominum Deum tuum Mat. 4. Luc. 4.  
 8 Non in solo pane vivit homo Mat. 4. Luc. 4  
 10 Deus personam hominis non accipit Gal. 2  
 18 Prophetam suscitabit vobis Dominus Deus Act. 3. 7.  
 19 In ore duorum vel trium testium stabit omne verbum Matth. 18. Ioann. 8. 2. Cor. 13  
 19 Oculum pro oculo, dentem pro dente Mat. 5  
 21 Maledictus omnis qui pendet in ligno Gal. 3  
 25 Non alligabis os bovi trituranti 1. Cor. 9. 1. Tim. 5  
 25 Si quis mortuus fuerit non habens filium Mat. 21. Mar. 12. Luc. 20  
 27 Maledictus omnis qui non permanserit in omnibus, &c. Gal. 3.  
 30 Quis ascendet in coelum? Rom. 10  
 30 Propter est verbum in ore tuo, & in corde tuo Rom. 10  
 32 Ego ad amulationem vos adducam in non gentem, &c. Rom. 10  
 32 Mihi vindictam, ego retribuam Rom. 12

I O S V E.

- 1 Non te deferam, neque derelinquam Hebr. 13

R E G. II.

- 7 Ego ero illi in patrem, & ipse erit mihi in filium Hebr. 1

R E G. III.

- 19 Domine, prophetas tuos occiderunt, &c. Rom. 11  
 29 Reliqui mihi septem milia virorum Rom. 11

I O P.

- 3 Compræhendam sapientes in astutia eorum 1. Cor. 1

- 2 Quare fremuerunt gentes Act. 4  
 2 Tibi mens ex tu, ego hodie genui te Act. 13. Hebr. 1. 5.  
 2 Reges eos in virga ferrea Apoc. 1. 19  
 4 Irascimini & nolite peccare Eph. 4  
 5 Sepulchrum patens est guttur eorum Rom. 3.  
 6 Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem Mat. 7. 25. Luc. 13  
 8 Ex ore infantium, & lactentium, &c. Mat. 21  
 8 Quid est homo quod memor es ejus? Hebr. 2  
 8 Omnia subiecit sub pedibus ejus. 1. Cor. 15.  
 9 Quorum os maledictione & amaritudine plenum est Rom. 3  
 13 Non est iustus quisquam, non est intelligens Rom. 3  
 13 Veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem Rom. 3  
 15 Providebam Dominum in conspectu. &c. Act. 2.  
 15 Non dabis sanctum tuum videre corruptionem Act. 2. 13  
 17 Ego ero fidens in eum Hebr.  
 17 Propterea conturbor tibi in Gentibus Domine Rom. 15  
 18 Et quidem in omnem terram exivit sonus eorum Rom. 10  
 22 Ili, Ili, Ianna sabasthani Mat. 27. Marc. 15  
 22 Diviserunt sibi vestimenta mea Mat. 27. Ioann. 19  
 21 Nuntiabo nomen tuum fratribus meis Hebr. 2.  
 23 Domini est terra, & plenitudo ejus 1. Cor. 10  
 24 Odio habuerunt me gratis Ioan. 15  
 30 In manus tuas commendo spiritum meum Luc. 23  
 31 Beati quorum remissæ sunt iniquitates Rom. 4  
 33 Qui enim vult vitam diligere, & dies videre bonos 1. Petr. 3  
 39 Hostiam & oblationem nolui Hebr. 10  
 40 Qui manducat mecum panem Ioan. 13  
 43 Propter te mortificamur tota die Rom. 8  
 34 Thronus tuus Deus in seculum seculi Hebr. 1  
 50 Ut iustificeris in sermonibus tuis Rom. 3  
 54 Iacta super Dominum curam tuam 1. Petr. 5.  
 61 Vanusquisque autem propriam mercedem accipiet 1. Cor. 3  
 67 Ascendens in altum, captivam duxit captivitatem Eph. 4  
 68 Zelus domus tue comedit me Ioan. 2  
 68 Improperia improperantium tibi ceciderunt super me Rom. 15  
 68 Iactamenta eorum coram ipsis in laqueum Rom. 11  
 68 Iactamentatio eorum deserta Act. 1  
 68 In summa potaverunt me aceto Ioan. 19



- 77 Aperiam in parabolis os meum Matt. 13  
77 Panem celi dedit eis Ioan. 6  
21 Ego dixi, dii estis Ioan. 10  
28 Inveni David servum meum Act. 13  
90 Angelis suis mandavit de te Mat. 4. Luc. 4  
91 Dominus novit cogitationes sapientum quoniam vanæ sunt 1. Cor. 3  
94 Hodie si vocem ejus audieritis Heb. 3  
94 Sicut juravi in iramea Heb. 4  
99 Et adorent eum omnes angeli ejus Heb. 1  
101 Tu in principio Domine terram fundasti Heb. 1  
103 Qui facit angelos suos spiritus Heb. 1  
104 Et episcopatum ejus accipiat alter. Act. 1  
109 Dixit Dominus Domino meo Matt. 22. Luc. 20. Act. 2  
109 Sede à dextris meis Heb. 1  
109 Donec ponam inimicos tuos scabellum, &c. Heb. 1. 1 Cor. 15  
109 Tu es sacerdos in æternum Heb. 5. 7  
109 Iuravit Dominus & non pœnitebit eum Heb. 7  
111 Dispexit dedit pauperibus 2. Cor. 9  
115 Credidi, propter quod locutus sum 2. Cor. 4  
115 Omnis homo mendax Rom. 3. 2  
116 Laudate Dominum omnes gentes Rom. 15  
117 Dominus mihi adiutor: non timebo quid faciat mihi homo Heb. 13  
117 Lapidem quem reprobaverunt ædificantes Matt. 21. Marc. 12. Act. 4. 1. Pet. 2  
117 Hos. non filio David Matt. 21  
131 De traxi ventris tui ponam super sedem tuam Act. 2  
139 Venenum aspidum sub labiis eorum Rom. 3

#### P R O V E R B.

- 3 Nolite esse prudentes apud vosmetipsos Rom. 12  
3 Filii mei, noli negligere disciplinam Domini, &c. Heb. 12  
3 Quem diligit Dominus corripit, &c. Heb. 12. Apoc. 3  
10 Charitas operit multitudinem peccatorum 1. Petr. 4  
17 Videte, ne quis malum pro malo alicui reddat 1. Thes. 5. 1. Pet. 2  
20 Qui maledixerit patri vel matri Matt. 15. Marc. 7  
23 Si esurierit inimicus tuus, ciba illum Rom. 12  
26 Sanguis reversus ad vomitum 2. Pet. 2

#### I S A I A S.

- 1 Misit Dominus servum suum reliquisset nobis Isaiam Rom. 9  
9 Hæc præloquutus est vocem Mat. 21. Luc. 20. Marc. 11  
6 Et præloquutus est vocem Dominus Deus Sion Act. 4

- 6 Audite audietis, & non intelligetis Mat. 13. Marc. 4. Luc. 8. Act. 12. Ioan. 12. Rom. 11  
7 Ecce virgo in utero habebit Mat. 1  
8 Ecce ego & pueri mei quos dedit mihi Deus Heb. 2  
9 Terra Zabulon & terra Nephthali Mat. 4  
10 Si fuerit numerus filiorum Israel tanquam arena maris Rom. 9  
11 Revelabitur ille iniquus quem Dominus interficiet spiritu oris sui 2. Thes. 2  
11 Tristit radix Jesse Rom. 15. Act. 13  
21 Cecidit, cecidit Babylon illa magna Apoc. 14  
22 Manducemus & bibamus, eras enim morietur, &c. 1. Cor. 15  
22 Hæc dicit sanctus & verus qui habet clavem David Apoc. 3  
25 Absterget Dominus omnem lacrymam ab oculis, &c. Apoc. 7. 21  
28 Quoniam in aliis linguis & labiis aliis loquar populo huic 1. Cor. 14  
28 Ecce pono in Sion lapidem offensionis Rom. 9. 1. Petr. 2. Act. 4  
29 Populus hic labiis me honorat Mat. 15. Marc. 7  
29 Perdam sapientiam sapientum, & prudentiam, &c. 1. Cor. 1  
33 Vbi sapiens? ubi scriba? ubi inquisitor huius sæculi? 1. Cor. 1  
40 Vox clamantis in deserto Matth. 3. Marc. 1. Luc. 3. Ioan. 1  
40 Omnis caro fœnum 1. Pet. 1. Iacob 2  
40 Quis enim cognovit sensum Domini, aut quis instruxit eum? 1. Cor. 2  
40 Quis enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit? Rom. 11  
41 44 Ego sum primus & novissimus Apoc. 1. 22.  
41 Ecce puer meus quem elegi Mat. 12  
43 Ecce nova facio omnia Apoc. 21. 2. Cor. 5  
45 Numquid dicit figmentum ei qui se, &c. Rom. 9  
45 Vivo ego, dicit Dominus quoniam mihi flectetur omne genu Rom. 14  
49 Posuite in lucem Gentium Act. 13  
49 Tempore accepto exaudivi te, &c. 2. Cor. 6  
49 Non esurient neque sitient amplius Apoc. 7  
50 Tunc expuerunt in faciem ejus Mat. 26  
52 Quam speciosi pedes evangelizantium pacem Rom. 10  
52 Propter quod exite de medio eorum, & separamini, &c. 2. Cor. 6  
52 Nomen Dei per vos lausphatur Rom. 2  
52 Quibus non est amara anima de eo, videntur Rom. 15  
53 Domine, quis credidit audem tibi? Rom. 10. Ioan. 2  
53 Ipse & homines nostri viderunt & cognoverunt Act. 2  
53 Propter quod vult ad eos convertere Act. 2



- 53 & ex vniuersis reputatus est Marc. 15.  
c. Luc. 22
- 53 Qui peccatum non fecit, nec inventus  
est dolus 1. Pet. 2. 1. Ioan. 3
- 53 Qui peccata nostra petiuit in corpore  
1. Pet. 2
- 54 Exare sterilis quæ non parit Gal. 4
- 54 Iterunt omnes docibiles Dei Ioan. 6
- 55 Et qui sitit, veniat: & qui vult, acci-  
piat aquam vitæ gratis Apoc. 22
- 55 Dabo vobis sancta David fidelia A&or.  
13
- 56 Domus mea domus orationis vocabi-  
tur Matth. 21 Marc. 11. Luc. 19 8
- 59 Contritio & infelicitas in viis eorum  
Rom. 3
- 59 Galeam salutis assumite Ephes. 6. 1.  
Theff. 5
- 59 Veniet ex Sion qui eripiat & avertat  
impietatem à Jacob Rom. 11
- 60 Et portæ ejus non claudentur per diem  
Apoc. 21
- 60 Et civitas non eget sole neque luna  
Apoc. 21
- 60 Nox ultra non erit Apoc. 22
- 61 Spiritus Domini super me Luc. 4
- 62 Dicite filix Sion, Ecce rex tuus venit  
Matt. 21
- 64 Quod oculus non vidit, nec auris au-  
divit, &c. 1. Cor. 1
- 65 Inventus sum à non querentibus me  
Rom. 10
- 65 Tota die expandi manus meas ad po-  
pulum non credentem Rom. 10
- 65 Novos vero cælos, & novam terram 2.  
Pet. 3. Apoc. 21
- 66 Cælum mihi sedes est A&or, 7
- 66 Vbi vermis eorum non moritur Mar-  
ci, 9

#### I E R E M.

- 5 Vos autem fecistis illam speluncam la-  
tronum Matth. 21. Marc. 1. 11. Luc.  
19
- 9 Qui gloriatur, in Domino gloriatur.  
1. Cor. 1
- 10 Quis non timebit te, Domine? Apoc.  
15
- 17 Ego sum scrutans renes & corda  
Apoc. 2
- 31 Vox in Rama audita est Matt. 2
- 31 Ego vobis in patrem, & vos eritis  
mihi in filios 2. Cor. 6
- 21 Ecce dies venient, dicit Dominus, &  
consummabo super Domum Is-  
rael & super domum Iuda testa-  
mentum novum Hebr. 8
- 51 Hoc autem testamentum quod testabor  
ad illos, &c. dabo leges meas in  
cordibus eorum Hebr. 10
- 51 Cecidit cecidit Babylon magna Apoc.  
18

#### E Z E C H.

- 3 Accipe librum, & devora illum Apoc.  
10
- 10 Qui fecerit homo vivet in ea Rom. 10

- 32 Sol & luna dabo, & Luna non dabit  
lumen suum Matth. 24
- 36 Nomen Dei per vos blasphematur in-  
ter Gentes Rom. 2

#### D A N I E L.

- 9 Cum videritis abominationem desola-  
tionis quæ dicta est à Daniele pro-  
pheta Matt. 24. Marc. 13. Luc.  
21

#### O S E E.

- 1 Et erit, in loco ubi dictum est eis, Non  
Plebs mea vos, &c. Rom. 9
- 2 Vocabo non plebem meam, plebem  
meam Rom. 9. 1. Pet. 2
- 6 Misericordiam volo & non sacrificium  
Matt. 9 12
10. Tunc incipient dicere montibus, Ca-  
dite super nos: & collibus, Operite  
nos, Luc. 23
- 11 Ex Agypto vocavi filium meum Mat. 2
- 13 Absorpta est mors in victoria 1. Cor.  
15

#### I O E L.

- 1 Erit in novissimis diebus, dicit Do-  
minus, effundam de Spiritu meo.  
A&or. 2
- 2 Omnis enim quicumque invocaverit  
nomen Domini, salvus erit Rom.  
10

#### A M O S.

- 5 Numquid victimas & hostias obtulistis.  
mihi A&or. 7
- 6 Vx vobis divitibus Luc. 6
- 9 Post hæc revertar, & reedificabo taber-  
naculum David A&or. 15

#### I O N A S.

- 2 Sicut fuit Ionas in ventre ceti tribus  
diebus & tribus noctibus Matt. 12.  
Luc. 11
- 3 Pœnitentiam egerunt in prædicatione  
Ionnæ Matth. 12. Luc. 11

#### M I C H A E.

- 5 Et tu Bethlehem terra Iuda Matth. 2
- 7 Veni separare hominem adversus pa-  
trem suum, & filiam adversus ma-  
trem Matth. 10 Luc. 12

#### A G G A E.

- 2 Adhuc semel, & ego movebo non solum  
terram, sed & cælum Hebr. 12

#### H A B A C.

- 1 Videte contemptores, & admiramini,  
& disperdimini: quia cæcis operor  
ego in diebus vestris A&or. 13

O O O





8 Iustus autem ex se vivit Roman. 1. 13 Perentiam pascetem Matth. 26. Marc.  
Gal. 3. 14

## NATHAN.

5 Quia speciosi pedes evangelizantium  
pacem Rom. 10.

## ZACHAR.

8 Loquimini veritatem unusquisque cum  
proximo suo. Ephes. 4.

9 Ecce rex tuus venit Matth. 21.3. Ioan. 12.

11 Et acceperunt triginta argenteos Matt.  
27.

12 Videbunt in quem compunxerunt Ioan.  
19.

## MATTH.

1 Iacob dilexi, Esau autem odio habui  
Rom. 9.

3 Ecce ego mitto angelum meum Matth.  
11. Marc. 1. Luc. 7. Ioan. 1.

4 Ipse est Elias qui venturus erat Matth.  
11.

4 Quid est quod scribit dicant, quod  
Eliam oportet ut primum veniat.  
Matth. 17. Marc. 9.

5 Ut convertat corda patrum in filios  
Luc. 1.



# HEBRA



# HEBRAICORVM, CHALDÆORVM, GRÆCORVM QVE

## Nominum interpretatio.

<b>A</b> ron, Mons sive montanus.	Amana, Fides, sive veritas.
Abba, Pater, Syrum est verbum.	Amasai, per Aleph, Fortis vel robustus.
Abarim, Transitus plurali nu. sive transeuntes.	Amasai per ain, Populi munus.
Abdemelech, Servus regis.	Amalech, Rex.
Abdenago, Servus claritatis.	Amen, Fiat, efficiatur, aut firmum sit.
Abdias, Servus Domini.	Aminadab, Populus spontaneus.
Abdon, Servus.	Ammon populus ejus.
Abel, per aleph: Iustus, Civitas.	Amnon, Fidelis, aut verax.
Abel, per he in principio, Vanitas, filius Adam.	Amorrhæi, Amari, Rebelles.
Abessalom, pater Pacis,	Amos per aleph, Fortis, pater Isaïæ.
Abia, Pater Domini.	Amos, per ain, Oneratus, unus ex duodecim Prophetis.
Abiathar, Pater excellens.	Amri per aleph, Amarus, vel loquens.
Abigail, Pater exultationis.	Amri, per ain, Manipulus vel dominium, Princeps militiæ Israeliticæ.
Abimelech, Pater rex	Anania, Nubes Domini.
Abinadab, Pater spontaneus.	Anathoth, Responsiones, sive cantica.
Abisab, Patris ignorantia,	Andreas, Fortissimus.
Abner, Patris lucerna.	Anna, Gratiola, sive misericors.
Abra, Ancilla, Græcum verbum.	Antiochia, pro vehiculo.
Abram, Pater excelsus.	Aphrica. Hebraice Pul dicitur, id est, pulvis vel ruina Isaïæ 66. 24.
Abraham, Pater multitudinis.	Aphrica, Nahû 3.9 Put Crassa, sive palmarum.
Abfalom, Pater pacis.	Apostolus, Missus legatus
Acan, Tribulatio.	Arabes Vespertini. 2. Par. 26. 2.
Accaron, Sterilitas.	Arabes, Ps. 71. 15. Hebraice Saba, id est, conversio.
Achab, Frater patris.	Aram, Celstudo, Sublimitas.
Achaia, Dolor, vel tristitia.	Ararat, Maledictio tremoris.
Achaz, Apprehendens, sive possidens.	Arbee, Quatuor.
Achimelech, Frater meus rex.	Architriclinus, Princeps triclinii.
Achitob, Frater bonitatis.	Areopagita, de Colle Martis.
Adam, Homo, sive terrenus, aut Rufus.	Areopagus collis Martis.
Adon, Dominus, aut basis.	Areuna, Arca, vel canticum.
Adonai Domini mei, Numero multitudinis unum ex nominibus Dei, quod interpretis aliquando posuit pro nomine Dei tetragrammaton.	Argob, Gleba, vel Glarea.
Adonias, Dominator Dominus.	Armenia, Hebraice dicitur Ararat, Maledicti tremoris.
Aegyptus, Angustia, sive tribulationes, Hebraice, Misraim.	Arnôn, Exultans.
Aeneas, Laudatus.	Arphaxad, Sanans.
Aethiopia Græce, ardorem significat. Hebraice Cus dicitur, id est nigredo vel nigra.	Artaxerxes, Lumen, sive maledictio.
Agabus, Locusta.	Asaph Congregans.
Agag, Tectum.	Aser, per samech, Vincens, filius Caath.
Agar, Peregrina.	Aser, per sin, Beatitudo, sive felicitas, filius Iacob.
Aggeus, Festivus.	Assuerus, Princeps & caput.
Ahod, Laudans.	Assur, insidians, sive beatus.
Alexander, Auxiliator virilis.	Astaroth, Greges, sive divitiae.
Alexandria, Hebraice dicitur No. quod interpretatur crudum, sive irritatio.	Athalia, Tempus Domino.
Alleluia, Laudate Dominum.	Athenæ, Sine cumulo.
Amalec, Populus lambens.	Attalia, Augens vel nutriens.
Ananias, Mater, Timor eorum.	Ava, Iniquitas.
Anania, Conuersus.	Axa, Adornata.
	Azarius, Auxilium Domini.
	Azor, Aligator.
	Azotus, Hebraice Asled, Depressio.



**R**ael, Idolum, aut Dominans.  
**Raal**, Olex 10. 24. Arbel legendum, i.  
 e pugnauit Deus.  
**Raaim**, Idola. Dominantes.  
**Rabel**, Confusio, Commixtio.  
**Rali**, Inueterata, turbata, ancilla Rachel.  
 per he in fine.  
**Rala**, Deglutiens, Destruens, Vrbs, per  
 am in fine.  
**Ralaam**, Vetusas populi.  
**Ralac**, Destruens.  
**Ranaias**, Filius Domini.  
**Rarac**, Fulgor.  
**Rarachias**, Benedicens Dominum.  
**Rarjona**, Filius columbx.  
**Rarnabas**, Filius consolationis.  
**Rarsabas**, Filius conversionis.  
**Rarthimeus**, Filius excus.  
**Rartholomæus**, filius suspendentis aquas.  
**Baruch**, Benedictus.  
**Bathuel**, Filiatio Dei.  
**Batis**, Mensura liquidorum.  
**Beel-phégor**, Idolum hiatus.  
**Beel-zebub**, Idolum muscx.  
**Beera**, Puteus.  
**Behemoth**, iumenta, Quadrupedia.  
**Bel**, vetustus.  
**Bela**, Deglutiens, Destruens.  
**Belial**, Perversus, Absque iugo.  
**Ben-ennom**, Filius diuitiarum suarum.  
**Benjamin**, Filius dexteræ.  
**Ben-oni**, Filius doloris mei.  
**Bera**, Puteus.  
**Beresch**, In principio, Sic vocatur primus  
 liber legis.  
**Bersabee**, Puteus iuramenti.  
**Beth-abara**, domus transitus.  
**Bethania**, Domus obedientix vel affi-  
 ctionis.  
**Beth-aven**, Domus vanitatis.  
**Beth-dagon**, Domus frumenti.  
**Beth-el**, Domus Dei.  
**Bether**, Divisio.  
**Beth-lehem**, Domus panis.  
**Beth-phage**, Domus oris vallium.  
**Beth-phogor**, Domus hiatus.  
**Beth-sabee**, Domus iuramenti, Civitas.  
**Beth-saida**, Domus frugum.  
**Beth-sames**, Domus solis.  
**Bethul**, Virgo.  
**Bezec**, Fulgur.  
**Boanerges**, vel iuxta S. Hieronimum, Ba-  
 nereem, Filii tonitru.  
**Bor**, In fortitudine.  
**Borah**, Herba in qua est acrimonia saporis.  
**Bosor**, Munio.  
**Bosra**, idem.

## C

**C**aath, congregatio, Obfusio.  
**Cades**, Sanctitas.  
**Cain**, Possessio, possessus.  
**Caleb**, quasi Cor.  
**Cana**, Zelus, Amulatio.  
**Cannoxus**, id est, ex Cana vico Galilææ.  
**Capharnaum**, Ager penitentix.

**Cappadoces**, Hebraice, Caphatorim, id  
 est, Spharut.  
**Carrath-parim**, Civitas silvarum.  
**Cariath-sephor**, Civitas litterarum.  
**Carmel**, Conuictio circumcisi, vel  
 agnus circumcisi.  
**Carthaginenses**, Hebraice Tharsis, id est,  
 Contemplatio gaudij.  
**Cedar**, nigredo, Tristitia.  
**Cedes**, Sanctitas.  
**Cedron**, Denigratus, Tristis.  
**Cephas**, Petrus à petra Syrum.  
**Cetra**, Aromatizans.  
**Chereas**, Iatus.  
**Chaldaea**, Hebraice Chasdim, id est, Quasi  
 demones.  
**Chim**, Calidus, Calor.  
**Chanaam** Mercator, Negotiator.  
**Charmel**, idem quod Carmel.  
**Cherub**, Quasi magister.  
**Chodchod**, Iactis.  
**Chorzi**, Furores.  
**Christus**, Vacuus.  
**Chus**, Ætiops.  
**Cin**, possessio, Emptio.  
**Cinoth**, Lamentationes.  
**Cis**, Durus, Stipula.  
**Cleophas**, Gloria omnis.  
**Colesyria**, Curva Syria.  
**Colossentes**, Supplicio affecti.  
**Corban**, Corbora, Donum, Oblatio.  
**Core**, Caluus Calvitium, per heh in fine.  
**Core**, per aleph in fine, Vocans, Legens.  
 Paral. 9. 19.  
**Corozaim**, id est mysterium.  
**Cosbi**, Mendax.  
**Cyprus**, Pulchra.  
**Cyrus**, Quasi miser.

## D

**D**agon, Frumentum.  
**Dalila**, Paupertas.  
**Damascus**, Sanguinis succus.  
**Damascus**, 1. Reg. 16. b. Similitudo in-  
 cendij Heb. Damefec.  
**Dan**, Iudicans, sive Iudicium.  
**Daniel**, Iudicium Dei.  
**Darius**, Requirens.  
**Damascus**, Generationis procuratio.  
**Datan**, Ritus, Lex.  
**David**, Dilectus.  
**Debora**, Apes, Verbum.  
**Decapolis**, Decem civitatum, sub. regio.  
**Diabolus**, criminator, calumniator.  
**Diabolus**, Habacuc 3. a 4. Hebr. Reseph,  
 id est, Volucris, Flamma.  
**Dibre-hajamim**, Verba dierum.  
**Dydimus**, Gemellus.  
**Dina**, Iudicium, vel Iudicans.  
**Dionysius**, Divinitus stillatus.  
**Dithalassum**, Duo maria.  
**Doeg**, Sollicitus, Anxius.  
**Dor**, Generatio.  
**Dura**, Generatio, vel Habitatio.

## I

**E**bal, Acervus vetustatis.  
**Eccelesastes**, Concionator.

Idea



**E**den, Voluptas, Delicia.  
**E**don, Rufus.  
**E**don, Vinulus.  
**E**don, Deus zelotes.  
**E**leazar, Dei adiutorium.  
**E**lchanan, Dei gratia sive misericordia.  
**E**lhanan, Dei resurrectio.  
**E**lias, Deus Dominus.  
**E**liezer, Dei adiutorium.  
**E**limelech, Deus meus rex.  
**E**lizabech, Deus iuramenti.  
**E**lixus, Dei salus, Deus salvans.  
**E**lie haddebarim, Hæc sunt verba, sic incipit quintus liber Legis.  
**E**lnathan, Deus dedit.  
**E**mmanuel, Nobiscum Deus.  
**E**mmaus, Timens consilium.  
**E**nac, Gigas, Torques.  
**E**ncznia, Renovatio, Dedicatio.  
**E**nnom, Ecce illi.  
**E**nos, Homo, vel Vir.  
**E**phraim, Frugifer, Crescens.  
**E**phraim, Hebraice Ephra, id est, Pulverulenta, sive Plumbea 2. Reg. 13. b. 7.  
**E**phrata, Veritas, sive Frugifera.  
**E**phron, Pulvis.  
**E**sau, Faciens, Operans.  
**E**sdras, Adjutor, Atrium.  
**E**sther, Occulta, Abscondita.  
**E**tam, Avis eorum.  
**E**tham, Fortitudo eorum.  
**E**ubulus, Prudens.  
**E**zechias, Fortitudo Domini.  
**E**zechiel, Fortitudo Dei.  
**E**zriel, Auxilium Dei.

## G

**G**abaa, Collis.  
**G**abriel, Vir Deus, aut Dei.  
**G**ad, Felix, Accinctus.  
**G**adgad, Felicitas Felicitatis, Accinctus exercitus.  
**G**alaad, Abiectio.  
**G**alaad, Acervus testimonii.  
**G**alatæ, Lactantes.  
**G**algal, Rota, Revolutio.  
**G**alilæa, Volubilis.  
**G**azer, Præscissio.  
**G**azophylacium, Vbi thesauri templi servabantur.  
**G**ebal, Terminus.  
**G**edeon, Conterens.  
**G**ehenna, Vallis tristitiae.  
**G**ehennon, Vallis contristans.  
**G**elboe, Revolutio investigationis.  
**G**ersom, Advena ibi.  
**G**erson, Exilium eius.  
**G**ibli, Terminus.  
**G**ihon, Pectus, Exitus.  
**G**og, Tectum.  
**G**olgotha, Calvaria, ubi capita mortuorum reponuntur.  
**G**oliath, Transmigrationis.  
**G**omor, Genus mensuræ.  
**G**omorraha, Populus rebellis.  
**G**ozai, Hebraice, Ievanum, id est, Deceptor.

## H

**H**abacuc, Indigator.  
**H**anania, Gratia Domini.  
**H**aram, Destructus.  
**H**avoth jair, Oppida illuminationis.  
**H**ebal, Acervus vetustatis.  
**H**ebel, Socius, Particeps, per heh in principio.  
**H**eber, per ain, Transiens.  
**H**ebzus, Transiens.  
**H**ebzon, Societas.  
**H**ele, Oblatio.  
**H**eliopolis Hebraice dicitur On, id est, Dolor.  
**H**enoch, Dedicatus.  
**H**ermon, Dedicatio.  
**H**esron, Sagitta exultationis.  
**H**eva, Viva, Vivens.  
**H**ierapolis, Sacra civitas.  
**H**ieronymus, Sacrum nomen.  
**H**olofernes, Fortis dux.  
**H**or, Mons.  
**H**oreb, Desertum.  
**H**orma, Destructio.  
**H**ur, Libertas.  
**H**us, Concilium.  
**H**ymenzus, Carmen nuptiale.

## I

**I**abel, Desluens.  
**I**abes, Siccitas, per sin in fine.  
**I**abes, Tristitia, per sade in fine.  
**I**acob, Supplantator.  
**I**ahel, Ascendens, Damula.  
**I**ahiel, Vivit Deus.  
**I**airitis, illuminatus.  
**I**amin, Dexter, vel Dexter.  
**I**aphet, Dilatatus.  
**I**aton, Sanans.  
**I**avan Decipiens.  
**I**chabod, Vbi gloria, Vx gloriæ.  
**I**dmæa, Ruta, Terrena.  
**I**ebus, Conculcatio.  
**I**echonias, Præparatio Domini.  
**I**ehu, Ipse, Existens.  
**I**ehus, Tinea corrosus, per sin.  
**I**ehus, 1. Paral. 8. b. 10. Consilians, per sade.  
**I**emini, Dexter, vel Dexter.  
**I**ephthe, Aperiens.  
**I**erameel, Misericordia Domini.  
**I**eremias, Celstudo Domini.  
**I**ericho, Luna, Mensis.  
**I**erobaal, Impugnans idolum.  
**I**eroboam, Impugnans populum.  
**I**erosolyma, Visio pacis, Visio perfecta.  
**I**erusalem, idem.  
**I**esse, Ens, existens.  
**I**erboc, Est vacuus.  
**I**esus, Hebraice Ichosua, Dominus vator.  
**I**ethro, Excellens.  
**I**ezonias, Auscultatio Domini.  
**I**ezrahel, Semen Dei.  
**I**adus, id est, De India, Hebraice dicitur, Iadai, id est, laudatio.  
**I**adai, Iob. 28. c. 16 Hebraice Ophir,



Id est, Cinis.  
 Ioab, Paternitas, Habens patrem.  
 Iorhaz, Domini apprehensio.  
 Iorhaz, 1. Paral. 14. b. 8. Apprehendens.  
 Ioachim, Domini preparatio.  
 Joacim, Domini resurrectio.  
 Ioas, diffidens, Desperans.  
 Ioas, Domini ignis, 4. Reg. 11. d. 21. Hebraice Jehoas.  
 Ioas, 1. Paral. 7. b. 8. & 27. d. 28. Tinea corrosus, per ain.  
 Job, Dolens, Gemens.  
 Joel, Volens, Incipiens.  
 Iohanan, Gratosus, Pius, Misericors.  
 Iohannes, idem.  
 Ionas, Columba.  
 Ionadab, Spontaneus.  
 Jonathan, Domini donum, filius Saul.  
 Joram, excelsus.  
 Jordanis, Fluvius Iudicii.  
 Josaphat, Dominus Iudex.  
 Ioseph, Augmentum.  
 Ioseph, Psal. 80. 2. Domini augmentum, Hebr. Iehoseph.  
 Iosias, Ignis Domini.  
 Iosue, Dominus Salvator.  
 Isaac, Ritus.  
 Isai, Munus, aut Ens.  
 Isai, 1. Paral. 2. b. 13. Vir meus.  
 Isaias, Domini salus.  
 Isoboseth, Vir confusionis.  
 Iscariotes, Vir occisionis.  
 Ismahel, Exauditio Dei.  
 Israel, Prævalens Deo.  
 Issachar, Est merces, Præmium.  
 Ithamor Insula palmæ.  
 Iubilæus Buccina.  
 Iudas Laudatio.  
 Iulius Lanuginosus.

# I

**L**aban, Albus, Candidus.  
 Lamech, pauper, humiliatus.  
 Lapidoth, Fulgura.  
 Lazarus, Dei adiutorium.  
 Lechi, Maxilla.  
 Leci, Lex.  
 Levi, Copulatus.  
 Leviathan, Copulatio, Societas sua.  
 Lia, Laboriosa, Fatigata.  
 Libanus, Candidus.  
 Libya, Hebraice Lubim, Cor maris.  
 Lithostrotos, Lapidibus stratus.  
 Lot, Involutus, Colligatus.

# M

**M**aacha, Attrita.  
 Maasias, Opus Domini.  
 Maceda, Incendium.  
 Madian, Iudicium, Litigans.  
 Magdalena, Magnifica.  
 Magi, Sapientes, vel Philosophi.  
 Malachias, Nuntius meus.  
 Malaleel, Laudans Deum.  
 Malchus, Rex.  
 Mammona, Pecunia, Divitia.  
 Mamzer, De luto natus.

Manahem, Consolator.  
 Manasses, Oblitus, Oblivio.  
 Manue, Reques.  
 Mara, Amara.  
 Mardochai, Amara contritio.  
 Maria, Exaltata, Amantudinis mare.  
 Martha, Provocans.  
 Massa, Onus.  
 Maspha, Specula.  
 Mathusael, Mortem suam postulans.  
 Mathæus, Donatus.  
 Melchias, Rex Dominus.  
 Melchi-sedec, Rex iustitiæ.  
 Melchisna, Rex salvator.  
 Mesollam, Pacificus.  
 Mesopotamia, Regio sic dicta, quod duobus fluviiis, Euphrate & Tigre ambiatur.  
 Micha, Pauper.  
 Michael, Quis sicut Deus.  
 Michæas, Idem.  
 Michol, Quis omnia?  
 Miphiboseth, De ore ignominia.  
 Misael, Quis postulatus?  
 Mille, Proverbia, nomen libri.  
 Misphat, Iudicium.  
 Mna, Libra Talentum.  
 Moab, De patre.  
 Moria, Amaritudo.  
 Mosa, Azymum, per fade.  
 Mosa, 1. Paral. 8. a. 9. Onus.  
 Moyse, Attractus (sub. de aquis.)  
 Mysia, Scelestia.

# N

**N**Aaman, Pulcher.  
 Nabal, Stultus.  
 Nabo, Loquela, Prophetia.  
 Naboth, idem.  
 Nabuchodonosor, Planctus iudicii.  
 Nachor, Raucus Aridus.  
 Nadab, Spontaneus.  
 Nahasson, Coluber, Serpens.  
 Nahum, Consolator.  
 Naim, Pulcher.  
 Nathan, Donatus.  
 Nathanael, Donum Dei.  
 Nazaræi, Separati, Sanctificati.  
 Nazareth, Sanctificata, Separata. Si autem per fade scribatur. Custodia vel Florica interpretatur.  
 Neapolis, Nova civitas.  
 Nehemias, Consolatio.  
 Neluстан, Æneum.  
 Nemrod, Rebells.  
 Nephthali, Aequiparatio.  
 Ninive, Pulchra.  
 Noc, Cessatio, Reques.  
 Noema, Decora.

# O

**O**badias, Servus Domini.  
 Obed, Servus.  
 Obed edom, Servus hominis.  
 Ochozias, Apprehensio.  
 Odollam, Testimonium illis.  
 Og, Succinarius panis.



Olla, Flevatio, Holocaustum.  
 Onum, Dolor.  
 Ova, Dolor, Iniquitas.  
 Ouchinus, Vitis.  
 Othi, Tabernaculum.  
 Ophim, Pugnus Pugillus.  
 Oreb, Corvus.  
 Olee, Salvator.  
 Oza, Fortitudo.  
 Oziab, Fortitudo Domini.  
 Oziel, Fortitudo Dei.

P

**P**alestina, Conspersa (sub cinere.)  
 Paracletus, Consolator, Advocatus,  
 Parasceve, Preparatio.  
 Pascha, Transitus.  
 Pentateuchus, Quinque volumina.  
 Pentecoste, Quinquagesima (sub. dies.)  
 Petrus, Saxum, Petra.  
 Phacee, Aperiens.  
 Phanuel, Videns Deum.  
 Pharao, Dissipans.  
 Phares, Divisio, filius Iudæ.  
 Phares per sin, 1 Paralip. 7. d. 16. Eques.  
 Pharisei, Divisi.  
 Phase, transitus.  
 Phasga, Collis.  
 Philistia, Conspersa cinere.  
 Phinees, Facies confidentis.  
 Phogor, Hiatus.  
 Phul, Aphrica.  
 Pigmx, Hebraice dicuntur Gamadim.  
 Probatia, Ovina, locus ubi pecora sa-  
 crificanda tenebantur.  
 Profelytus, Advena, Peregrinus.

R

**R**aab, Psal. 96. a. 4. Superba, Fortis.  
 Rabba, Multa, Grandis.  
 Rachel, Ovis.  
 Raguel, Pastor Dei.  
 Rahab, Lata, Dilatata.  
 Ram, Excelsus.  
 Ramesses, Tonitruum tinea.  
 Raphael, Medicina Dei.  
 Raphaim, Gigantes.  
 Rebecca, Saginata.  
 Rebla, Reblata, Rixa.  
 Rechab, Quadriga.  
 Remmon, Malum granatum.  
 Respha, Extensio.  
 Roboam, Dilatans populum.  
 Roma, Excelsa, Sublimis.  
 Ruben, Videns filium.  
 Ruma, Excelsa.  
 Ruth, Saturata.

S

**S**aap, Cogitans.  
 Saba, per sin, Conversio, Captivitas.  
 Saba, per samech, Circumitio.  
 Sabaoth, Exercitus, in plurali.  
 Sabara, Circumitio.  
 Sabbathus, Requies, Cessatio.  
 Saba, Saba, Saba.

Salmoxi, Iustus.  
 Sadoe, Iustus.  
 Sale, Missio.  
 Salem, vel Sallem, Pax.  
 Salmanasar, Pax ligata.  
 Salmon, Pacificus.  
 Salomith, idem f. 9.  
 Salomon, Pacificus.  
 Salphaad, Umbra formidinis.  
 Samaria, Custodia, Adamas.  
 Samson, Sol ejus, Nominis iteratio.  
 Samuel, Positus à Deo.  
 Saphan, Hereticus: Cuniculus.  
 Saphat, Indicans.  
 Sara, per he in fine, Domina, uxor Abraham.  
 Sara, per heth, in fine, Odorans, Domina  
 odoris.  
 Sarai, Domina mea.  
 Sarephtha, Angustia, buccellæ.  
 Saron, five Sarona, Planities.  
 Satan, Adversarius.  
 Saul, Postulatus, Commodatus.  
 Saul, 1 Reg. 9. a. 2. Hebraice Sual, Vulpes.  
 Scenonegia, Festum tabernaculorum.  
 Schibboleth, Spica.  
 Sedecias, Iustus Domini.  
 Segor, Parva.  
 Senon, Eradicatio.  
 Sela, dissolvens, filius Iudæ.  
 Sellum, Pacificus.  
 Sellum, Manens.  
 Sem, Nomen, Fama, positus.  
 Semei, Obediens.  
 Semei 1. Paral. 2. d. 28. Nomen meum.  
 Sennacherib, Rubus destructionis.  
 Seon, Sonitus.  
 Sepharvaim, Libri, vel Scribæ.  
 Sephora, Pulchra, aut tuba. Exod. 1. c. 15.  
 per sin.  
 Sephora, Exod. 2. d. 21. Avis, Passer, uxor  
 Moyse.  
 Seth, Positus.  
 Setim, Expansiones.  
 Siba, Exercitus, Militia.  
 Sibboleth, Onus.  
 Sicera, Ebrietas.  
 Sicheu, Humerus.  
 Sihor, Niger, Turbidus, Nilus.  
 Siloe, Missus, Mittens.  
 Simeon, Audiens, Exauditio.  
 Simon, Obediens.  
 Sin, Rubus. Exod. 16. a. 1. per samech.  
 Sin, per sade, Arma, Scutum.  
 Sion, Acervus, 2. Reg. 5. b. 7.  
 Sion, Deut. 4. g. 48. Strepitus.  
 Sifara, Hirundinem videns.  
 Sodoma, Secretum eorum.  
 Somer, Custos.  
 Sophtim, Iudices.  
 Sorec, Vineæ.  
 Stephanus, Coronatus.  
 Sulamitis, Pacifica, Perfecta.  
 Sunamitis, Dormiens.  
 Susanna, Liliū, Rosa.

T

**T**arus, Alata, Pennata.  
 Thabor, Letho, Puritas.

Thaddæus





Thaddæus, Taulans.  
 Thamar, Palma, Daſylus.  
 Thare, Odorans, Spirans.  
 Tharſis, Contemplatio gaudii.  
 Thau, Signum.  
 Thecua, Spes, Funiculus.  
 Theraphim, Simulachra.  
 Thomas, Abyſſus, Geminus.  
 Thopheth, Tympanum, Seductio.  
 Timrus, Cæcus, Cæcitas.  
 Timotheus, Honor Dei.  
 Tirus, Honorabilis.  
 Tobias, Bonus dominus.  
 Tubalcain, Mundana poſſeſſio.  
 Tyru, Hebraice Sorini, id eſt, tribulantes.

# V

Vaiera Et vocavit, Liber Levitici.  
 Vajedabber, Et locutus eſt, Liber Numerorum.

Viſſi, Potans, Bibens.  
 Veelle ſemoth, & hæc ſunt nomina, ſecundus liber Legis, qui Exodus Græce vocatur.

Vr, Ignis.  
 Vrias, Ignis Domini.

# Z

Zabad, Dos, Dotatus.  
 Zaddi, idem.  
 Zabulon, Habitaculum.  
 Zachæus, Purus.  
 Zacharias, memoria Domini.  
 Zambri, Cantans.  
 Zara, Oriens.  
 Zebedæus, Dos, Dotatus.  
 Zebec, Viſtima.  
 Zelotes, Amulator.  
 Zelpha, Diſtillatio oris  
 Zorobabel, Alienus à confuſione.

# F I N I S.



# INDEX



# INDEX BIBLICVS,

Qui res eas, de quibus in sacris Bibliis agitur, ad certa Capita, Alphabeti ordine digesta, revocatas summa breuitate complectitur.

**I**N hoc Bibliorum Indice, Candide Lector, primus numerus, libri caput denotat; proximè deinde sequentes usque ad hoc †, vel (si hoc signum non adsit) ad proximam usque sequentis libri citationem sunt versuum in eodem capite signatorum nota. Exempli gratia in voce AARON, Exod. 4, 14, 16, 30, † 5, 1, † 6, 13, † 7, 1, 2, legendum est: Exod. cap. 4. vers. 14, v. 16, & vers. 30. Item cap. 5. vers. 1. cap. 6. vers. 13. cap. 7. vers. 1, & 2. Cum autem asteriscus seu stella in hunc modum (Lev. 8\*) numero apponitur, indicium est, rem de qua agitur, per plures versus in eo capite tractari: vel significat locum illum esse inter reliqua diligentius notandum. Porro si quod quæris in versu hic notato contingat non adeo perspicue inveniri, tum aliquot ex propinquis versibus antecedentibus vel sequentibus tibi erunt perlustrandi. In librorum nominibus ad faciliorem & certiore distinctionem id observatum est, ut Eccle. Ecclesiasten, Eccli. vero Ecclesiasticum notet.

**A**ARON adjungitur fratri suo Moyfi socius, Exod. 4, 14, 16, 30 † 5, 1 † 6, 13 † 7, 1, 2. Mich. 6, 4. fuit pronepos Levi, Exod. 6, 16, 18, 20. peculiari ritu consecratur cum suis filiis ad ministerium sacerdotii, Lev. 8.\* Num. 3, 10. Deut. 19, 5. Heb. 5, 4. sicut Dominus præscripserat, Exod. 29.\* † 40, 12. Aaronis & filiorum sacerdotalis ornatus, Exod. 28\*. Aaronis sacerdotis auctoritatem qui noluerunt agnoscere, inusitato genere mortis intereunt, Num. 16, 3, 11, 30, 31. Aaron insigni miraculo ostenditur præ ceteris à Deo in Sacerdotem summum electus, Num. 17, 5, 8. post oblationem factam benedicit extensa manu populo, Levit. 22. jure perpetuo accipit pro officio Sacerdotali oblationes & primitias à populo, Num. 18, 8, 9, 11, 12\*. & à Levitis decimas decimarum. Num. 18, 26, 28. moritur, Num. 20, 29 † 33, 38. succedit ei in summo Sacerdotio Eleazar, Num. 20, 28. Deuteronom. 10, 6. Aaronis ians, Eccl. 45 7, 2, 9\*.

**A**BARIM mons unde moriturus jam Moyfes terram Chanan in prospexit, Num. 21, 11 † 27, 12 † 33, 44\*. Deuteronom. 2, 49.

**A**BBA pater, Marc. 14, 36. Rom. 8, 25. Gal. 3. vers. 6.

**A**BDEMELECH propugnator, & strenuus liberator, Jerem. 38, 7. liberatur à Balthazar rege, Jerem. 39 16 17.

**A**BDELNAGO mittitur in fornacem

ardentem, Dan. 3, 21. appellatur Azarias Dan. 1, 6.

**A**BDIAS abscondit prophetas Domini, 3. Reg. 18, 4, 13.

**A**BDON Iudex in Israel, Jud. 12, 13.

**A**BEL occiditur à fratre Cain, Gen. 4, 8, 1. Ioan. 3, 12. de eodem lege Matt. 23, 35. Luc. 11, 51. Hebr. 11, 4 † 12, 24.

**A**BIA M filius Roboam rex Iuda. 3. Reg. 14, 31 † 15, 1. 2 Paral. 13, 15. reliquit Asa regni successorem. 3. Reg. 15, 8. Matt. 1, 7.

**A**BIATHAR sacerdos effugit manus Saulis, 1. Reg. 22, 20. confugit ad David in Ceilam, 23, 6. cum Adonia se coniungit: 3. Regum 1, 7. amoveretur sacerdotio, 2, 27. juxta illud, 1. Regum 2, 30, 32.

**A**BIDAN dux Benjamin, Num. 1, 11.

**A**BIGAIL, uxor impii Nabal, 1. Reg. 25 3. nubit Davidi regi, post mortem Nabal 25, 42.

**A**BILIV & Nadab filii Aaron igne absumuntur, Lev. 10, 2. Num. 26, 61.

**A**BIMELECH rex Getaris aufert Abraham Saram, Genes. 20, 2. init pactum cum Abraham, Gen. 21, 27, 32. init pactum cum Isaac, Gen. 26, 31.

**A**CHISLECH filius Gedeonis, Jud. 8, 11. occidit 70 suos fratres, & idem lapidis moliris interficitur, Jud. 9 5, 53\*. 2. Reg. 11, 21.

**A**PIRON effert se contra Moysen, Num. 27, 16. & terra delinicens, cum abderet, Num. 31 16, 10. Deuteronom. 11 6. 11. 11.

11. 11.





**Psalm 105, 17. Ecclesi 45, 22.**

**ABISAG** Samamitis, ducitur ad Regem David, 3 Reg. 1, 3. pettur ab Adonia in uxorem, 2, 17.

**ABISAI** filius Sarvix, 2 Reg. 2, 18 f. 16, 9 f. 19, 21, f. 10, 6 f. 12.

**ABIVD** filius Zerobabel, Matt. 1, 13. appellatur Anania, 1 Par. 3, 19.

**ABNEGATIO** Iosephus, Gen. 12, 4 f. 22, 1, 9. Deut. 33, 9. 3 Reg. 19, 20. 2 Mach. 6, 19. 23. Matt. 4, 19 f. 5, 29 f. 10, 39 f. 16, 24 f. 19, 21. Marc. 10, 21. Luc. 9, 23 f. 14, 26 f. 1, 33. Ioan. 12, 25.

**Abnegatio omnium rerum**, Gen. 22, 1. Deut. 10, 9. Ruth 1, 11. 2 Paral. 25, 9. Matt. 4, 19 f. 19, 21, 27. Marc. 1, 18 f. 10, 22. Luc. 5, 11 f. 14, 26 f. 18, 22. 1 Cor. 2, 29. Ioan. 12, 25. Phil. 1, 1.

**ABNER** praefectus militum Saulis, creat Isboletih regem Israel, 2 Reg. 2, 8. paciscitur cum David, 3, 12. occiditur à Ioab, 2 Reg. 3, 27.

**ABRA** ancilla Iudith, Iudith 8, 32 f. 10, 2. libertate donatur, Iudith 16, 28.

**ABRAM** filius Thare habet Sarai uxorem. Gen. 1, 19. egreditur ex patria in terram Chanaan precipiente Domino, 12, 4. proficiscitur in Aegyptum, 12, 10. redit inde in Chanaan, 13, 1. Liberat Loth fratrem suum ex manibus hostium, 14, 14. accipit promissionem feminis, 15, 4 f. 17, 16 f. 18, 10. concumbit cum Agar, 16, 4. accipit promissionem feminis & signum foederis, appellaturque Abraham, 17, 5. orat pro Sodomitis, 18, 23, 28, 32. Isaac ei nascitur, 21, 2. paratus est offerre Isaac 22, 9. mittit servum qui quaerat uxorem filio suo Isaac, 24, 4. moritur, 25, 8. commendatur. Ecclesi 44, 20. appellatur pater multarum gentium, & omnium credentium, Gen. 17, 31. Isa. 5, 2. Matth. 3, 9. Luc. 19, 9. Ioan. 8, 39. Rom. 4, 11, 17, 18 f. 9, 7. Galat. 3, 8. de ipso & eius femine vide Iosue 24, 3. Isa. 41, 8 f. 51, 2. Ezech. 33, 24. 2 Esdr. 9, 7. Matt. 8, 11. Actor 7, 2, 16. Heb. 11, 17.

**ABRAHAMAE** filii qui dicantur Ioan. 8, 33. Rom. 9, 7. Gal. 3, 7.

**ABSAI** filius David, 2 Reg. 3, 3. occidit suum fratrem, & fugit ad Tholomai regem Gessur, 13, 37. revocatur, 14, 21, 23. conatur patris occupare regnum, 15, 6. concumbit cum patris concubinis, 16, 22. iuxta prophetiam. 12, 11. tribus hastis transfigitur à Ioab, 18, 14.

**ABSTINENTIA** à quibusdam cibis. Genes. 1, 29. 30 f. 2, 17 f. 3, 11 f. 9, 4. Exod. 12, 9\*, f. 13, 6 f. 21, 28 f. 22, 31 f. 29, 34. Levit. 6, 24 f. 7, 18\*, f. 11, 4\*. f. 17, 27\* f. 19, 7 f. 21, 8\*. f. 23, 14. Num. 6, 4 f. 18, 10. Deut. 12, 16 f. 14, 3\*. Tob. 1, 12. Iudith 12, 2. Daniel 1, 8, 2. Mach. 7, 1. Matt. 12, 4. Marc. 2, 23. Luc. 6, 1. Actor 13, 29.

**Abstinentia à vino**, Lev. 10, 8 f. 11, 34. Num. 6, 3. Iudith 13, 4, 14. Ierem. 35, 6. Ezech. 44, 22. Luc. 1, 15.

**Abstinendum à cibo & potu etiam ieiunio** propter scandalum alterius. 2 Mach. 6, 24. Roman. 14, 20, 21. 1 Cor. 2, 13.

**Abstinemix** preceptum violare nolentes, Ier. 35, 6\*. 2 Mach. 6, 19\* f. 2\*.

**ABVSVS** vellum, Isa. 3, 12. Ezech. 7, 20. Esther 14, 16. Matt. 11, 8. Marc. 11, 32. Luc. 7, 15. f. 6, 19. f. 20, 45. 1 Tim. 2, 9. 1 Pet. 3, 3.

**ACCIPITIO** personarum, vide Persona.

**ACCIPITIO** numerum, Exod. 13, 8. Numer. 35, 31. Deuter. 10, 17 f. 16, 1 f. 27, 25. 2 Par. 19, 7. Iob 15, 34 f. 36, 18. Prov. 14, 20 f. 15, 27 f. 17, 23 f. 19, 6 f. 22, 9 f. 28, 21. Ecclesi. 4, 36 f. 7, 6 f. 20, 31. Isa. 1, 23 f. 15, 23 f. 33, 15. Iud. 16.

**ACEDIA**, 2 Reg. 11\*. Proverb. 6, 6 f. 10, 4, 16 f. 12, 11 f. 13, 4 f. 18, 8 f. 19, 15, 24 f. 20, 4, 13 f. 21, 25 f. 24, 30 f. 26, 13 f. 28, 19. Ezech. 16, 49. Ezech. 33, 26. Rom. 12, 11.

**ACHAB** impius rex Israel, 3 Reg. 16, 29, 30 f. 18\*. vincit Syrios, 20, 20, 29, init foedus cum Benhadad rege Syriæ, 20, 34. exercet tyrannidem in Naboth, 3 Reg. 21, 2. transigitur telo, & sanguinem eius canes lambunt, 22, 38. secundum verba Elix, 21, 19. filii eius pereunt, 4 Reg. 10, 7, 11. secundum illud, 3 Reg. 21, 21. 4 Reg. 9, 7.

**ACHAIA**, Actor. 18, 12, 27 f. 19, 21. Rom. 15, 26. 1. ad Corinth. 16, 15. 2. ad Corinth. 1, 1 f. 9, 2 f. 11, 10. 1. ad Thess. 1, 7.

**ACHAN** lapidatur, Ios. 7, 25. 1 Par. 2, 7. in valle Achor, Ios. 7, 24. f. 15, 7. Isa. 65, 10. Osee 2, 15.

**ACHAZ** filius Ioathas impius rex Iudae, 4 Reg. 16\*, 2 Paral. 28\*. Isa. 7\*. Matth. 1, 9. appellatur Eliezer, Luc. 3, 29. Ezechias filius in regnum patri succedit, 2 Paral. 28, 27. Matt. 1, 10.

**ACHIAS** filius Achitob, sacerdos Domini. 1 Reg. 14, 3, 18. appellatur Achimelech. 21, 1.

**ACHIOR** dux Ammonitarum, Iudith 5, 5. traditur in manus filiorum Israel, 6, 7. fit ludæus, 14, 6.

**ACHIS** rex Geth donat Davidi civitatem Siceleg. 1 Reg. 17, 6.

**ACHITOPHE** i. Davidi à consiliis, adhaeret Absaloni. 2 Reg. 15, 12. dat impium consilium, 16, 21. suspendit se, 17, 23.

**ADAM** creatur, Gen. 1, 27. collocatur in paradiso, & ligni scientiae usus ei interdicitur, 2, 15. persuasione Iae preceptum violat, & paradiso petitur, 3, 6, 23. Osee 6, 7. moritur, 5, 5. Rom. 5, 14. 1 Corinth. 15, 22.

**ADHORTARI** ad bonum, Genes. 13, 8 f. 14, 14. Iob. 22, 5. 2 Paral. 10, 6, 32. 7. 2 Id. 5, 6, 9. Actor. 11, 21 f. 14, 1 f. 20, 17\*. 1 Thim. 5, 11. Tit. 2\*, f. 3. 1 Hebr. 3, 12.

**ADONIAS** affectu regnum patris sui, 3 Reg. 1, 5. uxorem petit Abisag, & occiditur, 2, 17, 35, 34.

ADONIS



**ADONIR** 7<sup>o</sup> FC capitur, Indic. 1, 6.  
**ADORATIO** angelis & hominibus  
 tribuitur, Genes. 12, 21. 19, 11. 23, 12. 27, 29  
 43, 3. 42, 6. 43, 26. Exod. 18, 7. Num.  
 12, 31. 1 Regum 20, 41. 25, 23. 28, 14.  
 2 Regum 9, 6. 14, 3. 3 Reg. 1, 16, 23. Iu-  
 dith 10, 20. 1 Rb. 3, 2. Dan. 2, 46. Ador.  
 1, 25.

**ADRAMTECH** idolum, 4 Regum  
 17, 31.

**Adramelech** usus subsidio fratris sui  
 Sarsar, occidit patrem Sennacherib,  
 4 Regum 19, 37. Isai. 37, 38.

**ADVINTVS** Domini expectandus,  
 Matth. 24, 42. 25, 13. 26, 40. Marc. 13, 33.  
 Luc. 12, 40. 21, 34. Roman. 13, 12. Ephes. 6,  
 18. Coloss. 4, 1. 1 Thessalon. 5, 6. 1 Pet. 4, 7.  
 7, 8. Apocal. 3, 3. 16, 15.

**ADULTERIVM**, luxuria, & forni-  
 catio, Genes. 6, 2. 19, 5, 31, 33. 38, 15.  
 Exod. 22, 16. Levit. 18, 19, 29. 20, 10,  
 13. 21, 9. Num. 25, 1, 6. Deut. 22, 13, 22,  
 23. 23, 17. Iud. 19, 2, 25. 1 Regum 2, 22.  
 Tob. 4, 13. Proverb. 2, 16. 5, 7, 10. 7, 22,  
 14. 23, 27. 29, 3. Eccles. 7, 27. Eccli. 23,  
 25. 25, 4. Ezechiel 22, 10. Ador. 15, 20.  
 Rom. 1, 26. 1 Corinth. 5, 1. 6, 9, 15. 10, 8.  
 Ephes. 5, 5. Col. 3, 5. 1 Thessalon. 4, 3.  
 1 Timoth. 1, 10. Hebr. 13, 4.

**Adulterium carnale & spirituale** prohi-  
 betur, committitur, & punitur, Genes.  
 20, 2. 26, 7. Exod. 20, 15. Levit. 18, 8. 20,  
 10. Num. 5, 13. Deuter. 5, 18. 22, 22, 30.  
 Iud. 19, 2. 2 Regum 11, 2, 4. 12, 1, 9. Iob  
 24, 15. 31, 1, 9. Psal. 72, 27. Proverb. 5, 3,  
 8, 20. 16, 24, 32. 7, 11a. 57, 1. Jerem. 2, 35  
 7, 3, 11. 5, 7. 13, 26. Osee 2, 4. 4, 2. Sapient.  
 3, 16. Matth. 5, 27. 14, 8. 19, 9. Ioan. 8, 3.  
 1 Corinth. 6, 10. 1 Thes. 4, 3. Hebr. 13, 4.  
 Iacob. 4, 4.

**ADVRAM**, super tributa seu quæstor  
 rarius Davidis, 2 Regum 20, 24. postea  
 a tributis ipsi Roboam, lapidatur, 3 Reg.  
 12, 18.

**ÆGYPTIACA** captivitas prædici-  
 tur, Gen. 15, 13. incipit, Exod. 1, 8, 13.  
 Ador. 7, 18.

De Ægypto exitus & liberatio Israelis  
 promittitur, Genes. 15, 16. 48, 21. 50, 14.  
 Exod. 3, 17. 6, 6. adimpletur, & exeunt  
 viri 600000 Exod. 12, 37, 51. 13, 14.  
 Num. 33, 1. Deut. 16, 1. Osee 13, 4. Mich.  
 6, 4.

In Ægyptum redire improbe flagitat Is-  
 raeliticus populus, Exod. 14, 11. 10, 3. 11,  
 3. Num. 11, 5. 14, 4. 20, 3.

Contra Ægyptum prophetatur, Isai. 19,  
 1, 11, 18. 20, 3. Jerem. 43, 20. 44, 30. 46.  
 Ezech. 29, 3. 30, 1. 31, 3. 32.

**Ægyptiaca redemptio** frequenter in me-  
 moriam revocatur tamquam summum be-  
 nedicendum, Exod. 20, 2. Levit. 22, 23. 26, 13.  
 Deuteronom. 4, 37. 5, 6. 7, 8, 14. 16, 6. Iud.  
 2, 11. 8, 6, 8. 1 Regum 10, 18, 4. Regum 17,  
 7. Mach. 6, 4.

Ægyptus affligitur plagis variis, Exod.  
 7, 8. 9, 10. 11, 11. ut prædixit Dominus.  
 1 Reg. 3, 19.

Ægyptus expugnatur a Rege Babylo-

nix, 4 Regum 24, 5. Jerem. 46, 2.

Ægypti produnt in pugnam contra  
 Indanos, 2 Par. 12, 2.

Ægypto ponitur Antiochus, 1 Machab.  
 1, 17. in Ægyptum fugit Christus Hero-  
 dem, Matth. 2, 13.

**ÆGROIA** & morbus pona  
 peccati, Exod. 15, 26. Lev. 21, 16. Num.  
 12, 12. Deut. 7, 15. 28, 27, 60. 2 Regum 24,  
 15. 4 Regum 5, 27, 2. Paral. 21, 18. Ioann.  
 5, 14.

Ægroti visitandi sunt & consolandi,  
 Genes. 48, 1. 4 Regum 8, 29. 13, 14. Iob  
 2, 11. Psalm. 40, 4. Eccl. 7, 3. Eccli. 7,  
 38. Matth. 25, 37, 40. Ioann. 11, 3. 12, 9.  
 2 Cor. 1, 4.

Quomodo se viri sancti in morbo & de-  
 cessu ab hac vita habuerint, Genes. 4, 2.  
 7, 14. Deut. 31, 1, 6. Ios. 13, 1. 23, 1. 24,  
 1. Reg. 12, 3. 3 Reg. 2, 1, 7. 2 Paral. 32, 24.  
 Tob. 4, 7. Isai. 38, 1. 1 Mach. 2, 49, 61.

**ÆNEAS** sanatur, Act. 9, 33.

**AGABVS** imminentem famem præ-  
 dicit, Ador. 11, 28. & Paulo manus inji-  
 ciendas, 21, 11.

**AGAG** rex Amalechitarum capitur a  
 rege Saule, Reg. 15, 8 jubente Samuele  
 occiditur, 15, 33. juxta prophetiam, Num,  
 24, 20.

**AGAR** ancilla Saræ parit Ismaelem,  
 Genes. 16, 15 expellitur cum filio suo, 21,  
 14. Gal. 4, 10. Agareni è sua terra per Ru-  
 benitas profligantur, 1 Par. 5, 19.

**AGGÆVS** prophetat Iudæis, Aggæi  
 1, 3. 1 Esd. 5, 1. 6, 14.

**AGRIPPA** audit Paulum, Act. 26, 2.

**AHIAS** propheta in Silo fecit pal-  
 lium in 12. partes; 3 Regum 11, 30. ma-  
 la prædicit uxori Ieroboam, 14, 6, 10,  
 scripsit Prophetias. 2 Paralip. 9, 29.

**ACHIMELECH** sacerdos dar Da-  
 vidi panes propositionis, 1 Reg. 21, 6, &  
 gladium Goliath, 21, 9. transigitur, 22,  
 18. appellatur Ahias, 14, 3. vocatur Abia-  
 thar, Marc. 2, 26.

**AHIRA** dux Nephthali, Num 1, 15.

**ALCIMVS** perjurus Iudæus adeptus  
 est sacerdotium, 1 Mach. 7, 5, 9. 2 Mach.  
 14, 3, 13. perit subita morte. 1 Mach. 9,  
 55, 56.

**ALEXANDER** rex Græcorum occi-  
 so Dario, regnum suum filiis divisit,  
 1 Mach. 1, 7. Vide Dan. 7, 8, 8. 11, 4.

**ALPHA** & ω principium & finis,  
 primus & novissimus est Dominus, Isai.  
 41, 4. 44, 6. 48, 12. Apoc. 1, 8. 2, 8. 21, 6  
 22, 12.

**ALIPHÆVS**, pater Jacobi Apostoli,  
 Matth. 18, 3. Marc. 3, 18. Luc. 6, 15. Acto-  
 rum 1, 13.

**ALTARE** holocausti, Exod. 27, 1. 2  
 38, 1. Num. 7, 1. 2 Regum 24, 25. 3 Reg.  
 18, 32. 4 Reg. 16, 15. 2 Paral. 1, 5. 4, 7  
 15, 8. 1 Esd. 3, 2. Ezech. 43, 13. 1 Mach.  
 4, 47, 53.

Altare incensi, Exod. 30, 1. 10. 37, 25.  
 40, 10.

**AMATTECH** filius Esau nascitur,  
 Genes. 36, 12, 16, pugnat contra Hebræos.  
 Levit.







Apostoli eliguntur ex discipulis, Luc 6, 13. mittuntur ad annuntiandum regnum Dei in Iudæa, Mat 10\*. Luc 9, 24, 46. revertuntur, 9, 10. mittuntur in universum mundum ad evangelizandum, Matth 28, 19. Marc. 16, 15. Luc 24, 46. Ioan. 15, 16, 27. † 20, 21. Act 1, 1 † 10, 42.

Apostoli usi sunt membranis, seu libris, 2 Timoth 4, 13. hortantur ad studium legendi, 1 Timoth. 4, 13, 15. Opifices autem qui noctes & dies aliis occupantur, iubentur non immiscere se ecclesiasticis rebus, Eccli. 38, 26, 37.

Apostoli & Prophetæ habuerunt spiritum Dei, Exod. 4, 12. 2. Reg. 23, 2. Dan. 9, 10. Zachar. 7, 7. Matth. 10, 20. Marc. 13, 11. Ioan. 14, 17. Act. 1, 5 † 2, 4, 31 † 9, 17 † 19, 6. 1 Corinth. 2, 12 † 12, 3. 2 Corinth. 12, 3. 1 Thess. 4, 8. 2 Timot. 3, 16, 1 Pet. 1, 11. 2 Pet. 1, 21.

APPARITIONES Dei, angelorum, & hominum, Genesis 32, 24. Exod. 3\*. Num. 21, 21. Iosue 5, 13. 1 Reg. 28, 11. Matth. 17, 3 † 28, 2, 9. Marc. 9, 3 † 16, 5, 9, 12, 14. Luc. 9, 30 † 24, 4, 15, 36. Ioann. 20, 12, 14, 19, 26 † 21, 1. Act. 1, 10 † 16, 9 † 18, 9.

AQUA nihil nocimenti vel impediementi adfert electis Dei, Exod. 14, 22. Psal. 65, 6. Isa. 43, 2. Ionæ 2, 5.

Aqua nominatur persecutio, Psal 65, 11 † 143, 7. Prov. 17, 14. Matth. 7, 25. Luc. 6, 48. Apoc 12, 17.

Aquæ assimilantur cognitio Dei & dona Spiritus sancti, Isa 11, 9 † 12, 3 † 35, 6 † 43, 20 † 44, 3. Ezech. 47\*. Zach 14, 8. Ioann. 4, 10 † 7, 38.

Aqua benedicta, vide benedictio.

ARAD rex Chananitarum pugnat contra Israel, Num 21, 1.

ARAM, qui & Ram nominatur, filius Efron genuit Aminadab, Ruth. 4, 19. 1 Par. 2, 10. Matth 1, 4. Luc. 3, 33.

ARAN frater Abraham & pater Loth, Genesis 11, 27.

ARCA Noe, Gen. 6, 14 † 7\*. † 8\*. Sapient. 10, 4 † 14, 6. Matth. 24, 38. Luc. 17, 27. Heb. 11, 7. 1 Pet 3, 20.

Arca foederis Domini paratur, Exod. 25, 10, 21. Assumitur in castra contra Philistinos, 1 Reg. 4, 5. capitur 4, 11.

Arca quid continebat, Exod. 16, 34. Deut. 10, 2 † 31, 26. 3 Regum 8, 9. 2 Par. 5, 10. Heb. 9, 4.

ARCHELAUS regnat loco patris sui Herodis Matth. 2, 22.

ARIOI & aruspices, Dan. 2, 2, 27 † 4, 6 † 5, 7, 11. Act. 19, 13, vide incantatores.

ARISTARCUS socius S. Paulo & in itinere, & in vinculis, Act. 19, 29 † 20, 4 † 27, 2. Col. 4, 10.

ARPHAXAD rex Medorum, à Nabuchodonosor victus, Iudith 1, 1, 5, 6.

ARSACES rex Persarum & Medorum superat Dancum, 1 Mach 14, 3.

ARLAXERXES rex Persarum recipit litteras plenas querelis adversus Iudæos, 1 Esdr 4, 7, 17. respondet, jubet adi-

ficationem templi impediri, 4, 31, promittit Israel ad heare templum, 1 Esdr 7\*.

ASA filius Abiam rex Iuda tollit idola, 3 Reg 15, 8, 12. subsidium quarrit a Syris, & moritur, 15, 19, 24. Iosaphat filius ejus rex post eum imperat, 1 Paral. 3, 10.

ASAPH cantor Davidis, 1 Paral. 6, 39 † 16, 5.

ASARHADDON, postquam pater ejus Sennacherib confusus est, succedit in regnum, 4 Reg. 19, 37. Isa. 37, 32.

ASENETH parit ipsi Ioseph Ephraim & Manasse, Gen 41, 50 † 46, 30.

ASIA subicitur Romanorum impetio, 1 Mach. 8, 6.

ASSVERVS rex Persarum instruit splendidam cœnam Esth 1, 3. accipit Esther uxorem, 2, 9, 17. relinquit Darium filium suum successorem, Dan. 9, 3.

ASSUR filius Sem filii Noe constituit regnum Assyriorum, Gen. 10, 22. 1 Par. 1, 17.

Assur virga furoris Domini, Isa. 10, 5. contra Assyrios prophetatur, Num. 24, 24. Isa. 10, 5 † 14, 21 † 17, 3 † 30, 18, 31 † 31, 8.

Rex Assur expugnat Israelitas, & transfert in Assyriam, 4 Reg. 15, 19\*. † 16\* † 17. Expugnat civitates Iudæ, 4 Reg. 18\*. 2 Par. 32\*. Ezech. 36\*.

ASSYRIORVM exercitus ab angelo exditur, 4 Reg. 19, 37. 2 Paral. 32, 21. Isa. 37, 36. Eccli. 48, 24. 1 Mach. 7, 41. 2 Mach. 8, 19. Tob 1, 21. Ionæ 2, 5.

ASTAROTH, Iudic. 2, 13 † 10, 6. 1 Reg. 7, 3 † 12, 10.

ATHALIA, filia Amos regis Israel, 4 Reg. 8, 26. perdit totam fere regiam stirpem, 11, 1. regnat sex annos in Iudæa, 2 Par. 22, 12. interimitur, 4 Reg. 11, 16, 20.

ATHENOBIVS mittitur ad Simonem, 1 Mach. 15, 28.

AVARITIA, Ios. 7, 20. 1 Reg. 8, 3 † 25, 3, 10. 3 Regum 21, 2. 4 Reg. 5, 20, 22. Psal. 36, 16, 21. Prov. 1, 19 † 11, 28 † 12, 27 † 15, 6, 26, 27 † 28, 16, 22 † 30, 15. Eccli. 2, 26 † 4, 8 † 5, 9 † 6, 1. Isa. 3, 8 † 56, 11. Jer. 6, 13 † 8, 10. Ezech. 22, 13. Amos 8, 40. Mich. 6, 10. Abac. 2, 9. Eccli. 14, 3 † 31, 3 † 41, 4. 2 Mach. 4, 50 † 10, 20. Matt. 6, 19 † 26, 14, 46 † 27, 1. Marc. 8, 36. Luc. 12, 15. Ioan. 12, 4. Act. 5, 1 † 8, 19 † 24, 26. 1 Cor. 6, 10. Ephes. 5, 3. Philip. 4, 11. Col 3, 5. 1 Tim. 6, 9. ad Tit. 1, 7, 11. Heb. 13, 5.

AVDIENDVM verbum Dei, vide Verbum Dei.

Axa filia Caleb traditur Othonieli in uxorem, Ios 15, 17. Iud. 1, 13.

AZARIAS filius Amasix rex Iuda sic leprosus, 4 Reg 15, 5. 1 Paral. 26, 19. relinquit filium Ioatham regem, 4 Reg. 15, 32. 1 Paral. 3, 12. appellatur Ozias 2 Par. 26, 19. Matt. 1, 2. Mathat. Luc. 3, 29.

Azarias propheta Mittitur ad Regem Asa, 2 Par. 15, 2.

## B

Baal idolum Samaritanorum, 3. Reg. 16, 31. altare Baal destruitur, Iud. 6, 25. Sacerdotes Baal occiduntur, 3 Reg 18, 40. 4 Reg. 10, 25 † 23, 5.

P P P











25. 27. Act. 12, 5. 2 Tim. 1, 16. Hebr. 13, 3.  
Captivos non deseruit Deus, Genes. 39.  
21. Sap. 10, 13. Isai. 42, 7. Act. 5, 18 + 12.  
17 + 16, 25.

**CARNI** M suam crucifigere quomo-  
do quisque debeat, Eccl. 19, 1. Rom. 6,  
12 + 8, 12, 13, 14. Galat. 5, 16. Ephes.  
4, 22 + 5, 3. Tit. 2, 12. Petr. 2, 1 + 4, 2.  
6. Hebr. 12, 1.

**CASTITAS** colibum præfertur  
castitati conjugali, Psal. 44, 15. Sap. 6,  
20. Matth. 19, 12 + 23, 30. 1 Cor. 7, 25, 32,  
34, 38. Apoc. 14, 4.

Castitas hæc consulitur ut perfectio  
evangelica, Matt. 19, 12. 1 Cor. 7, 25.

Castitatis laus, 1 Reg. 21, 5. Tob. 6, 16. Ju-  
dith. 15, 11 + 16, 26. Psal. 44, 15. Prov.  
22, 11. Sap. 3, 13, 14 + 4, 1, 2 + 6, 10. Eccli.  
6, 28 + 26, 20. Isai. 7, 14 + 56, 3, 4, 5. Zach.  
9, 17, 22. Mach. 14, 38. Matth. 5, 8, 48 + 19,  
12 + 12, 30. + 25, 1. Luc. 1, 27. + 22, 34.  
Act. 24, 25. Rom. 2, 7. 1 Cor. 7, 25. 2 Cor.  
6, 5 + 11, 2. 1 Tim. 2, 2 + 3, 2 + 4, 12 + 5,  
2. Tit. 1, 8 + 2, 5. Apoc. 14, 4.

**CAVENDVM** a pseudoprophetis,  
Matth. 7, 15. Mar. 8, 15 + 13, 6. Luc. 17, 23.

**CAYPHAS** summus Sacerdos consi-  
lium dat contra Christum, Ioan. 11, 49  
+ 18, 14. prohibet Apostolis ne prædicent,  
Act. 4, 18.

**CEPHAS**, vide Petrus.

**CEREORVM** & lampadum in tem-  
plis usus, 2 Par. 4, 20.

**CERTI** non sumus de accepta pecca-  
torum remissione, vel vita æterna conse-  
quenda, Eccl. 9, 1, 2. Eccli. 5, 5. Rom. 8,  
17 + 11, 20. 2 Cor. 4, 3, 4, 5 + 9, 27 + 10,  
12. Phil. 2, 12 + 3, 11, 13. Tim. 1, 19. 2 Petr.  
3, 17. Hebr. 3, 14 + 4, 1.

**CHAMOS**, five Camos idolum Moa-  
bitarum, Numer. 21, 29. huic Salomon ædi-  
ficat templum, 3 Reg. 11, 17. destruitur,  
4 Reg. 23, 13.

**CHANAAM** filius Noë maledici-  
tur, Gen. 9, 25 + 10, 1, 6 laus terræ Chanaan  
Deut. 11, 10. Terra Chanaan promittitur  
Abrahamo & ejus semini, Genes. 12, 7 + 13,  
15 + 15, 18 + 17, 8, + 16, 4 + 35, 12. Exod. 3, 8,  
17. Lev. 20, 24. Deut. 9, 6. datur, Jos. 13, 6.  
quam ob causam Deus Chananeos expu-  
lerit, Levit. 18, 25. Deut. 9, 4 + 18, 12 + 20, 13.  
quamobrem paulatim & non simul illas  
nationes profligaverit, Exod. 23, 29. Deut.  
7, 22. Jud. 2, 23 + 3, 2. descriptio & divisio  
terræ Chanaan, Gen. 10, 19. Exod. 13, 11.  
Num. 26, 52 + 32, 54 + 34. Jos. 13. + 14.  
+ 15. + 16. + 17. + 18. + 19. Ezech. 47, 23.

Chananeæ mulieris filia à demonio li-  
beratur, Matt. 15, 28.

**CHARITAS** virtus fide præstantior,  
Prov. 10, 12. Matt. 22, 38 + 15. ubi à nuptiis  
excluduntur non habentes oleum charita-  
tis, Marc. 12, 33. 1 Cor. 12, 31. + 13, 18,  
13. Coloss. 3, 14. 1 Timoth. 1, 5. 1 Petr. 4,  
8. 1 Ioan. 4, 16.

Charitas fraterna, Genes. 18. Lev. 19,  
18. Deut. 22, 1. 1 Reg. 18, 1. Eccli. 25, 2.  
Psal. 132. 1 Prov. 10, 12. Matth. 7, 3 + 19, 19  
+ 22, 38. Ioan. 13, 14, 14 + 15, 12. Rom. 12, 10

+ 13, 9. 1 Cor. 13. Galat. 5, 14. Ephes. 14, 15  
+ 5, 1. Philip. 2, 2. Coloss. 3, 13. 1 Thess. 4, 9.  
1 Tim. 1, 5. Hebr. 11, 1. 1 Petr. 4, 8. Ioan. 3, 23  
+ 4, 7. Diligendi etiam inimici, Exod. 23, 4. 1  
Reg. 24, 5. 7. 16, 5 + 30, 11, 2. Reg. 19, 19.  
4 Reg. 6, 21. Job 31, 29. Prov. 25, 21. Matth.  
5, 44. Luc. 6, 27. 35 + 23, 33. Act. 7, 60.  
Rom. 12, 20. vide Dilectio.

**CHORIAS** ducere, Exod. 32, 6.  
19. Jud. 11, 34 + 21, 21. 2 Reg. 6, 14. Psal.  
149, 1 + 150, 4.

**CHRISTVS** Iesus verus Deus &  
homo promittitur, Genes. 3, 15 + 11, 3 + 17,  
19, 21 + 22, 18 + 26, 4 + 28, 14 + 49, 10. Num.  
24, 17. Deut. 18, 18. 1 Regum 2, 10, 15. 2  
Regum. 7, 13. Psal. 2. 2. 109, 1. Isai. 7, 15  
+ 8, 3 + 9, 6 + 11, 1, 10 + 28, 16 + 40, 9 + 42, 1 + 45,  
1 + 46, 13 + 49, 1, 6, 10 + 50, 5 + 52, 10 + 59, 20 +  
53. + 60, 1 + 62, 11. Ier. 22, 5 + 30, 9 + 33, 15.  
Ezech. 17, 22 + 34, 11, 15, 25 + 37, 24. Dan. 7,  
13 + 9, 24. Mich. 5, 1. Agg. 2, 8. Zach. 2, 10 +  
3, 8 + 9, 9. Mal. 3, 1.

Christus secundum promissum Dei pa-  
tris primum in tempore propter nos ve-  
rus homo factus & nobiscum conversatus,  
Ioan. 1, 14. Deus in carne manifestatus est,  
1 Timoth. 2, 16. 1 Ioan. 4, 2. Deus mihi fi-  
lium suum in similitudinem carnis pecca-  
ti. Rom. 8, 3.

Christus est verus Dei Filius, Matt. 3,  
17 + 14, 33 + 17, 5. Marc. 1, 11 + 5, 7 + 9, 7 + 14,  
39. Luc. 1, 31 + 3, 22 + 9, 35. Ioan. 1, 34, 49 + 6,  
69 + 9, 36 + 11, 27 + 19, 7. Rom. 1, 4 + 8, 3.  
Hebr. 1, 2 + 5, 8 + 6, 6, + 7, 3 + 10, 29. 2 Petr. 1,  
17. 1 Ioan. 3, 8 + 4, 9 + 5, 20.

Christus conceptus ex Spiritu sancto,  
Matt. 1, 20. Luc. 1, 35.

Christus natus ex Maria virgine, Matth.  
1, 25. Luc. 1, 31 + 2, 6, 11. Galat. 4, 4. Isai. 7,  
14. Natus in Bethlehém, Matth. 2, 1. Luc. 2,  
6, 11. Ioan. 7, 42. Mich. 5, 1.

Christus sine peccato, Isai. 53, 12. Ioan. 8,  
46. 2 Cor. 5, 21. 1 Petr. 1, 22. 1 Ioan. 3, 5.  
Hebr. 4, 15 + 7, 26. circumciditur, Luc. 2, 21.  
baptizatur in Iordane, Matt. 3, 16. Mar. 1,  
9. Luc. 3, 21.

Christus manifestatur & demonstratur  
certis testimoniis, Matth. 1, 1, 16, 23 +  
3, 11 + 8, 29 + 11, 5 + 16, 16 + 17, 5 + 13, 44 + 26,  
64 + 27, 53. Mar. 9, 7 + 15, 39. Luc. 1, 31, 41  
+ 2, 10, 16. 9, 29 + 2, 68. Ioan. 1, 14, 19, 32,  
49 + 2, 17 + 3, 2, 13, 16, 35 + 5, 39 + 6, 69 + 7,  
40 + 9, 35 + 10, 1 + 7, 24, 36 + 11, 27, 41 + 12,  
17 + 14. + 15, 15, + 17, 1 + 20, 28. Rom.  
1, 2 + 8, 1 + 9, 5. 2 Corint. 5, 19. Galat.  
4, 4. Philipp. 2, 6. Coloss. 2, 9. 1 Timoth. 3,  
13. Titum. 2, 11. Hebr. 1. + 5. 1 Ioan.  
5, 20.

Christus est agnus Dei, Isai. 53, 7. Ioan.  
1, 29. Act. 8, 31. 2 Cor. 5, 7. Apoc. 5, 6, 12  
+ 7, 9, 17 + 13, 8 + 14, 1, 8 + 17, 14.

Christus est Dominus dominantium, &  
Rex regum, Ezech. 37, 24. Psal. 136 + 149,  
7. Coloss. 2, 10. 1 Tim. 6, 15. Apoc. 1, 5.  
+ 17, 14 + 19, 16. Christus est imago  
Dei, Sapient. 7, 26. 2 Corint. 4, 4. Hebr.  
1, 3.

Christus est lux gentium & totius mon-  
di, Isai. 60, 1 + 9, 2 + 42, 6 + 49, 6 + 60, 1, 19.  
Matth. 4.















contra Damascum prophetia, Isai 17, 18, 4 Ier. 49, 23 Amos 1, 3

**D A N I E L** O xterna quæ parua est diabolo & omnibus impijs, Sap 5<sup>a</sup> Iob 10, 22 f 36, 12. Isa. 21, 31 f 30, 33 f 66, 24 Dan. 7 11. Matr. 3, 12 f 5, 20 f 8, 12, 19 f 13, 50 f 18, 8 f 22, 33 f 23, 31 f 23, 30 42. Marc 9 47 Lucæ 3, 17 f 16 23, 25, Heb. 10, 27 2 Thess. 1, 8, 2 Petr. 2, 4. Iulx 6 Apoc. 19, 20 f 20, 10 f 21 8.

**D A N** filius Iacob, Gen. 30, 6. tribus Dan quærit sibi possessionem, Iud. 18, 1 pugnat contra Iesem, & expugnat, Ios. 19, 47.

**D A N I E L** appellatur Baltassar, Dan 7, 2. Interpretatur somnia, 2, 31 f 4, 7, 11, 18, 25. constituitur gubernator totius regni Babel, Dan. 6, 3. projicitur in lacum leonum, 6, 16 liberat Susannam, 13, 51, 60.

**D A R E** melius quam accipere, Eccli 4, 26 Aðor 20, 33.

Dandum sine acceptione personarum, maxime autem domesticis fidei, Eccl. 7, 15 f 12, 8. Matr. 5, 43 Lucæ 6, 30 18. Rom 12, 13 Galat 6, 10 vide Eleemosyna.

**D A R I V S** filius Assueri, Dan. 9, 5. occupat regnum Babel, 6, 1. impiam legem statuit, 6, 8. præparat regium convivium, Esdr 3, 1.

Darius renovat mandatum Cyri, 1 Esdr. 6, 1.

Darius cæditur ab Alexandro rege Macedonix, 1 Mach 1, 1.

**D A V I D** filius Isai (qui Iesse appellatur, Matth 1, 6.) à Samuele ungitur, 1 Reg 16, 13. interfecit leonem, ursum & Goliath gigantem, 17, 34, 49 paciscitur cum Ionatha, 18, 1 f 20, 8, 16, 23 f 23, 18. manducat panes propositionis, 21, 3 simulat amentiam coram Achis rege, 21, 13. fugit cum patre & matre in Maspha, 22, 3 præcidit oram chlamydis Saul, 24, 5. mittit ad Nabal decem juvenes, 15, 5. tollit hastam Saulis, 26, 11. fugit ad Achis regem Gerh, 27, 2. ungitur in Hebron in regem Iuda, 2 Reg 2, 4. poscitque eum regem universus Israel, 2 Reg 5, 1. 1 Par 11, 3 f 12, 18 juxta verbum Ionathæ, 1 Reg. 21, 17. & Saulis, 24, 11. committit adulterium & homicidium, 2 Reg. 11<sup>a</sup>. poenitet eum peccati 12, 13. fugit à facie filii sui Achis, 15, 14. libavit aquam Domino, 29, 16. recenset populum, 24, 2. emit ab Arcana arcam, 24, 24. consilium capit de domo Dei ædificanda, 1 Par. 17, 1. constituit operarios & architectos, 14<sup>a</sup>. 24<sup>a</sup>. 29<sup>a</sup>. 25<sup>a</sup>. 27<sup>a</sup>. relinquit sibi successorem Salomonem filium, 3 Reg. 1, 30. moritur & sepelitur, 2, 1 Aðor. 2, 29 f 13, 36. commendatur, Eccli, 47, 2.

David spiritualis (qui est Christus) promittitur, Ierem. 30, 9. Ezech 34, 24 f 37, 23.

Davidis filius appellatur Christus, Matt. 1<sup>a</sup> f 15, 22 f 22, 45 Marc. 12, 15. Luc. 20, 41. Aðor. 2, 29 f 13, 22 2 Timoth. 2, 8. Apoc 5, 5

**D I C I M A R V M** usus & decimæ, Gen 14, 20 f 22, 23 Levit 27 10. Num 18, 21, 23. Deuter. 12, 6 f 14, 18 f 26, 12,

1 Reg 2, 15. 2 Paral. 31, 5. 2 Esdr. 10, 37. Heb. 7, 2.

Decimæ debentur Sacerdotibus, Deut. 12, 12 Paral. 31, 4. vide Sacerdotes.

**D I D I C A T I O** templi vel altarium, Num. 7, 10, 11, 24, 28. 1 Reg 2, 26, 61, 65. 2 Paral 7, 5. 2 f 15, 8 1 Esdr. 6, 16. 17 2 Esdr. 12, 21, 3 Esdr. 7, 7 Ptolm. 29, 1. 1 Mach. 4, 56, 57, 59. 2 Mach. 2, 2, 12, 20

**D I M E T R I V S** filius Seleuci exercet tyrannidem, 1 Mach 7, 1. forlus inire cepit cum Ionatha, 10, 3. sedus idum violat 11, 53

Demetrius aurifaber negotium faceffit Paulo Aðor. 19, 23.

**D E T R A C T I O**, Psal 14, 3 f 100 5. Eccles. 10, 20 Prov. 10, 18 f 11, 13 f 16, 28 f 20, 19 f 25, 20. Rom. 1, 30 2 Cor. 12, 20. 1 Pet. 2, 1. 12. Iacob. 4, 11.

**D E V S** est omnipotens, & nihil apud eum est impossibile, Genes. 17, 1 f 18 14 f 35, 11 f 43, 14 f 48. 3. Num 11, 23. 1 Reg. 14, 6 2 Paral. 14, 11. Sap. 11, 22 Iob. 42, 2 Isa. 40, 10 \* f 46, 9 f 50, 2 f 59, 1 Ierem. 32, 17, 27 Zach 8, 6. Matth 19, 26. Marc. 9, 23 f 20, 27 f 14, 36 Luc 1 37 f 18 29. Ephes 3, 20 Apocal. 16, 7, 14 f 19, 6.

Deus omnia regit & gubernat pro sua voluntate. Genes 45, 5 f 50, 19 Deut 2, 18. 1 Reg. 9<sup>a</sup>. Sapient. 12 13. Tob. 7, 12. Iob 9, 5 f 12, 13. Psal. 102, 19 f 113, 3 f 126, 1. Prov. 10 22 f 16, 4, 9 f 19. 21 f 20, 24 f 11, 1, 30. Eccl. 3, 15. Isa. 26, 16 f 45, 7. Ierem. 10, 23 f 27, 5. Dan 2, 11 f 5, 18. Matt. 6, 33 f 11, 26 f 20, 14 Luc 12, 31. Ioan. 5, 17. Rom 9, 15. 2 Cor. 3, 5. Phil 2, 13. Hebr 13, 21. Apoc. 4, 11.

Deus est pater omnium fidelium ipsi obtemperantium. Deut. 32, 6. Psal. 102, 13. Prov. 1, 7. Ierem. 3, 4, 14, 19 Malach 1, 6 Matth. 6, 9 f 18, 14 f 23, 8 Luc 11, 2. Ioan. 20, 17 Rom 8, 15, 1 Cor 8 6, 2 Cor. 1, 3 f 6, 18, Ephes. 3, 14 f 4, 6. 1 Thess 1, 3. 2 Thess. 1, 1, 2 f 2, 16.

Deus est verax & fidelis, Exod 34 6. Numer 23, 19. Deut. 7, 6 f 32, 4 1 Reg. 15, 29. Isai. 49, 7 Ioan. 3, 33 f 8, 26 Rom. 3, 4. 1 Cor. 1, 8 f 10, 13. 1 Thess. 5, 24 2 Thess. 3, 3 2 Tim. 2, 13. Tit. 1 2. 1 Ioan. 1, 9 f 5 20. Hebr. 20, 23. Apoc. 3, 7, 14

Deus est in essentia unus, præter quem non est alius, Exod. 3, 14 Deut. 4, 35 f 6, 4 f 7, 9 f 10, 17 f 32, 39. 1 Reg. 7, 32. 3 Reg. 8 60 f 18, 36. 1 Par. 19, 20. Sapient. 12, 13. Isa. 37, 16 f 43, 10 f 44, 6, 24 f 45, f 46, 9. Osee 13, 4. Iob. 8, 20 f 13, 4. Eccl. 36, 5. Marc. 12, 29. Ioan. 17, 3 1 Cor. 8, 6 f 12, 6. Gal. 3 20 Ephes 4 6. 1 Tim 2, 5.

Deus est trinus in personis, & unus in essentia, vide Trinitas.

Deus æternus est, nec principium habet, nec finem: sed est ipse principium & finis. Gen 21 33. Exod 15 18. Iob. 36. 26, 11, 41, 4 f 43, 10 f 44 6 f 48, 12 f 57, 15. Dan. 7, 9 Rom. 16, 26. Hebr 1, 8. Apoc 1, 6, 17 f 21, 6 f 22, 13.

Deus novit, audit, & videt omnia. Exod. 3, 19. Num. 13, 2. Deut. 31, 21, 1 Reg 8, 3 f 10,





3<sup>a</sup> 16, 7. 2 Paral. 15, 9. Job 14, 6†22, 11†  
27, 24†, 1, 43†2, 2. Psalm. 7. 10†32, 13†  
17, 8†29, 8†130, 8. Proverb. 5, 21†15, 1.  
11†14, 11. Job. 29, 15†30, 27†48, 4. Jerem.  
1, 5†7, 10†17, 10†23, 24†32, 19. Zach.  
11, 5. Eccli. 16, 15†17, 13†25, 27†39, 24,  
27†40, 9. Sapient. 1, 10. 2 Mach. 9, 5. 7. 12,  
22. Matth. 6, 4†21, 2. Marc. 2, 8†14, 13.  
Luc. 21, 10. Ioann. 1, 47†13, 21†16, 30†21,  
17. Act. 15, 8. Rom. 8, 27. 1 Thess. 2, 4.  
1 Ioan. 3, 20. Hebr. 4, 12. Apoc. 2, 23.

Deum nemo videre potest. Exod. 33, 20.  
Deut. 4, 12. Ioann. 1, 18†6, 46. 1 Tim. 6, 16.  
1 Ioan. 4, 12.

Deus & divina omnia non possunt hu-  
mana industria aut ingenio comprehendere,  
Exod. 33, 20. 3 Reg. 3, 5. Job. 32, 8. Psalm.  
93, 10†118, 7†142, 8. Isai. 42, 22†54, 13.  
Matth. 13, 25†13, 11†16, 17. Luc. 8, 10†10,  
21†24, 44. Ioann. 1, 10†3, 31†6, 44. 6†14,  
8, 17†11, 6. Act. 16, 14. Rom. 1, 19†11,  
33. 1 Cor. 2<sup>a</sup>. Gal. 1, 11. 1 Timoth. 6, 16.  
Apoc. 3, 7.

Deus est immensus & incircumscriptus,  
3 Reg. 2, 27. 2 Paral. 2, 6†6, 12, 12. Job 11, 8.  
Psalm. 138, 7. 10. Isai. 6, 3†66, 1. Ier. 23, 24.  
Amos 9, 2. Sap. 1, 7. Matth. 5, 35. Act. 7,  
48†1, 24.

Deus testatur se Deum, id est, salvato-  
rem & consolatorem Israelis, omniumque  
eorum qui rite ipsum colunt & invocant,  
Gen. 17, 1. 7. Exod. 6, 2†20, 2†29, 45. Lev.  
26, 11. Psalm. 17, 3†49, 6. Isai. 30, 19. Ier.  
51, 33†32, 38. Ezech. 37, 23. Ioan. 10, 17.

Deus est Dominus ac creator cæli &  
terræ, vide Creator.

Deus nihil eorum quæ fecit, odit, Sap.  
11, 25.

Deus est iudex totius mundi, reddens  
uniquique mercedem pro merito, Gen. 18,  
25. Deut. 10, 17. Job. 34, 11. Psalm. 7, 9†61,  
13†93, 2†95, 13. Isai. 11, 3. Eccli. 35, 22,  
27. Ier. 17, 10†15, 24. Matth. 16, 27†25, 31,  
Act. 17, 31. Rom. 2, 6. 2 Tim. 4, 8. Hebr.  
11, 23.

Dei misericordia, patientia, charitas,  
sapientia, verbum, quære suis quæque  
locis.

Deo soli attributa, subinde in scriptu-  
ris & aliis per communicationem tribuun-  
tur, ut vocabulum, Deus, soli Deo tribui-  
tur, Deut. 6, 4†32, 39. 1 Reg. 2, 2. Psalm. 58,  
10, 2 Mach. 7, 38. Marc. 12, 29. aliis tribui-  
tur, Exod. 7, 1†22, 2, 1 Reg. 28, 13. Psalm.  
46, 10†81, 6.

Deus solus bonus, Matth. 10, 7. Luc. 18,  
10. aliis tribuitur bonitas, Gen. 1, 3†3,  
6†49, 15. Num. 4, 7. 1 Reg. 29, 9. 2 Reg.  
18, 27. 1 Paral. 28, 8. Tob. 12, 8. Iud. 12,  
12, 14. Psalm. 110, 10†146, 1. Prov. 18, 22  
†22, 1. Eccli. 7, 2. Sap. 8, 19. Eccli. 14, 5.  
Ierem. 7, 3. Matth. 7, 17. Marc. 9, 50. Luc.  
6, 45.

Deus solus sanctus, 1 Reg. 2, 2. aliis  
sanctitas tribuitur, Exod. 33, 5†12, 16†22,  
1†12, 2†29, 29, 31†30, 29†35, 2. Lev. 11,  
44. Num. 16, 5. Deut. 6, 7. Ios. 5, 15. 2 Reg.  
22, 16. 4 Reg. 4, 9. Iudith. 8, 29. Psalm. 5, 8,  
24. Luc. 7, 6. Rom. 7, 12.

Deus solus fortis, 1 Reg. 2, 2. aliis for-  
titudo attributa, Gen. 32, 28†17, 14. Psalm.  
53, 5. Cant. 3, 7. Ilat. 9, 14. Ierem. 9, 23.  
Matth. 11, 29. Marc. 3, 27. Luc. 21, 21. Hebr.  
11, 34. 1 Petr. 5, 9.

Deus solus iustus, 2 Mach. 1, 25. aliis  
quoque iusti, Gen. 7, 1†18, 23. Psalm. 33,  
16†36, 29, 30. Prov. 9, 8. Sap. 5, 16. Marc. 1,  
19†10, 41. 25, 46. Luc. 1, 6. Rom. 1, 17.

Deus solus pius, Apoc. 15, 4. aliis etiam  
pii, 1 Petr. 2, 9.

Deus solus beatus, 1 Tim. 6, 15.  
alii beati, Gen. 30, 13. Psalm. 1, 1†32, 7  
2†40, 1†118, 1†136, 1. Matth. 5†16, 2  
†24, 46. Luc. 1, 45†14, 14. Luc. 1, 1.

Deus solus potens, 1 Tim. 6, 15.  
alii potentes, Exod. 12, 21. Psalm. 111,  
2. Luc. 1, 51. Act. 8, 27†18, 24.

Deus solus immortalis, 1 Tim. 6, 16.  
aliis tribuitur immortalitas, Sap. 1, 15  
†4, 1†8, 17.

Deus facit mirabilia solus, Psalm. 71, 18  
†113, 4. Eccli. 11, 4.

Alii quoque faciunt mirabilia, Deut.  
34, 12. Eccli. 31, 9†48, 4, 15.

Deus solus novit arcanas animi cogita-  
tiones, 1 Reg. 2, 19. 2 Paral. 6, 20.

alii quoque noverunt, 1 Reg. 9, 19.  
4 Reg. 5, 26.

Deus solus peccata remittit, Luc. 5, 21.  
dimittunt & alii, Matt. 18, 18. Ioan. 20, 23.

Deo soli honor & gloria, Psalm. 113, 1.  
Isai. 42, 8. 1 Tim. 1, 17.

aliis quoque tribuuntur, 4 Reg. 14, 10.  
2 Paral. 17, 5. Psalm. 149, 9. Eccli. 31, 10.  
Luc. 14, 10. Ioan. 5, 44.

Deus solus adorandus, Exod. 10, 5. Lev.  
26, 1. Deut. 5, 9. Marc. 4, 10.

aliis adoratio tribuitur, Gen. 18, 2. vide  
Adoratio.

Deo soli serviendum, Deut. 6, 13†10, 20.  
1 Reg. 7, 3. Marc. 4, 10. Luc. 4, 8.

aliis etiam post Deum serviendum, Gen.  
25, 1†129, 20†47, 25. 1 Tim. 6, 2.

Deus cuius mali sit causa, & cuius non  
sit, vide Malum.

**D I A B O L U S** Audet semper perdi-  
tioni hominum, Genes. 3, 1<sup>a</sup>, 1 Paral. 21, 1.  
Job 1<sup>a</sup>, 2<sup>a</sup>. Zach. 3, 1. Matth. 4, 3, 9†8, 28†  
13, 19. Luc. 8, 12†13, 9, 14†22, 11. Act. 10,  
5, 1†13, 8. 2 Cor. 4, 4†11, 14. Ephes. 6, 11.  
1 Thess. 2, 18. 1 Petr. 5, 8. Apoc. 2, 10†12, 9.  
†20, 7.

Diabolus non potest plura quam ei Deus  
permittit, 3 Reg. 12, 12. 2 Paral. 12, 20.  
Job 1, 12†1, 6. Mat. 8, 31. Marc. 5, 12, 13.  
Ephes. 2, 2. 1 Tim. 2, 26. Apoc. 20, 7.

Diabolus pater & princeps mundi om-  
niumque impiorum, Matth. 4, 9. Luc. 4, 6.  
Job 41, 25. Ioan. 8, 44†12, 31†14, 30†16,  
11. 2 Cor. 4, 4. Ephes. 2, 2. 6, 12. Col. 2, 15.

Diaboli imperium per Christum subla-  
tum, Genes. 3, 15. 1 Reg. 17, 4. Job 26, 13.  
Isa. 9, 4†14, 2, 12†27, 1†32, 3. Zach. 3, 2.  
Matth. 12, 29. Luc. 10, 18†11, 22. Ioan. 12,  
31. Col. 1, 13†2, 15. 2 Tim. 1, 10. 1 Ioan.  
3, 8. Hebr. 2, 14. Apoc. 12, 9†20, 1.

Diaboli filii, Ioan. 8, 44. Act. 13, 10.  
1 Ioan. 3, 10.





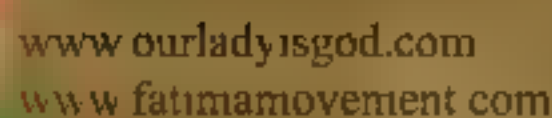








Let's





**E**cclesia accipitur pro cœtu fidelium, Num. 12, 20. 1. Reg. 12, 47. 2. Reg. 6, 14. 5. 1. Par. 19, 1. 2. Par. 1, 5. Psalm. 21, 20. 23, 12. 34, 12. 106, 32. 14, 1. 2. 1. 1. 3. 7. 15, 10. 14, 19. Math. 16, 18. Act. 5, 11. 8, 1. 15, 4. Rom. 16, 16, 23. 1. Cor. 6, 5. 11, 16. 12, 28. 14, 5. 2. Cor. 2, 18, 23, 21. 11, 8. 12, 13. 1. Phel. 5, 3. 1. Phil. 4, 1. 1. Tim. 3, 5, 15. Iac. 5, 14. Apoc. 1, 11. 22, 16.

**E**cclēsia pro cœtu unius provincie, 3. Reg. 2, 14. Act. 9, 31. 11, 2, 6. 12, 1. 13, 17. 1. 1. 19, 12. 20, 17. Rom. 16, 2. 1. Cor. 1, 2. 16, 1. 2. Cor. 8, 2. Galat. 1, 2. 2. Thess. 1, 1. 1. Petr. 5, 13. Apoc. 2, 1. 3, 1.

**E**cclēsia pro prælatis & prapostis, 3. Reg. 8, 14. Matt. 12, 17.

**E**cclēsia est una & visibilis præfigurata per unam & visibilem arcam Noe, Gen. 6, 14. 1. Petr. 3, 20. per civitatem sanctam Ierusalem, Apoc. 2, 2. per hortum conclusum & fontem signatum, Cant. 4, 12. per unam columbam, 6, 8. per vineam Psalm. 79, 9. Cant. 2, 15. 1. Iac. 5, 2. 1. Jer. 2, 21. 12, 10. Matt. 20, 1. Marc. 12, 1. Luc. 20, 9. Apoc. 2, 15. per navem Iux. 5, 3. per sagenam comprehendentem bonos & malos pisces, Matt. 13, 47. per agrum, Matt. 13, 24. per regnum celorum Matt. 13, 25.

**E**cclēsia firmamentum veritatis errare non potest Iac. 29, 21. Math. 16, 18. 28, 20. Iux. 22, 32. Ioan. 14, 16. 16, 13. 17, 11. 20, 1. Tim. 3, 15. 1. Ioan. 2, 27.

**E**cclēsia est corpus Christi, Cant. 4, 7. 9, 11, 12. 1. Phel. 1, 22. 4, 1. 5, 23. 1. Cor. 12, 27.

**E**cclēsia fidelium nascitur, & propagatur per sanam doctrinam, Ioan. 1, 12. 33. Rom. 8, 13. 9, 2. Gal. 3, 20. 4, 19. Ephel. 1, 1. 1. Cor. 4, 15. Phil. 10, 1. Petr. 1, 2. 1. Ioan. 3, 9. 1, 12. Iac. 1, 12.

**E**cclēsia seu fidelium cœtus, tenetur sacerdotibus pastoribusque suis quæ ad vitam suam tuendam necessaria, suppeditare, Deut. 12, 19. 14, 27. 16, 11. 25, 4. 1. Esdr. 7, 23. Matt. 10, 10. Luc. 10, 7. Rom. 15, 27. 1. Cor. 9, 7. 11. Gal. 6, 8. Phil. 2, 29. 4, 10. 16, 1. Thess. 5, 12. Hebr. 13, 7. Tenetur etiam pro suis prælatis orare, Act. 4, 29. 12, 5. Roman. 15, 30. Ephel. 6, 18. Paul. 1, 19. Coloss. 4, 2. 2. Thess. 3, 1. Hebr. 1, 18.

**E**cclēsia est sponsa Christi, Psalm. 44, 11. 1. Zech. 16, 9. 2. Corinth. 11, 2. Ephel. 5, 26. Apoc. 19, 2. 21, 10.

**E**cclēsiæ caput est Christus, Osee 2, 2. 1. Cor. 12, 27. 1. Phel. 1, 22. 14, 15. 5, 23. Col. 1, 18. 2, 10.

**E**cclēsiæ quasi membra quædam sunt veri fideles, eidem capiti Christo ejusque vario subiecti, cujusque nationis formæ, sive Iudei, sive Gentiles, Ital. 43, 9. Ioan. 10, 6. 1. Cor. 12, 12. 1. Ph. 3, 6.

**E**cclēsiæ claves promittuntur, & potestas, Matt. 16, 19. arduatur, Ioan. 20, 23. conferuntur, Math. 18, 17. Vide Excommuni- cationem & Communionem.

**E**cclēsiæ sunt Gloriosi compuncti &

20. 7, 23. 1. Ph. 2, 13. Col. 1, 11. 1. Petr. 1, 18. Hebr. 9, 12. 1. Ioan. 17. Apoc. 5, 15. 9, 14. 4.

**E**cclēsiæ suam Deus protegit & custodit, Exod. 13, 21. 19, 45. Lev. 26, 12. Deut. 7, 20. 23, 14. 31, 3. 3. Reg. 6, 13. Psalm. 90, 1. 11, 1. 131, 13. 1. Iac. 3, 2. 1. Ier. 46, 28. Matt. 12, 20. 28, 20. Ioan. 14, 23. 2. Cor. 6, 16.

**E** D O M frater Jacob filius Isaac, appellatur Isaac, Genes. 25, 25.

**E**dumæi negant Israelitis transitum per suam regionem, Num. 20, 14. ceduntur, & sunt servi domui Israel, 2. Reg. 8, 14. 1. Ier. 2, 10. Superantur à Iuda, 14, 7. 2. Par. 25, 12.

**C**ontra Edumæos prophetia, Num. 24, 18. Psalm. 136, 7. 1. Iac. 21, 21. 34, 5. 1. Ierem. 49, 7. Thren. 4, 22. Ezech. 25, 13, 14. 32, 29. 35, 2. 36, 5. Amos, 2, 11. Abdix. 1, 1. vide Esau.

**E** L E A Z A R filius Aaron, Exod. 6, 23. 28, 4. partitur cum Iosue terram Chanaan, Ios. 14, 1. juxta præceptum Domini, Num. 34, 17. consecratur sacerdos, Lev. 8, 24. sit post mortem patris summus Sacerdos, Num. 20, 26. Deut. 10, 6. moritur & sepelitur, Ios. 24, 23. filium habet cui Phinees nomen erat, Exod. 6, 25. quem in demortui patris locum sufficiunt, Num. 25, 7, 12.

**E** L E A Z A R filius Saura occidit elephantem, quo in vulnere procumbente, ipse oppressus suffocatur, 1. Mach. 6, 43.

**E** L F A Z A R I senis Martyrium, 1. Mach. 6, 18, 24.

**E** L E E M O S Y N A pauperibus eroganda, Exod. 22, 25. 23, 11. Levit. 19, 10. 23, 22. 25, 34. Deut. 15, 7, 10. 21, 19. 3. Reg. 17, 10. 2. Esdr. 8, 11. Esther. 9, 22. Psalm. 40, 1. 21, 4. 111, 9. Prov. 3, 9, 28. 11, 18, 25. 14, 21, 3. 18, 17. 21, 13, 21. 22, 9. 28, 27. 31, 10. Eccle. 11, 1. 1. Iac. 5, 7. Ezech. 16, 40. 18, 7. Dan. 4, 29. Eccle. 4, 2. 7, 35. 12, 3. 14, 11. 29, 12. 35, 4. Tobit. 4, 14. 17. 12, 9. 14, 2. Math. 6, 2. 13, 42. 19, 21. 25, 35. 42. Luc. 3, 11. 6, 35. 11, 41. 12, 33. 14, 13. 16, 9, 21. 19, 2. 21, 1. Act. 2, 41. 6, 2. 9, 39. 10, 2. 11, 29. 20, 35. Rom. 12, 2. 15, 26. 1. Cor. 16, 1. 2. Cor. 8, 4, 15. 9. 1. Phel. 4, 28. Hebr. 13, 16. 1. Ioan. 3, 17. Iacob, 2, 25. quare Misericordia.

**E** L I Sacerdos in Silo, 1. Reg. 2, 3. filii ejus reprehenduntur, 2, 12. 21. 1. Ios. 10, 12. 21. 1. Ios. 10, 12.

**E** L I A S, vide Helias.

**E** L I Z A E V S ungitur propheta, 3. Reg. 19, 19. juxta præscriptum Domini, 19, 16. transit Iordanem, 4. Reg. 2, 14. 1. Ios. 2, 20. revocat puerum ad vitam, 4, 32. mundat Naaman à lepra, 5, 14. percutit Syrios exicare, 6, 18. prædicat rem abundantiam, 7, 1. 1. Ios. 10, 1. & moritur, 13, 14. 20. mortuum ejus corpus exuat mortuum, 13, 21. commendatur Ios. 4, 13.

**E** L I M A S iniquus fit excus, Act. 13, 8.

**E** L I R I & vendere quicquid oportet, Genes. 2, 2. 14, 25. 31, 1. 33, 19. 14, 2.



5.†42. Lev. 19. 3. 35.†25. 14. 40. Deut. 8. 5. 1.†5. 13. 2. Reg. 4. 21. Ecclesi. 17. 3.†42. 42. 7. 5. Prov. 11. 1. 26.†16. 11.†20. 10. 23. Isa. 23. 18. Jerem. 32. 6. 1. Zech. 45. 10. Mich. 6. 10. Matth. 7. 2. Luc. 14. 28. 1. Corinth. 7. 30. 1. Thess. 4. 6.

**I P S I R O N**, quia negabat Iudæ trans-  
sum funditus perditæ est, Mach. 5. 46.  
2. Mich. 12. 27.

**E P I S C O P I**, eorum electio, & of-  
ficium, Matth. 20. 23. 26. Luc. 4. 16.†22.  
26. Ioan. 10. 4. 14.†21. 15. Actor. 1. 21.†  
6. 3.†11. 22.†14. 20.†10. 28. Rom. 13.  
16. 25. 1. Cor. 3. 5.†4. 1.†16. 1. 9. 2. Cor. 3. 6.  
†4. 5.†10. 8. 6. 4. Ephes. 1. 15.†3. 2.  
Col. 1. 23. 1. Tim. 3. 1.†4. 6. 2. Tim. 2. 1. 15.  
24. Tit. 1. 5. 1. Petr. 5. 2. vide Concio-  
nator.

**E R V B E S C E R E** nullus debet  
Evangelium, Psalm. 39. 11. Ecclesi. 42. 9.  
21. Marc. 8. 38. Luc. 9. 26. Rom. 1. 16.  
2. Tim. 1. 8.

**I**mbescendum propter peccata, Lzech.  
16. 52. Ecclesi. 42. 11.

**E**saïas, vide Isaïas.

**E S A V** filius Isaac nascitur, Genes.  
25. 24. vendit sua primogenita, 25. 31.  
Hebr. 12. 16. supplantatur a fratre suo  
Iacob. Genes. 27. ducit filiam Ismaelis, 28.  
9.†36. 3. procedit contra Iacob. cum 400.  
viris. 32. 6. osculatur suum fratrem Iacob,  
33. 4. in Esau pugnare prohibetur Israël,  
Deut. 2. 4. vide Edom.

**E S D R A S** Scriba proficiscitur ex  
Babylone, 1. Esdr. 7. 6. separat mulieres  
Gentiles ex Israël, 9.†10. legit coram  
multitudine librum Legis, 2. Esdr. 8. 2.  
3. Esdr. 9. 39. appellatur Iosedec, 1. Paral.  
6. 15.

**E S V R I R E** iustitiam, Isa. 55. 1. Psalm.  
106. 9. Matth. 5. 6. Luc. 1. 53.†6. 21. Apoc. 21.  
6.†23. 17.

**E V A** formatur ex costa Adæ, Gen. 2.  
21. comedit fructum vetitum, 3. 6.

**E V A N G E L I V M** Christi ejusque  
predicatio, Genes. 3. 15. Isa. 53. 1.†55.  
5.†61. 1. Matth. 1. 21.†11. 18.†28. 19.  
Marc. 16. 15. Luc. 2. 10.†24. 46. Ioan. 3.  
16.†6. 35.†8. 12.†10. 9.†12. 46. Rom.  
1. 16.†3. 21. 24.†8. 3. 1. Cor. 1. 19. 29.†4.  
15. 2. Cor. 5. 18. Gal. 1. 6. 11. Ephes. 1. 13.  
1. Tim. 1. 15. 2. Tim. 1. 8.†2. 8. 1. Petr.  
4. 17.

**E**vangelium adfert fiduciam, simul &  
timorem, consolationem, & terrorem:  
Matth. 3. 7.†5. 20. 23.†7. 13. 19. 23.  
†2. 12.†9. 15.†10. 3. 4. 11. 12.†12. 37.  
41.†13. 29. 40. 50.†15. 13.†16. 27.  
†12. 6. 7.†20. 16.†22. 13. 14.†24. 12.  
24.†25. 12. 13. 30. 41. Marc. 13. 25.  
31.†13. Luc. 3. 17.†6. 24. 25.†9. 62.  
†12. 20. 40. 42.†13. 5. 16. 30.†14. 22.  
†17. 30. 34.†19. 22.†20. 47.†21. Ioan.  
5. 28.†15. 16. Act. 5. 5. 6. Rom. 1. 18.  
†2. 5. 6.†6. 23.†9. 18.†11. 20. 22.  
†13. 2. 3. 4.†14. 12. 1. Cor. 3. 11. 17.†  
5. 5.†10. 8.†11. 29.†15. 51.†16. 22.  
2. Cor. 7. 1. 8. 10.†13. 5. Galat. 5. 26.  
24. Ephes. 5. 5. Phil. 2. 12. 1. Tim. 5. 24.

Hebr. 9. 17.†10. 26. 27. Jac. 4. 9.†5. 1. 1. Petr.  
4. 12.†5. 8. 2. Petr. 1. 10.†9. 4.†5. 10.  
Iudæ 15.

**E**vangelizanti debetur necessaria vitæ  
sustentatio, Matth. 10. 9. Marc. 6. 8. Luc. 9. 4.  
†10. 7. Rom. 15. 26. 1. Cor. 9. 7. 11. 13. Galat.  
6. 6. 1. Tim. 5. 17. 2. Tim. 2. 6.

**E V C H A R I S T I A** Matth. 26. 26.  
Marc. 14. 22. Luc. 22. 19. 1. Corinth. 11. 34.†  
†10. 19. frequenter sumenda, Actor. 2. 42.  
†20. 7. prefiguratur, Exod. 16. 15.

**E**ucharistia sub altera tantum, nimi-  
rum panis specie, Ioan. 6. 52. data à Chri-  
sto, Luc. 24. 30. 31. ab apostolis, Actor. 2.  
42.†20. 7.

**I**n Eucharistia non remanet substantia  
panis post consecrationem, sed est verum  
Christi corpus & sanguis, Matth. 26. 26.  
Marc. 14. 22. Luc. 22. 19. Ioan. 6. 51.

**E**ucharistiam in publicis supplicati-  
bus circumferendam esse, prefiguratum,  
Iosu. 6. 6. 7. 11. 20. 2. Reg. 4. 3. 2. Reg. 6. 4.  
5. 6.

**E**ucharistia adoranda, Psalm. 11. 28. 30.†  
98. 5. Ioan. 9. 38.

**E X A C T I O**, census & tributum  
debetur principibus, Matth. 19. 24.†22. 17.  
Matth. 12. 16. Luc. 20. 22. Rom. 13. 7.

**E X C O M M V N I C A T I O** à Chri-  
sto instituta & præcepta, Matth. 5. 29.†16.  
19.†18. 2. 18. Marc. 9. 42. Ioan. 20. 23.

**E**xcommunicatio in usu fuit Apostolis,  
1. Corinth. 5. 3. 10. 2. Thess. 3. 6. 14. 1. Tim.  
1. 20. Tit. 3. 10.

**E**xcommunicatio exercenda ad ædifica-  
tionem & emundationem Ecclesiæ, & ad  
correctionem ejus qui excommunicatur,  
Corinth. 3. 4. 1. Tim. 1. 20. 2. Thess. 3. 14. ut  
spiritus ejus salvus fiat, 1. Cor. 5.

**E**xcommunicatio Phariseorum, Ioan.  
9. 22. 34.†11. 42.†16. 2.

**E**xcommunicandi qui in moribus aut  
doctrina graviter errantes admoniti no-  
lunt resipiscere, Prov. 22. 10. Matth. 18.  
17. Rom. 16. 16. 1. Corinth. 5. 2. Corinth. 2.  
8. 2. Thess. 3. 1. Timoth. 1. 20.†6. 5.  
2. Timoth. 2. 17. 21.†3. 5. Tit. 3. 10. Ioan.  
epist. 2. 10.

**E**xcommunicati vitandi, Matth. 18. 17.  
1. Corinth. 5. Tit. 3. 10.

**E X E Q V I Æ** celebrantur, Genes. 13.  
2. 3.†50. 10. Deut. 34. 8. 1. Reg. 3. 31.

**E Z E C H I A S** filius impii Achaz  
cum esset rex tamen pius fuit, 4. Reg. 16.  
20. frangit serpentem æneum, 18. 4. deficit  
ab Assyriis, 18. 7. mittit nuntium ad Isaiam  
prophetam, 19. 2. Isaï. 37. 2. decumbit ex  
gravi morbo, 4. Reg. 20. 1. Isaï. 38. 1. ostendit  
Babylonis suum thesaurum, & repre-  
henditur, 4. Reg. 20. 12. 14. Isaï. 39. 1. 5.  
commendatur, Ecclesi. 48. 19.

**E Z R A** cum aliis captivis ve-  
hitur in Babylonem, Lzech. 1. 1. vocatur, &  
mittitur, 2. 3. commendatur, Ecclesi. 49. 10.

F

**F A C I R E** pro sacrificare in scripturis.  
Levit. 15. 15. 30. Num. 0. 11. 16.†9.  
12.†19.



11†10, 14, 10, 11 Iudic 13, 16 Luc 12, 19.

**F A M I L I A** bona prestantior divitiis, Prov. 22, 1. Eccle. 7, 2. Eccl. 41, 13, 16.

**F A M I L I A** & annona caritatis, Genes. 21, 10†26, 1†41 42, 43 44 45 47. Exod. 16, 3 Deut 28, 53†32, 24. Ruth 1, 1. 2 Regum 11, 1†24, 13, 3. Reg 4, 37†12, 2. 4 Reg 4, 38†6, 25†8, 1†25, 3. 2 Par. 6, 20†23, 9, 2. 1 Sd. 5. Psal. 36, 19. Ilat. 5. 13. Ierem. 14, 1, 12, 15†15, 2†29, 17†34, 17. Ezech. 5, 12, 16†9, 11. Ioc. 1. Amos 4, 6. Agg. 1, 6, 10†2, 17. Matt. 24, 7. Luc. 4, 25†15, 14. Actor 7, 11†11, 23. Rom 8, 35. 2 Cor 8, 14†11, 27. Apoc. 6, 2†18, 8.

**F A M I L I A** verbi Dei, 1 Reg 3, 1. 2 Par. 15, 3. Osee 5, 4†4, 1. Amos 8, 11.

**F A M I L I A** famularumque officium, Genes. 16, 4, 6†24, 24 30, 25†31, 4, 139, 1, 6. Exod 21, 2, 20. 1 Reg. 5, 20, 25. Prov. 14, 35†17, 2†19, 10†19, 19. Eccl. 2, 7. Eccl. 7, 22†10, 28. Ierem. 34, 8. Ioc. 2, 29. Luc. 12, 37, 45. Actor. 12, 13. 1 Cor. 7, 21. Lp. 6, 5. Col 3, 22. 1 Tim. 6, 1. Tit 2, 9. 1 Petr. 2, 18.

**F E L I X** praefectus Iudae, Actorum 23, 14†24.

**F L R M E N T V M**, mala doctrina, Lev. 2, 11†6, 16. Deut 16, 3. Matt 16, 6. Mar. 8, 15. Luc. 12, 1. Cor. 5, 5. Gal. 5, 9.

**F E S T A** Iudaeorum, & in primis festum Paschae, vide Pascha.

**Festum Pentecostes**, Exod 21, 16†34, 22. Numer. 18, 26. Deut. 16, 9. Ioan. 5, 1. Actor 1, 1†20, 16.

**Festum tubarum**, Lev. 23, 24. Num. 29, 1. 2 Paral 5, 3.

**Festum expiationum**, Lev. 16, 30†23, 27. Num. 29, 7, 8.

**Festum tabernaculorum**, Exod 23, 16. Lev. 23, 34. Num. 22, 12. Deut. 16, 23†31, 10. 1 Sd. 3, 4. 2 Sd. 8, 15, 17. 2 Mach. 1, 9†10, 6. Ioan. 7, 2.

**Festum Sabbati**, vide Sabbathum.

**Festum neomeniae**, Numer. 28, 11. 1 Reg 20, 5. Ezech. 45, 18.

**Festorum violatio quam graviter puniatur**, Num. 15, 32.

**F E S T V S** praefectus Iudae, Actor. 24, 27.

**F I D E S** in Scripturis varie accipitur, videlicet pro fidelitate & veritate Dei in servandis promissis, Psalm. 32, 4. Isai. 11, 5. Thren. 3, 23. Osee 2, 20†5, 9. Rom. 3, 3. pro veritate & constantia verborum inter homines, Genes. 39, 16†44, 32. Lev. 6, 2. Eccl. 12, 28. Ierem. 42, 5. 1 Mach. 10, 27. 1 Tim. 2, 7. pro virtute Theologica, Sap. 1, 2†3, 14. Habac. 2, 4. Matt. 2, 13†9, 22†17, 20. Mar. 5, 14. Luc. 5, 20. Rom. 3, 21†4, 3†5, 1 pro fide viva & formata per charitatem, Habac. 2, 4. Matt. 7, 22†15, 28. Marc. 5, 34†10, 52. Luc. 7, 50. Rom. 2, 22. Gal. 5, 6. Hebr. 11. pro fide mortua absque charitate, Matt. 7, 21, 22. 1 Cor. 13, 2†15, 2. Iac. 2, 26. pro f. o. n. h. o. n. e seu voto, 1 Tim. 5, 12, pro fiducia Iac. 1, 6.

**Fides** charitate inferior, vide Charitas.

**Fides viva** quae per charitatem opera-

tur, magnae virtutis est, Matt. 9, 2, 21, 29. 21, 12. Mar. 16, 16. Luc. 18, 42. Ioan. 1, 12†13, 15, 16, 36†6, 15†17, 18†11, 25†14, 12†20, 29. Actor 3, 16†10, 43†15, 9†16, 31. Rom. 1, 16†13, 22. Galat. 3, 8. 1 p. 1, 2, 7. Hebr. 11, 6.

**Fides** non facit nos certos aut securos de accepta peccatorum remissione aut consequenda vita aeterna, vide Certus.

**Fides** sine operibus non iustificat 1 Cor. 13, 2. Gal. 5, 6. Iac. 2, 14.

**Fides** ipsa etiam appellatur opus bonum, Phil. 1, 6.

**Fides** est una, 1 p. 4, 5.

**Fidei viva & operanti** tribuitur iustitia & salus, Genes. 15, 9. Mar. 16, 16. Luc. 8, 45†8, 48†13, 41. Ioan. 5, 24†17, 3. Act. 13, 38†16, 31. Rom. 3, 21†4, 3, 22†5†10, 1. 20. Philip. 3, 9. 1 Petr. 2, 6. Hebr. 4, 3.

**Fidei** praedicatio ad eorum qui praesunt in Ecclesia, iudiciu referenda est Gal. 2, 2.

**Fidem** Gentilium etiam respicit Deus, Ier. 30, 18. Matt. 8, 5, 1, 13, 18. Luc. 7, 9†10, 33†17, 16. Ioan. 4, 47. Act. 10, 3†8, 26.

**Fideles** Deus liberat a communi perditione, & intereptione impiorum, Genes. 6. 7. 8. 19. Exod. 8, 22†9, 4, 6, 26†10, 23†11, 7. Numer. 16, 29, 26, 31. Ier. 39, 18. Dan. 6, 22. 2 Petr. 2, 7.

**Infidelitas** seu incredulitas punitur, Genes. 19, 11, 17, 26. Numer. 11, 21†14, 2, 11†20, 12. Deuter. 9, 20. 4 Reg. 7, 2, 17. 4, 1 Sd. 15. 4. Psal. 77, 31. Eccl. 2, 15. Matt. 8, 18†14, 30†17, 17. Marc. 6, 16. Luc. 1, 16†25, 24. Ioan. 3, 18, 36†6, 7†8, 24†12, 48†20, 17. Rom. 11, 20. Hebr. 3, 18†4, 2†11, 6, Apoc. 21, 8.

**F I L I O R V M** officium erga parentes, Gen. 9, 3†22, 2, 7†27, 1†28, 7†37, 14. Exod. 20, 12†21, 17. Lev. 19, 3, 32†20, 9†21, 9. Deut. 5, 16†21, 15, 18†27, 16. Iudic. 14, 1. 1 Reg. 2, 11, 18, 22†3, 1, 7†18, 1†18, 5, 3. Reg. 2, 19. 4 Reg. 2, 25†12, 2†22, 1. 2 Par. 34, 3. Eccl. 3, 1, 8†6, 18, 7, 29†8, 7, 11†22, 3†23, 18†25, 10, 4, 32, 24. Iob. 4, 1†14, 5. Iob. 1, 4†8, 4†32, 1, 6. Prov. 1, 8†4, 1†6, 20†10, 1†13, 1†15, 20†19, 26†20, 11, 20†22, 15†23, 19, 25†18, 24†30, 17. Ierem. 35, 16. Ezech. 22, 7. Matt. 4, 20†10, 35†15, 4†19, 19. Marc. 10, 19. Luc. 2, 48†18, 20. Actor. 7, 14†22, 3. Ephes. 6, 1. Col. 3, 20, 1 Tim. 5, 1. 1 Petr. 5, 5.

**F O E N V M** & herba cito transiens omnis homo, Psal. 89, 6. 128, 6. Iac. 40, 6. Eccl. 14, 15. 1 Petr. 1, 24. Iac. 1, 10.

**F O E N V S**, vide Usura.

**F O R N I C A T I O** iram Dei provocat, Deut. 22, 21. Prov. 23, 27. Eccl. 19, 3. Ier. 5, 7. Osee 4, 14. 1 Cor. 6, 9, 13, 15. Col. 3, 5. Heb. 13, 4. corpus enervat & facultates absumit, Iob. 31, 12. Prov. 23, 27†29, 3†31, 3. Eccl. 9, 6. infamiam adfert, Eccl. 9, 10†41, 21. fornicationis occasionem vitandam, Eccl. 9, 4, 12†42, 12, fornicatio non solum in opere externo, sed & in affectu prohibetur, Exod 20, 17. Matt. 5, 28.

**Fornicatio** spiritualis, quae est haereticis & idololatriis, Deut. 31, 16. Iud. 2, 17, 17, 33.

112.



Isa. 1. 21. 57. 3. Jer. 3. 7. Ezech. 6. 9. 16. 1.  
Osee 12. 4. 14. 15. Apoc. 18. 3.

**I R A I R I S** & sorores Christi qui  
sunt, Matth. 12. 49. 28. 10. Marc. 3. 31.  
Luc. 8. 21. Ioan. 20. 17. Hebr. 2. 12. Psal.  
21. 3.

**I R A V S**, quere Dolus.

**I R V C I V S** boni operis, quere Opus.

**I V N D A M E N T I V M** est Christus,  
1 Cor. 3. 11. Ephes. 2. 20. 1 Petr. 2. 6,  
fundamentum etiam Apostoli, Ephes. 2.  
20. Apoc. 2. 14.

Et peculiariter Petrus, Matth. 16. 18.  
Ioan. 22. 25. 17. cuius fides numquam de-  
ficeret, Luc. 12. 31.

**F V R T V M** prohibetur, committitur,  
& punitur, Exod. 20. 15. 17. 12. 1.  
Lev. 19. 11. Deuter. 5. 19. 14. 7. Ios. 7. 1.  
19. Prov. 6. 30. Osee 4. 2. 2 Mach. 12.  
40. Matth. 19. 18. Ioan. 12. 6. 1 Cor. 6. 10.  
Apoc. 9. 21.

Iures dicuntur, verbum Dei & doctri-  
nam veram adulterantes, Ierem. 23. 30.  
Ioan. 10. 1.

## G

**G A A I** opponit se Abimelech, Iud. 9.  
26. 35. 39.

**G A B A O N I T Æ** redimunt vitam  
astu quodam Iosu. 9. obfidentur, & obfi-  
dione liberantur, 10. 3. Propter ipsos  
injuste à Saule occisos suspenduntur filii  
Saulis, 2 Reg. 21. 1. 6. 9.

**G A B E L V S** venit cum Raphael ad  
nuptias Tobie, Tob. 9. 7.

**G A B R I E L** apparet prophete Da-  
nicii, Dan. 8. 16. 9. 21. Zacharie sacer-  
doti, Luc. 1. 11. Virgini Mariæ, 1. 26.

**G A D** filius Iacob ex Lia, Genes. 30.  
11. 54. 26.

Gaditæ recipiunt suam hereditatem,  
Num. 31. Deut. 3. 12. Ios. 13. 14.

Gad propheta admonet David, ut non  
maneat in terra Moabitarum, 1 Regum  
22. 5.

Nuntiat Davidi iram Dei, 2 Reg. 24.  
11. 18.

**G A I V S** 1 Cor. 1. 14. capitur, Actor.  
19. 29. deducit Paulum in Asiam, 20. 4.  
hospitio eum suscipit, Rom. 16. 25.

**G A L G A L**, sive Galgala, civitas  
Israhel, Iosu. 4. 19. in Galgal circumcidi-  
tur populus, & celebrat Pascha, 5. 1. 7. o.  
egreduntur inde ad liberandos Gabaonitas,  
10. 7. revertitur, 10. 43.

**G A L I L** 1. A recipi Christum, Ioan.  
4. 45. in Galilee incipit Christus predica-  
re, Matth. 4. 12. Actor. 10. 37.

**G A M A L I L L** vir peritus Legis, Act.  
5. 34. 22. 3.

Gamaliel dux Manassitarum, Numer.  
1. 10.

**G A V D E R I** & letari honeste licet,  
1 Par. 22. 9. 2 Esdr. 12. 42. Psal. 67. 4. Luc.  
1. 14. 1 Thess. 1. 6. 5. 16.

Gaudium non est more Gentilium.  
Eccl. 2. 2. 7. 3. 1. 9. 1. Amos 6. 8. Prov.  
2. 14. Iac. 4. 9. Gaudium in persecutione,

Matth. 5. 12. Actor. 5. 41. 20. 24. Rom. 5. 3.  
Col. 1. 24. Hebr. 10. 34. 11. 25.

Gaudium Spiritus, Luc. 12. 31. Rom. 12.  
12. 14. 17. Galat. 5. 22. Phil. 4. 4. 1 Thess.  
5. 16.

Gaudium salutis eterne, Isa. 2. 3. 14. 26.  
1. 33. 20. 1. 65. 12. Sap. 3. 1. 7. vide  
Beatitudo.

**G E D I O N** dux & iudex in Israel,  
Iud. 6. 17. 18.

**G E M I T V S** quis probandus, quis  
improbandus, Exod. 2. 24. Ezech. 9. 4. 100.  
3. 1. 1 Mach. 6. 30. Rom. 8. 22. Iac. 5. 9.

**G I N T I V M** vocatio, Genes. 42. 10.  
Num. 24. 17. Deut. 32. 41. 2 Reg. 25. 4. 3.  
50. 3 Regum 8. 41. Psal. 2. 8. 121. 28. 67.  
32. 7. 18. 17. 185. 9. 86. 4. 11a. 2. 2. 11. 16.  
1. 19. 18. 125. 7. 127. 13. 129. 17. 135. 14. 127.  
143. 5. 145. 4. 149. 15. 151. 5. 154. 155. 156.  
3. 6. 160. 3. 9. 165. 1. 65. 19. 20. Ier. 9. 24. 12.  
16. 16. 19. Osee 2. 1. 24. Joel 2. 23. Ierem. 4.  
2. Sophon. 3. 9. Zach. 2. 1. 12. 2. 12. 9. 10. Mar.  
2. 2. 7. 8. 11. 21. 31. 43. 22. 9. Ioan. 10.  
16. Actor. 8. 26. 30. 10. 1. Cor. 12. 13. Eph.  
2. 10.

Gentium mores non sunt nobis imitan-  
di. Lev. 18. 3. 20. 23. Ier. 10. 2.

**G E N V** omne Rectendum Domino,  
Psal. 21. 30. Isa. 45. 23. Rom. 14. 11. Phil.  
2. 10.

**G E R S O N** filius Levi, Num. 3. 27.  
Gersonitarum ministerium, 3. 25. 4. 24.

**G I E S I** minister Elisei, 4 Reg. 4. 25.  
fit leprosus, 5. 26.

**G L A D I V S** non cuivis permitten-  
dus, Matt. 26. 51. Marc. 14. 47. Luc. 12. 49.  
Ioan. 18. 10.

Gladius spiritus est verbum Dei, 14.  
Esdr. 13. 9. 27. Isa. 11. 4. 27. 1. 3. 1. 2. 4. 9.  
2. 69. 16. Lph. 6. 17. Hebr. 4. 12. Apoc. 1. 16.  
12. 16. 19. 15. 2. Thess. 2. 8.

**G L O R I A** Dei in omnibus quæren-  
da, Iosue 7. 19. Psal. 115. 1. Matt. 6. 9. Ioan.  
9. 24. 17. 4. Actor. 3. 12. 12. 23. 1. Cor. 6. 20.  
1. 10. 31. Phil. 1. 20. Col. 3. 17. 1. Thess. 2. 10. quæ-  
re Honor.

Gloria beatorum, vide Beatitudo.

**G O D O L I A** filius Ahicam gladio  
interimitur, 4 Reg. 15. 25. Ier. 41. 2.

**G R A T I A** in Scripturis accipitur  
pro beneficio, Ruth. 2. 20. 2 Reg. 2. 6. 15.  
20. Prov. 4. 9. Eccl. 7. 17. 19. 20. pro favo-  
re, Gen. 6. 8. 18. 3. 19. 19. 139. 21. Exod. 12.  
36. Tob. 3. 13. 1. Thess. 2. 17. Prov. 13. 15.  
Eccl. 4. 25. Dan. 1. 9. Actor. 2. 47. 24. 27.  
125. 9. pro premio quod à Deo expectatur,  
Prov. 1. 9. 12. 2. 2. Mach. 12. 46. Luc. 6. 33.  
1 Petr. 2. 19. pro dono aliquo gratis dato  
1. Thess. 15. 17. Psal. 44. 3. Prov. 3. 23. 5.  
23. 1. 21. 11. 1. Cor. 12. 1. Ephes. 4. 1. 1 Petr.  
4. 10. pro dono supernaturali Deo gratis  
faciente, Psal. 83. 12. Luc. 1. 28. 2. 40. Ioan.  
1. 15. Rom. 1. 7. 1. Cor. 15. 23. 2. Cor. 1. 12.  
Galat. 3. 5. Hebr. 13. 19. Iac. 4. 6. pro te  
gratis pulchra, accepta, & amanda.  
Proverb. 31. 30. Eccl. 10. 12. Eccl. 7. 21.  
1. 11. 19. 125. 16. 19. 145. 22. Luc. 4. 22.  
1. Thess. 5. 29.

Gratia domini quam sit occultum, &  
reconditum



et aditum, quodque nemo facile illud  
 arrogare debeat. Job 9, 20, 21. Psalm.  
 2, 11. 1. 12, 11. 1. 14, 1. 2. Prov. 14, 12. 20, 9.  
 Eccl. 9, 1, 2. 12. Eccl. 5, 5. Jer 17, 9, 1. Cor.  
 4, 4. 2. Cor. 10, 14. 13. 5. Gal. 6, 3. Phil. 1,  
 11. 1. Petr. 4, 18. 2. Petr. 1, 10. 1. Ioan. 4, 1.  
 Gratia qua quis hominibus gratus est,  
 etiam illa à Deo est, Exod. 3, 21. 11. 3. 12,  
 30. 4. Regum 25, 27. 2. Idem. 25, 5. Plal. 105,  
 45. Jerem. 40, 2, 3, 4. Dan. 1, 9. Tob. 1, 13.  
 Actor 24, 23. 27, 3. 28, 19.

Gratus animus erga Deum & homines  
 commendatur, Gen. 4, 3. 8, 20. 14, 21. 23.  
 24, 48. 26, 25. Exod. 15, 1. Lev. 25,  
 6. Num. 15, 17. 31, 48. Deut. 4, 9. 10, 5. Jud.  
 5, 1. 1. Reg. 2, 1. 14, 35. 31, 11. 2. Reg. 10, 2  
 19, 33. 3. Reg. 2, 7. 1. Par. 29, 10, 20. 2.  
 Paral. 15, 11. 20, 26. Esther 6. Tob. 9, 1  
 12, 1. Eccl. 7, 21. 32, 28. 35, 13. Mich.  
 4, 24. 5, 54. 2. Mach. 3, 31. Matth. 11, 23.  
 Marc. 5, 10. Luc 18, 43. Ioan. 11, 40. Actor.  
 4, 21. 27, 35. Rom. 6, 17. 2. Corinth. 6, 1.  
 Ephes. 5, 19. Philip. 4, 6. Col. 2, 7. 3, 15.  
 1. Thess. 5, 19. 2. Thess. 1, 3. 1. Tim. 4, 3.

Gratix agendæ ante & post cibum sum-  
 ptum, Deut. 8, 10. 1. Reg. 9, 13. Isa. 62, 9.  
 Matth. 14, 19. 15, 36. 26, 25. Marc. 6,  
 41. 8, 6. 14, 22. Luc 9, 16. Ioann. 11, 23.  
 Actor 6, 27, 35. Rom. 14, 6. 1. Corinth. 10, 30.  
 1. Tim. 4, 3.

G V L A, vide Ebrietas, & Ciborum  
 luxus.

## H

**HÆRETICOS** & infideles relinquit  
 Deus ad iustorum probationem, Iud.  
 3, 1. 1. Corinth. 11, 19.

Hæretici jam inde à temporibus Aposto-  
 lorum existerunt, 1. Tim. 1, 20. 2. Tim. 2,  
 18. 1. Ioan. 2, 18. 2. Ioan. 7. Apoc. 3, 15.

Hæreticos futuros etiam nostris tempo-  
 ribus prædictum est, Matth. 24, 5, 24. Ioan.  
 5, 43. 1. Tim. 4, 1. 2. Tim. 3, 1. 2. Petr. 2, 1. 3,  
 3. Iud. 18.

Hæreticorum mores & doctrina, ibi-  
 dem.

Hæretici vitandi, Deut. 13, 1. Matth. 7,  
 15. Rom. 16, 17. 2. Tim. 2, 17. 3, 5. Tit. 3,  
 10. 2. Thess. 3, 1. Ioan. 2, 10.

Hæretici male tolerantur à prædictis,  
 Apoc. 2, 14.

Hæretici tollendi è medio, Deuter. 13, 5.  
 18, 20, 3. 3. Reg. 18, 40. 4. Reg. 10, 25.

Hæresis, fornicatio spiritualis: vide  
 Fornicatio.

**H A Z A F I** famulus Benhadab regis  
 Syrie, 4. Reg. 2, 11, 15. juxta mandatum  
 Domini, 3. Reg. 19, 15. percussit Israel in  
 universis finibus suis, 4. Reg. 10, 32. 1. 12,  
 17. 1. 13. quemadmodum prophetatum est,  
 4. Reg. 2, 11, 13. moritur, 13, 24.

Hæc orationis efficacia, 3. Reg. 17, 1.  
 18, 17, 18. alitur ministerio convi, 3. Reg.  
 17, 2. exorat puerum mortuum, 17, 19.  
 occidit prophetas Baal, 18, 10. Iugum bo-  
 ni, 19, 1. mittitur in Damascum, ut an-  
 nuntiaret regem, 19, 12, 19, 15. mori-  
 tur à Achab, 2, 1. 17. ad Hieroniam, 24,

principes quinquagenarii cum suis, ipse  
 ex his denario consumuntur, 4. Reg. 1, 10.  
 assumitur per turbam in eorum, 2, 12.  
 apparet in transfiguratione Domini, Matt.  
 17, 3. Luc 9, 30.

**H I L I O D O R V S** à cubiculis Seleu-  
 co, tentat thesaurum templi auferre 2,  
 Mach. 3, 7, 13. puniatur a Deo, 3, 24.

**H E L I S A V S**, vide Elifeus.

**H I R O D E S** Acalonites occidit in-  
 nocentes pueros, Matth. 2, 16. & mori-  
 tur, 2, 19.

Herodes Antipas filius Herodis, tetrar-  
 cha Galilee, Luc 3, 1. occidit Ioannem  
 Baptistam, Matt. 14, 9. Herodes & Pilatus  
 morte Christi inter se reconciliantur, Luc.  
 13, 12. Actor. 4, 27.

**H E R V S** & Liera, vide Dominus &  
 Domina.

**H I R S O N** filius Phares, Gen. 46, 12.  
 Matt. 1, 3. relinquit post se Aram, & appel-  
 latur Iephonae, 1. Petr. 4, 15.

**H E S T E R** filia uxor Assueri, Esther  
 2. precibus suis apud Assuerum latam de  
 Iudeis uno die occidendis sententiam re-  
 vocat, Esth. 8, 3. 2.

**H I E R E M I A S**, vide Jeremias.

**H I E R V S A L E M**, vide Ierusalem.

**H O I O F E R N E S** dux Nabucho-  
 donosor mittitur contra Israel, Iudic. 2, 4.  
 blasphematur Deum, 6, 1. obsidet Bethuliam,  
 7, 1. proprio gladio cervix ei præciditur,  
 13, 8.

caput ejus conspiciendum ponitur in  
 muris civitatis, 14. 1. totus Assyrius exer-  
 citus se in fugam dedit, 15, 1.

**H O M O** creatus est ad imaginem Dei,  
 Genes. 1, 26. 2, 7. 5, 1. 9, 6. Sapient. 2, 23.  
 Eccl. 17, 1. Job 10, 8. Psalm. 118, 73. Iac.  
 3, 9.

Homo maledicatur, Genes. 3, 17.

benedicatur in Christo, Gen. 12, 3. 22,  
 18. Gal. 3, 8.

Homini regeneratio, Matt. 18, 3. Ioan.  
 1, 13. 3, 6. 4, 14. 7, 31. 1. Cor. 4, 15. Gal.  
 4, 19. 1. Phes. 1, 2. Col. 3, 8. Tit. 3, 5. 1. Petr.  
 1, 2. 2, 2. Iac. 1, 18.

Homo pulvis & lutum, Genes. 2, 7. 3,  
 19. 18, 27. Eccl. 12, 7. Eccl. 7, 1. 12, 4.  
 14, 13. Job 4, 19. 10, 8. 34, 15. Plal. 77, 39.  
 102, 14. 143, 4. Isa. 40, 6.

**H O M I C I D I V M**, latrocinium, &  
 sanguinis effusio, Genes. 4. 9, 6. 37, 18.  
 Exod. 2, 12. 12, 13. 22. 2. Lev. 24, 21. Num.  
 25, 7. Deut. 5, 17. 19, 4. 11. 21. 1. 27, 24.  
 Jos. 20, 3. Iud. 9, 5. 1. Reg. 18, 17. 2. Regum  
 3, 27. 14, 7. 12. 3. Reg. 2, 5, 25, 34, 46. 4. Reg.  
 14, 5. 21, 16. Prov. 6, 1. 28, 17. Eccl. 14,  
 25, 27. Thren. 4, 13. 1. Zeck. 11, 6. 12, 2. 24,  
 6. Olee. 4, 2. Matth. 5, 21. 19, 18. 23, 34.  
 26, 51. Ioan. 8, 44. Rom. 13, 9. Gal. 5, 21.  
 1. Ioan. 3, 12. Apoc. 13, 10.

**H O N O R** qui ab hominibus probei-  
 tur, non magis facendus, Num. 16. 1.  
 Iudic. 9. 1. Reg. 6, 10. 27. 2. Reg. 5, 1. 3. Reg.  
 2, 3. Iud. 3, 1. 6, 6. 1. 1. 9. 16. 1. 2. 3. 1.  
 10. 1. 2. 1. Matth. 6, 1. 8, 4. 9, 1. 1. 1. 2. 3. 1.  
 2. 1. 2. 1. 3. 1. 4. 1. 5. 1. 6. 1. 7. 1. 8. 1. 9. 1.  
 10. 1. 11. 1. 12. 1. 13. 1. 14. 1. 15. 1. 16. 1. 17. 1.  
 18. 1. 19. 1. 20. 1. 21. 1. 22. 1. 23. 1. 24. 1. 25. 1.  
 26. 1. 27. 1. 28. 1. 29. 1. 30. 1. 31. 1. 32. 1. 33. 1.  
 34. 1. 35. 1. 36. 1. 37. 1. 38. 1. 39. 1. 40. 1. 41. 1.  
 42. 1. 43. 1. 44. 1. 45. 1. 46. 1. 47. 1. 48. 1. 49. 1.  
 50. 1. 51. 1. 52. 1. 53. 1. 54. 1. 55. 1. 56. 1. 57. 1.  
 58. 1. 59. 1. 60. 1. 61. 1. 62. 1. 63. 1. 64. 1. 65. 1.  
 66. 1. 67. 1. 68. 1. 69. 1. 70. 1. 71. 1. 72. 1. 73. 1.  
 74. 1. 75. 1. 76. 1. 77. 1. 78. 1. 79. 1. 80. 1. 81. 1.  
 82. 1. 83. 1. 84. 1. 85. 1. 86. 1. 87. 1. 88. 1. 89. 1.  
 90. 1. 91. 1. 92. 1. 93. 1. 94. 1. 95. 1. 96. 1. 97. 1.  
 98. 1. 99. 1. 100. 1.



† 12. 47. A&or. 10, 26 † 14. 14. Gal 6. 2.  
Phil 1, 3. 1 Thess. 2. 6. 1 Petr. 5. 3. 2 Ioann.  
6 Apoc 19, 10 † 22, 9.

Honor Dei, quære Gloria.

Honorandi parentes, vide Parentes.

HOSPITALITAS commendatur,  
Jsa. 58, 7 Matth 25 36 Luc 14 36 Roman.  
12. 13. 1 Tim. 3. 2 Tit. 1. 8. 1 Petr 4. 9. 3.  
Ioan 5, 9. Hebr 13, 2 Iac 1, 27

Hospitalitatis exempla, Gen. 18. 3 † 19. 2  
† 24. 31. Iosue 2. 1 Iudic 13. 5 † 19. 4 9.  
3 Regum 17, 10. 17 4 Reg. 4. 8 Iob 1 4 †  
31 17. Tob 2, 1 Luc. 10. 38 † 19 6 A&or.  
26, 15 † 28, 27

Inhospitalitas, Iud 8. 5 † 9, 18, 1 Reg.  
25. 9. 14 Sap. 19. 13.

HVMANITAS Deo grata est, Gen.  
18. 27 † 29. 3 † 41. 40. Iud 6 5. 1 Reg. 1 \*  
† 12. 13 † 17 9, 10 2 Reg 6. 16, 21. 2 Par. 11. 6,  
21 31. 26 † 33. 12 † 34. 16 Psal 33 19 Prov.  
11. 2 † 16. 19 † 18. 12 † 22. 22 † 25. 7 † 29, 23.  
Isa. 37. 1 † 57. 15 † 66. 2 Ier. 1. 6 Ionæ 3, 5.  
Eccl. 3 18 17, 19. Iudith 4 7, 11 19. 16 Ma:  
3, 11 † 5. 3 18. 8 † 10. 20 † 5, 2 7 † 18 4 † 10.  
26 † 21. 5 † 23. 7, 11. Marc 9. 34 † 10. 43 Luc.  
1. 48 † 9. 42 † 14. 7. 11 † 15. 19 † 18. 13 † 22.  
26. Ioann. 13, 4. A&or. 10, 26. Rom 11.  
20 † 12. 16 1 Cor. 4. 6 † 15, 8 Phil 2, 3. Col. 3  
12. Hebr. 11, 24 1 Petr. 5, 5. Iac. 1, 9 † 4 10.  
Apoc 4, 1 † 19. 10.

HYMENEVS pseudoapostolus, 2 ad  
Tim. 2, 17.

HYPOCRISIS. 1 Reg. 15, 22 \* † 18 \*  
2 Reg 25, 2, 7 4 Reg. 1, 6, 9 Iob 8, 13 † 13, 16  
† 15, 34 † 10 \* † 27, 8 † 16, 13. Prov. 30, 13.  
Eccl. 1, 36 † 9, 14 Isa. 29, 13 † 38, 2 Ier. 9,  
2. Ezech. 33, 30 Mal 3, 17. 2 Mach 32. 7,  
15 † 6, 2, 16 † 7, 5 † 15 7 † 16. 3 † 22, 18 † 23 \*.  
† 24. 51. Marc. 7, 6 Luc. 11, 44 † 12, 1, 56  
† 18, 11 A&or 5, 1 † 8. 8 † 13, 8. Roman, 2 \*.  
Galat 2, 13, 1 Tim. 4. 2. 2 Timoth. 3, 5.  
1 Thess. 5, 21. 1 Petr. 2, 1.

# I

**I**ABES in Galaad opprimitur ab Is-  
rael, Iud 21, 10 obsidetur, 1 Reg. 11, 1.  
viri Iabes Galaad exhibent misericordiam  
Sauli, & filio ejus, 3 1, 12.

IACOB filius Isaac nascitur, Gen.  
25, 23. emit à fratre Esau primogenita,  
Gen. 25. 31. Præripit Esau Benedictionem,  
25. 5 \*. proficiscitur ad Laban, 28. 10. videt  
scalam, & vovet votum, 28 12, 20.

Servit Laban pro duabus filiabus, 29, 18.  
revertitur in patriam, 31, 17.

lucatur cum angelo, 32, 24. vocatur  
Israel 32, 27 † 35, 10 3 Reg. 18, 31 mittit  
filios in Aegyptum, 43, 1.

migrat cum tota sua familia in Aegy-  
ptum 46 \*. Deut. 10 21. filios Ioseph ado-  
ptat in suos, 48, 5, 8.

benedicit duodecim filiis & moritur,  
49, 33 sepelitur cum patribus suis in  
terra Chanaan, 50 4, 7. secundum promif-  
sionem, 47. 19. & secundum mandatum,  
49. 29. commendatur, Eccl. 44, 24. vide  
Israel

Iacobus Zebedæi filius vocatur. Matth.

4 20. occiditur, A&orum 12, 2.

I E R U S appellatur Ierusalem, Iosue  
15, 8. Iud 19, 10 1. Par. 11, 4.

Iebuseos expugnare non poterat Israel,  
Iud. 1, 21. superantur tamen a David, 2  
Reg 5, 8.

I E H V filius Hanani Prophetæ arguit  
regem Iosaphat, 2 Par. 19, 2.

mittitur ad Baasa regem Israel 3 Reg.  
16, 1, 7

Iehu filius Iosaphat filii Namî ungitur  
ut rex esset Israel, ad delendam domum  
Achab, 4 Reg. 9, 1, 6.

juxta præscriptum, 3 Reg 19, 16. occi-  
dit Iezabel, 4 Reg 9, 30, 33.

Occidit septuaginta filios Achab. 10, 14  
jubet comprehendi & jugulari fratres  
Ochoziæ regis Iuda, 10, 14 perdit servos  
Baal 4 Regum 10, 17, 25 moritur 10 35.

I E I V N I V M, & jejunandum est,  
Ioel 2, 12. Tob. 12, 8. Matt 6, 16. Marc. 2,  
20. Luc. 2, 36 † 5, 35. Rom. 13, 13 1 Cor.  
7, 5. 2 Cor. 6, 5 † 11, 27. A&or 13, 2, 3, 14.  
22. Ephes. 5, 18 1 Thess 5, 6. Tit. 2, 2. 1 Petr.  
2, 13 † 5, 8. vide Quadragesima

Jejunii meritum, Ier. 35, 14, 19 Ionæ  
3, 7, 9 10. Iudith 4, 8 18, 6 Matth. 17. 21, 6,  
17. Luc. 2. 37.

Jejunatur pro mortuis, 1 Reg. 23, 13.  
2 Reg. 1, 12 † 3, 36. 1 Par. 10, 12.

Jejunii exempla, Exod. 14, 18 † 34, 28.  
Deut. 9, 9, 18. Iud. 20, 26 1 Regum 7, 6 † 31.  
13. 2 Regum 3, 35 † 12, 16 2 Par 20, 3.  
1 Esd. 8, 21. 2 Eldr. 1, 4. Esther 4, 3 Psal.  
34, 13 Ier. 36, 9 Dan 10. 3 Ionæ 3, 5. Iud.  
4, 7 18. 5. Tob. 3, 10. Matth. 4, 2 † 6, 14.  
Luc. 2, 37 † 5, 33 A&or. 10, 30 † 15, 30  
† 14, 23.

Jejunium indictum à rege Saule. 1 Reg.  
14, 24 à Iosaphat, 2 Par 20, 3 à Ninivi-  
tis & eorum rege, Ionæ 3, 5, 7. ab Esdr. 8.  
21. ab Esther & Mardochæo, Esth 4, 16.  
vide Abstinencia.

I E R E M I A S propheta ex Anz-  
thoth, Ierem 29, 27. vocatur, & à Deo  
mittitur, 1, 4.

Jeremias persecutionem patitur, Ier.  
18, 19 † 20. 1 † 26, 7 † 33, 1 † 37, 12 †  
38 4, 7

Jeremias invenit gratiam apud Nabu-  
chodonosor, Ier. 39. 11.

Jeremias vinculis solvitur à Nabuzar-  
dan, Ier. 40, 1.

Jeremias luget Iosiam, 2 Par. 35, 25.

I E R I C H O expugnatur & exuritur.  
Ios. 6, 10, 24. reedificatur ab Hiel, 1 Reg.  
16, 14 appellatur civitas Palmarum, Deut.  
34, 3 2 Paral. 28, 15

I I R O B O A M filius Nabat, servus  
Salomonis, fit inimicus Israeli, 1 Reg.  
11. 26 2 Par. 13, 6. fit rex decem tribuum,  
3 Regum 12, 20. juxta verbum Ahix, 11.  
29. erigit duos aureos vitulos, & saltum  
cultum Dei, 12, 28, 31 idque puniuntur &  
exprobratur, 14, 7 † 15, 25 16, 19, 26.  
4 Reg 3, 7 † 10, 29, 32 † 13, 2 6, 11 † 14, 24 †  
15, 9, 18. 2 † 27, 21 † 23, 15

manus eius exarsit, 3 Regum 13, 4.  
cura, 21, 13, 6 moritur, 14, 20. tota eius  
domus



Exonius perditur, 15, 19 juxta quod præ-  
dictum fuerat, 14, 10 contra Ieroboam,  
Amos 7, 10.

Ieroboam filius Ioas fit rex Israel, 4  
Reg. 13, 11 & 14, 16 mortuus, 14, 29.

II R V S A L E M expugnatur a filiis  
Iuax, Iudic. 1, 8, eligitur a Deo in habita-  
culum, 1 Reg. 8, 1, 1 Par. 6, 2 & 7, 16.

Ierusalem appellatur Iebus, Iosue. 15, 8.  
Iud. 19, 10. 1 Par. 11, 4.

Ierusalem appellatur Salem, Psal. 75, 3.

Ierosolymam quæ tribus Iacob in habi-  
taverint, 2 Par. 9, 3. 1 Esd. 11, 1.

Ierusalem obsidetur à rege Syriæ & Is-  
raelis, 4 Reg. 6, 5 à rege Nabuchodonoso-  
re, 4 Reg. 24, 10 & 25, 1.

Ierusalem exuritur, & evertitur, 4 Reg.  
25, 9 iterum excolitur & reparatur, 2 Esd.  
3, 1 & 6, 15.

contra Ierusalem & ejus cives, 4 Reg.  
21, 12 & 23, 27. Isa. 1, 6 & 3, 1 & 22, 1, 8 & 29, 1,  
7 & 65, 1. Ier. 4, 3, 9, 1 & 7, 1 & 13, 1. 17, 19 & 19,  
3, 6 & 21, 3 & 23, 39 & 25, 8 & 32, 3, 26 & 34, 1 &  
38, 2 & 39, 8. Ezech. 3, 6 & 4, 1 & 5, 1 & 10, 2 & 15, 1.  
12, 6 & 21, 1 & 13, 1. Soph. 3, 1.

Ierusalem destruenda per Romanos, Dan.  
9, 16. Zach. 14, 1. Matt. 24, 1, 15. Luc. 13,  
31 & 19, 41 & 20, 16 & 21, 6. Ioan. 11, 48.

Ierusalem spiritualis, Ecclesia sancta,  
Psal. 13, 1, 3. Isa. 33, 10 & 54, 11 & 60, 1 & 62,  
6 & 65, 16, 18. Tob. 11, 19. Baruch. 5, 1, 7.  
Gal. 4, 26. Hebr. 11, 10 & 12, 22. Apoc. 3, 12 &  
21, 2, 10.

IEZABEL impia, impii Achab con-  
iunx, 3 Reg. 16, 31 & 21, 5, 7.

occidit Prophetas Domini, 18, 4, 13.  
minatur Elix prophete mortem, 19, 2. à  
canibus dilaceratur, 4 Reg. 9, 33. juxta  
verbum Elix prophete, 3 Reg. 21, 23.

II LV MINATI dicuntur Baptizati  
Heb. 6, 4.

IMAGINES iussit Deus fieri, Exod.  
25, 18, Num. 21, 8.

Imagines fecit Salomon, 3 Reg. 6, 35 & 7,  
25, 19, 36 & 19, 19. 2 Par. 3, 10, 14 & 4, 3.

Imaginum usus, Num. 21, 8. Sap. 16, 6.  
Ios. 2, 26. de altari in testimonium & me-  
moriam extructo.

IMMISERICORDIA, & ejus  
punitio, Exod. 1, 12. Deut. 23, 3. Iud. 2, 6,  
15. 1 Reg. 25, 15, 38. Iob. 20, 19. Prov. 21,  
10. Eccli. 12, 13. Amos 1, 6. Matt. 12, 30,  
34 & 25, 12. Luc. 16, 21, 23. Iac. 2, 13.

IMPATIENTIA, & ejus punitio,  
Exod. 14, 11, 15, 24 & 16, 1, 7 & 17, 2. Num. 11,  
1, 10 & 14, 1, 26 & 21, 5. Iob. 3, 1. Prov. 12,  
16. Eccli. 2, 16.

IMPIO R V M dicta, facta, & cogitata  
contra pios, Sap. 2, 1. Psal. 9, 10. 11, 13.  
Prov. 4, 14.

Impiorum prosperitas, Iob. 10, 1 & 11, 7,  
10. Psal. 72, 2, 8 & 91, 8. 4 Esdr. 3, 28, 31.  
Ier. 12, 1. Hebr. 1, 13. Mach. 6, 1.

Impiorum prosperitas bonis admira-  
tio, & pericula, 1 Reg. 21, 7, 13. Psal. 72, 2. Eccli. 7,  
16 & 17, 1. Hebr. 1, 13. Maluch. 3, 15.

Impiorum in mala quæ pios para-  
re, 1 Reg. 17, 31 & 31, 4. 1 Esdr. 7, 10.  
3 Iac. 7, 16 & 19, 14, 8 & 14, 14. Prov. 20, 27.

Eccli. 10, 8. Ilia. 3, 3, 1. Ierem. 48, 1. Dan. 7,  
22 & 16, 14 & 13, 61. Eccli. 17, 28. Iudic. 13, 4.  
Apoc. 18, 6.

Impii incident frequentes in malum  
quod timent, Iob. 6, 16. Prov. 1, 26 & 10,  
24. Ilia. 63, 4.

Impiorum subita & improvisa punitio,  
disperio & everio, Genes. 7, 21 & 14, 15 &  
19, 24 & 34, 25. Exod. 14, 24. Levit. 16, 1.  
Num. 11, 33 & 16, 31. Ios. 10, 9 & 11, 7. Iud. 4,  
20 & 7, 12, 15, 11 & 8, 11 & 16, 28. 1 Reg. 30, 16.  
2 Reg. 13, 18. 3 Reg. 16, 2 & 18, 40 & 20, 13,  
19. Iob. 4, 8 & 5, 3 & 8, 13 & 15, 10 & 18, 1 & 20, 1.  
1 & 27, 14 & 36, 12. Psal. 1, 5 & 36, 1. Prov. 1, 27 &  
6, 15 & 10, 25 & 12, 7. Isa. 5, 24 & 47, 9. Ier. 15,  
2. Dan. 5, 30. 1 Mach. 2, 61 & 4, 3. Matt.  
24, 38. Luc. 10, 20, 46 & 16, 23, 25 & 17, 27,  
29. 1 Thess. 5, 3.

Impiorum punitio bonis est ad timorem  
& cautionem Deut. 13, 1 & 17, 12 & 19, 10 &  
21, 21. Prov. 19, 25 & 21, 11. Eccli. 23, 37.  
Astor. 5, 11. 1 Tim. 5, 20.

Impios deridebit Deus, Psal. 2, 4 & 36,  
13 & 58, 9. Prov. 1, 16. Sap. 4, 12.

IMPOSITIO manuum varia in ve-  
teri testamento, Gen. 48, 14. Exod. 19, 10.  
Lev. 1, 4 & 1, 2. Num. 27, 23. Dan. 13, 24.  
Marc. 10, 15.

Impositio manuum in sacramentum Or-  
dinis & Confirmationis, Astor. 6, 6 & 8, 17 &  
13, 3 & 19, 1. 1 Tim. 4, 14 & 5, 22. 2 Tim. 1, 6.

IMPVDICITIA contra naturam, —  
Genes. 19, 9 & 38, 7. Lev. 18, 22 & 10, 13. Iud.  
19, 22, 30. Rom. 1, 27. 1 Cor. 6, 10. Eph. 5,  
12. 1 Tim. 1, 10. 2 Petr. 2, 7, 8.

INCANTATIONES & maleficia,  
Exod. 7, 11 & 8, 18 & 21, 18. Lev. 19, 11 & 20, 6,  
27. Num. 23, 23. Deut. 18, 10. 1 Reg. 28, 1.  
4 Reg. 17, 17 & 21, 6. Ilia. 2, 6 & 44, 25 & 47, 13.  
Ierem. 10, 1. Dan. 2, 2, 10. Mich. 5, 11. Ast.  
8, 8 & 13, 6 & 16, 16 & 19, 19. Gal. 5, 20. Apoc.  
18, 21 & 21, 8.

INCESTVS grave peccatum, Lev.  
18, 6, 7 & 20, 11, 14. Deut. 22, 30. 1 Cor.  
5, 1, 2.

INDVLGENTIA, 2 Cor. 2, 10.

INFERNVS & damnatio parata dia-  
bolo & angelis ejus. vide Damnatio.

Inferni pœna varia & horribilis, Deut.  
32, 22. Iob. 24, 19. Psalm. 10, 6 & 20, 10 & 48,  
15 & 111, 10. Sap. 11, 17. Eccli. 21, 10. Ilia.  
30, 33 & 33, 11, 13, 14 & 34, 9. Ier. 9, 15. Mal.  
4, 1. Matt. 8, 12. Luc. 13, 27 & 16, 23. Apoc.  
14, 9 & 18, 7 & 20, 14. numquam terminanda.  
Ilia. 60, 24. Matt. 25, 41, 46. Marc. 9, 47.  
2 Thess. 1, 9.

INFIDELITAS, vide Fides.

INFIRMITAS corporalis vide Ag-  
grotatio.

INGRATITVDO, & ejus puni-  
tio, Gen. 31, 1 & 40, 23. Exod. 18. Deut. 23,  
3. Iud. 2, 1 & 6, 8 & 8, 33 & 12, 1. 1 Reg. 10,  
18 & 12, 8 & 25, 3, 10. 2 Reg. 14, 30. 2 Par. 24,  
21. Prov. 17, 13. Ilia. 1, 2 & 5, 4. Ierem. 2, 5 &  
Ezech. 16, 1. Osee. 10, 1 & 13, 2. 6 Mich. 6, 3.  
Sap. 16, 29. 1 Mich. 16, 16, 19. Marc. 11, 20.  
Luc. 19, 18. Ioan. 11, 46. Roman. 1, 31.  
2 Tim. 3, 2.

INIMICVS non solum contem-



nendus est 1 Reg. 14, 14 † 17, 43. 2 Regum 21, 10\*. 4 Reg. 14, 8.

Inimico reconciliato non temere credendum est, 1 Reg. 24, 17 † 26, 11. 2 Reg. 3, 26. 1 Mach. 12, 24.

INIQUEITAS abundavit, 4. Esd. 5, 2 † 14, 16. Matt. 24, 12. 1 Ioan. 5, 19 vide Impii & Mali.

INNOCENTIA sua cuique tuenda, & malæ suspiciones amovenda, Iosue 22, 22. 1 Regum 1, 14. 3 Reg. 18, 17. Ierem. 37, 12. Actor. 2, 14 † 7, 2 † 28, 17.

INOBEDIENTIA ejusque puni-  
tio, Gen. 3, 16. 27 † 19, 17, 26. Lev. 10, 1 † 20, 14\*. Num. 14, 28. 41 † 16, 31 † 20, 24. Deut. 11, 16. 28 † 17, 12 † 18, 19, 20 † 27, 16\*. † 28, 15\*. 1 Reg. 11, 15 † 13, 11 † 15, 24 † 28, 16. 2 Reg. 6, 6. 3 Reg. 11, 9 † 12, 15. 21 † 14, 17 † 20, 35\*. 2 Par. 7, 19 † 16, 16, 19. Isa. 24, 5. Ierem. 11, 3. 8 † 13, 8 † 17, 27 † 26, 4 † 35\*. Ionæ 1, 3. Matt. 17, 17. Actor. 7, 39. Rom. 2, 8. Galat. 3, 10. 2 Thess. 1, 8.

C + INVIDIA & odium, Genes. 4, 5, † 26, 14 † 27, 41 † 30, 1 † 37, 4. 11. Exod. 1, 8 † 20, 13. Lev. 19, 17. Num. 12, 1 † 35, 20. 23. Deut. 19, 11. 1 Reg. 18, 7. 11. Sap. 2, 24. Prov. 10, 12. 18. Ezech. 25, 15. Dan. 6, 3. Lucæ 15, 28. Ioan. 13, 4. Roman. 1, 29 † 13, 23. Galat. 5, 15, 20. Iacob. 3, 14 † 4, 2. 1 Petr. 2, 1. 1 Ioan. 3, 13. 15 † 4, 20.

IOAB filius Sarvix, 2 Regum 2, 13. confodit Abner, 3, 27. reconciliat Absalonem per Thecuam, 14\*. Confodit Amasa, 10, 9. confoditur ipse, 3 Reg. 2, 28, 34. juxta mandatum David, 2, 5, 7.

IOACHAS filius Iesu, rex Israel, 4 Reg. 10, 35 † 13, 1.

Ioachaz filius Iosix exiit regno, & vehitur in Ægyptum, ubi & moritur, 4 Reg. 23, 34. captivitas ejus Prædicatur, Ezech. 19, 4 appellatur Iohanan, 1 Par. 3, 15 post ipsum creatur rex frater ejus Eliacim, 4 Reg. 23, 34.

IOACHIN filius Ioachin fit rex Iuda, 4 Reg. 24, 2. ducitur captivus à Nabuchodonosor in Babyloniam, 24, 12, 15. dimittitur ex carcere, & ad honores evehitur, 25, 24 appellatur Iechonias, Ierem. 47, 1. appellatur Neri, Luc. 2, 27. ei succedit paterus Matthanas, 4 Reg. 24, 17.

IOACIM, ante dictus Eliacim, filius Iosix fit rex Iuda, 4 Reg. 23, 34. 3 Esd. 1, 37. combussit libros sermonum, Ier. 36, 21 appellatur Melchi, Luc. 1, 24. moritur, 4 Reg. 24, 15. post ipsum constituitur rex filius Ioachim, 4 Reg. 24, 6.

IOANNA uxor Chusæ sequitur Christum Luc. 8, 3.

IOANNES Baptista filius Zachariæ, Lucæ 1, 55. 59. 67. Evangelium regni denuntiat, & Baptizat, Matth. 3, 1. Marc. 1, 4. 5. Ioan. 1, 28 † 3, 23. 6. vestitus ejus ex pilis camelorum, & victus locustæ, & mel silvestre, Marc. 1, 6. noluit haberi major quam erat, Ioan. 1, 19, 20, 26 † 3, 28. mittit discipulos ad Christum, Matth. 11, 2. capite truncatur Matt. 14, 2. dicitur Elias, Malach. 4, 5. Matt. 11, 14 † 17, 10. Luc. 2, 17.

Ioannes filius Zebedæ vocatur, Matt. 4, 22. unice à Christo diligitur, Ioan. 13, 23 † 19, 26 † 20, 2 † 21, 7, 20, scribit quæ vidit, Ioan. 19, 35 † 21, 24. 1 Ioan. 1, 1.

IOAS filius Ochofæ solus evadit, dum senatus regius occiditur, 4 Regum 11, 2. coronatur rex in Iuda 11, 12. occidit Zachariam filium Ioiadæ, 2 Par. 24, 21. Matt. 23, 35. occiditur a suis ministris, 2 Par. 24, 25. 4 Reg. 12, 20. post ipsum filius ejus Amasias rex constitutus est, 1 Par. 3, 12. 2 Par. 24, 27.

Ioas filius Ioachaz rex Israel, 4 Reg. 13, 9. pugnat contra Amasiam, subvertit moenia Ierusalem, destruit templum & moritur, 4 Reg. 14, 15, 16.

IOIADA sacerdos iussit occidi Athasiam reginam, 4 Reg. 11, 15. 2 Par. 24, 14. moritur, 14, 15.

IONAS propheta, 4 Reg. 14, 25. præcipitatur in mare, Ionæ 1, 15. degluit eum piscis à Domino præparatus, 2, 1. in cuius ventre erat tribus diebus & tribus noctibus, ibid. Matt. 12, 40.

IONATHAS filius Saulis prosternebat Philistinos, 1 Reg. 13, 3 † 14, 1, 11. libera-  
tur per populum a patre ob mel degusta-  
tum occidendus, 14, 45. ferit sedus cum Davide, 18, 3 † 20, 8 † 23, 12. ex-  
ditur, 5, 7.

Ionathas filius Mathathix, prefectus militaris Iudæorum, 1 Mach. 9, 31. fœdus init cum Demetrio, 10, 3, 15. capitur, 12, 48. occiditur cum suis filiis, 13, 23.

IORAM filius Iosaphat rex Iuda, 3 Reg. 22, 51. occidit sex fratres suos 2 Par. 21, 4. moritur 4 Reg. 8, 24. 2 Par. 21, 19.

Ioram rex Israel, 4 Reg. 1, 17 † 3, 1. pro-  
cedit contra Hazael regem Syriæ, 8, 28. accepto vulnere curatur in Iezrahel, 9, 15. moritur, 9, 24.

IOSAPHAT filius Afa rex Iuda, 3 Reg. 22, 41. mittit qui verum Dei cultum doceant in civitates Iuda, 2. Par. 17, 7. fœdere iugitur cum impio Achab 18, 7. ideoque arguitur à propheta, 19, 2. jungit se Ochofæ, 1 Par. 20, 35. moritur. 21, 1. habuit successorem filium Ioram, 1 Par. 3, 11.

IOSEPH filius Iacob, Gen. 30, 23. videt somnium, 37, 5, 9. venditur à fratribus Ismaelitis, 37, 26. Psalm. 104, 17. falso accusatur, Gen. 39, 17. mittitur in carcerem 39, 20 † 41, 14. constituitur dominus universæ Ægypti, 45, 40. datur ei filia Putipharis, uxor 41, 45. detegit se fratribus suis, 45, 1. moritur, 50, 24. ossa ejus transferuntur ex Ægypto, Exod. 13, 19. sepeli-  
tur in Sichem. Iosue 24, 32.

Ioseph conjunx B. Virginis Mariæ, Matth. 1, 16. fugit in Ægyptum 2, 14.

IOSIAS filius Amon rex Iuda, 4 Reg. 21, 24 † 23\*. ejus nativitas prædicta est, 3 Reg. 13, 2. legit librum legis, 4 Reg. 23, 2. celebrat Pascha, 23, 21. vulneratur à ligariis, & moritur, 2 Par. 35, 23. 24. 4 Reg. 23, 29. iugetur, 2 Par. 35, 24. ei suc-  
cedit Ioachaz, 4 Reg. 23, 30, 34.

IOSVB pugnare contra Amalech, Exod. 17, 2, 13. mittitur exploraturus cer-

144



ram Chanaan, Num. 13, 2. cum populo  
comendat, 14, 6. constituitur loco  
Moyses dux populi 27, 18. Deut. 33, 21. †  
31, 7. 7. 4. Ios. 16. mittit exploratores, 2, 1.  
transit Iordanem, 3, 6. erigit duodecim  
lapides in Galgal 4, 3, 8. 20. angelus Domini  
apparet ei Ios. 5, 13. benedicit populo, 8,  
33. ascendit Iosue ad liberandos Gabaonites,  
10, 7. Sol & Luna steterunt ad imperium  
Iosue, 10, 12. revertitur Iosue in  
Galgal post liberatos Gabaonitas, 10, 43.  
percutit 31. reges 12<sup>a</sup>.

accipit suam portionem in divisione terre,  
19, 49. moritur, 24, 29. Iud. 2, 8. com-  
mendatur Eccli 46, 1.

I R A C V N D I A quantum mali pa-  
riat, Gen. 4, 5. Iob 5, 2. Prov. 12, 16. † 4,  
3. † 15, 18. † 17, 19. † 19, 19. † 27, 3. † 29, 22.  
Eccli. 7, 10. Eccli. 15, 21. † 28, 6. † 43, 26.  
Matt. 5, 12. Luc. 4, 28. Galat. 5, 20. Eph. 4,  
26. Gal. 3, 8. Tit. 1, 7. Iac. 1, 19.

I R A E alterius cedendum potius quam  
repugnandum, Gen. 27, 42. Prov. 22, 24. † 29,  
22. Eccli. 8, 19. Matt. 2, 13.

I S A I A S filius Amos, Isa. 1, 1. voca-  
tur, & mittitur, 6, 8. † 49, 1.

I S M A E L filius Abrahæ ex Agar nas-  
citur, Gen. 16, 15. moritur, 25, 17.

Ismael filius Nathanæ, occidit Godo-  
liam, aliosque Iudeos, Ierem. 41-2, 6.

I S R A E L appellatur qui ante Iacob  
dicebatur, quære Iacob.

Israel populus & hereditas Domini, Exod.  
3, 7. † 5, 1. † 6, 7. † 19, 5. Lev. 10, 16. Deut. 4,  
20. † 7, 6. † 9, 29. † 10, 15. † 14, 14. † 26, 18. † 32, 9.  
1. Reg. 10, 1. † 12, 22. 2. Reg. 7, 23. 3. Reg. 8,  
33. Isai. 19, 15. † 43, 1. Ierem. 13, 11.

decem tribus Israel separant se à domo  
David 3. Reg. 12, 3, 9, 16. secundum verba  
Abrahæ prophete, 11, 29. transferuntur in  
Assyriam, 4. Reg. 15, 19. † 17, 6. secundum  
prophetiam, Deut. 4, 16. multi ex Israel se-  
quuntur Levitas in Ierusalem 2. Par. 11, 13.

Contra decem tribus, vide Samaria.

I V D A E O R V M cæremonie erant um-  
bra futurorum, Exod. 13, 9, 14. Numer. 15,  
38. Deut. 16, 1. Ezech. 10, 10. 1. Cor. 10,  
1. 2. Cor. 3, 13. Hebr. 7, 17. † 8, 5. † 9, 1, 10, 13.  
† 10, 1.

Iudeorum quædam certæ consuetudines,  
Genes. 32, 31. Iud. 11, 40. Ruth. 4, 7. 2. Par.  
35, 25.

I V D A S filius Iacob nascitur, Gen.  
29, 35. nescius concumbit cum filii sui uxore  
Ithamar, 38, 15. spondet pro fratre suo  
Benjamin, 43, 9. prædicatur sceptrum  
non auferendum de Iuda, donec veniat  
Messias, 49, 10. Deut. 33, 7. Iudic. 1, 3, 2.  
Reg. 7, 12. 2. Par. 6, 6.

Contra Iudam & Ierusalem, vide Ieru-  
salem.

Iudas Machabæus eligitur dux fratrum  
suorum, 1. Mac. 2, 66. pugnat strenue, 3<sup>a</sup>. † 4<sup>a</sup>  
† 5<sup>a</sup>. † 7, 25. 2. Mach. 8, 1. † 10, 16. † 11, 6. †  
12. † 13. 14. 15. creditur, 1. Mach. 9, 17.

Iudas Iscariotes eligitur in Apostolum,  
Matt. 10, 4. in pactum cum Phariseis,  
Luc. 22, 4. prodit Christum, Matt. 26, 20,  
46. Marc. 14, 43. Ioan. 18, 5. secundum

prophetiam, Psalm. 40, 10. † 54, 14. † 108, 8.  
Ioan. 6, 70. † 12, 4, † 13, 21. suspendit se  
Matt. 27, 4. Act. 1, 8.

Iudas Galilæus dispersus cum suis, Act.  
5, 37.

Iudas & Silas cum Paulo & Barnabæ  
Antiochiam mittuntur, Act. 15, 22, 27.

I V D I C A B V N T sancti de hoc mun-  
do, Sap. 3, 8. † 5, 1. Matt. 19, 28. 1. Cor. 6, 2.  
Iud. 14.

Iudicium perversum, Eccli. 11, 9. Matt.  
7, 1. † 12, 7. Luc. 6, 37. † 17, 33. Ioan. 7, 14, † 9,  
16. Act. 28, 4. Rom. 2, 1. † 14, 4, 13. 2. Cor.  
4, 5. 1. Tim. 5, 21. Iacob 4, 11.

Iudicium Dei extremum, & quemadmo-  
dum Christus in fine mundi iudicaturus  
sit, 1. Reg. 2, 10. &c. vide Dies novissimi.

Iudicium debet præcedere deliberatio &  
cognitio e usq, Gen. 3, 11. † 11, 5. † 18, 21.  
Exod. 3, 8. † 23, 2. Deut. 13, 6. † 17, 9. † 19, 18.  
Ios. 7, 19. † 21, 13. Iud. 20, 1. 12. Prov. 18, 13.  
Eccli. 11, 7. Dan. 13, 51. 1. Mach. 7, 7.

Iudicium hominum, vide Opinio.

Iudicium officium & auctoritas, Exod.  
18, 13, 21. † 21. † 22. † 23. Lev. 19, 15. † 24,  
11, 23. Deut. 1, 13. 16. † 17. † 18, 15. † 15, 1. †  
27, 19. Iosu. 7, 19. 1. Reg. 8, 1. † 12, 5. 2. Paral.  
19, 6. Eccl. 4, 50. † 10, 1. † 42, 12. Psalm. 81<sup>a</sup>.  
Prov. 18, 5, 19. † 24, 23. † 28, 15. Isai. 5, 16. † 10,  
1. Ier. 5, 20. Luc. 18, 2. † 23, 1, 13, 23. Ioan.  
7, 24. † 8, 15. Iac. 2, 4.

Iudices Israel rexerunt circa 350. annos.  
Act. 13, 10.

Iudex universi mundi est Deus, vide  
Deus.

I V D I T H vidua Bethulæ dives & ho-  
nesta, Iudith 8. 1<sup>a</sup> præcidit Holoferni  
caput, 13, 10. moritur, 16, 18.

I V R A R E quatenus liceat vel non  
liceat, & quam variis modis contingat.  
Gen. 14, 22. † 21, 24. † 22, 16. † 14, 3. † 25, 33. † 26,  
3, 31. 51, 53. † 41, 15. † 47, 31. † 50, 5. Exod.  
13, 19. † 20, 7. † 21, 11. † 23, 13. Lev. 5, 4. † 19,  
12. Num. 14, 21. † 30. Deut. 6, 13. 17, 8. † 10,  
20. Ios. 2, 12. † 6, 22. † 9, 15. † 23, 7. Iudic.  
21, 1, 7, 12. 1. Reg. 14, 24. † 19, 6. † 4, 23.  
† 25, 34. † 28, 10. † 30, 15. 2. Reg. 3, 35. † 19, 7.  
† 21, 2, 17, 3. Reg. 1, 11, 29. † 2, 8. † 8, 31.  
† 19, 2. 2. Par. 6, 22. † 15, 14. † 36, 13. 1. Esdr.  
10, 5. 2. Eld. 10, 29. Iob 27, 1. Psalm. 14, 4.  
† 23, 4. † 62, 12. † 88, 4. † 94, 11. † 101, 9. † 109, 4.  
Isai. 14, 24. † 19, 18. † 45, 23. † 49, 18. † 54, 9. †  
65, 15. Ier. 4, 2. † 5, 2. † 7, 12, 16. † 27, 5. † 24, 26.  
† 51, 14. Osee. 4, 15. Amos 6, 8. † 8, 7. Soph.  
1, 5. Zach. 8, 17. Iud. 1, 12. Eccl. 23, 9, 17.  
Matt. 5, 33. † 23, 6, 18, 20, 21, 22. Hebr. 6, 13,  
16. Apoc. 10, 6.

Iurandum non est temere, nec per ce-  
lum, nec per terram, nec per aliquid  
quod in iis est, Matt. 5, 34. Iac. 5, 12.

I V S T I vere in hac vita, Luc. 1, 6. †  
15, 7. Ioan. 8, 36. † 17, 17, 19. 1. Cor. 6, 11.  
Heb. 12, 13. 2. Pet. 2, 7. 1. Ioan. 2, 1. 7. Apoc.  
3, 4. † 14, 5. vide Peccatum.

I V S T I T I & iustitia perfectio non  
habetur in hac vita, in qua sine peccato  
non vivimus, Gen. 6, 5. 8. 21. Exod. 24, 2.  
Num. 14, 18. 3. Reg. 2, 46. 2. Par. 3, 16.  
Iob 4, 17. 19, 15, 20. † 35. † Psalm. 11, 1.



† 50, 2 † 52, 1 † 129, 1 † 142, 2. Prov. 30, 9. Ier. 7, 21. Isai. 64, 4. Ier. 2, 19, 20 † 30, 11. Mich. 7, 2. Nahum. 3. Sap. 12, 10. Matth. 6, 12. Luc. 17, 3. 10. Roman. 3, 9. 23 † 7\*. Gal. 3, 21. I phel. 2, 3. 1 Ioan. 1, 6. Vide Peccatum

Iusticia nostra est per Christum, & primam justificationem, peccatorumque remissionem nulla precedunt merita, Gen. 15, 6. Isai. 45, 25 † 33, 13. Ierem. 23, 6 † 33, 16. Dan. 6, 22. Abac. 21, 2, 4. Zach. 9, 11. Ad. 10, 43. 13, 49. Rom. 1, 17 † 3, 21, 24 † 5, 1. 8 † 10, 4. 10. 1 Cor. 1, 30. Galat. 2, 16 † 5, 11 † 5, 5. Phil. 3, 9. Tit. 3, 7. 1 Petr. 3, 18.

I V S T I F I C A T I O qua quis ex iusto fit iustior, ascribitur bonis operibus, Eccles. 12, 22. Rom. 2, 13. Iac. 2, 21, 24. Apoc. 22, 11.

Iustificatio impii non solum fidei ascribitur, sed etiam aliis virtutibus, ut Spei, Rom. 8, 23. Charitati, Exod. 20, 6. Prov. 10, 12. Luc. 7, 47. 1 Cor. 13, 4. Gal. 5, 6. 1 Petr. 4, 2. Ioan. 4, 7, 8, 9. Timori, Eccles. 1, 27, 28. Penitentiae operibus, Sap. 11, 24. Ezech. 18, 11, 22. Matt. 3, 2, 8. Luc. 7 ubi ponitur exemplum Magdalene, 15. exemplum filii prodigi, 18. exemplum Publicani.

## L

**L A B A N** hospitio excipit famulum Abraham, Gen. 24, 32. mercede conducit Iacob 29, 14, 20. persequitur Iac. 31, 12.

**L A D O R** & dolor communis omnibus hominibus, Gen. 3, 17. Exod. 20, 9 † 34, 21. Deut. 5, 15. Tob. 2, 19. Psalm. 127, 2. Prov. 6, 6 † 10, 4 † 14, 4 † 20, 4. Eccles. 5, 11. Eccles. 29, 19. Ioan. 2, 13. Act. 18, 3 † 20, 34. 1 Cor. 4, 12. I phel. 4, 28. 1 Thess. 2, 9 † 4, 1. 2. Thess. 3, 8, 12.

Labor non dicitur sine Dei benedictione, Genes. 3, 17 † 26, 3, 13 † 30, 27. Deut. 8, 18. Iob. 42, 12. Prov. 10, 22. Eccles. 11, 6.

Laboranti merces debetur, Lev. 19, 13. Deuter. 24, 15 † 25, 4. Tob. 4, 15. Eccles. 7, 21 † 34, 5, 6. Ierem. 22, 13. Mal. 3, 5. Matt. 10, 10. Luc. 10, 7. 1 Cor. 9, 9, 14. Tim. 15, 18. Iac. 5, 4.

Laboris manuum & agriculturæ laus & utilitas, Prov. 12, 11 † 13, 4 † 14, 23 † 24, 27 † 28, 19.

**L A C H I S** traditur in manus Israelis, Iosu. 10, 32. extruitur, 2 Paral. 11, 9.

**L A I C I** ne se sacris præter officium nascant, Lev. 10, 1\*. Num. 1, 51 † 3, 10. nec vasa sacra temere contingant, Numer. 1, 51 † 4, 15, 19, 20 † 18, 7. 2 Reg. 6, 6. 2 Paral. 26, 18.

**L A I S** oppugnatur à Danitis, expugnatur, & edificatur, & appellatur Dan, Iudith 18, 27. appellatur Iesen. Ios. 19, 47.

**L A V D A N D U S** Deus ante & post sumptum cibum, Deut. 8, 10. vide Gratia.

Laudare Deum pro merito non possumus, Psalm. 96, 4 † 105, 2 † 118, 164 † 144, 9. Eccles. 4, 2, 3.

Laudes Deo canendæ, Psalm. 46, 2 † 146, 7 † 149, 1. Ios. 12, 4. I ph. 5, 19. Col. 3, 16. 2 Tim. 1, 13, 14. Iac. 5, 13.

**L A V A R V S** jacet ante ostium divitis epulonis, Luc. 16, 20.

Lazarus suscitatur à morte, Ioann. 11, 43. persecutionem sustinet à Iudæis, 12, 10.

**L E B B A V S** cognomine Thaddæus discipulus Christi, Matth. 10, 3. appellatur Iudas filius Iacobi, Luc. 6, 16.

Lepra quomodo cognoscatur, Lev. 13\*, 14\*.

Lepram mittit Deus propter peccatum, Exod. 4, 4. Num. 12, 8. 4 Reg. 5, 1, 27 † 15, 5. 2 Paral. 26, 18, 19, 21.

Lepra mundatur, Exod. 4, 7. Numeror. 12, 15. 4 Regum 5, 14. Matth. 82. Luc. 17, 14.

Leproforum segregatio, Levit. 13, 49. Num. 5, 2. 4 Reg. 15, 5.

**L E V I** nascitur. Gen. 29, 34. occidit cum fratre suo Simeone Sichemitas, 34, 23. punitio istius facti, 49, 5.

Levitarum habitatio, jus, & debita victus sustentatio. Lev. 10, 12 † 25, 32. Numer. 18, 21, 24 † 35, 1, 7. Deut. 10, 8 † 12, 12, 19 † 4, 27 † 18, 1. 26, 11. Iosu. 13, 14, 33 † 18, 7 † 21\*. 3 Esdr. 10, 33, 37 † 13, 10. Ezech. 48, 15. Eccles. 7, 32.

Levitarum ministerium & officium, Num. 1, 49 † 3\*, 14, 17 † 8\* † 18, 2, 23. Deut. 10, 8. Ios. 3, 6. 1 Paral. 6, 31\*. † 9, 14\*. 2 Paral. 19, 8. Ezech. 44, 11.

Levitas assumit sibi in ministerium Deus pro primogenitis Israelis, Num. 3, 12, 40\*. † 2, 16.

Levitæ puniunt peccatum erecti vituli. Exod. 31, 26.

Levitæ expelluntur ex Israel, 2 Paral. 11, 14.

**L E X** prima, & præceptum datur, Gen. 2, 16. violatur, 3, 4, 6.

Lex decem mandatorum datur Moyse, Exod. 20\*. Deut. 5\*.

Legis tabulæ dantur, Exod. 31, 12. Deuter. 5, 22. franguntur, Exod. 31, 19. Deut. 9, 17. dantur alix tabulæ, Exod. 34, 27. Deut. 10, 1.

Legis natura, officium & operatio, Roman. 3, 20 † 4, 15 † 5, 20 † 7, 1, 7. Gal. 3, 19. 1 Timot. 1, 8. Hebr. 7, 18, 27.

Legem Dei sine spiritu ejus non possumus implere, Deut. 5, 29. Psalm. 118, 24. Luc. 18, 22. Act. 15, 10. Rom. 8, 2.

Punitio vel merces eorum, qui Legem Dei prævaricantur, vel observant vide Obedientia, & Inobedientia.

Legis ceremoniæ abrogantur per Christum, Matt. 11, 13. Marc. 15, 38. Act. 13, 38 † 15, 11. Rom. 6, 14 † 7, 4 † 8, 3. Gal. 3, 13 † 4, 5. Ephel. 2, 13. Col. 2, 14. 1 Petr. 1, 11, 18.

Lex legitur, Deut. 1, 5 † 31, 9, 11. Ios. 8, 33. 4 Reg. 23, 2. 2 Esdr. 8, 8 † 9, 3. 3 Esdr. 9, 39. 2 Mach. 8, 19, 23.

Lex nova Christianorum consistit potissimum in Charitate, Matth. 5, 44\*, 12 † 22, 36. Ioan. 13, 14. Rom. 13, 10. Gal. 5, 14 † 6, 2. 1 Tim. 1, 5.

**L I A** Nubis Iacob patriarchæ, Gen. 28, 21. gignit ei multos liberos, 19, 30.

**L I B E R**





**I Y B R** vitæ, Exod. 32, 32. Psalm. 63, 25. Philipp. 4, 3. Apocal. 3, 5 + 20, 12 + 21, 27.

**I I B F R V M** arbitrium etiam post lapsum in homine mansit, Gen. 4, 7. Dent. 30, 19. Iosue 14, 15. Psal. 26, 9. Sap. 9, 10. Iech. 15, 18 + 31, 10. 1 Cor. 3, 9 + 7, 37.

**I** liberum arbitrium cooperatur gratiæ Dei, 1 Reg. 7, 3. 2 Par. 12, 13. Psal. 9, 17 + 72, 13. Prov. 16, 1, 5, 9. Eccli. 2, 20. Isai. 1, 26 + 18 + 40, 3 + 46, 8 + 55, 6. 7. Ier. 1, 12, 22 + 4, 3. 4. 14 + 7, 3 + 18, 2, 11 + 25, 1 + 26, 1 + 32, 15 + Izech. 18, 2 + 22, 27, 28, 30, 31 + 33, 14, 15, 16, 19. Zach. 1, 3. Mal. 1, 7. Matt. 3, 1, 3 + 11, 33 + 12, 28. Marc. 1, 1. Luc. 3, 4. Ioan. 1, 23 + 7, 37. Act. 1, 19 + 8, 22 + 9, 6. Rom. 10, 13, 3. 1 Cor. 3, 9 + 15, 10. 2 Cor. 7, 1. Ephes. 5, 14. Philipp. 2, 12, 13 + 4, 13. Col. 1, 19 + 3, 9, 10, 1. Timot. 4, 16. 2 Timot. 2, 21. Hebr. 4, 16 + 12, 12, 13. Iac. 4, 8, 1 Petr. 1, 22. 1 Ioan. 1, 3. Apoc. 3, 20.

**I** libertas Evangelica, Ioan. 8, 32. Rom. 6, 18 + 8, 2, 21. Gal. 5, 13. 1 Petr. 1, 18 + 2, 16\*. 2 Petr. 2, 19.

**I** libertas prava, & improbanda, Iob. 11, 12. Ierem. 34, 14. Osee 7, 16. 2 Petr. 2, 18.

**A L I N G V A** mala cavendum Levit. 19, 16. Iob. 5, 21. Psal. 51, 4 + 139, 4, 12 + 140, 3. Prov. 4, 24 + 10, 18 + 11, 9 + 12, 13, 29 + 15, 2 + 16, 27, 28 + 17, 20 + 18\*, + 20, 19 + 21, 23 + 26, 20 + 30, 11 + Eccli. 5, 2. Sap. 1, 11. Eccli. 5, 16 + 25, 12 + 28\*. 1 Corinth. 15, 15. 1 Petr. 2, 1. Iacob 1, 19 + 3, 5, 8 + 4, 11. vide Detraçtio.

**L**ingua discrete moderanda, Prov. 10, 19 + 12, 14 + 13, 2, 3 + 17, 27 + 18, 21 + 21, 13. Eccli. 14, 1 + 20, 5 + 22, 33 + 23, 17. Matt. 12, 36. Luc. 6, 45. Iac. 1, 19 + 3, 2. 1 Petr. 3, 10. vide Loquenda.

**L O B N A** occupatur, Ios. 10, 29. deficit à Iuda, 4 Reg. 8, 12. oppugnatur ab Assyriis, 19, 8.

**L O N G A N I M I T A S**, vide Patientia.

**L O Q V E N D A** sunt vera honesta, & quæ audientibus prodesse queant, Exod. 21, 18. Psal. 14\*. Prov. 23, 2 + 24, 26 + 25, 11 + 29, 20. Eccli. 5, 2. Eccli. 7, 37. Matt. 5, 37 + 12, 36. Ephes. 4, 19. + 5, 3. Coloss. 3, 8. 1 Petr. 3, 10.

**L**oquendi tempus & opportunitas, Prov. 15, 23 + 25, 11. Eccli. 8, 5. Eccli. 11, 8 + 20, 6 + 32, 9 + 33, 4. quomodo loquendum, Iob. 6, 29. Prov. 15, 4 + 16, 20, 22 + 29, 11. Eccli. 4, 34 + 5, 16 + 6, 5. Col. 4, 6.

**L O T H** liberatur ab incendio Sodomorum, Gen. 19, 15, 17, 2 Petr. 2, 7. uxor ejus mutatur in statuam salis, Gen. 19, 26. Sap. 10, 7. Luc. 17, 32. concumbit cum duobus filiabus suis, Gen. 19, 31, 35.

**L O T I O** pedum, Genes. 18, 4 + 19, 2 + 24, 32 + 43, 24. Ioan. 13, 4, 14. Tim. 5, 10.

**L V C A S** medicus, Col. 4, 14. manet cum Paulo, 2 ad Tim. 4, 11.

**I V C I I E R** cecidit è exlo, Isai. 14, 12.

**I V X** est Christus, Isa. 9, 2 + 42, 6 + 60, 1, 19 + 49, 6. Ioan. 1, 5 + 8, 12 + 9, 5 + 12,

35, 46, 1 Ioann. 1, 5 + 2, 8.

**Lux** sunt Christiani, Proverb. 4, 12. Isai. 62, 2. Matth. 5, 15. Roman. 2, 19. Phil. 2, 15.

**L Y D I A** purpuraria credit in Christum, Act. 16, 14.

**L Y S I A S** dux exercitus Antiochi, 1 Mach. 3, 32. pactum init cum Iudæis, 6, 58. capitur & jussu Demetrii occiditur, 7, 2.

**M.**

**M A A C H A** filia Tholmai regis in Gessur, mater Absalonis, 2 Reg. 1, 3.

**M A A C H A** filia Abessalom, mater Abiam regis Iuda, 3 Reg. 15, 2. appellatur Michaja, 2 Paral. 13, 2.

**M A C E D O N I A** mittit eleemosynas pauperibus Ierosolymitanis, Rom. 15, 25. 2 Cor. 2, 1.

**P**aulus vocatur in Macedoniam, Act. 16, 9.

**M A D I A N** filius Abraham, Gen. 25, 2. Deus præcipit ut exdantur Madianitæ, Num. 25, 15. Madianitæ exduntur cum suo rege, 31, 7.

**o**pprimunt Israëllem, Iudic. 6, 1. irruit in eos Gedeon, 7\*.

**M A G D A L E N A**, vide Maria.

**M A G I** Pharaonis virgis suas vertunt in colubros, Exod. 7, 12.

**M**agi primitiæ Gentium Christum adorant, Matt. 2, 11.

**M**agia vide Incantationes.

**M A L A L E E L** nascitur, Genes. 5, 12.

**M A L C H O** præcidit Petrus auriculam, Ioan. 18, 10.

**M A L E D I C T I O** & benedictio, Genes. 3, 14, 17 + 8, 21 + 9, 25 + 24, 41 + 27, 28 + 48, 15, 20 + 49, 7. Num. 5, 21. Dent. 10, 26 + 27, 15. Ios. 8, 34. Iudic. 9, 20. 1 Reg. 17, 43. 2 Reg. 2, 5. + 16, 7. 4 Reg. 2, 24. 2 Esdr. 5, 13. Prov. 16, 2. Ierem. 22 + 49, 13. Zach. 8, 13.

**M**aleficia, vide Incantationes.

**M A L V M** dicens bonum punietur, Isai. 5, 20. Malac. 2, 17. Prov. 24, 24.

**M**alum declinandum, & bonum faciendum, Prov. 3, 7. Isai. 1, 16. Ezech. 18, 21.

**M**alorum consortium vitandum, Psal. 1\*. + 25, 4. Prov. 1, 10 + 14, 7 + 24, 21 + 29, 24. Eccli. 8, 18 + 13\*. 2 Cor. 6, 14. 2 Ioan. 10. Apoc. 12, 4.

**M**alum non est reddendum pro malo, Prov. 20, 22 + 24, 29. Rom. 12, 14, 17. 1 Cor. 4, 12. 1 Thess. 5, 15. 1 Petr. 3, 9.

**M**alum poenæ est à Deo, Dent. 32, 23. 3 Reg. 9, 9 + 21, 19. Isai. 45, 7. Ierem. 11, 11 + 32, 42. Baruch. 2, 2. Amos 3, 6. Ionæ, 10. Mich. 1, 12 + 2, 3.

**M**alum culpx summe averfatur Deus, tantum abest ut enim auctorem habeat, Exod. 23, 7. 2 Paralipom. 19, 7. Iudith. 5, 25. Iob. 1, 10. Psal. 5, 5. + 44, 8. Prov. 15, 8, 9. Sapient. 14, 9. Eccli. 15, 21. Osee 13, 9. Rom. 9, 14. 2 Corinth. 6, 15. Iac. 1, 13.

Q29 6





Malos rectores & prepositos permittit  
Deus ob peccata populi. 1 Reg. 12. 14. Job.  
34. 30. Isa. 29. 10. Ezech. 14. 9. Osee. 13. 11.  
& 1 thess. 2. 11.

Iubetque obedientiam illis prestare,  
Matt. 23. 3.

Malorum etiam ministrorum opera uti-  
tur Deus. Matth. 7. 22. Marc. 9. 38. Luc. 10.  
49.

**MANAHÉM** rex Israël, 4 Regum  
15. 17.

**MANASSES** primogenitus Ioseph  
nascitur Gen. 41. 51. 48. 11.

Manasses impius, filius pii Ezechie, rex  
Iuda. 4 Reg. 17. 1. 6. 2. Par. 2. 32. 33. 1. 1.  
2er. 14. 4. Iucitur vincus in Babylonem, &  
per penitentiam convertitur ad Domi-  
num, & exauditus recuperat regnum, 2.  
Paral. 33. 11. 13. relinquit post se Amon,  
4 Reg. 11. 18. Matth. 1. 10. appellatur Her.  
Luc. 3. 28.

**MANENDVM** est nobis in Chri-  
sto, Ioan. 15. 4. Rom. 8. 1. 1 Cor. 4. 15.  
† 12. 13. Col. 2. 6. 1. Ioan. 1. 6. 28. † 3.  
24. † 4. 13.

**MANNA** Exod. 16. Num. 11. 7. Deut.  
8. 3. Ios. 5. 12. Psal. 77. 24. Sap. 16. 20. Ioan.  
6. 31.

**MANSVETUDO** Ios. 7. 19. 1 Reg.  
25. 2 Reg. 16. 10. Prov. 15. 1. Eccli. 1. 29.  
Matth. 5. 4. † 11. 29. Gal. 5. 23. † 6. 1. Ephes. 4.  
3. Coloss. 3. 12. 2. Tim. 2. 25. Tit. 3. 2.

**MARDUCHÆVS** defensor & tu-  
tor Esther, captivus abductus in Babylo-  
nem, Esther 2. 5. 7. à rege summo hono-  
re affectus, 6. 10. revertitur de captivitate  
in Ierusalem. 1 Esdr. 2. 2. 2 Esdr. 7. 7.

**MARE** creatur, Gen. 1. 9. conclu-  
ditur suis terminis, 1. 9. Job. 26. 10. † 28.  
26. Prov. 2. 29. Ier. 5. 21. cedit filiis Israël,  
Exod. 14. 21. sedatur verbis Christi, Matth.  
8. 26.

**MARIA** soror Aaron laudat Domi-  
num, Exod. 15. 21. fit leprosa. Num. 12. 1.  
Deut. 24. 9. moritur Num. 20. 1.

Maria virgo prænuntiata, Gen. 3. 15.  
Num. 24. 17. Psalm. 18. 6. † 44. 10. † 45. 5. † 84. 2.  
† 86. 5. † 131. 8. Prov. 31. 10. 29. † 9. 1. Cant. 1.  
2. 3. 4. 5. 6. Eccli. 24. 15. Isa. 7. 14. †  
11. 1. † 19. † 45. 2. Ier. 31. 22.

Maria vocatur, & est mater Domini,  
Luc. 1. 43. mater Iesu, Matth. 2. 13. Ioan.  
19. 25.

Mariæ perpetua virginitas significatur  
Exod. 2. 2. Iudic. 6. 37. 38. 39. 40. Psal. 18. 6.  
Cant. 3. 4. 7. † 6. 9. Isa. 7. 14. † 11. 1. † 35. 1. 2. †  
66. 7. Ezech. 44. 2. Dan. 2. 34. Matth. 1. 10.  
Luc. 1. 35.

Maria virgo multis dotata virtutibus,  
fide dives. Proverb. 31. 18. Luc. 1. 38. 45.  
Ioan. 2. 5. spe plena, Eccli. 24. 24. Ioan. 2. 5.  
charitate perf. &a. Eccli. 24. 24. Luc. 1. 56.  
† 2. 7. Ioan. 2. 3. † 19. 25. casta, vide su-  
pra. Maria perpetua virginitas, castitatem  
voxit perpetuam. Luc. 1. 15. humilis, Luc.  
1. 38. 4. 2. Modestia, Ioan. 1. 3. prudens, Lu-  
1x 1. 19. modesta, Luc. 2. 42. pia. Luc. 1. 46.  
47. benigna, Luc. 1. 49. fortis, Prov. 31. 10.  
Ioan. 19. 25. Sapiens, Prov. 31. 26. Ioan. 1. 3.

Pauper, Matt. 23. 1. Luc. 2. 7. 24. patient.  
Matth. 2. 13. Luc. 2. 35. virtute præcellens  
omnes, Prov. 31. 29. Eccli. 24. 25. Luc. 1.  
28. 48.

Maria salatur ab Angelo Luc. 1. 28.  
visitat Elizabeth, & laudat Deum, Luc.  
1. 39. 46. propheticatur cum Ioseph in Be-  
thlehem, Luc. 1. 4. in Agyptum. Matt. 2. 14.  
revertitur inde in terram Israël. Matt. 2.  
14. invenit Christum in templo. Luc. 2. 46.  
assistit cruci, & Apostolo Ioanni com-  
mendatur, Ioan. 19. 25. manet cum Apo-  
stolis, Act. 2. 14.

Maria Magdalena desit sua peccata,  
Luc. 7. 38. obtinet peccatorum remissio-  
nem. Luc. 7. 48. liberata septem demonis  
adheret & ministrat Christo, Luc. 8. 2. 3.  
ungit Dominum Matth. 26. 6. Mar. 14. 3.  
Ioan. 11. 2. † 12. 1. adest Christo in cruce mo-  
rienti, Ioan. 19. 25. stat ad monumentum  
pleraus, Ioan. 20. 11.

Christus ei apparet post resurrectionem.  
Marc. 16. 9. Ioan. 20. 14.

Nuntiat resurrectionem discipulis, Ioan.  
20. 18.

**MARITI** officium & auctoritas in  
uxorem, Gen. 3. 6. Num. 5. 12. 18. † 30. 7. 13.  
Deut. 22. 5. 13. † 24. 1. Prov. 5. 18. † 18. 22. †  
31. 10. Eccl. 9. 9. Eccl. 7. 28. † 9. 1. † 25. 2. 27. †  
26. 1. Mal. 2. 14. 16. 1 Cor. 7. 1. † 11. 2. 10.  
Ephes. 5. 22. Coloss. 3. 18. Tit. 2. 4. 1 Tim. 2.  
11. 2. petr. 3. 1.

**MARTHA** hospitio excipit Domi-  
num, Luc. 10. 38. ostendit suam fidem,  
Ioan. 11. 27.

**MATHAN** sacerdos Baal occiditur,  
4 Reg. 11. 18. 2. Par. 23. 17.

**MATHIAS** eligitur in Apostolum,  
Act. 1. 26.

**MATHVS ALEM** filius Henoch na-  
scitur, Gen. 5. 21. vivit 969. annis, & mo-  
ritur, Gen. 5. 27.

**MATRIMONIUM**, Gen. 1. 27.  
28. † 3. 21. 22. 23. 24. † 3. 6. 12. 17. † 4. 1. 17. †  
9. 1. † 19. 16. † 22. 3. † 29. 21. Exod. 2. 1. † 20. 17.  
Lev. 12. 1. † 20. 10. Deut. 5. 21. † 7. 3. † 22. 29. †  
24. 1. Ios. 23. 12. Iudic. 3. 6. † 14. 2. 7. 15.  
1 Esdr. 9. 2. 2 Esdr. 13. 13. Esther. 2. 17. Tob.  
4. 13. 16. 17. † 7. 15. 16. † 8. 9. Prov. 12. 2. † 19.  
14. Eccli. 25. 1. Ier. 3. 1. Matth. 5. 32. † 19. 3. 7. †  
22. 24. 30. Marc. 6. 18. † 10. 2. 6. 7. 8. 9. † 12.  
20. Luc. 2. 5. † 3. 19. † 16. 18. † 20. 34.  
Ioan. 2. 1. 2. Rom. 7. 2. 3. 1. Corinth. 7.  
Ephes. 5. 31. 32. 1 Tim. 3. 2. † 5. 9. Hebr. 13.  
4. 1. Petr. 3. 1.

Matrimonium indissolubile, Gen. 2. 24.  
Matth. 5. 12. † 19. 7. Mar. 10. 11. Luc. 16. 18.  
1 Cor. 7. 10.

Matrimonium spirituale, quære Con-  
nubium.

Matrimonium cuius rei sacramentum,  
Ephes. 5. 32. confert gratiam & sanctifica-  
tionem 1 Thess. 4. 4.

**MATTHÆVS** publicanus vocatur,  
Matth. 9. 9. † 10. 3. appellatur Levi filius  
Alpha. Marc. 2. 14. Luc. 5. 27.

**MATTHIA** patius Iochim  
constituitur rex Iuda, 4 Reg. 24. 17. appel-  
latur Zedechias, 1. Par. 3. 15.

**MATTHA**



**MATTHATHIAS** Sacerdos ostendit cultum pro tuenda religione, 1 Mac. 2, 24. pugnabat strenue, 2, 41. monet filios suos ad observationem legis Dei, 2, 49, 64.

**MEDII** occupant regnum Babylonix, Daniel 5, 31.

**MELCHISEDECH** sacerdos, & rex salem, Gen. 14, 18. Psal. 109, 4. Hebr. 7, 1.

**MENDACIVM**, Gen. 3, 4† 37. 19† 39, 17. Lev. 19, 11. 2 Reg. 1, 7. 4 Reg. 5, 25. Prov. 6, 19† 12, 22. Sapient. 1, 11. Eccli. 7, 11† 20, 26, 28† 25, 4. Osee 4, 2. Ioan 8, 44. Act. 5, 4. 8. Eph. 4, 25. Col. 3, 9 vide Testimonium.

**MENELAUS** proditor patris usurpat sibi summum Sacerdotium, 2. Mach. 4, 24. extremo supplicio afficitur, 2. Mach. 2, 34, 5, 6.

**MENSURA** qua mensi fuerimus remittetur nobis, Exod. 21, 13. Iud. 1, 7. 1 Reg. 15, 33, 2 Reg. 22, 25. Psal. 17, 21. Prov. 22, 33. Isa. 33, 1† 65, 6† 66, 4. Ierem. 50, 15, 29† 51, 49. Ezech. 16, 59. Ioel 3, 7. Matt. 7, 2. Marc. 4, 24. Luc. 6, 38.

**Mensurae** & pondera debent esse iusta, Lev. 12, 35. Deut. 25, 13. Ezech. 45, 10. Mich. 6, 11. Amos 8, 5. Prov. 16, 11† 20, 10.

**MERARI** filius Levi, Num. 3, 17.

**Meraritarum** officium, 3, 33† 4, 42.

**MERCES** debetur operibus, Gen. 4, 7† 15, 1. Psal. 112, 112. Prov. 11, 18. Sap. 5, 16† 10, 17. Eccli. 2, 8† 11, 24† 18, 22† 36, 28† 51, 30, 38. Isa. 3, 10. Ier. 31, 16. Matt. 5, 1† 6, 1† 10, 41, 32† 20, 8. Marc. 9, 41. Luc. 6, 35† 10, 7. Ioan. 4, 36. Rom. 4, 4. 1 Cor. 2, 8. 1. Tim. 5, 18. Apoc. 22, 12.

**MERITA** operum, Eccli. 18, 31† 16, 15† 32, 18. vide Opera.

**MEROB** filia Saulis, 1 Reg. 14, 49. promittitur Davidi in uxorem, 18, 17.

**MESSIAS**, id est Christus, & vernus unctus est Dominus noster Iesus, Ioan. 1, 4† 4, 25† 7, 41† 11, 27. Matr. 26, 64. Marc. 24, 62. Luc. 21, 67. Act. 17, 3† 18, 28† 19, 4. Ioan. 5, 1.

**MICHA** parat ephod idolo matris suae, Iudic. 17, 5. conducit Levitam, 17, 7, 10 idolum & ephod conferuntur similiter & Sacerdos abducitur, 18, 13, 18, 20.

**Micha**, filius Miphiboseth, 2 Regum 9, 12.

**MICHÆAS**, prophetat contrarium pseudoprophetae, 3 Regum 22, 13, 15, 23. 2. Paral. 12, 14.

**MICHAEL** pugnabat cum diabolo, Dan. 10, 13. Iud. 9. Apoc. 12, 7.

**MICHOL** sive Michal filia Saulis, datur Davidi in uxorem, 1 Reg. 12, 27. iuxta promissionem regis, 17, 15. conservat David vitam, demittens eum per fenestram, 19, 12. subducitur ei, & datur Phalti, sive Phaltiel, 25, 44. redditur ei, 2 Reg. 2, 14. 15. deridet ipsum saltantem coram Domino, 6, 16.

**MILITARE**, vide Bellum.

**MINISTRORV**M etiam malorum opera dignatur uti Dei bonitas, Matth. 2, 22. Marc. 9, 36. Luc. 9, 49. quos

& jubet audiri, Matth. 23, 3.

**MIPHIBOSETH** filius Ionathas, 2 Reg. 4, 4. invenit gratiam coram Davide, 9, 7\*. parit ei David, 21, 7. appellatur Meribaal, 1. Paral. 9, 40.

**Miphiboseth** filius Saulis suspenditur, 2 Reg. 21, 2.

**MIRACULA** operatur Deus per Sanctos & eorum reliquias, vide Sancti & Reliquiae.

**MISERICORDIA** vide Bonitas Dei; item Charitas.

**Misericordiae** opera proximo exhibenda, 1 Regum 15, 6. 2 Par. 22, 9, 15. Psal. 111, 5, 9. Prov. 24, 21, 31† 19, 25, 21. Eccli. 4, 2, 29† 35, 18. Isa. 58, 7. Osee 6, 11. Mich. 6, 8. Zach. 7, 9. Matt. 5, 7† 9, 13† 10, 41† 18, 33† 25, 41. Matth. 9, 40. Luc. 6, 35† 11, 31. Rom. 12, 13. Gal. 6, 12. Col. 3, 12, 1. Tim. 5, 10. quare Eleemosina.

**MISSAE** sacrificium olim praedictum & praenuntiatum, Lev. 6, 9, 10, 11, 12. Psalm. 22, 5† 109, 4. Isa. 2, 2. 3† 19, 19, 20† 56, 7† 61, 6† 66, 19, 20, 21. Ierem. 51, 31† 52, 16, 17, 18. Dan. 12, 11. Amos 9, 11. Mal. 1, 10, 11.

**Missae** sacrificium per varias figuras veteris Testamenti significatum, Genes. 14, 18† 16, 6† 12, 13. Exod. 12, 5, 24† 25, 30† 29, 2, 15. Lev. 2, 1, 13† 3, 12† 4, 23† 5, 7, 11† 6, 15† 9, 8† 11, 4† 16, 3† 19, 21. Numer. 15, 24.† 18, 17. 1 Regum 21, 4. 3 Regum. 19, 6. 4 Regum 4, 41. Dan. 8, 12. appellaturque iuge sacrificium, Dan. 11, 31† 12, 1. nec interibit offerens sacrificium, Ierem. 33, 18, 21.

**Missae** sacrificium à Christo institutum, Luc. 22, 19. & ab ejus discipulis usitatum, Act. 13, 1. λειτουργίας ἑαυτῶν.

**Missae** sacrificii mentionem facit Paulus 1 Cor. 10, 16† 11, 23\*.

**MOAB** filius Loth & filiae ejus natu majoris, Genes. 19, 37. contra Moabitas pugnare, Israeli à Deo prohibetur, Deut. 2, 8. factus est Moab serviens Davidi sub tributo, 2 Reg. 8, 2. deficient Moabites ab Israël, 4 Reg. 1, 1† 3, 5. irruunt latronculi de Moab in terram Israël, 13, 20. non admittebantur in ecclesiam, Deut. 23, 3. 2. Esdr. 13, 1. contra Moab prophetatur, Nume. 21, 19† 24, 17. Psal. 59. 10† 107, 10. Isa. 16\*† 25, 10. Ier. 48, 1. Ezech. 25, 8. Amos 2, 1. Sophon. 2, 8.

**MOLOCH** idolum, Lev. 18, 21† 20, 2. appellatur Melchom, 1. Par. 20, 2. Ier. 47, 1. Amos 5, 15. Sophon. 1, 5. de Moloch vide item 3 Reg. 11, 5, 7, 4. Reg. 23, 10.

**MORBVS** vide Agrotatio.

**MORS** est poena peccati, Genes. 2, 17† 3, 19. Rom. 5, 12, 17† 6, 23. 1 Corinth. 15, 21. Ephes. 2, 2. Col. 2, 13, 1. Tim. 5, 6. Iac. 1, 15.

**Mors**, & certus dies mortis omni homini constitutus est, Deuter. 32, 14. Iosu. 23, 14. Reg. 26, 10. Iob. 14, 5. Psal. 88, 49. Eccli. 3, 3† 8, 8† 9, 5. Eccli. 17, 3† 4, 1. Ioann. 7, 30† 8, 20. Rom. 5, 12† 6, 23. Hebr. 9, 27.

**Mortis** hora incertissima, Eccles. 9, 12.



Matth. 14, 41. Luc. 12, 40. 1 Thess. 5, 2. 2 Thess. 2, 2. Iacob. 4, 11.

Mors corporis, iustitiam est quasi somnus quidam. & dormitio. Deut. 31, 16. 2 Reg. 7, 12. 3 Reg. 2, 10. 1. 11, 11. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Mortem nostram sui morte devicit Christus. Isa. 25, 2. Olex. 13. 14. Rom. 6, 9. 1 Cor. 15, 54. 2 Tim. 1, 10. Hebr. 2, 14. Apoc. 21, 4.

Mortem qui sibi intulerint, Iudic. 9, 54. 1. 16, 20. 1 Reg. 31, 4. 2 Reg. 17, 23. 3 Reg. 16, 18. 2 Mach. 10, 13. 11, 41. Matt. 27, 5. Act. 1, 18.

Mortuos iugere quatenus permittatur, aut prohibeatur, Lev. 19, 18. Deut. 4, 1. 1. 34, 8. 2 Reg. 1, 11. 1. 3, 32. 10, 2. 12, 16. 11, 2. 1. 19, 1. 1. 21, 10. 11, 1. Eccli. 22, 10. 1. 32, 10. 1 Mach. 9, 20. 1. 12, 5. 13, 26. Matt. 9, 3. Luc. 7, 13. Ioan. 11, 33. Act. 8, 2. 1. 9, 39. 2 Thess. 4, 13.

Mortui ad vitam revocantur, 3 Regum 17, 20. 4 Reg. 4, 33. 1. 13, 21. Matt. 9, 25. 1. 27, 5. Marc. 5, 41. Luc. 7, 13. 1. 8, 54. Ioan. 11, 43. Act. 9, 40. 1. 20, 10.

Mortuorum sepultura, vide Sepeliendi mortui.

Mortuorum suffragia, vide Purgatorium.

MOYSES nascitur ex Levi, Exod. 2, 1. 1. 6, 20. Act. 7, 20. percutit Aegyptum, & fugit in Madian, Exod. 2, 12, 14. accipit Saphoram Madianitem uxorem, Exod. 2, 21.

mittitur ad Pharaonem in Aegyptum, 5, 10. 1. 5, 1. 6, 11. 7, 1. 9, 1. 10, 1. revertitur cum uxore & liberis in Aegyptum, 4, 20. orat pro Pharaone, 8, 12, 30. 1. 9, 28. 33. 1. 10, 17.

orat pro populo, 14, 15. 1. 17, 4, 11. 1. 22, 11, 13, 31. Num. 11, 2. 1. 14, 13, 17. 1. 21, 7. Deut. 9, 18, 26. accipit primo tabulas, Exod. 31, 18. has confringit videns populi idololatriam, Exod. 32, 19.

accipit iterum novas, 34, 28.

in faciem eius intueri non poterat populus Israeliticus, 34, 30. 2 Cor. 3, 7.

mittit exploratores in terram Chanaan, Num. 13, 2. probat se a Deo esse missum, Num. 16, 28, 31. videt terram promissionis & moritur, 20, 12. 1. 27, 12. Deut. 34, 1, 5. apparet in transfiguratione Christi, Matt. 17, 3. Luc. 9, 30. commendatur, Eccli. 45, 1.

diabolus altercatur cum angelo Michael de Moyse corpore, Iud. 9.

MUNDI corde, Psalm. 23, 4. 1. 50, 12. 1. 72, 1. Matt. 5, 8. 1. Petr. 1, 22.

Mundities interior & exterior commendatur, Matth. 23, 25. Luc. 11, 39. 2 Cor. 7, 1.

MURMURATORI quos imitentur, & qui illis poena memento, Exod. 14, 11. 1. 15, 24. 1. 16, 2, 7, 8. 1. 17, 2. Num. 11, 1. 1. 12, 1, 5, 10. 1. 14, 2, 27. 1. 16, 1, 17, 11. 1. 20, 2. 1. 21, 5. Deut. 1, 27. 1. 9, 12. 1. 10, 2, 10. Sapient. 1, 11. Matt. 20, 12.

Luc. 15, 2. 1. 10, 7. Ioan. 6, 41. Act. 6, 1. 1. Cor. 10, 10. Iud. 10.

## N

NAMAN militem pater dux apud Niprem Syria mundatur a lepra, 1 Reg. 4, 5, 14. Luc. 4, 27.

NANAN rex Ammonitarum pater contra Iabes, 1 Reg. 11, 1. mortui 2 Reg. 10, 1.

NANAN pater Abigail, 2 Reg. 17, 25.

NABAL vir iniquus, 1 Regum 25, 25, 26.

NABOCH, quia regi Achab vineam negabat, lapidatur, 3 Reg. 21, 2. 13.

NABUCHODONOSOR potentissimus rex Babylonis, Ierem. 37, 6. invadit Aegyptum, 2 Reg. 24, 7. Ierem. 26, 2. ascendit in Ierusalem, 4 Reg. 24, 1. 1. 25, 1. Ier. 39, 1. juxta prophetiam, Ierem. 25, 8. 1. 32, 28. erigit auream statuam, Dan. 2, 1. habitat septem annos inter terras, 4, 28, 30. ingens superbia eius, amplitudo domus, & crudelitas explicatur, Isa. 47, 2, 8.

NABUCHADAN dux militum regis Babylonis destruit domum Dei, muros Ierusalem, & populum, qui remanserat, transfert, cum omnibus vasis templi, in Babylonem, 4 Reg. 25, 8. Ierem. 39, 9, 11. 1. 52, 12.

NACHOR avus Abraham, Genes. 11, 23, 25.

NADAB & Abi in igne consumuntur, Levit. 10, 1. 16, 1. Num. 3, 4. 1. 26, 61.

Nadab rex Israel, 3 Reg. 14, 20. creditur, 15, 28.

NADAB filius Aminadab princeps, & dux tribu Iuda, Num. 1, 7. 1. 2, 5. 1. 7, 12.

NABUM praeclat in Ninive, Nabum 1, 1. 1. 2, 1. 1. 3, 1.

NATHAN filius Davidis, 2 Reg. 5, 14. appellatur Mathania, Luc. 3, 31.

Nathan propheta mittitur ad Regem David, 2 Reg. 7, 4. 1. 12, 1.

NATHANAEEL dux tribus Issachar, Num. 1, 8.

Nathanael videtur a Christo, Ioan. 1, 47. Christus manifestat se ipsi Nathanael, 21, 2.

NECHAO rex Aegypti, 4 Reg. 23, 29. 2 Par. 35, 20. 1. 36, 1.

NEGOTIATIO, vide Emere, & Vendere.

NEHEMIAS pincerna Artaxerxis, 2 Esdr. 1, 11. mittitur in Iudam ad edificandum quae erant destructa, 2, 9. appellatur Atherfata, 8, 9.

NEPHOD potens erat & robustus venator, Genes. 10, 8.

NICANOR dux Tyrix, 1 Mach. 3, 38. & etiam dux exercitus Demetrii, 7, 26. minatur se succensurum templum, 7, 34. Mach. 15, 28.

NICODIMUS oculus discipulus Christi, Ioan. 3, 1. 1. 7, 50. 1. 19, 39.

NINIVE edificata ab Assur, Gen. 10, 11. penitentiam agi de peccatis, Ier. 3, 10.



Ysaie 1, 5. desolatio & destructio Ninive, Nylam 1. 2. 3. 4. Soph. 2, 13. Tob. 14, 5. Ierem. in iudicio. & condemnabit ob-  
noxios Indros. Matt. 12, 41.

NOE filius Lamech, Genes. 5, 30.  
pater divinx iustitix, 2 Petr. 2, 5.  
edificavit arcam, Gen. 6. ingreditur ar-  
cam, 7, 1. 7. egreditur, 8, 15.  
accipit signum foderis, 9, 8, 14.  
commendatur, Eccli. 44, 17.

NOEMI uxor Elimelech, Ruth. 1, 2.

NOVVM Testamentum, Ier. 31, 31.  
Mat. 26, 28. Marc. 14, 24. Luc. 22, 20.  
1 Cor. 11, 24.

Hebr. 8, 2. 9, 15. 10, 16. 13, 20.

Novum cælum & nova terra post mun-  
di innovationem, Isaie 65, 17. 66, 22.  
2 Petr. 3, 13. Apoc. 21, 1.

NVDI vestiendi, Isa. 58, 7. Ezech. 18.  
7. Tob. 1, 17. Matt. 25, 6, 39. vide Miseri-  
cordia.

O

OBE D filius Booz ex Ruth, Ruth 4 17.  
Matt. 1, 5.

OBE DIENDVM Deo ejusque præ-  
ceptis, & quæ obedientibus sit constituta  
merces, Genes. 12, 4. 17, 9, 23. 22. 26, 5.  
Exod. 1, 17. 15, 26. 19, 5. 20, 6. 23, 22, 25.  
Lev. 20, 22. 26, 3, 11. Deut. 4, 40. 7. 11.  
13, 4. 17, 15. 18, 15. 14, 8. 27, 10. 28, 1.  
22. Jos. 22, 1. 1 Reg. 12, 14. 15, 22. 4 Reg.  
10, 30. 2 Par. 7, 17. Prov. 1, 8. 33. 15, 31.  
Isai. 1, 19. 48, 18. 55, 2. Ierem. 7, 23. 11,  
4. 17, 24. 45. Dan. 3, 16. Eccli. 25, 7.  
2 Mach. 7, 30. Matt. 4, 19. 7, 24. 28, 21. 15,  
3. 17, 5. 25, 3. Luc. 5, 4. 10, 16. Ioan. 2, 7.  
Act. 4, 19. 5, 32. Rom. 16, 19. Phil. 2, 12.  
1 Thess. 4, 3. 5, 18. 1 Petr. 1, 22. Jac. 1, 22.

Obedientia inferiorum erga superiores.  
vide subditorum officium.

OBLATIO omnis debet esse sine vi-  
tio aut macula, Lev. 1, 3. 3, 1. 22, 19. Num.  
28, 3, 3. Deut. 15, 21. Eccli. 35, 14. Ezech.  
43, 23. Malach. 1, 8, 14.

Oblationes Deo gratæ cœlitus accen-  
duntur, Gen. 4, 4. 2, 20. 15, 17. Lev. 9, 24.  
Jud. 6, 21. 13, 19. 3 Reg. 18, 38. 1 Par. 21,  
26. 2 Par. 7, 1. 2 Mach. 1, 22. 2. 10.

Oblationes quotidianæ, Exod. 29, 38.  
Num. 28, 3. 1 Esdr. 3, 2.

Oblationes propriorum filiorum, Levit.  
22, 21. 20, 2. Deut. 12, 31. 18, 10. Jud. 11,  
39. 4 Reg. 3, 27. 16, 3. 17, 17. 21, 6. 2 Par.  
28, 3. Psal. 105, 37. Isai. 57, 5. Ier. 7, 31. 19,  
5. Ezech. 16, 20, 36. 20, 31. 23, 17.

Oblationum convivia cum gaudio cele-  
brantur, Gen. 31, 46. Exod. 18, 12. 32, 6.  
Num. 25, 2. Deuter. 12. 27, 7. 1 Reg. 1,  
4. 9, 12. 16, 5. 2 Reg. 15, 12. 3 Reg. 1,  
9. 13, 15. 1 Par. 29, 21.

Oblationes impiorum, Gen. 4, 7. 1 Reg.  
15, 21. Psal. 39, 7. 49, 7. 50, 12. Prov. 15,  
8. 21, 27. Eccli. 15, 15. Isai. 1, 10. 43, 25. 61,  
8. 66, 2. Ierem. 6, 20. 7, 10. 14, 12.  
12. 5, 6. 12, 13. 4. Amos 5, 22. Mich. 6,  
7. Mal. 1, 13. 3. Matt. 9, 13. 12, 7. Marc. 12,  
3. Hebr. 10, 5.

OCCIDERE. vide Homicidium.

OCHAZIAS filius Ioram rex Iuda,  
4 Regum, 8, 24. fugit in Mageddo à facie  
Iehu, & occiditur, 9, 27.

habet sibi in cellarem Ioas regem, 1.  
Par. 1, 11.

Oculus simplex & rectus, Eccli.  
35, 12. Mat. 6, 22. Luc. 11, 34.

Oculus nequam, Genes. 6, 2. Prov. 6, 13.  
Eccli. 1, 8. Eccli. 14, 2. 31, 34. Matt. 6, 22.  
Marc. 7, 22. Luc. 11, 34. 1 Ioan. 1, 16.

Oculorum custodia quantopere sit ne-  
cessaria ad vitandum peccata. Gen. 3, 6. 16.  
2. 34. 2. 38, 15. 39, 7. 2 Reg. 11, 2. 13, 1.  
Prov. 23, 26, 33. Eccli. 9, 5, 7, 8, 9, 11. 12, 5,  
28. 41, 25. 42, 12. Iudith 10, 17, 18. 12,  
16. Dan. 13, 2. Matt. 5, 28. 2 Petr. 2, 14.

Oculus mentis vel intellectus, Num. 24,  
3. Deuter. 29, 4. Isai. 6, 9. Luc. 24, 29.  
Act. 26, 18. Ephes. 1, 18.

ODIVM vide invidia.

Olio habenda malitia, Psal. 96, 10. 138,  
21. Amos 5, 15. 16, 8. Rom. 12, 9.

OFFERRE pro defunctis, 2 Mach.  
12, 11.

OFFICIUM subditorum. vide in-  
fra Subditorum.

OG rex Basan occiditur, Num. 21, 33.  
Deut. 3, 2. 19, 7. 34, 14. Psal. 135, 20.

ONESIPHORO optat Paulus mi-  
sericordiam, 2 Tim. 1, 16.

ONIAS summus sacerdos offert pro  
Heliodoro, 2 Mach. 3, 32. occiditur, 4, 34.

OPERVUM merita & retributio seu  
merces, Psal. 118, 112. Prov. 11, 18. Eccli.  
36, 18. Isai. 3, 10. Matt. 5, 12. 10, 42. 16,  
27. 25, 34. Roman. 1, 6. 1 Corint. 15, 28.  
2 Cor. 5, 10. 2 Timoth. 4, 8. Hebr. 6, 10. 11,  
10, 35. 11, 26. Iacob. 2, 24. Apoc. 20, 7, 8, 12,  
22, 12.

Opera mala Deo displicent, & poenam  
merentur, Genes. 3, 11. 4, 7. 6, 35. 6, 7. 7,  
4. 9, 6. 11, 4. 17, 14. 18, 20. 19, 11, 24.  
26. 20, 3. 42, 21. 43, 16. Exod. 1, 9. 7. 8.  
9. 10. 11. 12. 14. 20. 21. 21. 31, 13.  
12, 9, 27, 28, 33. Levit. 10, 12. & deinceps  
per omnes sacre Scripturæ libros.

Opera bona Deo grata sunt, & præ-  
mium merentur, Genes. 4, 4. 7. 5. 24. 6. 8.  
9. 18. 20. 21. 20, 7. 12, 16. 26, 4. 5. 29, 32.  
Exod. 1, 10. 20. 23, 22, 25. Lev. 11, 43.  
44. 45. & sic deinceps per totam Scrip-  
turam.

Operari bene propter mercedem & re-  
tributionem licitum est, Psal. 118, 112.  
Matt. 5, 12. 2 ad Tim. 4. 2. Hebr. 11, 26.

non in quolibet opere homo peccat,  
2 Petr. 1, 10. 1 Ioan. 3, 5. 9. 15, 18.

Operum bonorum commemoratio, 4  
Reg. 20, 3. Iob. 6, 2, 3. Psalm. 17, 21, 22.  
25. 131. 1. Isai. 38, 1.

Opera bona quæ sint. vide Bona opera.

Opera à nobis proximo exhibita tam-  
quam sibi facit a reputat Deus, siue bona  
sint, siue mala. Isai. 37, 23. Ierem. 1, 19.  
Zach. 2, 8. Matt. 25, 40. Act. 9, 5. 1 Cor. 8, 12.

OPINIONES & cogitationes ho-  
minum frequenter sunt erroneæ, Levit.  
10, 1. Num. 15, 39. Deut. 12, 8. 19, 19.  
1 Reg. 15, 9. 2 Reg. 6, 6. Prov. 12, 15. 14,



12 + 31. 2. Isai. 5, 21 + 7, 12 + 14, 13 + 55, 8. Math. 3, 14 + 16, 22. Marc. 8, 32. Ioan. 12, 41 + 3, 8.

Orare in nomine Iesu, Ioan. 14, 13 + 15, 19 + 16, 23 + 26. 1. Ioan. 5, 14.

Orare quomodo modum oporteat, frequenter ignoramus, Math. 20, 20. Marc. 20, 35. Rom. 8, 26. Iacob. 4, 3.

Orare noctes & dies, Psalm. 118, 62. Luc. 28, 1. 1. Thess. 3, 10. 1. Tim. 5, 5. 1. Tim. 1, 3.

Orare sine intermissione, Math. 7, 7. Luc. 11, 9 + 18. 1. Act. 10, 2. Ephes. 6, 18. Coloss. 4, 2. 1. Thess. 5, 17.

Orare ut fidei predicatio successus habeat felices, Ephes. 6, 19. Col. 4, 3. 2. Thess. 3, 1.

Orare alium pro alio, Ier. 42, 2, 20. Bar. 1, 13. 2. Mach. 1, 6. Ephes. 6, 18. Col. 4, 2. 1. Thess. 5, 25. 2. Thess. 3, 1. 1. Tim. 2, 1. Iac. 5, 16.

Orare pro inimicis, Num. 16, 22, 46. 2. Mach. 1, 33. Math. 5, 44. Luc. 6, 28 + 23, 34. Act. 7, 60.

Orare Sanctos cum Christo regnantes. Vide Sanctos.

Orare pro defunctis. Vide Purgatorium.

Oratio quomodo quando, cui & ubi fieri debet, & quid petendum, Num. 11, 16, 24. Deut. 4, 7. Iudic. 10, 10, 15. 1. Reg. 1, 11. 2. Reg. 21, 2, 7. 3. Reg. 3, 7. Isa. 65, 24. Amos 7, 2. Eccli. 35, 26. Tob. 3, 11\*. Iudith. 4, 11. Matt. 6, 5, 9 + 7, 7 + 18, 19 + 10, 20 + 11, 22 + 26, 38. Marc. 11, 24 + 13, 31. Luc. 11, 1, 9 + 18, 21 + 22, 40. Ioan. 4, 23 + 9, 31 + 14, 13 + 15, 7 + 16, 23. Act. 1, 14 + 2, 42 + 4, 24. 3. 1. 10. 2. 1. 1. 23. Rom. 8, 26 + 12, 12. 1. Cor. 14, 13. Ephes. 6, 18. Col. 4, 2. 1. Thess. 5, 17. 1. Tim. 2, 1. Hebr. 13, 18. 1. Petr. 3, 12. 1. Ioann. 5, 4. Iacob. 1, 6 + 4, 3 + 5, 13. Apocal. 19, 10 + 22, 9.

Orationes quae sunt quomodo modum oportet, exaudit Deus, Genes. 16, 11 + 21, 17. Exod. 2, 24 + 3, 7 + 6, 5 + 22, 23, 27. Deut. 4, 7 + 15, 9. 1. Reg. 7, 9, 10 + 9, 16 + 12, 18. 2. Regum 22, 4, 7. 3. Regum 13, 6 + 17, 22 + 18, 36. 4. Reg. 13, 5 + 20, 5. 2. Par. 32, 31 + 33, 13. 4. Esdr. 15, 7. Iudith. 4, 8. 12. Tob. 3, 24. Psal. 3, 5 + 4, 4 + 9, 13 + 17, 7 + 21, 25 + 33, 7 + 49, 15 + 54, 17 + 117, 5 + 119, 1 + 141, 19. Prov. 15, 19. Eccli. 4, 9 + 21, 6 + 36, 24. 26 + 48. 22. Isai. 30, 19 + 37, 15. 21 + 55, 7. Ier. 29, 12. Thren. 3, 56. Dan. 13, 44. Ion. 2, 3. Zach. 13, 9. 2. Mach. 3, 22. Ioan. 9, 11. Act. 10, 4.

Orationes quorundam quare non exaudit Deus, Deut. 1, 45 + 31, 18. Iud. 10, 1. 1. Reg. 2, 18. Psal. 17, 41. Prov. 1, 28 + 15, 29. + 21, 11 + 28, 9. Eccli. 34, 29, 31. Isai. 1, 15. Ier. 7, 16 + 11, 11. 14 + 14, 12 + 15, 1. Ezech. 8, 18 + 14, 16. 20. Mach. 1, 4. Zach. 7, 12, 4. 1. Id. 1, 26. 2. Mach. 9, 13. Ioann. 9, 31. Hebr. 12, 27. Iac. 4, 3.

Orationum Sanctorum exempla, Genes. 32, 9. Exod. 32, 11, 13. Numer. 14, 19. Deut. 9, 26. 3. Regum 8, 15\*. 4. Regum 20, 1. 2. Paral. 6, 10\*. + 14, 11 + 20, 6. 12. 1. Esdr. 8, 6\*. 2. Esdr. 1\*, Sap. 9\*. Eccli. 23, 2 +

36, 1. 11 + 51\*. Baruch 1, 17, 21 + 2, 6\*. + 3, 1, 9. Tob. 1, 1. 12 + 8, 7 + 13, 1. Iudith. 9, 2 + 16\*. Esther 14, 3. Isai. 33, 2 + 37, 16 + 64\*. Ierem. 10, 24 + 17, 13, 14 + 18, 19 + 12, 16. Thren. 5\*. Dan. 9, 6 + 13, 42. Ioan. 2\*, Aba. 3\*. 3. Esdr. 2, 74. 4. Esdr. 3\*, + 6, 32\*. 1. Mach. 7, 37. 2. Mach. 6, 30. Act. 4, 24.

ORDINIS Sacramentum, Ioan. 22, 22. 1. Tim. 4, 14 + 5, 22. 2. Tim. 1, 6. Tit. 1, 5.

OREB & Zeb interficiuntur, Iud. 7, 27.

OSCVLM pudicum, pacis & caritatis symbolum, Genes. 29, 13 + 43, 14 + 48, 10 + 149, 14. Exod. 4, 27. Luc. 15, 20. Act. 20, 37. Rom. 16, 15. 1. Corinth. 16, 20. 2. Corinth. 13, 12. 1. Thess. 5, 26. 1. Petr. 5, 24.

OTIVM. Vide Acedia.

OZIAS sacerdos recipit Achior in domum suam, Iudith. 6, 19.

Præscribit Domini miserationi tempus quinque dierum, 7, 23.

Ozias. Vide Vfia.

P

PACTVM cum quibus non sit ineundum, Exod. 23, 32 + 34, 15. Deut. 7, 3. + 20, 13. 3. Reg. 20, 36, 42.

Pactum contra Dei voluntatem cum infidelibus initum punitur, Iudic. 1, 25, 17 + 3, 5. 3. Regum 20, 34, 41. 2. Par. 19, 2.

Pactum init Deus cum populo, Genes. 17, 2, 7. Exod. 19, 5. Deuter. 5, 2. Ier. 31, 31, 33.

Pactum init populus cum Deo, Ios. 14, 25. 4. Reg. 23, 3. 2. Par. 15, 12 + 23, 16. 2. Esdr. 10, 29.

PARENTVM officium, Gen. 18, 19 + 21, 19 + 24, 2 + 15, 6 + 34, 4, 29 + 49\*. Exod. 10, 2 + 12, 26 + 13, 11, 14 + 31, 10. Levit. 19, 19. Num. 30, 6. Deut. 4, 9 + 6, 7, 20 + 10, 19 + 21, 19, + 22, 15, 19 + 32, 46. Ios. 4, 21. 1. Reg. 2, 13 + 3, 13. 3. Reg. 2, 1. Iob. 1, 5. Psalm. 77, 3. Prov. 1, 8 + 4, 1 + 5, 7 + 11, 29 + 13, 24 + 19, 18 + 20, 7 + 22, 6, 15 + 23, 13 + 29, 17. Eccli. 4, 23 + 7, 25 + 13, 11 + 17, 1 + 25, 10 + 26, 13 + 30, 1. 11 + 33, 12 + 42, 5. Tob. 1, 10 + 4\*, 110, 13 + 14, 5. 11. 1. Mach. 2, 49, 64. 2. Mach. 6, 24. 28 + 7, 20, 21, 27. Dan. 13, 3. Matt. 10, 17. Ephes. 6, 4. Col. 3, 21. 2. Tim. 3, 15. Tit. 2, 4.

PASCE festi institutio & celebratio, Exod. 12\*, + 13, 6 + 23, 15 + 34, 18. Lev. 23, 5. Num. 9, 2, 11 + 28, 27. Deuter. 16, 1, 5. Ios. 5, 10. 4. Reg. 23, 21. 2. Par. 30, 1. 13 + 35, 1. 1. Esdr. 6, 19. 3. Esdr. 1, 10 + 7, 10. 1. Zach. 4, 5. 21. Matt. 26, 19. Marc. 14, 12. Luc. 22, 7.

PASTORES, præceptores, & alii præfati quæ debeant esse sollicitudine & cura in eos quos sine fidei commissore habent, Prov. 27, 23, 24. Sap. 6, 23, 25. 1. Zach. 34, 4\*. Math. 18, 12 + 24, 45. Luc. 19, 4. Ioan. 10, 11\*. + 13, 1\*. + 15, 9, 11\*. + 18, 8. Act. 20, 21, 28, 31. Rom. 12, 3 + 12, 8. 1. Cor. 4, 14. 2. Cor. 11, 18. 20. Gal. 2, 10.

PATIENTS & longanimis ad Deum, Gen. 6,



Math. 9, 2. Marc. 2, 5. Luc. 5, 20 f. 7. 48.  
Peccatum Sacerdos remittit auctoritate  
divina, Matt. 12, 12. Joan. 20, 23.  
Peccatum remittitur per Christum,  
Isai. 53<sup>o</sup>. Dan. 9, 24. Math. 1, 21 f. 9, 1 f. 11, 22  
Luc. 1, 2 f. 24, 47.

Patentia & longanimitas fidelium in  
omni genere afflictionum, Gen. 17, 4, 6.  
2 Reg 16, 10. Job. 1, 20 † 2, 9 † 7, 2. Prov. 3,  
11 † 14, 39 † 15, 1 † 16, 1 † 25, 15. Lecl. 1, 29  
† 2, 4, 4. 1 Id. 10, 15. Tob. 2, 8. 2. Mach. 6, 20 †  
7\*. Math. 5, 19 Roman. 5, 3 † 12, 12 † 15, 4.  
2 Corint. 6, 4 Galat 5, 22. Ephes 4, 2.  
1 Thess 5, 14 2 Thess 1, 4, 7 1 Tim 6, 11  
2 Tim 2, 3, 12. 1 Petr. 1, 6 † 2, 19 † 3, 14, 17  
† 4, 1, 4 Petr. 2, 2 Heb. 10, 36 † 11, 25 † 12, 1.  
2 c 5, 7.

Impatientia & ejus punitio Exod 14, 11  
† 15, 24 † 16, 2, 7 † 17, 2 Numer. 11, 1, 10 † 14,  
2, 28 † 21, 6 Job 3, 1, Eccli. 2, 16.

PAYPERS vide Eleemosina.

P A V I. V S. Iudex ex tribu Benjamin,  
Rom. 11, 1. Phil. 3, 5. natus & educatus Tar-  
si, Act 22 3. persequitur Christianos, 9, 1.  
Gal. 1, 13. 1 Tim. 1, 13. conversio ejus sin-  
gularis, Act 9\*.

Paulus doctor gentium. Rom. 11 13 † 15,  
16, Gal 1, 2, 3, 1 Tim. 2, 7. 2 Timoth. 1, 11.  
predicat Antiochiz. Act. 13 16\*. Iconiz,  
14, 1. Lystriz, 14. 6, 13 Theff. 17, 1 Berœz,  
17, 10, Athenis, 17 22, 28. Cor. 12 1.

vocatur in Macedoniam, Act. 16, 9,  
capitur, 21. 27 deducitur Cæsaream 23.  
23. 30 vehitur Romam, 27\*. 28\*. sistitur  
Neroni, 2 Tim. 4, 12.

2 Paulus nemini voluit esse oneri, A&or.  
20, 33. 1 Cor. 11, 9, 11† 12, 13. 1 Theff. 2, 9.  
2 Theff. 3, 8, vocabatur olim Saulus A&or.  
7, 59† 9, 1† 13, 1.

P A X quædam temporalis, quædam æterna, Gen. 13, 6, 8† 16, 22† 45, 24. Lev. 29, 6. Num. 6, 27. 1er. 29, 7. Eccli. 25, 2† 28, 15, 19. Matt. 5, 9. Marc. 9, 50. Luc. 14, 32. Actor. 9, 31. Roman. 12, 18. 1 Cor. 14, 33. Ephes. 4, 3. 2 Tim. 2, 22. 1 Petr. 3, 11. Heb. 12, 14. Jac. 3, 18. Apoc. 6, 4.

Pax interna qualis est inter Deum & ejus amicos, Mai. 2, 4†9, 6†11. 6, 7†66, 12. Osee 1, 14, 20. Mich. 4, 3. Zach 9, 10. Luc. 2, 14†24, 36 Ioan. 14, 1†16 33†20, 19. Act. 10, 36. Rom. 5, 1. Ephes. 2, 14. Phil. 4, 7.

Pacem & misericordiam promittunt mendaces prophete Jerem. 6. 14 + 2, 2, 12 + 14, 13 + 21, 16. Ezech. 13, 10, 16. Mich. 3, 5. 1 Thess. 5, 3.

PECCATI origo, Gen.2, 17† 3,6.  
Rom.5, 12.1 Corint.15, 21.

Peccatum originale Job. 14, 4 † 15, 14.  
Psalm 50, 7. Rom. 3, 9, 13 † 5, 12\*. effectus  
ejus, Genes. 8, 21. Eccli 17, 30. Rom. 5 12,  
17 † 6, 21 † 7, 9, 1. 13, 17\*. Gal 5, 17. Ephes.  
2, 3. tollitur ejus reatus per Christum,  
Ioan. 1, 29. Rom. 3, 23, 24 † 5, 9, 15, 17, 18,  
29 † 6, 3 † 7, 24, 18, 1. 2 Galat. 3, 12. Ephes.  
2, 5.

Peccatum solus Deus propria auctoritate remittere potest, Exod. 34, 7, Psalm. 18, 13 + 37, 5 + 101, 12, Isai. 43, 25 + 44, 22 + 53<sup>6</sup>, Jerem. 31, 34 + 33, 8, Mich. 7, 18.

Math. 9, 2. Marc. 2, 5. Luc. 5, 20-27. 48.

Peccatum Sacerdos remittit auctoritate  
divina, Matt. 18, 18, Joan. 20, 23.

Peccatum remittitur per Christum.  
1. *Mat.* 9, 33. *Dan.* 9, 24. *Matth.* 1, 21. *9, 1* *11, 22*  
*† 20, 28* *† 26, 27* *Marc.* 2, 5. *Luc.* 24, 46.  
*Ioan.* 1, 29. *Act.* 2, 32. *† 4, 13* *† 10, 35* *4, 1* *† 13,*  
*38.* *Rom.* 4, 25 *† 5, 9* *1 Cor.* 6, 11 *† 15, 3.*  
*2 Cor.* 5, 21. *Gal.* 1, 4. *Col.* 1, 14. *Eph.*  
*1, 7* *† 5, 25.* *1 Tim.* 1, 15. *Tit.* 2, 14. *1 Petr.*  
*1, 12* *† 2, 24* *† 3, 18* *† 4, 1* *Hebr.* 1, 3, *†*  
*9, 12, 14.* *1 Ioan.* 1, 7 *† 2, 12* *† 3, 5.*  
*Apoc.* 1, 5.

Peccatum in Spiritum sanctum, Matth.  
12, 31. Marc. 3, 28. Luc. 11, 15† 12, 10 Hebr.  
6, 6† 10, 26. 1 Ioan. 5, 6.

Peccatum vindi&am clamans, Gen. 4.  
10 † 12, 20. Exod. 22, 23, 27. Eccli. 35, 12.  
Iac. 5, 4.

Peccanti in nos fratri condonandum, vide Remittendum.

propter peccatum unius aut paucorum  
puniuntur multi, Gen 3\*. Num. 16. 20\*.  
Iof 7\*. Iudic. 19, 29. 2 Reg. 14\*.

Peccatum contra naturam, Genes. 19<sup>a</sup>.  
Iudic. 19, 22<sup>a</sup>. Levitic. 20, 13. Roman. 1, 27.  
1 Corinth. 6, 10 1 Tim 1, 10.

Peccatum ex ignorantia, Lev. 4, 2†5, 15.  
Num. 15, 27. Luc. 23, 34. Ioan 9, 41 †15, 24.  
Act. 3, 17. 1 Tim. 1, 13.

Peccatum ex malitia & data opera. Num.  
15, 30. Eccli. 10, 14 Matt. 28. 13. Ioan 11,  
49. Act. 4, 18. Hebr. 6, 5† 10, 16

Peccatorum confessio, vide supra Confessio.

Peccatum non solum non imputatur, sed etiam vere remittitur, & anima abluitur ac mundatur, Psalm. 50, 12. Actor. 2, 38. I Cor. 6, 11. 2 Peti. 1, 9. I Ioan. 1, 9.

PECVLIVM Dei ejus populus Exod. 19,5. Deut. 7,6 † 14,2. Ioan 1,11. Ephes. 1,14. 1 Petr 2,9.

P E D V M lotio. vide supra Lotio.

PEREGRINIS benefaciendum est,  
Genes. 12, 2. Exod. 22, 21 † 23, 9. Lev. 19, 33  
† 23, 22. Num. 15, 14. Deuter. 10, 18 † 14, 21  
† 24, 14, 17 † 16, 11. Ezech. 22, 29 † 47, 21.  
Zach. 7, 10.

Peregrini sumus & advenæ in hac vita,  
Genes. 13, 13 + 23, 4 + 47, 9. 1 Par. 29, 15.  
Psalm. 38, 13 + 118, 19. 2 Corint. 5, 8 Phil.  
3, 10. Hebr. 11, 13. 1 Petr. 2, 11.

Peregrinationes pietatis gratia suscepta  
sunt utiles, 3 Reg. 8, 41. 4 Reg 5, 10.

P E R I V R I I & falsi crimen, Exod. 2. 2, 15, 28. Lev. 5, 4. 1 Reg. 19, 6". 3 Reg. 2. 31. Jerem. 7, 9. Zach. 5, 3. Malach. 3, 5. 1 Mach. 6, 62 † 8, 15, 18 † 11, 51 † 13, 16. 19. 2 Mach. 4, 34 † 12, 3. Matth. 26, 71. 1 Tim. 1, 10.

P F R S AB invadunt Babylonem, Dan.  
5, 28. juxta prophetiam Isai. 21, 9. Jerem.  
41, 8. II, 31, 55, 15

PERSEFRANTIA, Genes. 19, 15.  
16 Job, 2, 3. Prov. 3, 31† 23, 17 Ezech. 18,  
24† 33, 13 Eccli. 2, 2† 11, 11† 35, 9. Matth.  
10, 12† 15, 22† 24, 13. Luc. 9, 54. Ioan. 6,  
62. Act. 2, 42† 11, 23† 13, 43† 14, 21 Heb.  
3<sup>a</sup>. 2 Pet. 2, 20. I Ioan. 2, 24. Apoc. 2, 16.

P E R S E





**P E R S E C U T I O.** vile Crux.

**P E R S O N A R V M** acceptio illicita, nec Deus personam respicit, Lev. 19, 15. Deuter. 1, 17. 10, 17. 17, 2. 1 Reg. 16, 7. 2 Paral. 19, 7. Sap. 6, 2. Job 34, 19. Prov. 18, 2. 24, 23. 28, 21. Eccli. 15, 15. 16. Isai. 1, 3. Mal. 1, 9. Matth. 22, 16. Marc. 12, 14. Luc. 20, 21. Act. 10, 34. Rom. 2, 11. Gal. 2, 6. 1 Phel. 6, 9. Col. 3, 23. 1 Petr. 1, 17. Iac. 1, 2, 9.

**P E T E R T.** vide Orare.

**P E T R V S** a Christo vocatur, Matth. 4, 12. constituitur Christum, 16, 16. appellatur Simon, 4, 18. 10, 2. Ioan. 20, 2. appellatur Cephas, Ioan. 1, 42. 1. Cor. 1, 12. 1, 22. 9, 5. Gal. 2, 9. appellatur Simon. Bar. Iona, & Simon Ioannis, Matth. 16, 17. Ioan. 2, 15. negat Christum, & negatione facta poenitentiam agit Matth. 26, 69. 70, 72, 75. praeedicat, & loquitur, Act. 1, 16. 12. 13, 12. 4, 1. 10, 31. sanat claudum, 3, 4. conicitur in carcerem 12, 3.

Petrus primus Apostolorum, Matth. 10, 2. 16, 18. 16, 24. Luc. 22, 31. Ioan. 21, 17.

**P H A C E E** filius Romelæ, postquam occidit Phaceiam, fit rex Israel, 4 Reg. 15, 25, 27. pugnat contra Ierusalem Isai. 7, 1. occidit de Iuda centum viginti millia virorum uno die, 2. Par. 18, 6.

**P H A C E I A** filius Manahem fit rex Israhel, 4 Regum 15, 22, 23.

**P H A N V E L** turris subvertitur à Gedeone, occisis habitatoribus civitatis, Iudic. 8, 8, 13, 17.

**P H A R A O** affligitur propter Saram uxorem Abraham, Genes. 12, 17.

Pharao somnia vidit, Gen. 41, 1. quæ ei à Ioseph explicantur, 41, 25.

Pharao Israellem opprimit servitute, exod. 1, 8. submergitur cum omni suo exercitu, 14, 24, 28.

Pharaonis filiam accipit Salomon uxorem, 3 Reg. 3, 1.

Pharao Nechao capit regem Ioachaz, 4 Reg. 23, 34.

**P H A R I S A E V S** invitat Christum, Lucæ 7, 36.

Phariseus & Publicanus orant simul in templo, Luc. 18, 10.

Pharisei graviter increpantur, Matth. 3, 7. 7, 1. 16, 4. 23. Ioan. 8, 44. Act. 7, 51. 11, 3. Phil. 3, 2.

**P H A S S V R** percutit Ieremiam prophetam, Ier. 20, 2.

**P H I G I L L** dux tribus Aser, Num. 1, 13.

**P H I G E L I V S** & Hermogenes avertuntur a Paulo, 2 Tim. 1, 15.

**P H I L I P P V S** vocatur à Christo, Ioan. 1, 43. recensetur inter Apostolos, Mat. 10, 3. cupit videre Patrem, Ioan. 4, 8.

Philippus discipulus eligitur, Act. 6, 5. praeedicat in Samaria, Act. 8, 5. baptizat ethiopem eunuchum, Act. 8, 32. suscipit Paulum & socios ejus hospitio, Act. 21, 8.

**P H I L I S T I N A E** persequuntur Israellem Iudic. 3, 3. 10, 7. 15, 9. 1 Reg. 4.

15. 13, 5. 17. 23, 1. 28, 1. 29, 1. 31, 1. 2 Reg. 5, 17. 22. 21, 15. 18.

Philistini creduntur, Iudic. 3, 1. 1 Reg. 7, 11. 13, 3. 14. 17, 50. 18, 27. 19, 8. 23, 5. 2 Reg. 5, 14. 18, 1. 4 Reg. 18, 2.

contra Philistinos, vide Ha. 14, 29. Ier. 47, 1, 4. Izech. 25, 15. Amos 1, 6. Soph. 2, 5. Zach. 9, 6.

**P H I N E E S** filius Eleazari, Exod. 6, 25. Iudic. 20, 12. placat Deum zelo suo, Num. 15, 7. 12. Psalm. 135, 30. mittitur in terram Galaad, Ios. 22, 13.

Phinees filius Heli, 1 Reg. 1, perit propter sua peccata, 4, 11.

**P H V L** rex Assyriorum copias adducit contra Ierusalem, 4 Reg. 15, 19.

**P I E T A S.** vide bona opera

**P I G N V S** salutis nostræ est Spiritus sanctus, Rom. 8, 16. 2 Cor. 1, 22. 13, 5. Ephes. 1, 13. 4, 30.

**P I G R I T I A.** vide acedia.

**P I L A T V S** & Herodes sunt Amici, Lucæ 23, 12.

Pilatus Christum innocentem morti addicit Matth. 27, 26. Ioan. 19, 16.

**P L A G A** Dei seu vindicta, Exod. 7. 8. 9. 14. 4 Reg. 8, 28. 2 Par. 6, 18. Psalm. 77, 44. 104, 27. Ier. 15, 2.

**P O E N A** peccati non statim universa remittitur remissa culpa, Num. 14, 20, 22, 23. 2 Reg. 12, 13, 14. 24. 1 Par. 21.

**P O E N I T E N T I A** & satisfactio pro peccatis, Psalm. 6, 7. Matth. 3, 8. Luc. 3, 8. Act. 2, 38. 22, 2. Cor. 7, 10.

Poenitentia praeedicatur, Ier. 7, 3. Matth. 1, 2. 4, 17. Luc. 3, 3. 8. 13, 3. 24, 47. Act. 2, 38. 19, 18. 21, 17, 30. 22, 22. 26, 20.

Poenitentia vera, & non ficta, promissa est venia, Deut. 4, 29. 30, 2. 1 Reg. 7, 3. 2 Par. 7, 14. 20, 6. 34, 26. Job 22, 23. Prov. 28, 13. Psalm. 31, 5. Eccli. 17, 23. Isai. 1, 16. 30, 18. 45, 2. 55, 7. 59, 20. Ierem. 3, 10, 17. 18, 8. 29, 12. 31, 18, 20. Ezech. 18, 21, 27. 33, 14. Osee 14, 2. Joel 2, 12. Ionæ 3, 8. Zach. 1, 4. Malach. 3, 7. Lucæ 1, 12. Act. 3, 19. 26, 18, 20.

Poenitentia agenda est dum sani sumus, Eccli. 17, 24. 18, 15.

Poenitentia vera exempla, Iudic. 10, 15. 2 Reg. 12, 13. 24, 10, 17. 2 Par. 12, 6. 13, 12. Ionæ 3. Iudith 4, 8. Matth. 26, 7. Luc. 7, 37, 41. 15, 18. 18, 13. 19, 8. 22, 62. 23, 41. Act. 2, 37.

Poenitentia falsa exempla, Genes. 4, 13. 27, 32. Exod. 3, 8. 9, 27. 10, 16. Ios. 7, 20. Iudic. 1, 7. 1 Reg. 15, 24. 30. 24, 19. 2 Reg. 13, 6. 21, 17. Sap. 5, 3. 4 Mach. 6, 12. 2 Mach. 9, 12. Matth. 27, 4. Act. 8, 13, 23. Hebr. 12, 17.

**P R E D I C A T O R E S** vide Concionatores.

**P R A E F E C T I.** vide Superiores & Pastores.

**P R I C A R I.** vide Orare.

**P R I M I T I A E** fructum debentur Deo ejusque Sacerdotibus, Exod. 22, 10. 14, 20. Lev. 23, 10. Num. 18, 11. Deut. 18, 4. 16, 2. 10. 2 Par. 31, 5. 2 Litr. 10, 35. 37. Prov. 3, 9. Job. 1, 7.

**P R I M O**



**PRIMOGENITA** omnia Apy-  
piorum moriuntur Exod. 12, 19. Psal.  
75, 11. 134, 8. 135, 10.

Primogenitum omne Deo consecratur.  
Exod. 13, 2. 22, 29. 34, 20. Levit. 25, 26.  
numer. 3, 15. 18, 17. Deut. 15, 19. 1 Reg.  
1, 24. Luc. 2, 23.

Primogenitorum jura, privilegia, &  
prærogativæ, Gen. 25, 31. 49, 3. Deut. 21,  
15, 2. Par. 21, 3.

Primogeniti aliquando à Deo rejiciun-  
tur, Genes. 48, 17. 49, 4. Rom. 9, 13.

**PRODIGIO**, & ejus punitio, Gen.  
17, 23. Judic. 1, 24. 1 Reg. 23, 19. Hail. 22,  
15. 1 Mach. 3, 4. 14, 1. 10, 20. 13, 21. Matt.  
20, 14. 47.

**PROMISSIO**, vide Votum.

Promissiones Dei cum conditione sunt,  
Deut. 19, 8. 18. 133, 4. Levit. 16. 1 Reg.  
2, 30. Lzech. 18. 133, 15. 19. Marc. 16, 16.  
Ioan. 3, 16, 36. 16, 47. 11, 13, 17. 15, 7, 14.  
Rom. 8, 17. Co'ol. 1, 23. Hebr. 3, 14. 2 Petr.  
1, 4. Apoc. 2. 13. 121, 7.

**PROPHETA**, vide Concionatores.

**PROVIDENTIA**, vide Dei guber-  
natio & providentia.

**PSEUDOPROPHETÆ** & eorum  
punitio, & quod non sint audiendi. Deut.  
13, 1. 12, 20. 3 Reg. 13, 11. 12, 40. 22, 6, 10.  
4 Reg. 16, 19. Prov. 28, 10. Hail. 3, 11. 18,  
7. 156, 10. Ier. 14, 13. 15, 123. 127, 9. 128.  
19, 8, 21, 25. Lzech. 13. 14, 9. 12, 25.  
134, 2, 8, 18. Amos 7, 10. Mich. 35. Zach.  
13, 2. Matt. 7, 15. 24, 11. Luc. 12, 1. Actor.  
20, 29. 1 Cor. 15, 12. Philip. 3, 2. Col. 2, 8.  
1 Tim. 4, 12. 2 Timoth. 2, 17. 13, 1. 2 Petr. 2.  
1 Ioan. 4, 1. Judæ. 4, 2.

Pseudoprophetae habentur qui currunt  
antequam per ordinariam potestatem mit-  
tantur, Ierem. 14, 14. 123, 31. 127, 15. Lzech.  
13, 6.

**PTOLEMÆVS** oppugatur ab An-  
tiocho, 1 Mach. 1, 19. inuicem amicitiam cum  
Alexandro filio Antiochi, 10, 51. pugnat  
cum Alexandro, & moritur, 11, 1, 18.

Ptolemæus Macer veneno vitam suam  
finivit, 2 Mach. 10, 12, 13.

**PVBLIVS** suscipit hospitio Pau-  
lum. Actor. 28.

**PVRGATORIVM**, id est, locus  
ubi sunt animæ, quæ vivorum precibus  
& operibus juvari possunt, & purgantur,  
esse confirmatur, 2 Mach. 12, 42, 46. Matt.  
5, 25. 12, 32. 1 Cor. 5, 16. Phil. 2, 10. 2 Tim.  
2, 18. 1 Ioan. 5, 16. Apoc. 5, 3, 13.

Q

**QUADRAGESIMALIS** jejunii  
exempla, Moyles, Exod. 24, 18. 134,  
20. Deut. 9, 9, 18. Elias, 3 Reg. 19, 8. Chri-  
stus, Matth. 4, 2. Vide jejunium.

**QUADRAGONI** sunt inutiles quæ sunt  
vitandæ, Genes. 3, 16. Prov. 25, 17. Eccles.  
7, 11. Eccl. 3, 21. Matt. 24, 3. Ioan. 6, 53.  
12, 31. Act. 16, 1. 1 Tim. 1, 4. 16, 3. 2 Tim.  
2, 16. Tit. 3, 9.

**QUINTUS** DVBIUS peccatis, Rom.  
6, 6. Gal. 2, 16.

Quies contingeret populo Dei, Hebr. 4, 9.

Quietem & pacem certam consequitur  
iusti, Sap. 3, 3. 14, 1. Hail. 37, 1. Luc. 13, 21.  
Apoc. 14, 13.

Quicquam invenire animæ suæ, Ierem. 9,  
16. Matth. 11, 29.

R

**RABBA** obsidetur, 2 Reg. 11, 7. 12,  
26. 1 Par. 20, 1.

**RABSA** C. S. Sennacherib arcem hipin-  
cerna, 4 Reg. 18, 17. Hail. 36, 37.

**RACHEL** pascit oves patris sui,  
Genes. 29, 9. traditur Jacob in uxorem  
29, 29. clam tollit idola patris sui, 31, 19.  
ob difficultatem partus periclitatur, 35, 17.

**RABBA** exploratores missos in urbem  
Jericho, excipit hospitio, Iosue. 2, 1. Jac.  
2, 25. servatur cum suis, Iosue. 6, 17, 23.

Rahab uxor Salomon, 1 Par. 2, 11. Matt.  
1, 5.

**RAPHAEL** angelus Domini, medi-  
cus & dux Tobie, Tob. 5, 5. 6. 12, 12.

**RATONEM** Deo quisque pro se  
reddimus est, Matth. 12, 36. 18, 23. 25,  
31. Rom. 14, 12. 2 Cor. 5, 10.

**RAZIAS** Iudæus gladio se interi-  
mit, 2 Mach. 23, 37, 41.

**RAZON** adversarius Israelis, 3 Reg.  
11, 23.

**REBECCA** filia Batuelis, Gen.  
22, 23. uxor Isaac, 24, 50. parit geminos  
25, 24.

**RECHAB** pater Ionadab amici Iehu  
regis Israel, 4 Reg. 10, 15.

**REDIMERE** novit Deus suos mul-  
tis modis ex angustia, Gen. 12. Exod. 14.  
18, 2. 1 Reg. 23, 14, 27. 4 Reg. 7. 2 Par.  
18, 31. 20, 24. 1 Esl. 8, 22. Psal. 4, 9. 90,  
9. Esther 7, 5. Hail. 41, 10. 43, 1. Dan. 3,  
91. 16, 21, 23. 2 Petr. 2, 9.

**REFUGII** civitates, Exod. 21, 13.  
Numer. 35, 11. Deut. 4, 4. 19, 1, 7. Iosue  
20. 3 Regum, 150. 1, 28.

**REGENERATIO**, vide Homo.

Regeneratio est immutatio carnis in spi-  
ritum, Ioan. 3, 5. carnalium affectionum in  
spiritalem affectum, Rom. 8, 5, 13. infideli-  
tatis in fidem, Ioan. 1, 12. Gal. 3, 26, 1. Ioan.  
5, 1. innovatio mentis per Spiritum san-  
ctum, ad Tit. 3, 5. Gal. 4, 6. atque adeo car-  
nalis naturæ in divinam naturam, 2 Petr.  
1, 4. Col. 2, 11. ut qui mali sumus, sancti-  
ficemur, 1 Cor. 6, 11. Ephes. 5, 8.

Regenerati interiorius, etiam exteriorius in  
novitate vitæ ambulant, Roman. 6.  
17. 6. 12, 1. Ephes. 4, 22. Colos. 3, 9, 1. Cor.  
5, 7, 2 Cor. 5, 15. 1 Petr. 4, 2.

**REGES** quid facere, quidve fugere  
debeant, Deuter. 17, 19. 1 Regum 2.  
3 Regum 2, 2. 10, 9. 2 Paral. 9, 1. 19,  
5. Sapient. 6. 19. Tob. 34, 30. Psalm. 2,  
10. 100. Prov. 14, 28. 19, 12. 20, 8. 26,  
1. 18, 15. 19, 4. 14. 13, 4. Ier. 22, 2. vide  
Superiorum officium.

**REGNUM** Dei vim patitur Matth.  
11, 12. Luc. 16, 16. Gal. 5, 16. Apoc. 2.  
13. 121, 7.

Regnum









**SALOMONIS** filii Davidis nati-  
tas promittitur, 2 Reg. 7, 12.

nascitur, 2 Reg. 5, 14†11, 24. ungitur  
in regem super Israel, 3 Regum 1, 33.  
Dominus apparet ei per somnium nocte  
in Gabaon, à quo sapientiam postulat,  
4, 5, 9. 2 Paral. 1, 7. dirimit litem meretri-  
cium, 3 Reg. 3, 16, 24. de ejus sapientia,  
magnitudine divinarum, & potestate &  
ministris, 2 Par. 9, 3. init fœdus cum Hi-  
ram rege Tyri, 3 Reg. 5, 12.

Postquam ædificavit templum dedit Hi-  
ram viginti oppida, 9, 11. venit ad eum  
regina Saba, 10, 1. Matth. 12, 42. Luc. 11,  
31. ædificavit fanum Chamos idolo Moab  
in monte, 3 Reg. 11, 7.

Chananzos facit sibi tributarios, 1 Par. 8,  
7. ungitur secundo in regem, 1 Par. 29, 22.  
moritur, 2 Reg. 11, 43. succedit ei filius  
Roboam, 14, 21.

**SALVS**. Vide Beatitudo.

**SAMARIA**, quæ postea metropolis  
fuit decem tribuum Israel, extruitur, 3  
Regum 16, 17. obsidetur à Syriis, 4 Reg.  
7, 24. obsidetur ab Assyriis usque ad ter-  
tium annum: capitur, & abducitur popu-  
lus, 4 Regum 17, 5.

contra Samariam prophetatur, Isai. 7,  
30†19. 7. Ezech. 23\*. Osee 8\*.†13\*. Amos 3,  
12. Mich. 1, 5.

Samaria nolebat recipere verbum Dei,  
Luc. 9, 52. recipit verbum Dei. Act. 8, 5.

Samaritanus miseretur vulnerati, Luc.  
10, 33.

Samaritana loquitur cum Christo apud  
puteum, Ioan. 4, 7.

**SAMSON** nascitur, Jud. 13, 24. jux-  
ta promissionem angeli, 13, 3. uxorem ac-  
cipit in Thamnata, & dilacerat leonem,  
14, 1, 5, 10.

nocet Philistinis, eisque vim infert, 15,  
4. 8. moritur, 16, 29. 30.

**SAMUEL**, 1 Reg. 12, 20 adducitur  
ad domum domini in Silo, 1, 24. voca-  
tur à Domino, 3, 4, 10. congregat univer-  
sum Israel in Masphat, & clamar ad Do-  
minum pro Israel, 7, 5. 9. posuit filios suos  
Iudices Israel, 8, 1. probat se innocentem,  
12, 3. interficit Agag 15, 33.

David regem ungit, 16, 13. moritur, 25,  
1. prophetat Sauli post mortem, 28, 15. 16.  
Eccli. 46, 23. laudatur, Eccli. 46, 16.

**SANABALLA** præfectus Samaritæ  
conatur impedire templi ædificationem,  
2 Esdr. 2, 20.

**SANCTVS** est Deus, Isai. 6, 3.  
Apoc. 4, 8.

sancti & mundi esse debemus, Lev. 11,  
44†19. 2†20. 7. 26†21, 6. Deut. 26, 19. Eph.  
5, 16. 1 Thess. 4, 3. 1 Petr. 1, 16. qui san-  
ctus, sanctificetur adhuc. Apoc. 22, 11.

Sanctum Domini, Exod. 35, 2. Lev. 16\*,  
Psalm. 113, 2. Matth. 7, 6. Luc. 1, 11.

Sancti pro nobis orant, Jerem. 15. 1.  
2 Mach. 15, 14. Apocal. 5, 8†8, 3. propter  
eorum preces & merita multa nobis  
loquitur Deus, quoniam illi vita innotu-  
erunt. Genet. 26, 5, 21. Exod. 32, 13. 14.  
3 Reg. 17, 1. 18, 33. 34†15, 4, 5. 4 Re-

gum 19, 34†20, 6. Isai. 37, 35. Eccli. 44, 14.

Sanctos oramus sine injuria Mediatoris,  
ut pro nobis orent, sicut & preimus ab  
aliis hominibus preces, ut Paulus Rom.  
15, 30. Col. 4, 3. Ephes. 6, 19. 1 Thess. 5, 25.  
2 Thess. 3, 1. Hebr. 13, 18. Nec mirum  
Sanctos nostras preces cognoscere: quia  
sunt sicut angeli Dei, Matth. 22, 30. Luc.  
15, 10. & offerunt Deo nostras preces.  
Tob. 12, 12. Apocal. 5, 8†8, 3. Nec huic  
contrarium est, quod Deus solus est inspec-  
tor cordis, quia & homines cognoverunt  
secreta cordium Deo revelante, Dan. 2, 29.  
4 Reg. 5, 26†6, 12.

Sanctorum ministerio aliquando tribui-  
tur quod soli Deo præcipue convenit.  
Matth. 18, 16, 18. Ioan. 20, 13. Rom. 11, 14.  
1 Cor. 9, 20, 21. 1 Tim. 4, 16. Iac. 5, 19. vide  
titulum, Deo soli attributa, &c.

in Sanctorum memoriam Deum orare,  
docent nos majorum exempla, Gen. 31, 9.  
†48, 16. Exod. 32, 13. Deuter. 9, 27, 4. 3 Reg.  
18, 36. 1 Paral. 29, 18. 2 Paral. 4, 42. Tob.  
7, 15. Esther 13, 15†14, 18. Isai. 63, 17.  
Dan. 3, 35.

Sancti sunt cum Christo in cælis regnan-  
tes, Ioan. 11, 16†17, 24. 1 Cor. 5, 8. Phil.  
1, 23. Apoc. 3, 21†7, 9†14, 13.

Sancti etiam vita defuncti recte à nobis  
laudantur, Eccli. 44\*. Ioan. 11, 26.

in Sanctis suis Deus laudatur, Psalm.  
150, 1.

Sancti judicabunt, quære judicabunt.

Sancti faciunt miracula, ut Moyses &  
Aaron, Exod. 7†8†9. 10†11. Elias excitat  
puerum mortuum, 3 Reg. 17, 22. claudit  
cælum ne pluat, 17, 1. Iac. 5, 17. aperit  
clausum, 2 Regum 18, 41, 46. Iac. 5, 12.

Elix pallium dividit aquas, 4 Regum 2,  
8, 14. Eliseus excitat puerum vidux mor-  
tuum. 4 Reg. 4, 35. sanat aquas misso in  
eas sale, 2, 21, 22. oleum multiplicat, 4, 6.  
mittit farinam in ollam, 4, 41. Naaman  
Syrum sanat, 5, 14. facit natare ferrum, 6,  
6. Eliseus mortuus per contractum osium  
suorum operatur, 13, 21.

Apostoli ejiciunt dæmonia, Marc. 6, 13.  
†16, 17. Luc. 10, 17. Ioannes & Petrus la-  
nant claudum, Act. 3, 6.

Petrus excitat Tabitham, 9, 41.

etiam sola sua umbra sanat, 5, 15.

Paulus restituit claudum, 14, 9.

etiam per sudaria curat infirmos, 19,  
12. reddit vitæ puerum ex lapsu mortuum,  
20, 10.

Sancti plura quoque alia fecere mira-  
cula, quæ longum esset enumerare, ad  
Hebr. 11, 32\*.

**SANGVINIS** conspersio, Exod.  
24, 6†29, 20. Levit. 1, 5. 1†3, 2, 8. 1†4, 6,  
16†7, 2†8. 19, 30†9, 18. 116, 14, 18†17, 6.  
2 Par. 30, 16. Ezech. 43, 20. Hebr. 9, 11, 13,  
14. 19, 21, 22.

Sanguinis Christi conspersio, Hebr. 9, 14.  
†10, 19†12, 24. 1 Petr. 1, 19.

Sanguinis etus prohibitus, Gen. 9, 4. Lev.  
3, 17†7, 26†17, 10. 14†19, 26. Deuter. 12,  
16, 23†15, 23. 1 Reg. 14, 32. Act. 15, 20.  
†21, 25.

Sanguis



Sanguinis fluxus sistitur, Matth. 9, 10.  
Sanguinis innocentis effusio, Deut. 19,  
5, 11† 27, 24. 2 Reg. 20, 9. 3 Reg. 21, 13. 4  
Regum 21, 16† 24, 4. 2 Paral. 24, 2. Prov.  
6, 17† 28, 17. Isa. 16, 11. Jer. 7, 6† 22, 3. Luc.  
22, 4. 4. 1 Idem 1, 32. Matth. 23, 34. Luc. 11, 50.  
Apoc. 6, 10† 18, 24.

Sanguinis innocentis effusio clamat vin-  
dictam coram Deo, Gen. 4, 10. 4. 1 Idem 15,  
8. Apoc. 6, 10.

Sanguine Christi empti sumus, 1 Cor.  
6, 10† 7, 23. Act. 20, 28. 1 Petr. 1, 18.  
Apoc. 5, 9.

SAPIENTIA divinx origo, pro-  
prietas, laus, & utilitas, Deut. 4, 6† 29,  
9. Job. 28, 20† 32, 7. Eccl. 7, 12† 9, 13. Sap.  
6, 13, 16† 7, 8. 9. 10. Eccl. 1, 7† 3, 13†  
4, 12, 28, 29† 21, 12† 24, 39, 14. Luc. 21, 15.  
Roman. 11, 33. 1 Cor. 1, 17. 2, 6, 10† 3, 19.  
Col. 2, 3. Iac. 1, 5† 3, 15.

SAPHIRA mentitur spiritui san-  
cto, & cadit in terram mortua, Act. 5,  
2, 8.

SARA filia Ragnelis Tobix in ux-  
orem traditur, Tob. 7, 10, 15.

SARVIA. Vide Zaria.

SATISFACTIO Vide Pœnitentia.

SAVL de tribu Benjamin quærit as-  
inas, 1 Reg. 9, 3. ungitur in Regem à Sa-  
muele, 10, 1† 11, 24. Act. 13, 21. iuxta  
mandatum, 1 Reg. 9, 15. percussit Ammon,  
11, 11. obtulit holocaustum, 13, 9. à regno  
rejicitur, 13, 13† 15, 22. 16, 18† 16.  
exagitat eum spiritus nequam, 16, 14†  
28, 10† 19, 9. nititur David configere, 18,  
10† 19. 10. Persequitur eum, 23. trucidat  
sacerdotes Domini, 22, 18. mulierem  
habentem pythonem consulit, 28, 7. se-  
ipsum interficit, 31, 4. sepelitur, 31,  
13. filii ejus in crucem tolluntur, 2 Reg.  
21, 9.

SCANDALVM seu offendiculum  
proximo. nec in vita, nec in doctrina  
ponendum, Levit. 4, 1. Num. 31, 16. 2 Reg.  
12, 14. 1 Esdr. 8, 22. Prov. 18, 10. 2 Mach.  
6, 24. Matth. 17, 27† 18, 6. Marc. 9, 32. Luc.  
17, 1. Rom. 14, 1, 15. 1 Cor. 8, 1† 10, 32.  
2 Cor. 6, 3. 1 Theff. 5, 22.

quicumque nobis scandalo esse possent,  
vitabimus, Exod. 34, 12. Deut. 7, 2, 16†  
13. Matth. 5, 29† 16, 22. Marc. 9, 42. Rom.  
16, 17.

SCIENTIA Dei. Vide Dei.

SCRIPTURA sacra unde sit, & quis  
ejus usus, Exod. 17, 14† 34, 27. Deut. 4,  
2† 17, 18† 31, 9. Jos. 1, 8. Isa. 8, 9† 30, 8†  
34, 16. Jer. 30, 2† 36, 2. 10† 45, 1. Baruch.  
4, 3, 4† 3, 1. 2 Idem 2, 2. 1 Idem 9, 2. 9, 4. 1 Idem.  
15, 8. Dan. 10, 21. Matth. 4, 4† 22, 29. Luc. 4,  
4† 16, 29. Ioan. 5, 39† 10, 44† 20, 35. Act. 15,  
21† 17, 11. Rom. 1, 2† 4, 2† 15, 4. 1 Cor. 9,  
9† 10, 1† 15, 3. 2 Tim. 3, 15. 2 Idem 1, 5† 3,  
2. Apoc. 1, 19.

Scriptura difficilis in intellectu, 2 Petr. 3,  
16. nec omnia scripturæ Apostoli manda-  
rant, Ioan. 20, 30† 21, 25. 1 Cor. 14, 34. 2  
Theff. 3, 14. Ioan. 1 p. 8. 2, 12† 1 p. 8. 3, 18.

Scripturæ lex & lex & lex, 1 Idem 1, 1.  
2 Idem, Deut. 4, 7, 18. 1 Zach. 4, 4, 4. 4. 4. 4.

quære Sacerdotum off. 1 Idem.

SI B & Oreb interdicuntur, Judic.  
7, 25.

SI B A, qui regnum ab e. 1 Idem, apoc.  
predicatur, 3 Reg. 2, 22.

SI C V R I F A S perfectade peccato-  
rum remissione aut salute consequenda  
non habetur in hac vita, Eccl. 9, 1, 4.  
vide Cetti.

SI D E C I A S pseudopropheta 2 Reg.  
22, 11. 2 Paral. 18. 10. comburitur, Jer. 23,  
29, 22.

SI D E C I A S. Vide Zedecias.

SI D I F I O S I puniuntur, 1 Idem 16,  
31. vide Murmuratores.

SEDEV CVS Afix rex, 2 Mach. 3, 3.

SEMAIA mittitur ad Roboam, 3 Reg.  
12, 22. 2 Paral. 11, 2† 12, 5, 7.

SEMEI maledicit Davidi, 2 Reg. 16,  
5. 13. veniam impetrat à David, 2 Reg.  
19, 23. occiditur ex præcepto David, 2  
Reg. 2, 9, 4, 46.

SENNACHERIB oppugnat uni-  
versas civitates Iuda munitas, 4 Reg. 18,  
13. 2 Paral. 32, 1. blasphematur Deum, Isa.  
36. interimitur à filio, 4 Reg. 19, 17.  
Isa. 37, 37. secundum verba Isa. 10, 33†  
31, 8† 33, 1.

SEPELIRE mortuos. opus miseri-  
cordiæ, Genes. 23, 19† 25, 9† 35, 19. 29†  
50, 5, 13, 25. Num. 20, 1. Deut. 10, 6† 21, 2.  
Ios. 24, 30. Judic. 12, 7. 1 Reg. 25, 1† 31,  
13. 2 Regum 2, 32† 3, 32. 3 Reg. 2, 10, 31.  
34† 11, 4. 1 Idem, 29† 14, 31. 4 Regum 13, 20.  
2 Paral. 16, 14† 24, 16† 35, 24. Tob. 1, 20† 2,  
3, 7† 4, 3, 18. 18, 14† 12, 12† 14, 13, 16. 4. 1 Idem,  
2, 23. Eccl. 7, 37† 38, 16. Matth. 14, 12† 27,  
54. Ioan. 19, 39. Act. 3, 29. 1 Cor. 15, 1.

SEPHOR. vide Ziphora.

SERM O Christianorum. Vide Lo-  
quenda.

SERPENS æneus erigitur, Num.  
21, 8. tollitur, & appellatur Nehustan,  
4 Reg. 18, 4. cuius typum gesserit, Ioan.  
3, 14.

SIBA. vide Ziba.

SICELEG. vide Ziceleg.

SICHEMI filius Hemor Dinam rapit  
& concumbit cum illa, Gen. 34, 2. neca-  
tur, 34, 26.

SIGNA futurorum, Genes. 9, 12.  
Exod. 31, 13. Jos. 2, 12. 1 Reg. 2, 34† 10, 1.  
2 Reg. 5, 24. 4 Reg. 19, 29. Isa. 38, 7. Tob.  
5, 1. Luc. 2, 12.

Signa in memoriam præteritorum,  
Exod. 11, 3. 8. Num. 15, 38† 16, 38. 40† 1,  
10. 1 Idem 4, 6.

Signa & miracula sunt, ut per ea omni-  
potentia, veritas, iustitia, & Bonitas Dei  
innoscant, Exod. 4, 20† 7, 12† 10, 12. 1 Idem,  
1, 10, 14. 3 Reg. 13, 4† 17, 1, 18. 1 Idem,  
13, 22. 1 Reg. 5, 14† 20, 9. Matth. 23, 29.  
1 Idem, 28.

SIHOX rex Amorrhæorum concubine  
nata cum Israel. interficit per 1 Idem, 1 Idem,  
Num. 21, 27. Deut. 2, 20. percutit 1 Idem, 1 Idem,  
ore gladii, Num. 21, 24.

SILAS cum Paulo mittitur Act. 15,  
27. 1 Idem, 1 Idem, 27. 1 Idem, 1 Idem, 27.



Pauli, 18, 40. remanet Berter, 17, 14

S I L B R E. est uile, Proverb. 17, 20.

Eccle. 3, 7. Eccle. 10, 6 & 32, 12.

S I L O locus in quo fuit domus Dei, Iosue. 18, 1. Iud. 18, 31 & 20, 18. 1 Reg. 1, 3. convenerunt omnes in Silo propter Rubenitatem, Ios. 22, 12. de Silo avertitur arca. 1 Reg. 4, 4. Ier. 7, 12 & 26, 6.

S I M L O N nascitur, Gen. 19, 13. interficit cum Levi Sichemitam, 34, 25. eam ob rem arguuntur à patre, 49, 5 in vinculis tenetur in Aegypto 42, 25.

S I M O N in Bethania excipit Dominum, Matt. 26, 6. Marc. 14, 3. Ioan. 12, 1.

S I M O N I A. vide Vendi dona Dei.

S I M P L I C I B V S & humilipus revelat subinde Deus quod abscondit iis qui sibi videntur sapientes, Isa. 29, 18, 24 & 32, 4. Eccles. 9, 15. Matt. 11, 25. Luc. 2, 9, 5 & 5, 8 & 10, 31. Act. 4, 13. 1 Cor. 1, 24 & 2, 1.

Simplex & rectus, Gen. 20, 6. Iob 1, 8. Matt. 10, 16. Act. 2, 46. Roman. 16, 18. Ephes. 6, 5. Col. 3, 22.

S I M V L A T I O & hypocrisis cavenda, Eccle. 1, 36. Isa. 32, 6. Ier. 9, 6. Iob. 15, 34. 2 Mach. 6, 24. Matt. 23\*.

S O B R I E T A S vide Temperantia.

S O C I E T A S bonorum querenda, malorum vitanda, Gen. 19, 15. Lev. 7, 19. Num. 16, 25 & 29, 4. Ios. 23, 12. 2 Par. 19, 2. Iob 31, 1. Psal. 25, 4, 8 & 36, 1. Proverb. 1, 10 & 4, 14 & 6, 25 & 13, 20 & 20, 19 & 22, 10, 24 & 23, 6, 17 & 24, 1, 21 & 29, 27. Ierem. 16, 8. Eccle. 6, 35 & 18, 1, 12 & 9, 21 & 12, 10 & 13, 1, 20. Tob. 1, 5. Matt. 7, 15. Act. 19, 9. 2 Cor. 6, 14. Ephes. 5, 11. 2. Tim. 4, 14. Apocal. 18, 4.

S O D O M A & Gomorrha amœnissimo loco sita, Genes. 13, 10 spoliatur, Gen. 14, 11. subvertuntur à Domino. Gen. 19, 25. Deut. 29, 23. Sap. 10, 6, 7. secundum verba Domini, 18, 20. causa, Ezech. 16, 49.

S O L & Luna creantur, Genes. 1, 16. flecterunt ad imperium Iosue, Iosue. 10, 12. retrocessit Sol decem gradibus ad petitionem Ezechiae, & preces Isaie, 4 Reg. 10, 11. amittet lumen, Matt. 27, 44. Marc. 15, 33. Luc. 23, 44.

S O L I C I T V D O nimia, Exod. 34, 21. Lev. 25, 20. Deut. 8, 3. Iob. 7, 8. Psal. 54, 23 & 144, 15, 16. Proverb. 10, 3 & 13, 25. Matt. 6, 25 & 10, 9, 23 & 13, 22 & 16, 7. Luc. 8, 14 & 12, 22 & 14, 18 & 21, 31. 1 Corinth. 7, 32. Phil. 4, 6. Hebr. 13, 5. 1 Petr. 5, 7.

S O M N I A & visiones in quibus olim Deus suam voluntatem aperiebat. Gen. 20, 3 & 28, 12 & 31, 24 & 37, 5, 9 & 40, 8 & 41, 1 & 46, 2. Numer. 12, 6. Iudic. 7, 13, 15. 1 Reg. 1, 4, 8, 11 & 28, 6. 2 Reg. 7, 4. 3 Reg. 3, 5, 15. Iob 7, 13 & 33, 15. Daniel. 2, 1 & 7, 1, 2. Mach. 10, 11. Math. 1, 20 & 2, 12, 13. Act. 26, 9 & 18, 9 & 23, 11 & 27, 23.

Somnia & visiones quæ non conveniunt cum doctrina Christi & Ecclesie, sunt contemnenda, Deut. 13, 1. Eccle. 5, 2. Eccle. 34, 1\*. Ier. 23, 16. 25 & 27, 9 & 29, 8.

S O R O B A B E L filius Salathiel, 2 Ed. 12, 1. Matt. 1, 13. Luc. 3, 27. in Iau-

rat templum Domini Ierosolymis, 1 Ed. 3, 3. 3 Ed. 5, 70. Ier. 49, 13. genuit Abiud. Matt. 1, 13.

S O R O R E S Christi, vide Fratres.

S O R S, Levit. 16, 8. Num. 17\*. & 26, 55 & 33, 54. Ios. 7, 14 & 12, 10. 1 Reg. 10, 20 & 14, 17, 41. 1 Paral. 25, 5. 2 Eld. 11, 1. Prov. 16, 33 & 18, 18. Ezech. 21, 19. Ion. 1, 7. Act. 1, 17.

S O S I P A T E R comes Pauli, Act. 20, 4.

S O S T H E N E S princeps Synagogæ percutitur, Act. 18, 17.

S P E S iustorum non in temporalibus rebus, sed in Deo eiusque promissionibus fundatur, Gen. 26, 5. Iud. 7, 24. 1 Reg. 3, 3 & 17, 45 & 22, 1. 3 Reg. 20, 28. 1 Par. 19, 13. 2 Paral. 25, 7 & 32, 7 & 16, 7 & 20, 15, 20. Iud. 9, 13. Psal. 9, 11 & 13, 6 & 21, 5, 10 & 24, 2 & 30, 2 & 39, 5 & 61\*. & 70, 1 & 90, 2 & 113, 9, 10, 11 & 141, 6 & 145, 5. Prov. 3, 5 & 22, 19 & 28, 25 & 30, 5. Sap. 3, 4, 9. Eccle. 2, 6, 12 & 13, 9 & 33, 9 & 34, 14. Isa. 26, 4 & 29, 19 & 30, 1, 15 & 31, 1 & 36, 7 & 40, 30. Ier. 2, 33 & 7, 4 & 9, 22 & 17, 7 & 39, 18. Thren. 3, 24. Ezech. 19, 6. Osee. 12, 6. Mich. 7, 5, 7. Nahum 1, 7. 1 Mach. 3, 18. Matt. 10, 37 & 12, 21. Rom. 5, 2 & 8, 24. 2 Cor. 5, 2. Col. 1, 27. 1 Thess. 1, 3. 1 Tim. 1, 1 & 6, 17. Heb. 3, 6. 1 Pet. 1, 13.

Spes non facit nos securos, nec excludit timorem, vide Timor.

Spes impiorum evanescit, & in quibus confidunt, vana sunt omnia, 4 Reg. 18, 21. Iob. 8, 13 & 1, 20 & 24, 29 & 20, 4. Prov. 10, 18 & 11, 7, 23 & 25, 19. Sap. 5, 15. Eccle. 5, 1, 10. Isa. 28, 15, 18 & 30, 2, 12 & 57, 11. Ier. 9, 12 & 17, 7. 1 Mach. 2, 62.

Spinæ appellantur sollicitudines huius mundi, divitiæ, & voluptates vitæ, Matt. 13, 7, 22 & 19, 22. Marc. 4, 7, 18 & 10, 21. Luc. 8, 7, 14 & 18, 22.

S P I R I T V S sanctus promittitur, Isa. 44, 3. Ezech. 11, 19 & 36, 25 & 39, 29. Ioel 2, 28. Matt. 3, 11. Ioan. 7, 39 & 14, 16, 26 & 15, 26 & 16, 7. mittitur, Act. 2, 1.

Spiritus Dei edocet mentes, Exod. 4, 12. Psal. 31, 8. Isa. 54, 13. Mat. 10, 20. Marc. 13, 11. Luc. 12, 11 & 21, 14. Ioan. 6, 45 & 14, 16, 26 & 15, 26 & 16, 13. Rom. 8, 16, 26. 2 Cor. 1, 22 & 5, 5. Ephes. 1, 13 & 4, 20, 21. 1 Ioan. 2, 27.

Spiritus probandi sunt utrum à Deo sint, Iudith 8, 28. 1 Cor. 14, 29. 1 Thess. 5, 21. 1 Ioan. 4, 1.

S P O N S V S spiritualis est Christus. Isa. 54, 5 & 62, 4. Ierem. 31, 22. Ezech. 16, 8. Matt. 9, 15 & 25, 1. Marc. 2, 19. Luc. 5, 34. Ioan. 3, 29. 2 Cor. 11, 2. 1 Ph. 5, 24. Apoc. 19, 7 & 21, 2.

Sponsa Christi vide Ecclesia.

S T E P H A N V S eligitur, Act. 6, 5. accusatur, 6, 11. responderet ad accusationem, 7. lapidatur, 7, 57.

S T V L T I T I A, Prov. 14, 29 & 20, 3 & 26, 1 & 27, 22. Bar. 3, 23. Eccl. 10, 2. Eccl. 33, 5. Matt. 7, 26 & 25, 2. Marc. 7, 22. Ephes. 5, 4.

Stultitia est apud Deum sapientia huius mundi, 1. Cor. 1, 18\* & 3, 19.

Stultorum corda in eorum sunt cre,

R & r



一 五 十 五 天

fio ejus, 2 Reg. 7, 13. eximitur, 6. 10. Gethi-  
 limo, 3. Reg. 5. 6. confectur, 8. 2 Par.  
 7, 7 profanatur per Achiz, 2 Par. 1. 28, 21.  
 iterum confectur per Izechiam, 2 Par.  
 29. profanatur & de novo confectur per  
 Manasse, 2 Par. 33, 7, 15. eximitur, 4 Reg.  
 25, 9 prout praedictum erat, 2 Par. 7, 20.  
 iterum eximitur, 1. 1. 1. 3. 4. 5. 6. 3.  
 7. spoliatur & accenditur, 1 Mach. 1, 23.  
 33. profanatur, 1, 49, 57. mandatur &  
 confectur, 4, 36. 2 Mach. 10, 1. ejus deva-  
 statio, Dan. 9, 26. Matt. 24, 2. Marc. 13, 2.  
 Lu. 19, 41.

contra Templum propheticatur, Lev. 26, 31, 3 Reg. 9, 7 4 Reg. 21, 12. 2 Par 7. 20. Psal. 73, 6. Isai. 66, 1 Jerem 7, 3, 17† 26, 8. 12. Amos 9, 1. Mich. 3, 12. Zach 11, 2.

Templum spirituale & domus Dei, 2 Reg. 7, 13, Prov 9, 1, Agg. 2, 2. Mat. 7, 24<sup>1</sup> 16, 12 Ioan 2, 19 1. Cor 3, 16 † 6, 19 2 Cor 6, 16. Eph. 2, 20 1 Tim. 3, 15, Hebr. 3, 6. 1 Petr. 2, 5 vide Ecclesia.

Templaidolorum, 1 Reg. 5, 2 † 31, 9.  
3 Reg. 11, 74. Regum 10, 21 † 17, 31 † 19,  
37, 1 Par. 11, 10. Baruch. 6, 16, 30, 54. Isai.  
37, 38 Jerem. 43, 12. Dan. 14\*. 1 Mach. 1,  
50 † 6, 2 † 10, 83, 2 Machab. 6, 2. Actor.  
19, 27.

Templum domus Dei, & domus orationis vocatur, Isa. 56, 7. Matt. 21, 13. Christus ipse & omnes fideles frequenter in templo versabantur, Matt. 24, 1. Marc. 11, 11† 12, 35. Luc. 2, 30† 19, 45. Act. 2, 46† 3, 1† 5, 20, 21† 11, 26†: 2, 17.

in Templo oratur Deus, & exaudit,  
3 Reg. 9. 3†8, 29. 1 Par. 6, 19. Matt. 21, 13.

Templa manufacta non inhabitat Deus,  
quasi sic concludi possit, vel illis indigeat  
ut homo ædibus, 3 Reg. 8, 27. 2 Par 6, 28.  
Isa 66, 1 Jer. 23, 24 Act. 7, 48† 17, 3.

alioqui Deus in Templis materialibus habitare dicitur, 3 Reg 6, 13 † 8, 12. † Par. 21, 25. Psalm. 77, 60 † 131, 13. Jerem. 7, 3. 7. Math 23, 21. Act 7, 46.

Templum dicitur locus sanctus, Gen.  
28, 17. Exod. 3, 5

Templum magnis muneribus dotatum,  
2 Par. 1\*, 2\*, 3\* 4\*, 5\* & Mach 3, 2

Templi profanatores à Deo puniuntur.  
Isa. 56, 5\*. 2 Mach 3, 25, 26\* Matt. 21, 12.  
Ioan. 2, 15.

TEMPORIS' opportunitas in omni-  
bus rebus observanda, Eccles. 3, 1 + 8, 5.  
Eccles. 20, 6 + 32, 20 Rom. 12, 11.

T E N E B R A trium dierum in Aegy-  
pto, Exod. 10, 21. Psalm 104. 28 Sap. 17. 28  
19, 16.

in Tenebris versatur mundus, & amat  
eas, 4 t. Id. 14, 20. I. ai. 9 t. 59, 9 t. 60, 2.  
Ioan. 1, 5 t. 3, 19 t. 8, 11 t. 12, 33. Act. 1, 26, 17.  
1 Th. 5, 7 t. Ioan. 2, 1.

1. T. N. T. A. R. I. Deum non haec, I. ad.  
13, 14, 15, 2. Deum, 6, 16, d. d. d. 8, 11, Matt.  
4, 7, 1 Cor. 10, 9.

Tentat seu verius probat Deus suos variis modis, Gen. 22, 1<sup>o</sup>. Exod. 15, 25 † 16, 4 † 20, 20. Deuter. 8, 2 † 13, 3. Iud. 2, 22 † 3, 1. 2 Par. 32, 21. Iob. 2, 15 † 3, 14<sup>o</sup>. Sapient. 3, 3. Leuit. 14 † 27, 12. 1 Cor.

12. 2000

S V P E R B I A prohibetur, committitur, & punitur Genes. 3, 17† 11, 5, 7. Exod. 5, 2† 14, 16. 1 Reg. 17\*. 4 Reg. 12, 19\*. † 19, 35. Job 4, 14. Iudith 9, 16† 13\*. Prov. 6, 17† 11, 2† 13, 10† 15, 25† 16, 5, 18† 18, 12† 25, 6† 29, 23. Eccles. 10, 9, 11, 16† 25, 4. Isa. 3, 15, 17† 9, 8† 10, 8† 14 9† 36\*. † 37, 10, 24† 39, 2. 5† 47, 8. Jer. 48, 29† 49, 16. Pzech. 16, 49† 28, 2† 31, 10. Dan. 4, 19, 37† 5, 22. Abdix. 1, 3. Malach. 2, 11. 1 Mach. 9, 4, 6. Luc. 1, 47† 10, 15† 14, 7, 11† 18, 11† 22, 14. Act. 12, 21. Rom. 1, 30† 11, 20. 2 Tim. 3, 2. Petr. 5, 5. 2 Petr. 2, 18. Iud. 16. Apoc. 18\*.

S V S A N N 𐌺 historia. Dan. c. 15<sup>a</sup>.

SYRI imperant Israël, Iudic. 3, 2. opprimuntur ab Othoniel, 3, 10. ceduntur à Davide, eique funt tributarii, 2 Reg. 2, 5. juvant filios Ammon contra David, 10, 6. fugientes à facie Israël, occiduntur à David, 10, 11, 18. Samariam obfidentes, ceduntur, 3 Regum 20, 29. pugnant contra Israël, 4 Reg. 6, 8. mentis fupore immofo, quali cæci ducuntur in Samariam, 6, 18, 19.

obsident Samariam, 6, 24. territi à Deo  
solvant obsidionem, 7, 6, 7. vastantur à rege  
Assyriorum, & transferuntur Cyrenem,  
4 Reg. 16, 9. desolatio eorum prænuntia-  
tur Isa. 17, 1. Jer. 49, 23. Amos 1, 3.

T.

**T**ABITHA suscitatur à mortuis.  
Act 7, 36. 40.

IMPERANTIA in cibo, po-  
 10. 82 concubitus. Tob. 6, 15. Eccl. 3, 6.  
 Eccl. 31, 12 | 32, 7. Dan. 1, 2, 11 Rom. 13, 13  
 14 | 17 1 Cor. 6, 13, 23. 1 Tim. 3, 2. 2  
 Tim. 2, 17 Tit. 1, 2 | 2, 6, 12. 3 Petr. 1, 13 | 3,  
 2 2 Petr. 1, 6

T. I. P. L. V. M. Salomonis quatuor.  
quatuordecim, 1/2 quatuordecim in exen-  
tum, 1/2, 6, 17, 3 lat. 3, 4 promiss.





13.9 Rom. 1. 4. 2 Petr. 1. 9. Luc. 1. 1.  
 14.10 Rom. 1. 10. 2 Petr. 1. 10. 1  
 15.11 Rom. 1. 11. 2 Petr. 1. 11. 1  
 16.12 Rom. 1. 12. 2 Petr. 1. 12. 1  
 17.13 Rom. 1. 13. 2 Petr. 1. 13. 1  
 18.14 Rom. 1. 14. 2 Petr. 1. 14. 1  
 19.15 Rom. 1. 15. 2 Petr. 1. 15. 1  
 20.16 Rom. 1. 16. 2 Petr. 1. 16. 1  
 21.17 Rom. 1. 17. 2 Petr. 1. 17. 1  
 22.18 Rom. 1. 18. 2 Petr. 1. 18. 1  
 23.19 Rom. 1. 19. 2 Petr. 1. 19. 1  
 24.20 Rom. 1. 20. 2 Petr. 1. 20. 1  
 25.21 Rom. 1. 21. 2 Petr. 1. 21. 1  
 26.22 Rom. 1. 22. 2 Petr. 1. 22. 1  
 27.23 Rom. 1. 23. 2 Petr. 1. 23. 1  
 28.24 Rom. 1. 24. 2 Petr. 1. 24. 1  
 29.25 Rom. 1. 25. 2 Petr. 1. 25. 1  
 30.26 Rom. 1. 26. 2 Petr. 1. 26. 1  
 31.27 Rom. 1. 27. 2 Petr. 1. 27. 1  
 32.28 Rom. 1. 28. 2 Petr. 1. 28. 1  
 33.29 Rom. 1. 29. 2 Petr. 1. 29. 1  
 34.30 Rom. 1. 30. 2 Petr. 1. 30. 1  
 35.31 Rom. 1. 31. 2 Petr. 1. 31. 1  
 36.32 Rom. 1. 32. 2 Petr. 1. 32. 1  
 37.33 Rom. 1. 33. 2 Petr. 1. 33. 1  
 38.34 Rom. 1. 34. 2 Petr. 1. 34. 1  
 39.35 Rom. 1. 35. 2 Petr. 1. 35. 1  
 40.36 Rom. 1. 36. 2 Petr. 1. 36. 1  
 41.37 Rom. 1. 37. 2 Petr. 1. 37. 1  
 42.38 Rom. 1. 38. 2 Petr. 1. 38. 1  
 43.39 Rom. 1. 39. 2 Petr. 1. 39. 1  
 44.40 Rom. 1. 40. 2 Petr. 1. 40. 1  
 45.41 Rom. 1. 41. 2 Petr. 1. 41. 1  
 46.42 Rom. 1. 42. 2 Petr. 1. 42. 1  
 47.43 Rom. 1. 43. 2 Petr. 1. 43. 1  
 48.44 Rom. 1. 44. 2 Petr. 1. 44. 1  
 49.45 Rom. 1. 45. 2 Petr. 1. 45. 1  
 50.46 Rom. 1. 46. 2 Petr. 1. 46. 1  
 51.47 Rom. 1. 47. 2 Petr. 1. 47. 1  
 52.48 Rom. 1. 48. 2 Petr. 1. 48. 1  
 53.49 Rom. 1. 49. 2 Petr. 1. 49. 1  
 54.50 Rom. 1. 50. 2 Petr. 1. 50. 1  
 55.51 Rom. 1. 51. 2 Petr. 1. 51. 1  
 56.52 Rom. 1. 52. 2 Petr. 1. 52. 1  
 57.53 Rom. 1. 53. 2 Petr. 1. 53. 1  
 58.54 Rom. 1. 54. 2 Petr. 1. 54. 1  
 59.55 Rom. 1. 55. 2 Petr. 1. 55. 1  
 60.56 Rom. 1. 56. 2 Petr. 1. 56. 1  
 61.57 Rom. 1. 57. 2 Petr. 1. 57. 1  
 62.58 Rom. 1. 58. 2 Petr. 1. 58. 1  
 63.59 Rom. 1. 59. 2 Petr. 1. 59. 1  
 64.60 Rom. 1. 60. 2 Petr. 1. 60. 1  
 65.61 Rom. 1. 61. 2 Petr. 1. 61. 1  
 66.62 Rom. 1. 62. 2 Petr. 1. 62. 1  
 67.63 Rom. 1. 63. 2 Petr. 1. 63. 1  
 68.64 Rom. 1. 64. 2 Petr. 1. 64. 1  
 69.65 Rom. 1. 65. 2 Petr. 1. 65. 1  
 70.66 Rom. 1. 66. 2 Petr. 1. 66. 1  
 71.67 Rom. 1. 67. 2 Petr. 1. 67. 1  
 72.68 Rom. 1. 68. 2 Petr. 1. 68. 1  
 73.69 Rom. 1. 69. 2 Petr. 1. 69. 1  
 74.70 Rom. 1. 70. 2 Petr. 1. 70. 1  
 75.71 Rom. 1. 71. 2 Petr. 1. 71. 1  
 76.72 Rom. 1. 72. 2 Petr. 1. 72. 1  
 77.73 Rom. 1. 73. 2 Petr. 1. 73. 1  
 78.74 Rom. 1. 74. 2 Petr. 1. 74. 1  
 79.75 Rom. 1. 75. 2 Petr. 1. 75. 1  
 80.76 Rom. 1. 76. 2 Petr. 1. 76. 1  
 81.77 Rom. 1. 77. 2 Petr. 1. 77. 1  
 82.78 Rom. 1. 78. 2 Petr. 1. 78. 1  
 83.79 Rom. 1. 79. 2 Petr. 1. 79. 1  
 84.80 Rom. 1. 80. 2 Petr. 1. 80. 1  
 85.81 Rom. 1. 81. 2 Petr. 1. 81. 1  
 86.82 Rom. 1. 82. 2 Petr. 1. 82. 1  
 87.83 Rom. 1. 83. 2 Petr. 1. 83. 1  
 88.84 Rom. 1. 84. 2 Petr. 1. 84. 1  
 89.85 Rom. 1. 85. 2 Petr. 1. 85. 1  
 90.86 Rom. 1. 86. 2 Petr. 1. 86. 1  
 91.87 Rom. 1. 87. 2 Petr. 1. 87. 1  
 92.88 Rom. 1. 88. 2 Petr. 1. 88. 1  
 93.89 Rom. 1. 89. 2 Petr. 1. 89. 1  
 94.90 Rom. 1. 90. 2 Petr. 1. 90. 1  
 95.91 Rom. 1. 91. 2 Petr. 1. 91. 1  
 96.92 Rom. 1. 92. 2 Petr. 1. 92. 1  
 97.93 Rom. 1. 93. 2 Petr. 1. 93. 1  
 98.94 Rom. 1. 94. 2 Petr. 1. 94. 1  
 99.95 Rom. 1. 95. 2 Petr. 1. 95. 1  
 100.96 Rom. 1. 96. 2 Petr. 1. 96. 1  
 101.97 Rom. 1. 97. 2 Petr. 1. 97. 1  
 102.98 Rom. 1. 98. 2 Petr. 1. 98. 1  
 103.99 Rom. 1. 99. 2 Petr. 1. 99. 1  
 104.100 Rom. 1. 100. 2 Petr. 1. 100. 1  
 105.101 Rom. 1. 101. 2 Petr. 1. 101. 1  
 106.102 Rom. 1. 102. 2 Petr. 1. 102. 1  
 107.103 Rom. 1. 103. 2 Petr. 1. 103. 1  
 108.104 Rom. 1. 104. 2 Petr. 1. 104. 1  
 109.105 Rom. 1. 105. 2 Petr. 1. 105. 1  
 110.106 Rom. 1. 106. 2 Petr. 1. 106. 1  
 111.107 Rom. 1. 107. 2 Petr. 1. 107. 1  
 112.108 Rom. 1. 108. 2 Petr. 1. 108. 1  
 113.109 Rom. 1. 109. 2 Petr. 1. 109. 1  
 114.110 Rom. 1. 110. 2 Petr. 1. 110. 1  
 115.111 Rom. 1. 111. 2 Petr. 1. 111. 1  
 116.112 Rom. 1. 112. 2 Petr. 1. 112. 1  
 117.113 Rom. 1. 113. 2 Petr. 1. 113. 1  
 118.114 Rom. 1. 114. 2 Petr. 1. 114. 1  
 119.115 Rom. 1. 115. 2 Petr. 1. 115. 1  
 120.116 Rom. 1. 116. 2 Petr. 1. 116. 1  
 121.117 Rom. 1. 117. 2 Petr. 1. 117. 1  
 122.118 Rom. 1. 118. 2 Petr. 1. 118. 1  
 123.119 Rom. 1. 119. 2 Petr. 1. 119. 1  
 124.120 Rom. 1. 120. 2 Petr. 1. 120. 1  
 125.121 Rom. 1. 121. 2 Petr. 1. 121. 1  
 126.122 Rom. 1. 122. 2 Petr. 1. 122. 1  
 127.123 Rom. 1. 123. 2 Petr. 1. 123. 1  
 128.124 Rom. 1. 124. 2 Petr. 1. 124. 1  
 129.125 Rom. 1. 125. 2 Petr. 1. 125. 1  
 130.126 Rom. 1. 126. 2 Petr. 1. 126. 1  
 131.127 Rom. 1. 127. 2 Petr. 1. 127. 1  
 132.128 Rom. 1. 128. 2 Petr. 1. 128. 1  
 133.129 Rom. 1. 129. 2 Petr. 1. 129. 1  
 134.130 Rom. 1. 130. 2 Petr. 1. 130. 1  
 135.131 Rom. 1. 131. 2 Petr. 1. 131. 1  
 136.132 Rom. 1. 132. 2 Petr. 1

FLRFLVS Orator accusat Pan-  
lum, Act. 24 2.

INSTANTVM. Gal. 4. 24. Heb. 9. 11. 15. 20. vide Novum Testamentum.

TESTIMONIUM tum verum,  
tum fallax, Exod. 20, 6 [23, 1. Num. 35, 30.

Deut. 5, 20†17, 11†19, 15, 18. 3 Reg. 21, 10.  
Psal. 26, 11†; 4, 11. Prov. 6, 19†14, 5†1, 5.  
9†21, 28†24, 12†25, 18. Dan. 13, 14\*. Mat. 1.  
18, 16†19, 18†26, 59†28, 11. Marc. 10, 19.  
Joan. 8, 17. Act. 6, 11. Rom. 13, 9. 2 Cor.  
13, 1. 1 Tim. 5, 19. Hebr. 10, 28. vide Men-  
dadium.

THADDÆVS. vide Lebbæus.

THAMAR concumbit cum Iuda suo  
focero, Gen. 38, 16. gignit geminos Pha-  
res & Zara, 38, 27†46, 12.

Thamar violatur ab Ammon fratre suo ,  
2 Reg. 13, 14.

Thamar filia Abfalonis, 2 Reg. 14, 27.

THARE pater Abraham, Genes.  
II, 26

**T H E B E S** obsidetur, Iud.9.50.

THE BENI rex Israel, 3 Reg 16, 22.

THE CVITIS mittitur ad regem  
David, ut impetret reductionem Absalon,  
2 Reg. 14, 2.

THE GLATH, Phalar deſiderans  
magnam partem Iſraëlitarum tranſtulit  
in Aſſyrios, 4 Reg. 15, 29.

THEODAS occisus est, Actor.  
5. 17.

THE SAVRVS minus diligendus  
magis diligitur, Of ex, 9, 2 Matt 6, 19†19,  
21. Marc. 10, 22. Luc. 12, 22, 33†18, 23. Ioan.  
6, 26. 2 Cor. 4, 8.

T H O L A dux in Iſraël, Iud. 10, 1,

THOLOMAI rex Gestur, 2 Reg.  
13, 37.

THOMAS Didymus paratum se of-  
fert cum Christo ire in mortem, loan. 11,  
16. erat incredulus, 20, 25, 27

T I M E N D V S est Deus, & ante oculos habendus, Genes. 22, 12†31, 49. Exod. 1, 17,†20, 20. Deut. 4, 9†6, 2, 13, 24†10, 12, 20†15, 4. Ios. 24, 14. Iud. 6, 10. 4 Reg. 17, 36. 2 Par. 20, 15. Iob. 1, 8†28, 28 Psalm. 26, 1†32, 8†33, 8, 10†110, 5†111, 1†127, 1. Prov. 1, 7†3, 7†19, 10†14, 2, 27†15, 16†16 6†22 4†24, 21 Eccles. 11, 11 Ecclesi. 1, 11\*†2, 7, 12 28†7, 31†10, 23†15, 1†25, 16†33, 1†34, 16†41 16, 1 Isa. 8, 5†41, 10†43, 1†51, 12 Ier. 10, 7†32, 39. Baruch. 3, 7. 4 Esdr. 16, 68 Matth. 10, 12. Luc. 12, 5, 1 Petr. 2, 17,†3, 15

Timoris Dei fructus, utilitas, & laus.  
Gen. 20, 9. Psal. 102, 7† 124, 1† 127\* Prov  
10, 27† 14, 27\* 19, 23 † 22, 4. ejus defectus,  
causa peccandi, Genes. 20, 11

Timore punit Deus & terrore Gen. 35, 5  
Exo 12, 27. Lev 26, 36. Deut 2, 24 † 11, 25 †  
22, 10, 65 Ios. 2, 9 † 10, 10 Iud 4, 5 † 7, 21  
1 Reg. 7, 10 4 Reg. 7, 6 1 Par. 15, 17. 2 Par.  
24, 14 † 17, 10 † 20, 29 Ps. lxx. 9, 20. Ier. 49  
3 Iud. 14, 14 † 15, 1 2 Mach 3, 24.

Tumulus Decemipila Fied 1, 17-1 14,  
31.3 Reg. 14, 3-2 Pic. 19, 7. Tob. 1\* 12 9, 13  
13, 18 19, 12, Ind 2, 8 Tob. 31, 23, Lon. 1-17,  
Prov. 31, 30, 2 Mach 6, 30, Luc 2, 25, Act 2,  
2 19, 31 10, 2 35.

Timor & sollicitudo non repugnat fidei,  
am. sper., Psalm. 2, 10. 1 Cor. 13, 11. 1 Cor.  
5, 5. Rom. 11, 20. 1 Cor. 7, 9. 12, 11. 1  
2, 12. † 3, 11, 13, 14. 14, 1. 2 Petr.  
3, 17.

Timent & reuerentur bonos etiam ma-  
li, Gen. 20, 8 Exod. 11, 25 † Reg. 12, 12. 4  
Reg. 1, 14. 2 Efdi. 6, 16 † Mach. 3, 25 † 12,  
28 Marc. 6, 20. Act. 3, 13 † 16, 29

• T I M O T H E V S circumciditur, & proficiscitur cum Paulo, Act. 16, 3 mit- titur cum Paulo in Macedoniam, 19, 22. accepit gratiam per impositionem ma- num, 1 Tim. 4, 14. 2 Tim. 1, 6.

**T I T V M** Gentilem noluit Paulus circumcidi, Gal. 2, 3. Titus à Paulo constitutus Episcopus Cretensis, Tit. 1, 5.

**T**ÓBIAS vir pius, & in pietate  
constans, Tob 1, 1\*. Sic cæcus, 2, 11 visum  
recipit, 12, 14.

TRADITIONES etiam sine scri-  
pto ab Apostolicis acceptæ, servandæ nobis  
sunt, 2 Thess. 2, 15

Tradiderunt Apostoli quendam viva ran-  
tum voce, 1 Cor. 11, 34. epist. Ioan 2, vers  
12 & 3 vers 13.

TRIVIATIO. vide Crux.

TRIBUTVM vide 1 tracto

TRINITAS figurata, & declarata, Genes. 1, 26†18, 2. Exod. 3, 6, 15, 16†43, 5 Psal. 12, 6. Isa. 6, 3†34, 16†48, 16†61, Matt. 3, 16†10, 20†17, 5†28, 19 Luc. 4 18. Ioan. 3, 35†14, 16, 26†15, 26†16, 3. Ioan. 5, 7.

TRIPVDIARE. vide Chorea,  
ducere.

TRISTARI immoderate propter  
temporalia, m. nime laudandum. Prov. 12,  
25 † 15, 13 † 17, 22. Eccl. 30, 22 † 38, 19.  
1 Mac. 6, 8. 2 Cor. 7, 10.

TRYPHON patrum Alexandri tran-  
sit ad Ezechiel Arabem, 1 Mach. 11. 39  
cupiens regnum Antiochi occupare, &  
fingens se amicum apud Ptolemaida, dolo  
capit Ionathan, 12. 19, 49. & Simonem ac-  
cepta pecunia Ionathan occidit cum filiis,  
13. 19, 23. interimit Antiochum filium  
Alexandri, 13. 31

T V B A clāgent angeli in consum-  
matione ſæculi, Matt. 24, 31. 1 Cor. 13,  
52. 1 Theſſ. 4, 16.

**V.**

VÆ vœ, quibus & quas ob causas in-  
terminetur Scriptura, Num 21, 29.  
Eccl. 4, 10†10, 16. 112. 14 24†3, 9, 11†5 8,  
12†6, 5†10, 1†17 12†12, 1†24, 16†22, 1†29,  
1†30, 1†31, 1†33, 1†45, 9 Jerem 4 31†  
13, 27†22, 13†23, 1†45, 3†48, 1. Ezech 6,  
1†13, 3, 12†16, 2, 1†20, 2†34, 2 Olee 7,  
13 Joel, 1, 15. Amos 5, 12†6, 1 Mach 2 1.  
Nah. 30. Abac. 2, 6 12. Soph. 2, 5†3, 1. Iud 10.  
16, 20. Eccl. 2, 14†41, 11 Marc. 11, 21†18.







Vita humanæ brevis & vanitas, Gen. 3, 19. 2 Reg. 14, 14. 1 Par. 29, 15. Job 3, 20. 13, 6. 18, 9. 21, 25. 13, 28. 14, 1. Psalm. 38, 6. 8, 9. 101, 4. 121, 10. 15, 108, 23. 141, 4. Eccles. 2, 21. 3, 10. 7, 1. Sapient. 2, 5. 15, 9. Eccles. 14, 1. 17, 3. 18, 8. 40, 6. 141, 1. Job 4, 23. Hail. 40, 6. Luc 12, 18. 1 Phel. 4, 16. Hebr. 13, 14. 1 Petr 1, 14. Iacob. 1, 10. 14, 15.

Vitam pro fratribus ponere, Esther 4, 15. Iud. 13, 3. 25. Ioan 15, 13. 1 Ioan 3, 16.

VITIS, Genes 49, 11. Iud. 9, 12. Zach. 3, 10. 1 Mach 14, 12. Ioan. 15, 1. Vitis palme appellatur populus Israeliticus, Osee 10, 1. Ioan. 15, 5.

VITVLVS erigitur in idolum, Exod. 32, 4. Deut 9, 16. 3 Regum 12, 28. 4 Reg. 10, 29. 17, 16. Psalm. 105, 19. Osee 8, 5. Actor. 7, 40.

VIVENDVM Deo, non sibi, Rom. 14, 7. 2 Cor. 5, 15. Gal. 2, 20. 2 Thess 5, 10. 1 Petr 4, 2.

VNCTIONIS extremæ sacramentum, Iac. 5, 14.

VOLUNTAS nostra accommodanda voluntati divinæ, 1 Reg. 3, 18. 2 Reg. 10, 12. 15, 20. 1 Mach 3, 60. Matth. 6, 10. 12, 39. Marc. 14, 36. Luc. 22, 42. Actor. 21, 14. 1 Cor. 4, 19. Hebr. 6, 3. Iac. 4, 15. vide Abnegatio.

Voluntas Dei, Matth 7, 21. 12, 50. Marc. 3, 15. Ioan 6 39. Rom. 12, 2. Ephes. 5, 17. Col. 1, 9. 1 Thess. 4, 3. 1 Tim. 2, 4. 1 Ioan. 2, 17.

Voluntas Dei non est ut aliquis pereat, Izech 18, 23. Ioan. 6, 39. 1 Tim. 2, 4. 2 Petr. 3, 9.

Voluntatem pro opere acceptat Deus, Gen. 20, 3. 6. 22, 9. 2 Reg. 11, 14. 12, 9. 3 Reg. 21, 19. vide Cor.

VOLVPTAS carnis vide Concupiscentia

VOTVM, Gen. 28, 20. Lev. 27, 1. Num. 6. 1. 21, 2. 30. Deut 23, 21. Iud. 11, 30. 1 Reg. 11, 11. 2 Reg 15, 8. Psalm. 75, 12. Eccles. 5, 3. Baruch 6 34. Matth. 14, 7. Actor. 18, 18. 21, 23. 23, 12.

Votum castitatis servandæ, seu non co- gnosceri virum, Luc. 1, 34.

Votum hinc damnatione violatur. 1 Tim. 5, 12.

VRIAS defert litteras Davidis ad Ioab, 2 Reg. 11, 14.

VRIAS propheta contra Ierusalem, ideo- que eductus de Aegypto, occiditur à Io- ab, Ier. 26, 20, 23.

VRIAS Sacerdos iuxta præceptum regis. Achaz extruit altare, 4 Reg 16, 11.

VRIT. f. angelus Dei, 4 Lld 4, 1. 5, 20.

VSIA rex Iuda pugnat adversus Philis- tinos, iuxta ibi officium Sacerdotum;

adulere volens incensum, lepra puniatur, moritur, 2 Par 26, 17, 20, 23. appellatur Azarias, 4 Reg. 15, 1. appellatur Ozias, Matt. 1, 9.

VSVRA Exod. 22, 25. Lev. 25, 25. Deut 23, 19. 2 Esdr 5, 7. Psalm. 14 5. Prov. 22, 16. 28, 8. Ier 15, 10. Ezech. 18, 8, 13. 21, 12. Luc. 6, 14. 19, 8.

VXORIS officium, Gen. 2, 22. 3, 16. Num. 30, 7, 13. Deut. 22, 5. Esther 1, 10. Tob. 10, 12. Prov. 11, 16. 12, 4. Hail 3, 15, 17. 1 Cor. 7. 1. 11, 5, 9. 14, 34. Ephes 5, 22. Col 3, 18. 1 Tim. 2, 11. 3, 11. 15, 2, 10. Tit. 2, 4. 1 Petr. 3, 1. vide Mariti officium.

## Z

ZACHÆVS excipit Christum suis discipulis, Lucæ 19, 6.

ZACHARIAS filius Ioiadx sive Ba- rachiz sacerdotis lapidatur, 2 Par. 24, 20. Matth. 23, 35.

Zacharias propheta tempore Darii, Zach. 1, 1.

Zacharias pater Ioannis Baptistæ, Luc. 1, 5.

ZADOCH filius Abiathar sic summus Sacerdos, 3 Reg 2, 35.

ZALPHA filia postulant heredi- tatem, Num. 27, 1, 7. 36, 2. Ios. 17, 3.

ZARVA filia Isai, soror Davidis ge- nuit Abisai, Ioab, & Asael, 2 Reg. 2, 18. 1 Par. 2, 16.

ZEBEDÆVS pater Iacobi & Ioan- nis, Matth. 4, 11. uxor ejus Salome inter- cedit pro filiis apud Christum, Mat. 20, 20.

ZEBEE & Salmana reges Madiani- tarum capiuntur, Iudic. 8.

ZEDECIAS, qui & Mathanias, patruus Joachim substituitur pro eo in regno Iuda, 4 Reg. 24, 18. Ier. 37, 1. obses- sa à Nabuchodonosor Ierusalem, Zedecias effossis oculis ac vinctus, necatisque co- ram se filiis, in Babylonem ducitur, 4 Reg 25, 1, 6, 7. Ierem. 39, 4. 7. 52, 3. Que madmo- dum ei prædictum erat, Ier 27, 12. 37, 16. Ezech 12, 3. 17, 16. 21.

ZELVS & Zelotypia, Gen. 34, 2, 25, 27. Exod. 32, 19, 27. Num 25, 7. Iud 20, 1, 8. 1 Reg 11, 6. 15, 11, 32. 3 Reg. 12, 40. 19, 10. 14 4. Reg. 10. 1 Mach 2, 14. Matth. 21, 12. Ioan. 2, 17. Actor. 9, 1. Phil. 3, 2.

ZIBAS servus Saulis constituitur pro- curator Miphibosech, 2 Reg 9, 9. donantur ipsi omnia bona Miphibosech, 16, 2. pro- cedit obviam regi David, 19, 17.

ZICELEG donatur regi David, 1 Reg. 27, 5. exuritur ab Amalechitis, 30, 1.

ZIPHORA uxor Moyli, Exod. 2, 21. circumcidit filium suum, 4, 25.

ZOROBABEL vide Sorobabel,



P E R M I S S V S.

**B**IBLIA SACRA, vulgatæ Editionis, versiculis distincta,  
in lucem edi sumptibus CLAUDII CARTERON,  
Ego Regis Consiliarius & Procurator Regius, in Præfectura  
Lugdunensi, pro Rege non impedio, cæteris ne idem atten-  
tent per triennium de more inhibendo. Datum Lugduni die 13.  
mensis Januarij, anno 1684.

VAGINAY.

**F**iat secundum consensum Procuratoris Regis, anno & die  
ut suprâ.

DE SEVE.





























